

การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิทยานิพนธ์
ของ
ศุภमित ศิริโสภณภักดิ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว
กรกฎาคม 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

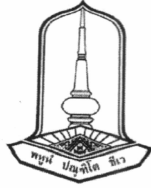

การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิทยานิพนธ์
ของ
ศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว
กรกฎาคม 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(รศ.ดร.ลักขณา สรวิวัฒน์)

ประธานกรรมการ

(อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

(อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล)

กรรมการ

(อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก)

(ผศ.ดร.ทองศักดิ์ ภูสีอ่อน)

กรรมการ

(กรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

(ผศ.ดร.สุรินทร์ สุทธิธาทิพย์)

กรรมการ

(ผู้ทรงคุณวุฒิ)

มหาวิทยาลัยขอนแก่นให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

(ผศ.ดร.พชรวิทย์ จันทรศิริสร)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(ศ.ดร.ประดิษฐ์ เทอดทัต)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 31 เดือน ก.ค. พ.ศ. 2560

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อพัฒนานิสิตระดับบัณฑิตศึกษา
งบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ท่านเสียสละ เมตตา กรุณาให้ คำปรึกษา แนะนำแนวทางการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและตระหนักในความกรุณาที่ท่านอาจารย์มอบให้และขอขอบพระคุณ ท่านเป็นอย่างสูง ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ลักขณา สรีวัฒน์ ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒน์นาสุรณ์ สถาพรวงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งฟ้า ล้อมในเมือง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ สุทธิธาทิพย์ กรรมการสอบเป็นอย่างสูง ที่ให้ความเมตตากรุณา ถ่ายทอดวิชาความรู้และชี้แนะให้คำปรึกษาในการจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระพิน ฉายวิมล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมร แสงอรุณ อาจารย์ปภัส ฉัตรยาลักษณ์ อาจารย์ ดร.ปวีณา ไชยสิทธิ์ อาจารย์ ดร.สมพงษ์ บุญญา อาจารย์ ดร.นพดล ภาวนะวิเชียร ที่กรุณาในการให้คำสัมภาษณ์ ตรวจสอบรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตรวจสอบกิจกรรมในรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และตรวจสอบแบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พร้อมให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครู และนักเรียนโรงเรียนอนุบาลร้อยเอ็ด โรงเรียนเมืองร้อยเอ็ด โรงเรียนบ้านเมืองสรวง โรงเรียนจตุรพักตรพิมาน โรงเรียนอนุบาลเมืองเสลภูมิ โรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง โรงเรียนบ้านหม่ม (สหมิตรวิทยา) ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตลอด ขอขอบพระคุณนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศที่ปรากฏนามในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ที่ผู้วิจัยได้รับความรู้อันมีค่ามหาศาลจากผลงานของท่าน

ขอขอบพระคุณ อาจารย์อัมพันธ์ พูลพทุธา นางสาวพรวิมล ระวันประโคน ที่ให้คำปรึกษาและคอยชี้แนะการวิเคราะห์ผลสถิติแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา ขอขอบคุณนิสิตระดับปริญญาเอกสาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว และเพื่อนร่วมรุ่นระดับปริญญาเอกสาขาอื่นทุกท่าน พร้อมทั้งญาติ เพื่อนร่วมงาน ที่คอยให้กำลังใจอันดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา คุณพ่อธงชัย วรรณวงศ์ คุณแม่สำรวย จันทรมหาเด็กชายชวพล ศิริโสภณภักดิ์ นายอุทัย ศิริโสภณภักดิ์ ที่มอบความรัก ความห่วงใย และเป็นกำลังใจที่สำคัญแก่ผู้วิจัยในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้ คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาแด่คุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ ผู้มีอุปการคุณและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน

ศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์

ชื่อเรื่อง การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ผู้วิจัย นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล
ปริญญา ประ.ด. สาขาวิชา จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว
มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) พัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 3) ศึกษาผลของการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 20 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ One Way Repeated Measure ANOVA

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ 2) ความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ 3) การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ ส่วนสภาพปัญหา ความต้องการ พบว่า ค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนควรเสริมสร้างให้เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน โรงเรียนยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ครูพร้อมนำรูปแบบการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน แนวทางการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบควรจัดทำรูปแบบกิจกรรมกลุ่มโดยคำนึงถึงความถนัดและความสนใจของนักเรียน มีกิจกรรมและขั้นตอนที่เหมาะสม และควรนำแนวคิด ทฤษฎีของ Bloom Taxonomy Experience Learning Observational Learning และ Reinforcement theory มาประยุกต์ใช้ในการสร้างรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

2. รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานประกอบด้วย Bloom Taxonomy Experience Learning Observational Learning และ Reinforcement theory 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 ขั้น คือ ขั้นการรับรู้และใส่ใจ (Awareness) ขั้นการสร้างความรู้ (Knowledge building) ขั้นการแสดงพฤติกรรมและสะท้อนคุณค่า (Action and Reflect) โดยแต่ละขั้นดำเนินการผ่านกิจกรรมขั้นนำ ขั้นกิจกรรม ขั้นอภิปราย ขั้นสรุป

4) การวัดและประเมินผล และมีผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญในระดับเหมาะสมมากที่สุด

3. ผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความตั้งใจและยินยอมปฏิบัติตามรูปแบบทุกขั้นตอน มีค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อสูงขึ้นทั้งด้านความรู้และเข้าใจ ความศรัทธาและการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อ โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ พบว่า คะแนนระยะหลังร่วมกิจกรรมและคะแนนระยะติดตามผลสูงกว่าคะแนนระยะก่อนร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระยะหลังร่วมกิจกรรมกับระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงว่าให้เห็นว่ามีความคงทนของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ

TITLE Developing a Model to Enhance Responsibility Values
of Prathomsuksa 5 Students.
AUTHOR Mrs.Supamit Sirisophonpiwat
ADVISORS Dr.Araya Piyakun
DEGREE Ph.D. **MAJOR** Education Psychology and Guidance
UNIVERSITY Mahasarakham University **DATE** 2017

ABSTRACT

This research design is a Research and Development. The purposes are : 1) to study the components of responsibility value, it's problems, the needs and guidelines to enhance responsibility value of Prathomsuksa 5 students ; 2) to develop the model to enhance the responsibility value of Prathomsuksa 5 students ; and 3) to study the results of the model to enhance the responsibility value of Prathomsuksa 5 students. The samples consisted of 20 students obtained though Multi - stage sampling technique. The tools used in this study were the model to enhance the responsibility value of Prathomsuksa 5 students and the responsibility values questionnaire. The statistics used to analyze the data and test the hypotheses were mean and standard deviation, and One Way Repeated Measure ANOVA.

The findings are as follows :

1. The components of responsibility value consisted of 3 components : knowledge and understanding of responsibility value, belief in responsibility, and expression of responsibility. In terms of problems and desires, it was found that responsibility value of Prathomsuksa 5 students should promptly be promoted since the school did not have a clear and concrete approach to enhance the responsibility value of Prathomsuksa 5 students. In addition, the teachers did not understand an appropriate process to enhance the responsibility value. The teacher should be ready to implement the appropriate model to enhance the responsibility in the instruction. The approach to enhance the responsibility value was to hold group activities by considering students' preferences and interests. The activities should consist of many steps and be appropriate, and the concept from Bloom Taxonomy Experience Learning Observational Learning and Reinforcement theory should be used to create the model to enhance the responsibility value.

2. The model to enhance the responsibility value of Prathomsuksa 5 students consisted of 4 components which were 1) basic concepts and

theories, 2) objectives of the model and 3) three steps to enhance the responsibility value of Prathomsuksa 5 students were awareness, knowledge building and action and reflect, each of which would be carried by introduction, activity, discussion and conclusion, 4) evaluation. And it was assessed and supported by the experts with high appropriateness.

3. The results of the implementing the model to enhance the responsibility value of Prathomsuksa 5 students showed that : students have the willingness and compliance activities on model all step, have higher responsibility value in terms of knowledge, understanding, belief and expression of responsibility .In addition, it was found that the mean after the activities and the mean during the follow-up were higher than that before the activities at the statistical significant level of .05, the mean after the activities and the mean during the follow-up not different. This showed that there is a durability of responsibility values.

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	คำถามการวิจัย	6
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	6
	ความสำคัญของการวิจัย	6
	สมมติฐานของการวิจัย	7
	ขอบเขตของการวิจัย	7
	นิยามศัพท์เฉพาะ	9
	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	11
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
	ค่านิยม	14
	ความหมายของค่านิยม	14
	ประเภทของค่านิยม	15
	ลักษณะสำคัญของค่านิยม	17
	ความสำคัญของค่านิยม	18
	แนวทางการเสริมสร้างค่านิยม	20
	ช่วงวัยที่เหมาะสมในการเสริมสร้างค่านิยม	25
	สภาพปัญหาและค่านิยมที่ควรเสริมสร้างในสังคมไทย	27
	องค์ประกอบของค่านิยม	31
	ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ	33
	ความหมายของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ	33
	องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ	33
	แนวคิดและทฤษฎีในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ	57
	การวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบ	65
	รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ	78
	ความหมายของรูปแบบ	78
	องค์ประกอบของรูปแบบ	79
	การพัฒนารูปแบบ	80
	การฝึกอบรม	82
	ความหมายของการฝึกอบรม	82
	ขั้นตอนการฝึกอบรม	82
	เทคนิคการฝึกอบรม	85

บทที่	หน้า
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	93
งานวิจัยในประเทศ	93
งานวิจัยต่างประเทศ	97
3 วิธีดำเนินการวิจัย	106
การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	108
การวิจัยระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	111
การวิจัยระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยม ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	129
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	133
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	136
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	136
ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	136
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	136
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	165
ความมุ่งหมายของการวิจัย	165
สมมติฐานของการวิจัย	165
สรุปผล	165
อภิปรายผล	167
ข้อเสนอแนะ	174
บรรณานุกรม	176
ภาคผนวก	185
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ	186
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	190
ภาคผนวก ค คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	216
ภาคผนวก ง รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 แบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	227

บทที่	หน้า
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์	285
ภาคผนวก ฉ หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมวิจัยในรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยม ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	301
ประวัติย่อของผู้วิจัย	306

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 วิเคราะห์องค์ประกอบของค่านิยม	32
2 วิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบตามแนวคิด ของบุคคลต่างๆ	36
3 องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ	37
4 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรู้หน้าที่ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน และครูที่ปรึกษา	42
5 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรู้หน้าที่ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	43
6 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของนักเรียนในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและครูที่ปรึกษา	46
7 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	48
8 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและครูที่ปรึกษา	52
9 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จของนักเรียนในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	53
10 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่นของนักเรียน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและครูที่ปรึกษา	55
11 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่นของนักเรียน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	56
12 การเปรียบเทียบกระบวนการทางปัญญาที่ใช้คำศัพท์เดิมและคำศัพท์ใหม่	68
13 ความสัมพันธ์ระหว่างพุทธิพิสัย และจิตพิสัย	72
14 แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	100
15 การสังเคราะห์และนิยามขั้นตอนของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	102

16	เครื่องมือวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบ	121
17	รูปแบบการวิจัยเพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างค่านิยมด้าน ความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	129
18	ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้เชี่ยวชาญ	147
19	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แยกตามองค์ประกอบของค่านิยม ด้านความรับผิดชอบต่อก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล	149
20	ผลสถิติที่ทดสอบค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	149
21	ผลการทดสอบรายคู่คะแนนค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	150
22	ผลสถิติที่ทดสอบค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 องค์ประกอบด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบต่อ	150
23	ผลการทดสอบรายคู่คะแนนค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 องค์ประกอบด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของ ความรับผิดชอบต่อ	151
24	ผลสถิติที่ทดสอบค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 องค์ประกอบด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อ	151
25	ผลการทดสอบรายคู่คะแนนค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 องค์ประกอบด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มี ความรับผิดชอบต่อ	152
26	ผลสถิติที่ทดสอบค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 องค์ประกอบด้านการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อ	152
27	ผลการทดสอบรายคู่คะแนนค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 องค์ประกอบด้านการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อ	153
28	ผลการประเมินรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้เชี่ยวชาญ	217
29	ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของข้อคำถามในแบบทดสอบ วัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้านความรู้ และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบต่อ โดยผู้เชี่ยวชาญ	218
30	ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของข้อคำถามในแบบทดสอบ วัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อ โดยผู้เชี่ยวชาญ	219

31	ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของข้อคำถามในแบบทดสอบ วัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกด้านความรับผิดชอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ	220
32	ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามในแบบทดสอบวัดค่านิยม ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้านความรู้และเข้าใจ ในคุณค่าของความรับผิดชอบ	221
33	ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามในแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้านความศรัทธาในการเป็นผู้ มีความรับผิดชอบ	222
34	ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามในแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ	223

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ	12
2 กรอบแนวคิดในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	12
3 พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ	57
4 แผนภูมิการจัดเรียงระดับของจิตพิสัย	58
5 ขั้นตอนการเรียนรู้ตามทฤษฎีวงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb	61
6 การกำหนดซึ่งกันและกันของปัจจัยทางพฤติกรรม สภาพแวดล้อมและส่วนบุคคล	63
7 สรุปแผนผังการสร้างข้อสอบวัดค่านิยม	67
8 แนวคิดการจัดจำแนกระดับความรู้สึกตามแนวคิดของ Krathwohl และคณะ	69
9 สรุปความเข้มข้นความรู้สึกมนุษย์	72
10 แสดงรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3	104
11 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	107
12 ขั้นตอนการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง	131
13 แผนภูมิแสดงผลพัฒนาการค่าเฉลี่ยคะแนนค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	153
14 แผนภูมิแสดงผลพัฒนาการค่าเฉลี่ยคะแนนค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แยกเป็น 3 องค์ประกอบ	154

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความรับผิดชอบเป็นคุณธรรมที่เอื้อต่อการเป็นผู้ที่มีลักษณะของความเป็นพลเมืองที่สำคัญ เป็นปัจจัยอันสำคัญที่จะช่วยให้สังคมเป็นระเบียบและสงบสุข เนื่องจากความรับผิดชอบเป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความมุ่งมั่นเอาใจใส่ในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือทำหน้าที่ให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เป็นที่นับถือ ได้รับการยกย่องสรรเสริญ เป็นคุณประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ดังนั้นการเสริมสร้างลักษณะนิสัยของบุคคลให้เป็นพลเมืองดี ช่วยให้สังคมมีระเบียบวินัยและสงบสุข คือการเสริมสร้างความรับผิดชอบ (ผกา สัตยธรรม. 2556 : 185)

การเสริมสร้างความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญในระดับนานาชาติ และในหลายประเทศได้กำหนดความรับผิดชอบเป็นค่านิยมหลัก (Core Values) เช่น ออสเตรเลีย อังกฤษ นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น เป็นต้น ประเทศเหล่านี้ต่างมีการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่องด้วยค่านิยมมีความคงทนและเปลี่ยนแปลงได้ยาก ค่านิยมของบุคคลเกิดขึ้นเพราะบุคคลมีศรัทธาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากการกระทำหรือปฏิบัติตามมา โดยเริ่มจากศรัทธาต่อสิ่งที่มีประโยชน์แก่ตน ผ่านกระบวนการชอบ เชื่อ เห็นคุณค่า เลือกและพร้อมจะปฏิบัติตามความเชื่อนั้น ค่านิยมของแต่ละคนจึงแตกต่างกันไป ค่านิยมนั้นสร้างสมมาตั้งแต่เด็กในสถาบันครอบครัว โรงเรียน สังคม เกิดการเพิ่มพูนค่านิยมขึ้นเรื่อยๆ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 128) และค่านิยมด้านความรับผิดชอบมีความสำคัญเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เนื่องจากการดำเนินชีวิตประจำวันของคนเราต้องเผชิญกับการเลือกสรรอยู่ตลอดเวลา ทางสังคมวิทยาถือว่าค่านิยมเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจในการเลือกสรรสิ่งต่างๆ ของบุคคล การจะเลือกสรรสิ่งใดย่อมต้องยอมรับในผลของการเลือกสรรนั้นๆ ด้วย อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ (พระมหาสนอง ปัจโจปการี. 2553 : 82)

แนวทางการเสริมสร้างค่านิยมที่ต่างประเทศได้ดำเนินการ รวมถึงผลการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย พบว่า ประเทศเยอรมัน มีจุดเด่นคือการวางแผนการศึกษาที่ถูกต้อง การอบรมสั่งสอนมุ่งเน้นเสริมสร้างให้คนเยอรมันรู้จักหน้าที่ของตนเอง ซื่อตรงต่อหน้าที่ มีระเบียบวินัยในการทำงานและในการดำรงชีวิตประจำวัน ประเทศศรีลังกากำหนดให้ผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการปลูกฝัง และหล่อหลอมค่านิยมในเชิงคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนก็คือ พ่อ แม่ ตลอดจนผู้อาวุโสในครอบครัว โดยการปลูกฝังให้เชื่อฟังพ่อแม่และผู้ใหญ่ มีกำหนดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในวันอาทิตย์โดยการสนับสนุนของรัฐบาล เน้นการปลูกฝังให้คุ้นเคยกับขนบประเพณีชาวพุทธ และคุณธรรมในด้านความรับผิดชอบ ประเทศฟินแลนด์ให้ความสำคัญในเรื่องความเสมอภาค สังคมยึดถือร่วมกันในเรื่องจริยธรรมและค่านิยมที่มีรากฐานมาจากศาสนารวมถึงปรัชญาชีวิต อุดมคติทางการเมืองและแนวคิดเรื่องความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความเป็นธรรม ความรับผิดชอบของบุคคลต่อการตัดสินใจในการกระทำของตน หัวใจของการเลี้ยงลูกของคนฟินแลนด์คือการเตรียมลูก

ให้เป็นอิสระ รู้จักดูแลตนเองและฝึกความรับผิดชอบ ประเทศญี่ปุ่นมีการกำหนดคุณลักษณะสำคัญ และลักษณะเฉพาะของความเป็นคนญี่ปุ่น 11 ประการ โดยมีคุณลักษณะการรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายรวมอยู่ด้วย ประเทศออสเตรเลียได้มีการกำหนดค่านิยมด้านความรับผิดชอบเป็น ค่านิยมหลักในค่านิยม 9 ประการ ที่สถานศึกษาควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน เพื่อให้ เติบโตเป็นบุคคลที่ต้องรับผิดชอบต่อภาระกิจของตนเอง แก้ปัญหาด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ ไม่ใช่ ความรุนแรงและใส่ใจสิ่งแวดล้อม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550 : 28-50) และพ่อแม่แม่ รุ่นใหม่ควรสนับสนุนเรื่องการเป็นคนดี มีพฤติกรรมดี มากกว่าดูที่ผลการเรียน เพราะคะแนนเป็น เพียงตัวเลข ควรดูที่ความพยายามของลูก เนื่องด้วยคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตคือ คนดี มีความ รับผิดชอบ เข้ากับคนอื่นได้ง่าย เป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่ใช่เฉพาะคนเก่งเท่านั้น (ทิพาวรรณ บุรณสิน. 2558 : 1)

ประเทศไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ได้มีการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบโดยบรรจุ ลงในหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ และการกำหนดความรับผิดชอบเป็นค่านิยมหลัก ที่ควรยึดถือ โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้จัดทำโครงการศึกษาค้นคว้าวิจัยค่านิยม ที่พึงประสงค์ของเยาวชนและประชาชน และได้ประกาศเรื่องค่านิยมพื้นฐานเพื่อให้คนไทยนิยมในสิ่งที่มี ค่าควรแก่การปกป้องคุ้มครอง ป้องกัน ดูแลรักษาไว้ให้มั่นคง ดำรงอยู่ให้เจริญรุ่งเรืองสืบไปเพื่อ ประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวมเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2525 ประกอบด้วยทั้งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ ประหยัดและออม มีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามคุณธรรมของ ศาสนา และมีความรักชาติศาสน์กษัตริย์ นับจากการประกาศเรื่องค่านิยมพื้นฐานของคนไทย 5 ประการดังกล่าว ได้มีการรณรงค์เสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เห็นได้จาก เอกสาร คู่มือ บทความ งานวิจัย และรายงานผลการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยม โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ การกำหนดค่านิยมด้านความรับผิดชอบเป็นค่านิยมหลักใน เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ พ.ศ. 2552-2553 การกำหนดค่านิยมด้าน ความรับผิดชอบเป็นแนวคิดในการจัดกิจกรรมตามคู่มือการเรียนการสอนพลเมืองพลโลก การกำหนด ค่านิยมด้านความรับผิดชอบลงในคุณลักษณะเฉพาะข้อที่ 8 ของกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรม การกำหนดความรับผิดชอบเป็นต้นทุนชีวิตของเด็ก และให้เด็กมีความรับผิดชอบ ด้วยกิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบ ในคู่มือแนะนำแนวทางการจัดกิจกรรมสร้างเสริมต้นทุนชีวิตเด็ก วัย 10-12 ปี มีการกำหนดเป็นพันธกิจของโรงเรียนทุกแห่งให้มีการอบรมบ่มนิสัยให้นักเรียนปฏิบัติ หน้าที่ของตนในสังคมด้วยความรับผิดชอบ และในแผนการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้กระบวนการ เรียนการสอนเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ค้นหาศักยภาพเด็กและพัฒนาให้สอดคล้องกับความสามารถและ ความถนัดสู่ความเป็นเลิศ เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ควบคู่กับปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยการ จัด การศึกษาเน้นคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ เป็นคนดีมีคุณธรรมช่วยเหลือตนเองให้ เหมาะสมกับวัย (สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. 2556 : 23) สอดคล้องกับที่ ทิศนา ขัมมณี (2552 : 131) ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีคุณภาพนั้นหมายถึงเป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อ ตนเอง มีวินัย ขยันหมั่นเพียรในการทำงานรู้จักวิธีการเรียนรู้คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น

การดำเนินการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบในประเทศไทย แม้จะมีการดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง และหลายองค์กรให้ความสำคัญดังกล่าว หากแต่ไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่ากระบวนการ เสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบยังไม่บังเกิดผลสมบูรณ์ เพราะความเป็นจริงของระบบการศึกษา

ไทยยังขาดคุณภาพ ห่างไกลจากวิถีชีวิตและการอยู่ร่วมกับสังคม มุ่งเน้นแต่การเรียนแบบท่องจำทั้งระบบตลอดตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนระดับอุดมศึกษา (สุริยเดว ทรีปาตี. 2556 : ไม่มีเลขหน้า) และเนื่องจากระบบการศึกษาของไทยในปัจจุบันยังไม่อาจสร้างความรู้และความเท่าทันต่อปัญหาต่างๆ สำหรับเด็กและเยาวชนได้เท่าที่ควร ดังเช่นปัญหาเด็กติดเกม ที่เกิดจากการขาดความตระหนักในหน้าที่ของตนในการศึกษาเล่าเรียน โดยเริ่มต้นจากการใช้เวลาว่างไปในการเล่นเกมนอนไลน์ จนกระทั่งใช้เวลาที่ควรศึกษาเล่าเรียน อ่านหนังสือ หรือทำกิจกรรมสร้างสรรค์อื่นๆ มาเล่นเกม ส่งผลเสียต่อสุขภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้ชีวิตในสังคม สถิติเด็กติดเกมในปัจจุบันมีจำนวน 2.5 ล้านคน จากจำนวนทั้งหมด 18 ล้านคน ถือเป็นสถานการณ์ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากในปี 2550 ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 13.3 เพิ่มขึ้นมาเป็นร้อยละ 14.4 ในปี 2555 (ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน. 2556 : 1) ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาติดเกมคอมพิวเตอร์ ร้อยละ 52.7 และเมื่อพิจารณาอายุของเด็กที่เล่นเกมคอมพิวเตอร์ พบว่า ส่วนมากเป็นเด็กอายุ 14-16 ปี และเริ่มเล่นเกมตั้งแต่อายุ 10-13 ปี (ประกายเพชร สุภะเกษ. 2555 : 65) นั่นคือปัญหาการติดเกมเริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็กระดับประถมศึกษา ปัญหาของเด็กไทยที่ขาดความรู้และความรับผิดชอบเรื่องเพศ ส่งผลให้การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและปัญหาการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่นทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น จากรายงานการติดตามสถานการณ์เด็กและเยาวชน พ.ศ. 2553-2554 พบว่า เด็กได้รับความรู้เรื่องเพศศึกษาและวิธีคุมกำเนิดจากครูเพียงครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 51.1) รองลงมาเป็นเพื่อน/แฟน/เว็บไซต์ (ร้อยละ 27.7) และพ่อแม่ (ร้อยละ 21.2) เท่ากับว่าในปัจจุบันเด็กไทยต้องหาความรู้เรื่องเพศจากกลุ่มเพื่อน เว็บไซต์หรือสื่อต่างๆ ถึงเกือบ 1 ใน 3 ซึ่งหากกลับมาพิจารณาถึงเด็กในระดับประถมศึกษาถึงอุดมศึกษามีถึง 10 ล้านคน ย่อมเท่ากับว่าเด็กไทยในปัจจุบันเกือบ 3 ล้านคน ได้รับความรู้เรื่องเพศจากสถานศึกษาและพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ไม่เพียงพอ ส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศมากขึ้นโดยพบอายุเฉลี่ยของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกมีอายุน้อยลงเรื่อยๆ จากอายุ 15-16 ปี ใน พ.ศ. 2545-2552 เป็นอายุ 12-15 ปี ใน พ.ศ. 2554 และมีแนวโน้มจะลดลงอีก (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. 2556 : 15) ส่งผลให้ปัญหาท้องไม่พร้อมของเยาวชนไทย ติดอันดับ 1 ในเอเชีย และอันดับ 2 ของโลกรองจากแอฟริกา มีแม่อายุต่ำกว่า 18 ปี ตกปีละกว่า 7 หมื่นคน และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นต่อปี ร้อยละ 3.6 ซึ่งหน่วยงานรัฐควรร่วมกันแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กไทย โดยเริ่มในทุกระดับตั้งแต่เด็ก ควรบ่มเพาะให้มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ และเด็กโตควรสอนทักษะชีวิตและความรู้เฉพาะทาง (ญาณิ เลิศไกร. 2556 : 11)

การเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบในสังคมไทย สามารถเสริมสร้างให้เกิดขึ้นได้โดยอาศัยกระบวนการตระหนักถึงการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ว่าเป็นภารกิจที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ฉะนั้นในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ หรือ “คน” นั้นจำเป็นจะต้องทำเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเฉพาะในช่วงวัยเด็กควรจะได้พัฒนาตนเองในเรื่องการเสริมสร้างค่านิยมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เพราะจะเป็นช่วงที่ฝังรากลึก ยากแก่การเปลี่ยนแปลงในช่วงหลังของชีวิต (พยุหศักดิ์ จันทรสุนทร. 2541 : 6-10) อีกทั้ง กรมสุขภาพจิต (2551 : 15-20) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสร้างคนให้มีคุณภาพนั้น ต้องดำเนินการอย่างถูกต้องเหมาะสมและต่อเนื่องในแต่ละช่วงวัย เนื่องจากคนเปลี่ยนแปลง เจริญเติบโตและเรียนรู้ตลอดเวลาโดยเฉพาะวัยเด็ก หากได้รับการพัฒนารอบด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา จะสามารถพัฒนาให้เติบโตมี

คุณภาพ มีสัมพันธภาพที่ดีและสามารถอยู่รอดในสังคมได้อย่างเฉลียวฉลาด ทั้งนี้ ในปัจจุบันพบปัญหาที่เป็นข้อบ่งชี้ในการเร่งเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะระดับประถมศึกษาตอนปลาย ป.4-6 คือ ปัญหาการไม่ตั้งใจเรียน คู้กันในห้องเรียน หนีเรียน โกหก ล้อเลียนหรือแกล้งเพื่อน ไม่กล้าบอกความจริง ขาดทักษะทางสังคม ขาดระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ อยากรู้ อยากเห็นในเรื่องเพศ การไม่เชื่อฟัง (พนม เกตุมาน. 2558 : ไม่มีเลขหน้า) ในกลุ่มผู้ปกครองได้สะท้อนปัญหาที่ลูกไม่สนใจเรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การไม่ยอมไปโรงเรียน หนีเรียน ขาดเรียนบ่อย รวมไปถึงปัญหาด้านอารมณ์ เช่น ซึมเศร้า และวิตกกังวล นำไปสู่ปัญหาทางการเรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลายเป็นวงจรของปัญหาการเรียนรู้อย่างเด็ก ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจมีสาเหตุมาจากระดับสติปัญญา การขาดแรงจูงใจ บางส่วนมาจากโรคทางกาย และการเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มักจะตามใจ ทำให้เด็กเอาแต่ใจ อยากได้ อยากเล่นในทันที ไม่รู้จักรอ และไม่คอยยอมรับกฎ กติกา พอเวลาถูกสอน หรือตักเตือนก็มักจะโกรธและหงุดหงิดง่าย ในขณะที่เด็กบางคนไม่รู้จักอารมณ์ตัวเองและไม่รู้จักอารมณ์ของผู้อื่น เวลาเล่นกับเพื่อนอาจจะระบายอารมณ์ใส่เพื่อนๆ โดยไม่รู้ตัว พฤติกรรมไม่ฟังประสงค์เหล่านี้ สร้างปัญหาให้แก่ครู และเพื่อนๆ ในห้องเรียน (ธิดา พิทักษ์สินสุข. 2558 : ไม่มีเลขหน้า) การศึกษาปัญหาทางพฤติกรรมเด็กวัยเรียน ได้เริ่มใช้แบบคัดกรองสอบถาม พฤติกรรมจากตัวเด็ก อายุ 10-12 ปี คือ ระดับประถมศึกษาตอนปลาย ป.4-6 พบปัญหาการใช้เวลาว่างของเด็กนอกเวลาเรียน ที่มีความสัมพันธ์กับระดับปัญหาทางพฤติกรรมการใช้คอมพิวเตอร์และการเล่นเกมมากกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน การมีปัญหความสัมพันธ์กับครู การมีปัญหความสัมพันธ์กับเพื่อน และพบเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์ถึงร้อยละ 60.63 ของกลุ่มตัวอย่าง (ดลจรัส ทิพย์มโนสิงห์ และคณะ. 2555 : 13-22) ทั้งนี้การระบุช่วงวัยที่เหมาะสมในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบนั้น นักจิตวิทยาพัฒนาการรุ่นปัจจุบันเห็นว่าควรเป็นช่วงของการ “การเตรียมตัว” เพื่อเป็นเด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่ที่สามารถรับผิดชอบตนเองในด้านต่างๆ ได้ คือวัยเด็กตอนกลางที่เรียกว่า วัยเด็กระดับประถมศึกษา เพราะสามารถเรียนรู้เรื่องจริยธรรม ค่านิยม อย่างมีเหตุผลได้ โดยเฉพาะช่วงอายุ 10 ปีขึ้นไป จะมีความสนใจการเล่นแบบบุคคลที่ชื่นชอบ และกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในทุกทาง อาทิ อารมณ์ แนวคิด ทักษะคิด ค่านิยม รวมทั้งสามารถเล่นเกมที่ซับซ้อนและทำกิจกรรมการเล่นชนิดสร้างสรรค์ได้ โดยเฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นเด็กวัยเรียนที่เต็มไปด้วยความอยากรู้อยากเห็น สามารถทำกิจกรรมสร้างสรรค์ได้ และมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและอารมณ์ รวมถึงความพยายามในการปรับตัวสู่การเป็นวัยเด็กตอนปลาย เพื่อเข้าสู่ชั้นเรียนสูงสุดในระดับประถมศึกษาและวัยรุ่น จึงเกิดปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ได้มากที่สุด หากได้รับการเสริมสร้างจริยธรรม ค่านิยม อย่างมีเหตุผล จะสามารถแก้ไข ปัญหา ป้องกันและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในจิตใจได้ (ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2549 : 261-268)

การพิจารณาการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบตามองค์ประกอบทั้งด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ ด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบและด้านการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ มีทฤษฎีที่มีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ อาทิ เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ ที่ผู้เรียนแต่ละคนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อย่างเป็นกระบวนการที่ดำเนินกันไปเป็นวงจร ซึ่งแต่ละขั้นของการเรียนรู้ก็จะส่งเสริมการเรียนรู้ของขั้นต่อไปด้วย สอดคล้องกับลำดับขั้นของการพัฒนาด้านจิตพิสัยของบลูมและคณะ ที่เห็นว่าการพัฒนาค่านิยมจะนำไปสู่การ

เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการ เริ่มจากการรับรู้ การตอบสนองและการเห็นคุณค่า (ทิตินา แชมมณี. 2546 : 21-22 ; อ้างอิงมาจาก Bloom. 1956 : 159-160) ได้มีผู้นำมาประยุกต์ใช้พัฒนากิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เมธี ธรรมวัฒนา. 2551 : 24) ร่วมกับผลงานการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ ของ ทิตินา แชมมณี (2546 : 1-37) ที่นำแนวคิดกลุ่มจิตพิสัย มุ่งอธิบายพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล โดยมองว่ามีความเกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับระดับคุณภาพ ของการเรียนรู้ทางด้านจิตใจ (Affective Domain) ซึ่งแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญในกลุ่มนี้คือ ทฤษฎี จำแนกระดับคุณภาพของการเรียนรู้ด้านจิตใจ จุดเน้นสำคัญของทฤษฎีนี้เชื่อว่า การเรียนรู้ด้านจิตใจ จะครอบคลุมความสนใจ เจตคติ ค่านิยม ลักษณะนิสัยของบุคคลและเชื่อว่าการเกิดเจตคติและการ พัฒนาทางด้านคุณธรรม จริยธรรมของบุคคล ทั้งนี้การจะสร้างการรับรู้และความสนใจของนักเรียนต่อ ค่านิยมที่ต้องการเสริมสร้างได้ ต้องมีสิ่งเร้าที่มีประสิทธิภาพ หากพิจารณาตามทฤษฎีการเรียนรู้ทาง ปัญญาสังคมที่มองกระบวนการเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แต่ไม่ใช้การ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอกเท่านั้น กระบวนการนี้เริ่มต้นจากภายในโดยยังไม่จำเป็นต้องมีการ แสดงออก (Acquisition) Bandura (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2556 : 48 ; อ้างอิงมาจาก Bandura. 1989 : 111-113) เชื่อว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเกิดขึ้นจากการสังเกตตัวแบบ ซึ่ง สามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิด และการแสดงออกได้พร้อมๆ กัน และตัวแบบนี้ทำหน้าที่ 3 ลักษณะด้วยกัน คือ อาจทำหน้าที่ส่งเสริม หรือยับยั้งการเกิดของพฤติกรรมหรือช่วยให้พฤติกรรมนั้น คงอยู่ โดยตัวแบบนี้อาจเป็นบุคคลจริงๆ (Live Model) หรือตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) ได้แก่ ตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยู โทรทัศน์ การ์ตูน หรือหนังสือนวนิยาย เป็นต้น และทฤษฎีการเสริมแรงของกลุ่มพฤติกรรมนิยม ที่เชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลที่ เกิดขึ้นจากการได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และจะแปรเปลี่ยนไปตามผลที่ได้รับจากการกระทำที่ เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมนั้น ซึ่งผลจากการกระทำนั้นมีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ ผลประเภทเสริมแรง ซึ่งทำให้พฤติกรรมนั้นมีอัตราเพิ่มขึ้น และผลประเภทถูกลงโทษ ซึ่งทำให้พฤติกรรมนั้นมีอัตราลดลงหรือ หดไป (อ้อมเดือน สดมณี และ ฐาศุภร์ จันประเสริฐ. 2554 : 25)

ผลงานการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ จากการประยุกต์ใช้แนวคิด ทฤษฎีที่เหมาะสม อาทิ การประยุกต์ใช้หลักการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยและการเสริมแรงทางบวก การประยุกต์ใช้ แนวคิดการสังเกตตัวแบบและการกำกับตนเอง ผู้วิจัยพบว่าทั้งทฤษฎีและหลักการที่ได้ศึกษาถือเป็น แนวทางหลักและมีความสอดคล้องในการนำมาเป็นกิจกรรมเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของ นักเรียนได้ ทั้งนี้ต้องอาศัยความเข้าใจในการเรียนรู้ของมนุษย์ในกระบวนการคิด ตัดสินใจ แก้ไข ปัญหา และกระบวนการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน เพื่อเอื้อต่อการตัดสินใจของนักเรียนในการเลือกและปฏิบัติตามแนวทางของการสร้างเสริมค่านิยมให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงสรุปได้ว่า ค่านิยมด้านความรับผิดชอบสามารถเสริมสร้างให้เกิดขึ้นได้จริง ด้วยรูปแบบกิจกรรมที่ประยุกต์ใช้แนวคิดทางจิตวิทยาและสังคมวิทยา

จากการศึกษาความสำคัญ ความจำเป็น แนวทาง ช่วงวัยที่เหมาะสม ร่วมกับแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างค่านิยมด้านต่างๆ รวมทั้งค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ผู้วิจัย ในฐานะผู้ปฏิบัติงานสอนและครูแนะแนว มีความสนใจในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยประยุกต์ใช้การเรียนรู้โดยหลักการตามแนวคิด ทฤษฎี

การเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy) การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Cycles) สังเกตตัวแบบ (Observational Learning) ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของ Bandura และทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) เป็นรูปแบบกิจกรรมกลุ่มฝึกอบรมที่เหมาะสมตามวัยและให้นักเรียนได้ฝึกคิดฝึกปฏิบัติ จะทำให้นักเรียนมีค่านิยมด้านความรับผิดชอบทั้งด้านความรู้และเข้าใจ ความศรัทธาและการแสดงออกถึงความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งเรียนรู้เพื่อเข้าใจบทบาทของตนเองและผู้อื่น สามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณค่า และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมต่อไป

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นอย่างไร
2. รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ควรมีองค์ประกอบอย่างไร
3. ผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รับการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
3. เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านอื่นๆ ของนักเรียนระดับประถมศึกษา
4. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมให้มีประสิทธิภาพต่อไป

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบมีค่านิยมด้านความรับผิดชอบระยะหลังร่วมกิจกรรมสูงกว่าระยะก่อนร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบมีค่านิยมด้านความรับผิดชอบระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนร่วมกิจกรรม

ขอบเขตของการวิจัย

การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขอบเขตการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 (R1) การศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1. วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล มี 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 18 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ประกอบด้วย

3.1 แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อศึกษาพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3.2 แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบองค์ประกอบ พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ และแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4. วิธีดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลที่เกี่ยวกับค่านิยมด้านความรับผิดชอบ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปและสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

4.2 สัมภาษณ์ครูและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบ พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากเอกสาร และการสัมภาษณ์ครูและผู้ทรงคุณวุฒิโดยการสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิจัยระยะที่ 2 (D1) การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1. วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพ

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล มี 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบที่เหมาะสมในการ
 เสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความ
 รับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มนักเรียนในการทดลองใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความ
 รับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 10 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2

3.1 แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อสรุปและสังเคราะห์ให้ได้รูปแบบเพื่อเสริมสร้าง
 ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ และแบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ 5

3.2 แบบประเมินรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน
 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และแบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้เชี่ยวชาญ

4. วิธีดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างค่านิยม
 ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน เพื่อสรุปและสังเคราะห์ให้ได้รูปแบบ
 เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ และแบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน
 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4.3 สร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความ
 รับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คู่มือการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้าน
 ความรับผิดชอบและแบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4.4 ดำเนินการทดลอง (Try out) รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความ
 รับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้าง
 ค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากเอกสาร และการสัมภาษณ์
 ผู้ทรงคุณวุฒิโดยการสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิจัยระยะที่ 3 (R2, D2) การศึกษาผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้าน
 ความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1. วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความ
 รับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 20 คน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3
 - 3.1 รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
 - 3.2 คู่มือการใช้งานรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
 - 3.3 แบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 3 องค์ประกอบของค่านิยม คือ
 - 3.3.1 ด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบใช้แบบทดสอบเชิงสถานการณ์
 - 3.3.2 ด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ใช้แบบวัดความรู้สึกเชิงสถานการณ์
 - 3.3.3 ด้านการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ ใช้แบบสำรวจพฤติกรรม
4. วิธีดำเนินการวิจัยในระยะที่ 3

ดำเนินการทดลองรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นเวลา 3 สัปดาห์ วัดและประเมินผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการวัดและประเมินผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มาสรุปผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภายหลังจากการยุติการทดลอง ผู้วิจัยไม่มีการใช้กิจกรรมกลุ่มใดๆ กับกลุ่มทดลองเป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ เพื่อติดตามผล แล้วผู้วิจัยวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของกลุ่มทดลองอีกครั้ง เพื่อเป็นข้อมูลระยะติดตามผล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนจากการสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ค่านิยม หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจและความศรัทธาของบุคคลในคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ยอมรับเป็นแนวทางแห่งการปฏิบัติตนและพึงพอใจที่จะปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอ
2. ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ หมายถึง การรับรู้ เข้าใจ และศรัทธาในคุณค่าของความรับผิดชอบ พร้อมทั้งยอมรับและแสดงออกซึ่งพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบโดยการปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จและยอมรับผลที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ
 - 2.1 ความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของการรู้หน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ และยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

2.2 ความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกชอบ เต็มใจที่จะแสดงออกถึงการรู้หน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ และยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

2.3 การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมการรู้หน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ และยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ

3. การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หมายถึง กระบวนการศึกษาข้อมูลองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ สภาพปัญหา ความต้องการ แนวทาง แนวคิด ทฤษฎีในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ แล้วใช้องค์ความรู้ที่มาสืบค้นและกำหนดเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการเสริมสร้างค่านิยมที่เหมาะสม 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ 4) การวัดและประเมินผล และกระบวนการวิจัยและพัฒนา (R & D) ที่ออกแบบผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ การทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนที่เกี่ยวข้อง และนำรูปแบบมาศึกษาผลการใช้รูปแบบเพื่อยืนยันคุณภาพของรูปแบบในขั้นสุดท้าย ก่อนปรับปรุงและเผยแพร่ต่อไป

4. รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หมายถึง รูปแบบกิจกรรมกลุ่มฝึกอบรมโดยบูรณาการแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย รูปแบบการเรียนรู้โดยการสังเกต รูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ และการเสริมแรง ประกอบด้วย

4.1 แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน คือ แนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของ Bloom Taxonomy แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยการสังเกต Observational Learning แนวคิดการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ Experience Learning และทฤษฎีการเสริมแรง Reinforcement theory โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการรับรู้ เข้าใจและศรัทธาในคุณค่าของความรับผิดชอบ พร้อมทั้งยอมรับและแสดงออกซึ่งพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบด้วยการรู้หน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ และยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

4.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อ เสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4.3 ขั้นตอนในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

4.3.1 ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้และใส่ใจ (Awareness) เป็นขั้นการสร้าง ความสนใจ ความใส่ใจ และความตระหนักในความรับผิดชอบของนักเรียน โดยผ่านกิจกรรมการให้นักเรียนได้สำรวจความคิดและพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของตนเองด้วยแบบสำรวจพฤติกรรม ให้นักเรียนรับรู้คุณลักษณะและพฤติกรรมของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบผ่านตัวแบบ ใช้คำถามนำอภิปรายเพื่อให้นักเรียนบอกสิ่งที่ได้สังเกต จดจำ และวิเคราะห์คุณลักษณะของตัวแบบ แล้วร่วมกันสรุปคุณลักษณะของตัวแบบผ่านกิจกรรมกลุ่ม

4.3.2 ขั้นที่ 2 ขั้นการสร้างความรู้ (Knowledge building) เป็นขั้นสร้างความรู้ ความเข้าใจในความรับผิดชอบ ต่อยอดจากการรับรู้ ใส่ใจ และตระหนักในความรับผิดชอบผ่านการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้วิเคราะห์สถานการณ์ ลองปฏิบัติตนในสถานการณ์จำลองและร่วมอภิปรายโดยใช้

เหตุผลเชิงจริยธรรมตามสถานการณ์ เมื่อนักเรียนมีความเข้าใจในความรับผิดชอบและการแสดงออก ด้านความรับผิดชอบแล้ว ให้นักเรียนกำหนดแนวทางการปฏิบัติตนตามสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน

4.3.3 ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงพฤติกรรมและสะท้อนคุณค่า (Action and Reflect) เป็นขั้นสนับสนุนให้นักเรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติมจากการแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบในสถานการณ์จริงต่างๆ เพื่อให้ได้สัมผัสผลจากการกระทำ แล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึกรับต่อผลการปฏิบัติของตนเอง โดยใช้วิธีการนำเสนอที่หลากหลาย ทั้งการบอกเล่า การใช้สื่อ การใช้สัญลักษณ์เพื่อสะท้อนความรู้สึกระดับการเห็นคุณค่า ซึ่งทั้ง 3 ขั้น จะประกอบด้วยขั้นย่อย คือ ขั้นนำ ขั้นกิจกรรมและขั้นสรุป

4.4 การวัดและประเมินผล คือ การศึกษาผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 3 องค์ประกอบของค่านิยม คือ

4.4.1 ด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ ใช้แบบทดสอบเชิงสถานการณ์

4.4.2 ด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ใช้แบบวัดความรู้สึเชิงสถานการณ์

4.4.3 ด้านการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ ใช้แบบสำรวจพฤติกรรม

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

1. กรอบแนวคิดในการศึกษาองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อสรุปและสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ สัมภาษณ์ครูผู้สอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อให้ได้พฤติกรรมบ่งชี้ขององค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ทราบสภาพปัญหา และความต้องการในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันพฤติกรรมบ่งชี้ขององค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบโดยสรุปค่านิยมด้านความรับผิดชอบประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ความรู้ความเข้าใจ ความศรัทธาและพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีความรับผิดชอบ ทั้ง 3 ด้านมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบย่อยที่นักวิชาการได้ให้คำนิยามไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบย่อยที่มีผู้ให้นิยามตรงกันมากที่สุด 4 องค์ประกอบย่อย คือ การรู้หน้าที่ การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ และยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น ดังภาพประกอบ 1

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าข้อมูลที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี จากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังจะได้เสนอเป็นลำดับดังนี้

1. ค่านิยม
 - 1.1 ความหมายของค่านิยม
 - 1.2 ประเภทของค่านิยม
 - 1.3 ลักษณะสำคัญของค่านิยม
 - 1.4 ความสำคัญของค่านิยม
 - 1.5 แนวทางการเสริมสร้างค่านิยม
 - 1.6 ช่วงวัยที่เหมาะสมในการเสริมสร้างค่านิยม
 - 1.7 สภาพปัญหาและค่านิยมที่ควรเสริมสร้างในสังคมไทย
 - 1.8 องค์ประกอบของค่านิยม
2. ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
 - 2.1 ความหมายของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
 - 2.2 องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
 - 2.3 แนวคิดและทฤษฎีในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
 - 2.4 การวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
3. รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ
 - 3.1 ความหมายของรูปแบบ
 - 3.2 องค์ประกอบของรูปแบบ
 - 3.3 การพัฒนารูปแบบ
4. การฝึกอบรม
 - 4.1 ความหมายของการฝึกอบรม
 - 4.2 ขั้นตอนการฝึกอบรม
 - 4.3 เทคนิคการฝึกอบรม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ค่านิยม

1. ความหมายของค่านิยม ได้มีผู้ให้ความหมายหรือคำนิยามของค่านิยมไว้ ดังนี้

Good (1973 : 637) ให้ความหมายของค่านิยมว่าหมายถึง คุณลักษณะใดๆ ที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญในด้านจิตวิทยา สังคม ศีลธรรมหรือสุนทรียภาพ

Feather (1975 : 4-5) ให้ความหมายของค่านิยมว่าหมายถึง ความเชื่อที่มีลักษณะ ยืนยง เป็นแนวทางในการประพฤติ หรือเป้าหมายในการดำรงชีวิต เป็นสิ่งที่ตนเองหรือสังคมเห็นดี เห็นชอบและสมควรจะถือปฏิบัติ

ชัยพร วงศ์วรรณ (2538 : 15) ให้ความหมายของค่านิยมว่าหมายถึง ความสนใจ ความนิยมชมชอบ การประพฤติปฏิบัติที่คนในสังคมนั้นยอมรับ และปฏิบัติตามแนวคิดนั้น อย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยก็ชั่วระยะเวลาหนึ่ง

ทิตนา แคมมณี (2542 : 2) ให้ความหมายของค่านิยมว่าหมายถึง หลักการ แนวคิด ความเชื่อที่บุคคลยึดถือเป็นคุณค่า หรือแนวทางในการตัดสินใจและการดำรงชีวิต หากค่านิยม ที่แต่ละบุคคลยึดถือเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตตรงกันเป็นจำนวนมาก สิ่งนั้นก็กลายเป็นค่านิยม ของสังคมไป

ราชบัณฑิตยสถาน (2556 : 150) ให้ความหมายของค่านิยมว่าหมายถึง สิ่งที่บุคคลหรือสังคมยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ และกำหนดการกระทำของตนเอง

สุพัตรา สุภาพ (2542 : 28) ให้ความหมายของค่านิยมว่าหมายถึง สิ่งในกลุ่มสังคม หนึ่งเห็นว่าควรนำปฏิบัติ เป็นสิ่งที่ยึดถือ ช่วยตัดสินใจในการเลือก จะทำหรือไม่ทำ เป็นการเลือก แบบอิสระเสรี จากค่านิยมหลายๆ อย่าง และที่เลือกเพราะเห็นว่าเหมาะสมถูกต้อง

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 31) ให้ความหมายของค่านิยมว่าหมายถึง ความรู้สึกหรือความเชื่อของบุคคลที่เชื่อว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่น่าเชื่อถือ น่ากระทำ และยึดถือเป็นหลัก ประจำใจ เพื่อช่วยให้การตัดสินใจเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

ยนต์ ชุ่มจิต (2550 : 193) ให้ความหมายของค่านิยมว่า หมายถึง แนวความคิด ความประพฤติ หรือสภาพของการกระทำใดๆ ที่บุคคลหรือสังคมนิยมชมชอบ และเห็นว่าเป็นสิ่ง ที่มีคุณค่าควรแก่การประพฤติปฏิบัติ จึงยอมรับยึดถือมาเป็นแนวประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ หรืออย่างน้อยก็ชั่วระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของตนหรือของสังคม

รังสรรค์ โฉมยา (2554 : 250) ให้ความหมายของค่านิยมว่าหมายถึง สิ่งที่สังคมถือว่า มีค่า สิ่งที่ยังปรารถนาหรือต้องการให้เป็นเป้าหมายของสังคมและควรปลูกฝังให้สมาชิกของสังคมยึดถือเป็นเป้าหมายในการดำเนินชีวิต บางครั้งความต้องการของสังคมก็อาจจะมีลักษณะเป็นสิ่งที่ขัด กับความรู้สึกหรือคุณค่าที่ดีได้ เราเรียกว่าค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์หรือค่านิยมที่ไม่เหมาะสม

ผกา สัตยธรรม (2556 : 91) ให้ความหมายของค่านิยมว่าหมายถึง สิ่งที่คนนิยมยึดถือ ประจำใจ สิ่งที่ยังตัดสินใจในการเลือก สิ่งในกลุ่มสังคมหนึ่งๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาหรือเป็นที่ยกย่องของคนส่วนใหญ่ในสังคมนั้นๆ ค่านิยมจึงเป็นวิถีของการ จัดรูปแบบความประพฤติ ที่มีความหมายต่อบุคคลและเป็นแบบฉบับความคิดที่ฝังแน่นสำหรับยึดถือใน การปฏิบัติตัวของคนในสังคม

จากทฤษฎีของนักวิชาการต่างๆ เกี่ยวกับความหมายของค่านิยม เมื่อประมวลแล้วสรุปได้ว่า ค่านิยม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลหรือสังคมที่รับรู้ เข้าใจและศรัทธาในคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ยอมรับเป็นแนวทางแห่งการปฏิบัติตนและพึงพอใจที่จะปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอ

2. ประเภทของค่านิยม

มีผู้จำแนกประเภทของค่านิยมไว้หลายท่าน ดังนี้

สุนทรีย์ โคมิน และสนธิ สมัครการ (2522 : 17) ได้ศึกษาค่านิยมและใช้ทฤษฎีทางจิตวิทยาของ Rokeach กำหนดค่านิยมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ค่านิยมที่เป็นเครื่องมือ (Instrumental Values) คือ ค่านิยมที่ใช้เป็นแนวทางหรือยึดถือปฏิบัติให้บรรลุจุดหมายที่ต้องการ
2. ค่านิยมที่เป็นจุดหมายปลายทาง (Terminal Values) คือ ค่านิยมที่มีคุณค่าหรือจุดหมายที่อยู่ในตัวแล้ว

สาโรช บัวศรี (2525 : 62-65) ได้จำแนกประเภทของค่านิยมไว้ 2 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทพื้นฐาน (Basic Values) ประกอบด้วยค่านิยม ดังนี้
 - 1.1 ศีลธรรม
 - 1.2 คุณธรรม
 - 1.3 ธรรมเนียมประเพณี หรือวัฒนธรรม
 - 1.4 กฎหมาย
2. ประเภทวิชาชีพ (Professional Values) ประกอบด้วยค่านิยม ดังนี้
 - 2.1 อุดมการณ์ในวิชาชีพของตน
 - 2.2 วินัยของวิชาชีพของตน
 - 2.3 มารยาทของวิชาชีพของตน
 - 2.4 พระราชบัญญัติเกี่ยวกับวิชาชีพของตน

พนัส หันนาคินทร์ (2526 : 28-29) กล่าวว่า ในการพิจารณาเรื่องค่านิยมนั้น เรามักจะต้องพิจารณาในรูปของประเภทและแขนงของค่านิยม เพราะคุณสมบัติทั้งสองประการนี้เป็นเรื่องยากที่จะแยกออกจากกันโดยอิสระ

ประเภทของค่านิยม มีอยู่ 2 ประเภท คือ

1. ประเภทมีคุณค่าในด้านการใช้สอย หรือเป็นเครื่องมือ (Instrumental Values) หมายถึงคุณค่าที่เกิดขึ้นจากการที่เราจะใช้เพื่อให้เกิดผลอย่างอื่นสืบตามมา เช่น เราสอนวิชาคณิตศาสตร์ก็ด้วยหวังจะให้เกิดผลต่อการที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน หรือ นำไปใช้ในการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ต่อไป เป็นต้น เมื่อเราพิจารณาวิชาคณิตศาสตร์ในด้านนี้ วิชาคณิตศาสตร์ก็มีคุณค่าในฐานะที่จะเป็นเครื่องมือที่จะใช้ให้เกิดผลอย่างอื่น ไม่ใช่เพื่อตัวของมันเอง
2. คุณค่าภายใน (Intrinsic Values) หมายถึง คุณค่าที่มีอยู่ในตัวเองของสิ่งต่างๆ ค่านิยมนั้นๆ มีอยู่ในตัวของมันเอง ไม่ได้พึ่งสิ่งอื่น และมีลักษณะโดยเฉพาะของมัน เช่น การทำความดีที่ไม่ได้หวังผลตอบแทนด้วยประการใดๆ ก็ถือได้ว่าเป็นคุณค่าที่มีอยู่ในตัวของมันเอง

แขนงของค่านิยม มี 3 แขนง คือ

1. แขนงที่ว่าด้วยจริยธรรม (Ethical Values) เป็นแขนงที่พิจารณาถึงคุณค่าในด้านความประพฤติของมนุษย์ทางด้านจริยธรรม คำสอนในศาสนาส่วนใหญ่จะเพ่งเล็งถึงด้านจริยธรรมของมนุษย์เป็นประการสำคัญ

2. แขนงที่ว่าด้วยสุนทรียภาพ (Esthetical Values) เป็นแขนงที่พิจารณาถึงคุณค่าในด้านความงามที่แสดงออกมาโดยสื่อต่างๆ เช่น ศิลปะ ดนตรี การแสดง เป็นต้น

3. แขนงที่ว่าด้วยสังคม-การเมือง (Socio-political Values) เป็นแขนงที่พิจารณาถึงคุณค่าทางด้านสังคมและการเมือง (รวมทั้งการเศรษฐกิจ) ที่มีอยู่ในแต่ละสังคม สิ่งที่เราจะต้องเกี่ยวข้องด้วยเป็นอย่างมากก็มักจะเป็นค่านิยมในแขนงนี้ ซึ่งนอกจากจะเกี่ยวพันกับความเป็นไปในชีวิตแล้ว ยังมีลักษณะที่เคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงได้ง่าย จึงทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ในเรื่องการศึกษา ค่านิยมอยู่เสมอ

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2530 : 25-103) ได้แบ่งค่านิยมไว้ 2 รูปแบบ แต่ละรูปแบบแบ่งได้เป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 แบ่งได้ 3 ประเภท คือ

1. ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง ได้แก่ ค่านิยมการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ และค่านิยมการประหยัดอดออม
2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคม ได้แก่ ค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ค่านิยมการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
3. ค่านิยมเกี่ยวกับชาติ ได้แก่ ค่านิยมความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

รูปแบบที่ 2 แบ่งได้ 3 ประเภท คือ

1. ค่านิยมด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ค่านิยมการพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ และค่านิยมการประหยัดอดออม
2. ค่านิยมด้านสังคม ได้แก่ ค่านิยมการมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ค่านิยมการปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
3. ค่านิยมด้านการเมืองและการปกครอง ได้แก่ ค่านิยมความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

นาย ปิณฑานนท์ (2531 : 499) ได้สรุปว่า กลุ่มนักวิชาการได้แบ่งค่านิยมออกเป็นประเภทต่างๆ กันได้หลายลักษณะ เช่น Fenton ได้แบ่งค่านิยมออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ค่านิยมทางพฤติกรรม ได้แก่ ค่านิยมที่เน้นความเป็นระเบียบ เช่น การเคารพผู้อื่น ความสุภาพอ่อนโยน การตอบแทนผู้อื่น เป็นต้น
2. ค่านิยมทางกระบวนการ ได้แก่ ค่านิยมที่เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น ความมีเหตุผล รู้จักคิดสงสัย เป็นต้น
3. ค่านิยมทางสาระเนื้อหา ได้แก่ ค่านิยมด้านการเมือง ศาสนา จริยธรรม และค่านิยมของบุคคล

จากทฤษฎีของนักวิชาการต่างๆ เกี่ยวกับประเภทของค่านิยม เมื่อประมวลแล้ว สรุปได้ว่าค่านิยมสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง คือ สิ่งที่คุณหรือสังคมเชื่อว่าสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตโดยทั่วไป เช่น การพึ่งตนเอง การประหยัดอดออม ความรับผิดชอบ ส่งผลให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคม คือ สิ่งที่คุณหรือสังคมเชื่อว่าสำคัญและเกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคม การทำงานร่วมกัน การเคารพนับถือผู้อื่น การเคารพกติกา ซึ่งยังผลให้เกิดความสามัคคีและปกติสุขของสังคมส่วนรวม

3. ลักษณะสำคัญของค่านิยม

Rath และคณะ (1966 : 27-29) ได้ให้เกณฑ์การพิจารณาลักษณะสำคัญของสิ่งจัดเป็นค่านิยมไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. การเลือกอย่างเสรี สิ่งที่เป็นค่านิยม ต้องมีการเลือกอย่างเสรี หากมีการบังคับอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว จะไม่เป็นค่านิยมที่แท้จริง เพราะไม่ได้เกิดจากความนิยมหรือเห็นคุณค่าของสิ่งนั้นๆ อย่างแท้จริง

2. การเลือกจากหลายๆตัวเลือก ค่านิยมที่เลือกนั้นเรามีโอกาสได้เลือกอย่างอื่นอีกหรือไม่ หากมีเพียงอย่างเดียวก็หมายความว่า เราไม่มีโอกาสเลือกคุณค่าด้วยการนำไปเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น ถ้ามีเพียงอย่างเดียว คือ จะรับหรือไม่รับเท่านั้น นั่นคือ ไม่มีโอกาสได้พิจารณาข้อดีข้อเสีย ดังนั้น ค่านิยมที่เราจะยึดถือนั้นต้องได้มาจากค่านิยมหลายๆอย่าง เพื่อจะได้มีโอกาสเปรียบเทียบคุณสมบัติต่างๆได้

3. การเลือกหลังจากการพิจารณาผลของแต่ละตัวเลือก การเลือกค่านิยมนั้นจะต้องมีการพิจารณาข้อดีข้อเสียของสิ่งต่างๆที่จะตามมา ถ้าเลือกโดยไม่มีการพิจารณาให้รอบคอบแล้ว ไม่ถือว่าเป็นค่านิยม การเลือกค่านิยมต้องไม่ใช้อารมณ์ แต่ควรใช้สติปัญญาไตร่ตรองให้รอบคอบ

4. การให้คุณค่าที่ยั่งยืน เหตุผล ค่านิยมที่เลือกแล้วต้องมีการรักษาอย่างจริงจังมั่นคง ถึงแม้ว่าจะไม่สบายใจที่จะทำ แต่ก็ควรทำด้วยสำนึกในคุณค่าและความภาคภูมิใจ เช่น การปราบปรามผู้เป็นภัยต่อแผ่นดินด้วยการเสียชีวิต แต่เราก็ภูมิใจกว่าการที่จะอยู่อย่างทาส

5. การยืนหยัดในค่านิยมที่ได้เลือกแล้วอย่างมั่นคง หากเราไม่แน่ใจในค่านิยมที่เราเลือก เราอาจจะเกิดความกระดากอายต่อการยอมรับในค่านิยมนั้น และไม่กล้ายืนยันถึงคุณค่าความดีของค่านิยมนั้นให้คนอื่นทราบ โดยเฉพาะกับผู้ที่ไม่เป็นมิตรหรือผู้ที่ไม่เห็นด้วย

6. การกระทำตามค่านิยมที่ได้เลือก แสดงออกด้วยการปฏิบัติเพื่อให้คนอื่นเห็นว่าเรายอมรับในค่านิยมนั้น เช่น การเสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์หรือเวลา เพื่อการกระทำตามค่านิยมที่เรายอมรับ ทั้งนี้ เพราะค่านิยมจะเป็นสิ่งที่นำทางในการดำเนินชีวิตของเรา หากเรายอมรับค่านิยมใด แต่ไม่ปฏิบัติตามก็เรียกเป็นค่านิยมไม่ได้

7. การกระทำซ้ำๆ มีการกระทำซ้ำๆในค่านิยมที่เรายอมรับ การกระทำเพียงครั้งเดียวแล้วหายไป จะเรียกว่าเป็นค่านิยมไม่ได้ ค่านิยมต้องคงทนถาวรและเป็นแบบฉบับในการดำเนินชีวิตของเราในช่วงเวลาอันยาวนานพอสมควร

อนุวัติ คุณแก้ว (2538 : 28) สรุปกระบวนการทั้ง 7 ขั้นของ Rath's ว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบที่รวมกันเข้าเป็นคุณลักษณะของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นั่นคือ ความคิด จิตใจ และพฤติกรรม โดยใน 3 ขั้นตอนแรก ประเภทการเลือก จำเป็นต้องอาศัยความสามารถ

ทางปัญญาของบุคคล ใน 2 ชั้นต่อมา ประเภทของการเห็นคุณค่าจะเน้นในเรื่องอารมณ์ ความรู้สึก และ 2 ชั้นสุดท้าย ประเภทการปฏิบัติจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่แสดงออกมาภายนอกให้ปรากฏ

Rokeach (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2544 : 264-267 ; อ้างอิงมาจาก Rokeach. 1968) กล่าวว่าค่านิยมมีลักษณะเป็นความเชื่อ 3 รูปแบบ คือ

1. ความเชื่อแบบพรรณนา (Descriptive Belief) ความเชื่อที่สามารถทดสอบได้ว่าถูกต้องหรือไม่

2. ความเชื่อแบบประเมิน (Evaluative Belief) ความเชื่อที่ประเมินว่าสิ่งใดดีหรือไม่

3. ความเชื่อแบบกำหนดการ (Prescriptive Belief) คือความเชื่อที่มีทิศทางและเป้าหมายของการกระทำที่ถูกตัดสินว่าเป็นสิ่งจำเป็นหรือไม่

โดยสรุป ลักษณะสำคัญของค่านิยม เป็นความเชื่อที่ผ่านการพิจารณาว่าถูกต้อง มีคุณค่า และเป็นเป้าหมายของการกระทำตามความเชื่อนั้น

4. ความสำคัญของค่านิยม

เมื่อพิจารณาตามนิยามความหมาย ประเภทและลักษณะของค่านิยมที่แท้จริง ที่นิยามว่าค่านิยมเป็นความรู้สึก ความเชื่อ หรือการกระทำที่บุคคลหรือสังคมยอมรับว่ามีคุณค่า พึงพอใจที่จะปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอ บ่งชี้ถึงอิทธิพลของค่านิยมทั้งในด้านความคิด ความเชื่อ และการแสดงออกถึงค่านิยมตามสถานการณ์ต่างๆ อันแสดงว่าค่านิยมมีความสำคัญในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ ลักขณา สิริวัฒน์ (2544 : 67) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นมาตรฐานในการตัดสินตนเองและผู้อื่น และเป็นตัวก่อหรือจัดความขัดแย้งทั้งในตนเองและผู้อื่น ตรงกับที่ อีระพร อูวรรณโณ (2533 : 402) กล่าวไว้ว่า ค่านิยมเป็นตัวก่อหรือจัดความขัดแย้งในตนเองและผู้อื่น พร้อมทั้งเสนอประเด็นที่เกี่ยวกับความสำคัญของค่านิยม ไว้ดังนี้

1. ค่านิยมเป็นตัวนำทางในการดำเนินชีวิต การที่คนจะมีโอกาสใช้ค่านิยมเป็นตัวนำทางในการดำเนินชีวิตนั้น ขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละบุคคล ที่มีความต้องการไม่เหมือนกัน บางคนมีค่านิยมที่ต้องการมีชื่อเสียงในสังคม ก็จะพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้ตนเองมีชื่อเสียง หรือบางคนมีค่านิยมที่ต้องการความสุขสบาย ก็จะทำทุกอย่างแม้กระทั่งการขายบริการทางเพศเพื่อให้ตนเองมีชีวิตที่สบาย พึ่งพอ

2. ค่านิยมเป็นมาตรฐานในการตัดสินตนเองและผู้อื่น สรุปไว้ 7 ประเด็น คือ

2.1 ค่านิยมนำบุคคลให้มีจุดยืนในเรื่องที่โต้แย้งกันทางสังคม

2.2 ค่านิยมกำหนดล่วงหน้าให้บุคคลชอบอุดมการณ์ทางการเมืองหรือศาสนา

บางแนวมากกว่าบางแนว

2.3 ค่านิยมชี้แนะการแสดงต่อผู้อื่น

2.4 ค่านิยมในการยกย่องและตำหนิตนเองและผู้อื่น

2.5 ค่านิยมช่วยให้บุคคลเปรียบเทียบความสามารถและจริยธรรมของตนกับผู้อื่น

2.6 ค่านิยมเป็นมาตรฐานให้บุคคลมีอิทธิพลต่อคนอื่น

2.7 ค่านิยมช่วยให้บุคคลหาเหตุผลเข้าข้างตนเองได้

3. ค่านิยมเป็นตัวก่อหรือจัดความขัดแย้งทั้งในตนเองและผู้อื่น ดังนี้

3.1 ความขัดแย้งในตนเองมีลักษณะพื้นฐาน 3 ลักษณะ คือ

3.1.1 ความขัดแย้งแบบรักพี่เสียดายน้อง หมายถึง การถูกบังคับให้เลือกทางใดทางหนึ่งในสองทางที่ชอบมาทุกพอๆ กัน

3.1.2 ความขัดแย้งแบบหนีเสือปะจระเข้ หมายถึง การถูกบังคับให้เลือกทำในสิ่งที่ไม่ชอบทั้งสองอย่าง

3.1.3 ความขัดแย้งแบบเกลียดตัวกินไข่ เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง หมายถึง การถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่ตนชอบแต่มีคุณสมบัติที่ตนไม่ชอบ

3.2 ค่านิยมเป็นตัวก่อหรือจัดความขัดแย้งกับผู้อื่น บุคคลต่างๆ มีค่านิยมของตน แล้วนำค่านิยมของตนไปตัดสินพฤติกรรมของผู้อื่นจนทำให้เกิดการขัดแย้งกัน

วัชร ฐธธรรม (2525 : 7) กล่าวว่า ค่านิยมจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตมนุษย์ทุกคน โดยเฉพาะค่านิยมพื้นฐาน ซึ่งเป็นค่านิยมที่เป็นที่เข้าใจแล้ว เป็นที่ยอมรับแล้ว ปฏิบัติแล้วพอใจและเกิดความสุขแล้ว ถือว่าเป็นค่านิยมที่สำคัญที่สุดที่ทำให้มนุษย์พัฒนาและเจริญขึ้นได้ และในปี 2533 ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การได้สำรวจค่านิยมของแต่ละบุคคล ทำให้เกิดความสำนึกในตัวเองมากขึ้น เพื่อจะสามารถดำเนินชีวิตตามความเชื่อของตนเอง

ผดุง อารยะวิญญู และศรียา นิยมธรรม (2530 : 15) กล่าวว่า ค่านิยมที่มีอยู่ในมนุษย์นั้น ทำหน้าที่หลายอย่างเกี่ยวกับชีวิตของเรา ที่สำคัญคือ

1. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นบรรทัดฐาน (Norms) หรือมาตรฐานของพฤติกรรมทั้งหลายของมนุษย์ โดยจะเป็นตัวกำหนดการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของมนุษย์ว่ามนุษย์ควรจะทำหรือไม่ควรทำอะไร ค่านิยมจะช่วยกำหนดจุดยืนในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ฯลฯ และค่านิยมจะช่วยทำหน้าที่ประเมินการปฏิบัติการต่างๆ ทั้งของตัวผู้ปฏิบัติเองและผู้อื่นด้วย

2. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นแบบแผนสำหรับการตัดสินใจ และการแก้ไขข้อขัดแย้งต่างๆ ในบางกรณีบุคคลต้องเผชิญกับสถานการณ์บางอย่างที่ขัดแย้งกัน ทำให้เขาต้องเลือกทางใดทางหนึ่ง เช่น การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด กับความเป็นตัวของตัวเอง หรือการรักษาความเป็นอิสระเสรีของตนเอง การปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์แต่ยากจน กับการปฏิบัติงานในทางที่ไม่สุจริตแต่ทำให้ร่ำรวย บุคคลจะเลือกเดินทางไหนนั้น ค่านิยมหรือระบบค่านิยมที่บุคคลมีอยู่จะช่วยกำหนดทางเลือกให้เขา

3. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจหรือเป็นแรงผลักดันของบุคคล เช่น บุคคลที่มีค่านิยมชมชอบในการมีอายุยาวนานหรือสุขภาพดี ก็จะมีแรงผลักดันให้อยากออกกำลังกาย อยู่อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนมีความรอบคอบในการบริโภคอาหาร บุคคลที่มีค่านิยมเกี่ยวกับวัตถุนิยมสูงก็มักจะมีความขยันขันแข็งและความเพียรพยายามในการทำงาน เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินทองและสิ่งของที่ตนพึงปรารถนา

ผกา สัตยธรรม (2556 : 91) กล่าวถึงความสำคัญของค่านิยม คือ ค่านิยมมีความเกี่ยวพันใกล้ชิดระหว่างค่านิยมกับวัฒนธรรม โดยค่านิยมดังกล่าว ได้สร้างแกนของวัฒนธรรม ค่านิยมมีความสำคัญและมีผลกระทบกระเทือนถึงความเจริญและความเสื่อมของสังคม ตลอดจนความมั่นคงของชาติ เพราะค่านิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลในสังคม ที่มีการสร้างค่านิยมที่เหมาะสม เช่น ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย ความสามัคคีกลมเกลียว ความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่เอาเปรียบชิงกันและกัน มีความสำนึกรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นค่านิยมที่ควรแก่การปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับคนในชาติอย่างยิ่ง การ

ประเพณีปฏิบัติบางอย่างไม่มีคุณค่าควรแก่การกระทำ เป็นค่านิยมที่ผิด แต่บางครั้งก็นิยมทำตามๆกัน จนเป็นรูปแบบเหมือนเป็นค่านิยมที่ถูกต้อง จำเป็นต้องมีการแก้ไข ครอบครัวควรเป็นแกนนำและเป็นแบบอย่างที่ดีในการเริ่มต้นปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องเหมาะสมให้แก่สมาชิกในครอบครัว ซึ่งเป็นสมบัติโดยส่วนรวมและมีค่ายิ่งของชาติ

สรุปได้ว่า ค่านิยมมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะค่านิยมเป็นแบบแผน มาตรฐาน การตัดสินใจและเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนซึ่งมีผลต่อสังคมด้วย อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงของสังคมก็มีผลต่อค่านิยมของคนด้วยเช่นกัน ถ้าคนในสังคมมีพฤติกรรมในสังคมที่เหมาะสม สังคมนั้นย่อมมีการพัฒนาและเจริญก้าวหน้า แต่หากคนในสังคมมีค่านิยมที่ไม่เหมาะสม สังคมย่อมเสื่อมและขาดการพัฒนา เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของค่านิยมตามนิยาม เห็นได้ว่าค่านิยมเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจของบุคคล ดังนั้นหากบุคคลใดมีค่านิยมที่เหมาะสมก็จะสามารถตัดสินใจและแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ยังผลให้เกิดความสามัคคีและปกติสุขของสังคมส่วนรวมในทางกลับกัน หากบุคคลใดมีค่านิยมที่ไม่เหมาะสม หรือเชื่อถือในสิ่งที่ผิด ก็จะตัดสินใจกระทำ ความผิดหรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนวุ่นวายได้ จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข โดยควรเริ่มปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามตั้งแต่สถาบันครอบครัว

5. แนวทางการเสริมสร้างค่านิยม

การศึกษาแนวทางการเสริมสร้างค่านิยมจากเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ และผลงานวิจัย ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

Bloom (ทีศนา แคมมณี. 2546 : 21-22 ; อ้างอิงมาจาก Bloom. 1956) ได้เสนอแนวทางการเสริมสร้างค่านิยมโดยใช้การพัฒนาด้านจิตพิสัยมาจัดเป็นกระบวนการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างค่านิยมต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน โดยดำเนินการตามลำดับทั้ง 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (Receiving or Attending) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมที่ต้องการจะปลูกฝังในตัวผู้เรียน นั่นคือ ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมนั้นอย่างใส่ใจ ให้นักเรียนมีพัฒนาการในการยอมรับ (อย่างใจกว้าง) ถึงความแตกต่างกันของสิ่งต่างๆ ที่ผ่านเข้ามา เช่น คน สิ่งของ ผลงาน ปรากฏการณ์ พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิด คือ

1. การรู้ตัว (Awareness) เป็นความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อรับทราบสิ่งนั้นๆ
2. ความเต็มใจรับรู้ (Willingness) เป็นความพอใจที่จะรับรู้ แต่ไม่มีการตัดสินใจใดๆ

3. การควบคุมการรับรู้ (Control) เป็นการเลือกหรือบังคับตนเองเพื่อเอาใจใส่ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ไม่ว่าจะเป็สิ่งเร้าอย่างใด

ขั้นที่ 2 ขั้นการตอบสนอง (Responding) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้รับรู้และเกิดความสนใจในค่านิยมนั้น แล้วมีโอกาสได้ตอบสนองในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง นั่นคือ ผู้สอนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองค่านิยมนั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น ให้พูดแสดงความคิดเห็นต่อค่านิยมนั้น ลองทำตามค่านิยม พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิด คือ

1. การยินยอมตอบสนอง (Acquiescences in Responding)
2. ความเต็มใจที่จะโต้ตอบ (Willingness to Response)
3. ความพึงพอใจในการตอบสนอง (Satisfaction in Response)

ขั้นที่ 3 ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับค่านิยมนั้น และเห็นคุณค่าจนทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น นั่นคือ ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น เช่น ใหลองปฏิบัติตามค่านิยมแล้วได้รับการสนองตอบในทางที่ดี เห็นประโยชน์หรือโทษที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติและไม่ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิด คือ

1. การยอมรับในคุณค่านั้น (Acceptance of a Value)
2. การชื่นชอบในคุณค่านั้น (Preference for a Value)
3. ความผูกพันในคุณค่านั้น (Commitment)

ขั้นที่ 4 ขั้นการจัดระบบ (Organization) เป็นขั้นที่ผู้เรียนรับค่านิยมที่ตนเห็นคุณค่านั้นเข้ามาอยู่ในระบบค่านิยมของตน นั่นคือ เมื่อผู้เรียนเห็นคุณค่าของค่านิยมและเกิดเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้นจะเกิดความโน้มเอียงที่จะรับค่านิยมนั้นมาใช้ในชีวิตของตน ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณาค่านิยมนั้นกับค่านิยมอื่นๆ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมต่างๆ ของตน พฤติกรรมที่ผู้สอนควรกระตุ้นผู้เรียนเพื่อให้เกิดพฤติกรรม คือ

1. การสร้างมโนทัศน์ในคุณค่านั้น (Conceptualization of a Value)
2. การจัดระบบคุณค่านั้น (Organization of a Value System)

ขั้นที่ 5 ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) เป็นขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมที่ตนรับมาอย่างสม่ำเสมอและทำจนเป็นนิสัย นั่นคือ การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization by a Value) ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมนั้นอย่างสม่ำเสมอ โดยติดตามผลการปฏิบัติและให้ข้อมูลป้อนกลับ และเสริมแรงเป็นระยะ จนกระทั่งผู้เรียนปฏิบัติเป็นนิสัย พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดในขั้นนี้ คือ

1. การมีหลักยึดในการตัดสินใจ (Generalized Set)
2. การปฏิบัติตามหลักยึดนั้นจนเป็นนิสัย (Characterization)

Rath and others (1966 : 26-29) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาค่านิยม ซึ่งประกอบด้วย 3 กระบวนการ ในกระบวนการเหล่านี้ประกอบด้วยขั้นตอนรวมทั้งสิ้น 7 ขั้นตอน คือ

1. กระบวนการเลือก (Choosing)

ขั้นที่ 1 การเลือกอย่างอิสระ (Choosing Freely)

ขั้นที่ 2 เลือกจากทางเลือกหลายทางเลือก (Choosing from Among Alternative)

ขั้นที่ 3 เลือกหลังจากได้พิจารณาไตร่ตรองแล้ว ถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมาของทางเลือกแต่ละทาง (Choosing After Thoughtful Consideration of the Consequences of Each Alternative)

2. กระบวนการเห็นคุณค่า (Prizing)

ขั้นที่ 4 ชอบและยินดีกับทางเลือกที่เลือกแล้ว (Cherishing Being Happy with the Choice)

ขั้นที่ 5 เต็มใจเปิดเผยทางเลือกของตนให้ผู้อื่นทราบ (Willing to Affirm the Choice Publicly)

3. กระบวนการทำ (Acting)

ขั้นที่ 6 ทำบางสิ่งบางอย่างตามทางเลือกที่เลือกแล้ว (Doing something with the choice)

ขั้นที่ 7 ทำซ้ำบ่อยๆ จนกลายเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต (Repeated in Some pattern of Life)

ขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการเหล่านี้ Rath and others (1966 : 26-29) ได้ขยายความไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเลือกอย่างอิสระ สิ่งที่ยึดถือว่าเป็นค่านิยมของแต่ละบุคคลนั้น จะต้องเป็นสิ่งที่บุคคลได้เลือกอย่างเสรี ไม่ถูกบังคับหรืออยู่ภายใต้อำนาจใดๆ

ขั้นที่ 2 เลือกจากทางเลือกหลายทางเลือก สิ่งที่จะเป็นค่านิยมได้นั้น ต้องเป็นสิ่งที่มีความเลือกให้บุคคลเลือกได้หลายทาง ในกรณีที่นำมาใช้กับนักเรียนนั้น ครูควรทราบทางเลือกทั้งหมดที่นักเรียนเลือกมาแล้ว เพื่อจะได้ทราบว่านักเรียนได้พิจารณาทางเลือกอย่างครบถ้วนแล้วหรือไม่ ถ้าพบว่าการพิจารณาของนักเรียนยังไม่ครบถ้วน ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนได้พิจารณาทางเลือกเหล่านี้ด้วย

ขั้นที่ 3 เลือกหลังจากได้พิจารณาไตร่ตรองแล้วถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมาของทางเลือกแต่ละทาง ผลที่จะเกิดขึ้นนี้หมายถึง ผลดี ผลเสีย และผลกระทบต่างๆ ครูควรตรวจสอบการพิจารณาของนักเรียน ถ้าพบว่านักเรียนยังพิจารณาไม่ครบทุกทางเลือก ครูควรถามกระตุ้นจนนักเรียนพิจารณาจนครบทุกทางเลือกแล้ว ถ้านักเรียนยังยืนยันทางเลือกที่ตนเลือกไว้นั้น ก็ถือว่าผ่านขั้นนี้ได้

ขั้นที่ 4 ชอบและยินดีกับทางเลือกที่เลือกแล้ว ในกรณีนี้หมายความว่า ถ้าบุคคลไม่มีความชอบหรือยินดีในทางเลือกที่เลือกนั้น ทางเลือกดังกล่าวนี้จะไม่ถือว่าเป็นค่านิยม อาจมีบางกรณีที่ทางเลือกมีอยู่จำกัด ดังนั้นการที่บุคคลเลือกทางเลือกใดอาจไม่ได้เป็นเพราะความชอบก็ได้

ขั้นที่ 5 เต็มใจเปิดเผยทางเลือกของตนให้ผู้อื่นทราบ ถ้าบุคคลยังไม่เต็มใจเปิดเผยทางเลือกของตน ทางเลือกนั้นยังไม่จัดว่าเป็นค่านิยมของผู้นั้น

ขั้นที่ 6 ทำบางสิ่งบางอย่างตามทางเลือกที่เลือกแล้ว ในที่นี้หมายถึงการทำให้มากกว่าการพูด ถ้าเป็นการพูดอย่างเดียวตามทางเลือกนั้น ยังไม่ถือว่าเป็นค่านิยม

ขั้นที่ 7 ทำซ้ำบ่อยๆ จนกลายเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต สิ่งใดที่บุคคลไม่มีโอกาสได้ทำบ่อยครั้งนัก สิ่งนั้นมักมีโอกาสน้อยที่จะกลายเป็นค่านิยม อย่างไรก็ตามแม้จะมีการทำซ้ำบ่อยๆ จนเป็นค่านิยมแล้ว ก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้เพราะสภาพสังคมเปลี่ยนไป ทำให้บุคคลต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

สุมน อมรวิวัฒน์ (2538 : 128-129) กล่าวถึงแนวคิดการเสริมสร้างค่านิยมว่า ผู้ใหญ่ต้องรู้จักพูดชักจูง หวานล้อมจนเด็กเชื่อฟัง อย่าขู่เข็ญเด็กเพราะจะทำให้เด็กเชื่อฟังชั่วครวหรือชั่วครูชั่วยามเท่านั้น ต้องรู้จักอธิบายเหตุผล สร้างศรัทธา เสริมแรงให้เด็กสนใจ พิสูจน์จนเห็นจริงในสิ่งที่ขู่ว่า และกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้ใหญ่ต้องสังเกตพฤติกรรมของเด็กอยู่เสมอและรู้จักห้ามปรามอย่างใจเย็น การอบรมเด็กนั้นต้องใช้เวลาและอดทน ค่อยเป็นค่อยไป

รวีวรรณ ชินะตระกูล (2540 : 81) กล่าวถึงแนวคิดการเสริมสร้างค่านิยมว่า ควรให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นค่านิยมแบบซ้ำๆ ติดต่อกันไป จะช่วยให้มีความรู้สึกต่อการกระทำนั้นจนติดเป็นนิสัย

ทศนา แหมมณี (2542 : 8) กล่าวถึงแนวคิดการเสริมสร้างค่านิยมว่าอาจมาจากการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ ซึ่งสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกได้พร้อมๆ กัน โดยตัวแบบอาจเป็นบุคคลจริงๆ เป็นสัญลักษณ์ ได้แก่ ตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ การตูน โพรทัศน์ หรือหนังสือนวนิยาย โดยได้เสนอวิธีการเสริมสร้างค่านิยมให้เกิดแก่นักเรียน โดยใช้การสังเกตตัวแบบ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความใส่ใจและตั้งใจสังเกตตัวแบบ
2. การเสนอตัวแบบ ตัวแบบจะต้องมีลักษณะเด่นชัด ไม่สลับซับซ้อนจนเกินไป เป็นตัวแบบที่มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถดึงดูดจิตใจและทำให้ผู้สังเกตพึงพอใจ
3. การช่วยให้นักเรียนเก็บจำตัวแบบนั้นโดยวิธีการต่างๆ เช่น การจัดทำเป็นรหัส หรือโครงสร้างให้จำได้ง่าย การชักซ้อมลักษณะตัวแบบในความคิดและการชักซ้อมด้วยการกระทำ
4. การจูงใจให้นักเรียนปฏิบัติ โดยการให้นักเรียนได้รับรู้ เห็นคุณค่า หรือเห็นผลที่น่าพึงพอใจของการปฏิบัติ รวมถึง การช่วยให้นักเรียนได้รับรู้ความสามารถของตนและเรียนรู้วิธีการกำกับตนเอง
5. การลงมือกระทำหรือปฏิบัติ โดยให้นักเรียนได้ลงมือทำ สังเกตการกระทำของตนเอง ให้นักเรียนได้ข้อมูลป้อนกลับและให้นักเรียนได้เทียบเคียงการกระทำของตนกับภาพตัวแบบในความคิด

ยนต์ ชุ่มจิต (2550 : 195-198) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการเสริมสร้างค่านิยมโดยให้พิจารณามูลเหตุปัจจัยในการเกิดค่านิยมของบุคคล ดังนี้

1. การเสริมสร้างความคิดและประสบการณ์อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลเปลี่ยนจากค่านิยมหนึ่งไปปฏิบัติตามอีกค่านิยมหนึ่ง กล่าวคือ คนที่มีประสบการณ์มากย่อมมีโอกาสได้รู้ได้เห็นสิ่งต่างๆ มากมาย ทำให้เกิดการเปรียบเทียบ เกิดความคิดคำนึงถึงข้อดีข้อบกพร่องในสิ่งที่ตนได้กระทำ มีสำนึกว่าสิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ เป็นเหตุให้เกิดการตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่เห็นว่าเหมาะสมถูกต้อง
2. การได้รับการอบรมสั่งสอนจากบิดา มารดา ครูอาจารย์ พระภิกษุสงฆ์ หรือจากบุคคลที่เคารพนับถือ จะทำให้บุคคลที่ได้รับการอบรมสั่งสอนนั้นเกิดความสำนึกอันถูกต้องว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ สิ่งใดที่ไม่เหมาะสมก็เลิกพฤติกรรมนั้นเสีย แล้วเปลี่ยนไปกระทำในสิ่งที่ดีมีประโยชน์มากกว่า เช่น คนที่ชอบนอนตื่นสายเป็นประจำ เมื่อได้รับการอบรมสั่งสอนจากบิดา มารดา ครูอาจารย์ หรือจากบัณฑิตผู้รอบรู้ที่เคารพนับถือว่าการนอนตื่นสายเป็นสิ่งที่ไม่ดี ทำให้คนที่นอนตื่นสายเสียโอกาสที่ควรได้โดยเปล่าประโยชน์ เมื่อบุคคลได้รับการอบรมสั่งสอนอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดสำนึกในทางที่ดีจึงเลิกนิสัยการนอนตื่นสาย เปลี่ยนมาเป็นการนอนตื่นแต่เช้าตรู่ อย่างนี้เรียกว่าทำให้เกิดค่านิยมใหม่ขึ้น เป็นต้น
3. การชักชวนจากบุคคลอื่น บุคคลอื่น หมายถึง ผู้ที่มีใช้ญาติผู้ใหญ่ ครูอาจารย์ พระภิกษุสงฆ์ หรือบุคคลที่เคารพ แต่หมายถึงเพื่อนฝูงที่รู้จักหรือคบหาสมาคมกันโดยทั่วไป บุคคลเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดได้ ซึ่งอาจเป็นไปในทางที่ดีมีประโยชน์

หรือเป็นโทษเป็นภัยอันใหญ่หลวงต่อบุคคล ครอบครัวหรือชาติบ้านเมืองได้ ตัวอย่างเช่น เยาวชนที่หลงผิดคิดก่อการร้ายต่อบ้านเมือง สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนทั่วไปด้วยความหลงผิด เพราะได้รับการชักชวนจากผู้ที่ไม่หวังดีต่อบ้านเมืองหรือการที่เยาวชนหลงติดสิ่งเสพติด มินเมา ก็เกิดมาจากการชักชวนจากเพื่อนฝูงทั้งสิ้น

4. การศึกษาเล่าเรียนทำให้คนเรามีความรู้และประสบการณ์มากขึ้น มีปัญญามากขึ้น สามารถใช้ความรู้ ความคิดและสติปัญญาเลือกกระทำในสิ่งที่ถูกที่ควร ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมต่างๆ โดยปกติทั่วไปแล้วคนที่มีปัญญามักจะมีพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม กระทำในสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์ต่อตนเองและหรือผู้อื่น การกระทำในสิ่งที่เลวร้าย เว้นแต่ว่าบุคคลผู้นั้นได้รับการปลูกฝังให้เป็นคนเห็นแก่ตัวหรืออยู่ในสภาวะแวดล้อมที่คนส่วนมากเป็นผู้เห็นแก่ตัว เอารัดเอาเปรียบกัน กล่าวโดยสรุปก็คือ การศึกษาเล่าเรียนสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของคนให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสมได้มากกว่าคนที่ด้อยการศึกษา นั่นคือ คนที่มีการศึกษาสูงจึงมักจะมีค่านิยมที่พึงปรารถนามากกว่าคนที่ด้อยการศึกษาอบรม

5. การปลูกฝังอุดมการณ์ให้มีความศรัทธาเลื่อมใสในสิ่งใดๆ ยากที่จะเปลี่ยนแปลงได้ง่ายๆ เช่น คนที่รักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ก็จะไม่ยอมให้ใครมาทำลายระบอบการปกครองเช่นนี้ได้ หรือในกรณีที่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้รับการชักจูงให้ศรัทธาเลื่อมใสลัทธิใดลัทธิหนึ่ง ให้ไปกระทำในสิ่งใดๆ ก็ตามเพื่อบูชาสิ่งที่ตนเลื่อมใสศรัทธา แม้หากต้องเสียชีวิตก็ถือว่าเป็นการบูชาสิ่งที่ตนนับถือ หรือแม้แต่การทำลายชีวิตของผู้อื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่กลุ่มตนต้องการก็ไม่ถือว่าเป็นบาป เป็นต้น อย่างไรก็ตามอุดมการณ์ของบุคคลใดๆ จะเกิดขึ้นได้ย่อมมาจากการชักจูงจากเพื่อนหรือบุคคลที่ตนให้ความเคารพและการศึกษาอบรมอย่างเข้มงวด

6. การเห็นตามกัน มีลักษณะแตกต่างจากการชักชวนหรือจูงใจหรือการปลูกฝังอุดมการณ์ ทั้งนี้เพราะการเห็นตามกันนั้นเกิดจากที่บุคคลได้อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ทำให้เกิดความสนิทสนมกลมเกลียวกัน เมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งมีพฤติกรรมอย่างใด บุคคลที่อยู่ด้วยก็มักจะกระทำตามอย่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ผู้นำกลุ่ม สมาชิกของกลุ่มให้ความยอมรับนับถือ ยิ่งมีอิทธิพลต่อสมาชิกในกลุ่มอย่างมาก

7. การใช้กฎข้อบังคับเป็นวิธีที่ต้องการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาบางสิ่งบางอย่างในเวลาจำกัด การใช้กฎข้อบังคับนี้หากผู้มีหน้าที่ในการรักษากฎระเบียบได้กระทำหน้าที่ของตนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องแล้ว คนที่เคยรู้สึกลำบากใจในการปฏิบัติบางสิ่งบางอย่าง เมื่อทำไปนานๆ จนเกิดความเคยชินแล้วก็จะกลายเป็นนิสัยไปเอง

8. ความนิยมตามยุค ตามสมัย เกิดขึ้นได้กับบุคคลทุกระดับแต่มีช่วงระยะเวลาไม่นาน เช่น การแต่งกาย การไว้ทรงผมแบบต่างๆ และการฟังเพลง เป็นต้น

9. ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง ความเปลี่ยนแปลงทางด้านการปะทะสังสรรค์ระหว่างบุคคลในสังคม ซึ่งอยู่ในขอบเขตของการติดต่อสื่อสารและการขนส่ง ส่วนความเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรม หมายถึง เป็นความเปลี่ยนแปลงทางด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ เช่น การแต่งกาย การทำมาหาเลี้ยงชีพ การสร้างที่อยู่อาศัย และการใช้ยารักษาโรค เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป แนวทางการเสริมสร้างค่านิยม ควรมีขั้นตอนการเสริมสร้างค่านิยม ที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้หรือความสามารถทางปัญญา การสร้างศรัทธา ความเชื่อมั่นซึ่งเป็นการ เน้นในเรื่องอารมณ์ ความรู้สึก และการฝึกให้แสดงพฤติกรรมตามค่านิยมที่ยึดถือ โดยแนวทางการ เสริมสร้างค่านิยมต้องพิจารณาถึงมูลเหตุที่เหมาะสมกับสภาพการณ์หรือค่านิยมของสังคมด้วย

6. ช่วงวัยที่เหมาะสมในการเสริมสร้างค่านิยม

การพิจารณาช่วงวัยที่เหมาะสมในการเสริมสร้างค่านิยม ศรีเรือน แก้วกังวาน (2549 : 261-268) กล่าวถึงพัฒนาการและการพัฒนาค่านิยมไว้ว่า นักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งมีช่วงอายุ ระหว่าง 6-12 หรือ 13 ปี นักจิตวิทยาพัฒนาการรุ่นปัจจุบันมักเรียกเด็กในวัยนี้ว่าเป็น วัยเด็ก ตอนกลาง (Middle Childhood) นั่นคือ เป็นช่วงวัยที่เด็กเริ่มเรียนวิชาการที่โรงเรียนอย่างจริงจัง เป็นเรื่องเป็นราว ลักษณะพัฒนาการที่สำคัญซึ่งควรบังเกิดขึ้นในช่วงนี้คือ “การเตรียมตัว” เพื่อเป็น เด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่ที่สามารถรับผิดชอบตนเองในด้านต่างๆ ได้ สิ่งเหล่านี้ อาทิเช่น หัดทำอะไรด้วย ตนเอง ได้เรียนรู้ที่จะเล่น เรียนและทำงานกับเพื่อนร่วมวัย เรียนรู้ที่จะให้ความเป็นเพื่อนกับผู้อื่นและ สร้างมิตรภาพ พิจารณาพัฒนาการรายด้าน ดังนี้

1. พัฒนาการทางกาย

พัฒนาการทางกายของเด็กวัยนี้เป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป คือ ช้าๆ แต่สม่ำเสมอ ในระหว่างนี้เป็นระยะที่เด็กหญิงโต “เร็วกว่า” เด็กชายวัยเดียวกันทั้งในด้านความสูงและน้ำหนัก เด็กในวัยนี้ไม่อยู่นิ่ง ชอบเล่นและทำกิจกรรมต่างๆ ที่ใช้ความรวดเร็ว ไม่มีความระมัดระวังมากนัก การทำงานประสานกันของกล้ามเนื้อใหญ่น้อย และประสาทสัมผัสละเอียดอ่อนดีขึ้นมาก การพัฒนา ทางสติปัญญาที่ต้องใช้วัยวะประเภทนี้เป็นสิ่งจึงทำได้แล้ว สามารถเล่นเกมที่ซับซ้อนและทำกิจกรรม การเล่นชนิดสร้างสรรค์ได้

2. พัฒนาการทางอารมณ์

เด็กในวัยนี้สามารถใช้เหตุผลได้ดี มีความรู้สึกสงสารและเห็นอกเห็นใจ เข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึกของบุคคลอื่น รวมทั้งสัตว์เลี้ยงด้วย สิ่งที่ต้องพัฒนาในด้านอารมณ์ของเด็กในวัยนี้ คือ การรู้จักควบคุมอารมณ์ และการรู้จักแสดงอารมณ์ออกมาอย่างเหมาะสม จะเป็นแนวทางในการ พัฒนาสุขภาพจิตที่ดีของเด็ก และเป็นหนทางให้เด็กมีโอกาสเข้าร่วมกลุ่มกับเด็กอื่นได้ ทั้งนี้การดูแล เด็กในเรื่องของอารมณ์มีความสำคัญติดเกี่ยวกับการพัฒนาทางความรู้และทักษะอื่นๆ อันจะทำให้ เด็กเติบโตเป็นเด็กวัยรุ่นที่มีความสุข กิจกรรมเสริมสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์ ดังเช่น กิจกรรม การออกกำลังกาย การเข้ากลุ่ม การทำกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นต้น

3. พัฒนาการทางความคิด

พัฒนาการทางสติปัญญาซึ่งเกี่ยวเนื่องกันกับความคิด ตั้งอยู่บนรากฐานของการ ปรับตัวเข้ากับกลุ่ม ถ้าเด็กมีกลุ่มดี เข้ากับกลุ่มเพื่อนร่วมวัยได้ และไม่มี ความขัดแย้งกับบิดามารดา และครู เด็กจะมีโอกาสฝึกฝนพัฒนาการทางด้านสติปัญญาโดยตลอดไปร้ง พัฒนาการทางด้านสังคม และพัฒนาการทางสติปัญญามีอิทธิพลส่งเสริมซึ่งกันและกัน เด็กคนใดที่มีฐานไม่มั่นคงทางวิชาการ ด้านต่างๆ ตั้งแต่วัยเด็กตอนกลาง จะเป็นเด็กที่มีปัญหาด้านบุคลิกภาพ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านการเรียนรู้ และด้านอื่นๆ ในอนาคตเป็นอันมาก นักจิตวิทยาพัฒนาการสมัยปัจจุบันจึงให้ ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการด้านความคิด สติปัญญาของเด็กวัยนี้

4. พัฒนาการทางศีลธรรมจรรยา

เด็กในวัยนี้เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมมากที่จะสอนให้เด็กเรียนรู้ว่าพฤติกรรมใด ถูก-ผิด ดี-ชั่ว ซึ่งมาตรฐานในการกำหนดว่าอะไรดี-ชั่ว ถูก-ผิด มีความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรม แต่ก็มีกฎเกณฑ์ที่เป็นแนวคิดร่วม

การสอนเด็กในวัยนี้ในเรื่องดังกล่าวสามารถสอนโดยให้เหตุผลได้แล้ว เพราะเด็กมีการพัฒนาความคิด เข้าใจเหตุผล โดย Piaget แบ่งระยะพัฒนาการทางศีลธรรมจรรยาเป็น 3 ขั้นตอน โดยมีแนวคิดว่าการมีศีลธรรมจรรยา คือการเคารพกฎเกณฑ์ ซึ่งพัฒนาไปตามลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ก่อนที่จะรู้จักคิด ตัดสินใจในเรื่องศีลธรรมจรรยาได้ (Premoral Judgment) อายุ 2-5 ปี เด็กในวัยนี้ยังไม่สามารถตัดสินใจได้ถูกต้องว่าอะไรถูกอะไรผิด ไม่สนใจว่าการร่วมอยู่ในสังคมต้องมีกฎระเบียบ หรือสำนึกว่ามีกติกาสังคม

ขั้นที่ 2 เห็นข้อเท็จจริงเรื่องศีลธรรมจรรยา (Moral realism) อายุ 5-9 ปี ระยะเวลาเด็กจะเคารพกฎเกณฑ์ ข้อตกลง และจะรู้จักนำกฎนี้มาเป็นแนวทางในการตัดสินใจการกระทำ ถูก-ผิด ชั่ว-ดี เด็กจะเคารพกฎต่างๆ อย่างไม่ตั้งคำถาม ไม่สงสัย

ขั้นที่ 3 เข้าใจเรื่องศีลธรรมจรรยาอย่างมีเหตุผล (Autonomous morality) อายุ 10 ขวบขึ้นไป ระยะเวลาเป็นระยะที่เด็กสามารถใช้เหตุผลเข้าใจว่ากฎเกณฑ์ต่างๆ มีไว้เพื่อควบคุมการกระทำของคนที่อยู่ร่วมกันในสังคม ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข ถ้ากฎใดๆ ที่ไม่สามารถทำได้ดังกล่าว เด็กจะไม่ยอมเชื่อถือกฎเกณฑ์นั้น

5. พัฒนาการทางสังคม เด็กจะมีพัฒนาการทางสังคมในระยะนี้ อาทิ

5.1 เด็กคบเพื่อนร่วมวัยและผู้ใหญ่มากขึ้น

5.2 พัฒนาการด้าน Egocentric ลดลง ทำให้เด็กสามารถรวมกลุ่มเล่นกับเพื่อนได้ดียิ่งขึ้น สมรรถภาพทางความคิดนึกและพัฒนาการด้านศีลธรรมจรรยา ทำให้เด็กเล่น เรียน ทำกิจกรรมต่างๆ เป็น “กลุ่ม” ได้ดี

5.3 ความสำคัญของการเรียนที่มีต่อชีวิต ค่านิยมของการเรียนในโรงเรียน ในสังคมปัจจุบันทำให้เด็กผูกพันกับเพื่อนที่โรงเรียนและครู ทำให้เด็กห่างเหินจากผู้ใหญ่ในบ้าน ความสำคัญของกลุ่มต่อการพัฒนาบุคลิกภาพด้านต่างๆ มีมากในระยะนี้ทั้งกลุ่มเพื่อนร่วมวัย มีบทบาทอย่างมากต่อชีวิต ต่อความเจริญของงานของเด็กในระยะนี้ และจะเพิ่มความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องด้วยเด็กต้องการเข้าร่วมกลุ่มและให้กลุ่มยอมรับ เพื่อให้ได้รับการตอบสนองด้านความต้องการทางสังคมขั้นพื้นฐาน เช่น ค่ายกย่อง การได้เป็นคนสำคัญ ความมั่นคงทางจิตใจ ดังนั้น ในวัยนี้กลุ่มมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในทุกทาง อาทิ อารมณ์ แนวคิด ทักษะ ค่านิยม เป็นต้น

จากการศึกษาพัฒนาการของวัยเด็กตอนกลาง ที่เรียกว่าวัยเด็กระดับประถมศึกษา มีข้อบ่งชี้ที่สำคัญคือ

1. เป็นช่วงของการเตรียมตัวเป็นวัยรุ่นที่ดี
2. เป็นวัยที่ควรเสริมสร้างความรับผิดชอบในด้านต่างๆ
3. สามารถเรียนรู้เรื่องจริยธรรม ค่านิยม อย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะช่วงอายุ 10

ปีขึ้นไป

4. กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กในทุกทาง อาทิ อารมณ์ แนวคิด ทักษะ ค่านิยม

5. สามารถเล่นเกมที่ซับซ้อนและทำกิจกรรมการเล่นชนิดสร้างสรรค์ได้

จากแนวคิดการเสริมสร้างค่านิยมข้างต้นสรุปได้ว่า การพัฒนาค่านิยมเกิดจากการได้รับประสบการณ์ รับรู้และเข้าใจ ยอมรับ เกิดความคิดรวบยอดและมีพฤติกรรมแสดงออกถึงความคิดรวบยอดที่เกี่ยวกับค่านิยมของตนเอง โดยการพัฒนาค่านิยมต้องมีการสร้างแรงจูงใจ ความตระหนัก และใช้เหตุผลที่ชัดเจน พิสูจน์ได้ สอดคล้องกับหลักจริยธรรม ถูกต้องและเหมาะสม อาจพัฒนาค่านิยมด้วยการอบรมสั่งสอน การฝึกอบรม การใช้ตัวแบบ การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกิจกรรมต่างๆ และการเสริมแรง เป็นต้น และควรเลือกช่วงวัยในการเสริมสร้างค่านิยมให้เหมาะสมตามหลักพัฒนาการ คือ เด็กอายุตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป หรือนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

7. สภาพปัญหาและค่านิยมที่ควรเสริมสร้างในสังคมไทย

การเสริมสร้างค่านิยม : การทบทวนองค์ความรู้และแนวทางการวิจัยด้านค่านิยมไทยในอนาคต (ชญาณิศวร กุศลรัตนนิพนธ์ และคณะ. 2555 : 104-106) โดยศึกษาและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยด้านค่านิยมในประเทศไทย พบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504-2554 รวมระยะเวลากว่า 50 ปีมาแล้ว นับตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเมื่อปี พ.ศ. 2504 ทำให้เกิดการพัฒนาค่านิยมพื้นฐานของประเทศในภาพรวม ทั้งนี้ ค่านิยมที่พึงประสงค์ที่สังคมไทยยังคงยึดถือปฏิบัติที่สำคัญ คือ ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ การนับถือและให้ความสำคัญต่อศาสนา การเคารพผู้อาวุโส และมีค่านิยมด้านการศึกษาระดับสูง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : 28-50) ได้จัดทำรายงานเบื้องต้น การเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย พบว่า แม้ประเทศไทยจะมีแนวทางการเสริมสร้างค่านิยมมาเป็นระยะเวลานาน แต่เยาวชนไทยกลับในสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วง สืบเนื่องจากสังคมประสพวิกฤตค่านิยมที่เป็นผลกระทบจากการเคลื่อนไหลทางวัฒนธรรมต่างชาติเข้าสู่ประเทศทั้งทางสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยขาดการคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีงาม รวมทั้งวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงทำให้สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาและสถาบันศาสนามีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูให้ความรู้ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมลดน้อยลง นำไปสู่ค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยม บริโภคและบริโภคนิยมเพิ่มมากขึ้น ทำให้คุณธรรม จริยธรรมของคนไทยลดลงโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนวัยเรียน เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหารุนแรง ดังเช่น

1. ปัญหาเด็กติดเกม ที่เกิดจากการขาดความตระหนักในหน้าที่ของตนในการศึกษาเล่าเรียน โดยเริ่มต้นจากการใช้เวลาว่างไปในการเล่นเกมนอนไลน์ จนกระทั่งใช้เวลาที่ควรศึกษาเล่าเรียน อ่านหนังสือ หรือทำกิจกรรมสร้างสรรค์อื่นๆ มาเล่นเกม ส่งผลเสียต่อสุขภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้ชีวิตในสังคม

2. ปัญหาการขาดความรู้และความรับผิดชอบเรื่องเพศที่ถูกต้อง ส่งผลให้การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและปัญหาการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่นทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น

3. ปัญหาการขาดความรู้ความรับผิดชอบในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลให้มีอัตราการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองโดยเฉพาะด้านพลังงาน รวมถึงความยากง่ายในการทิ้งขยะของนักเรียนโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบจากการกระทำพฤติกรรมของตนเอง

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ประเทศไทยจึงได้มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) สู้สังคมอยู่เย็นเป็นสุขโดย มุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีคุณภาพพร้อมคุณธรรมและรอบรู้อย่างเท่าทัน โดยอาศัยความร่วมมือของ 3 สถาบันหลัก คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาและสถาบันศาสนาอย่างจริงจัง และกำหนด เป็นแผนปฏิรูปสังคมทุกภาคส่วน สืบเนื่องมาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและ ภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็ว และซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนา ประเทศ จึงต้องสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็ง ทำให้แนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมในการ พัฒนาระยะนี้มุ่งเน้นการเสริมสร้างค่านิยมความพอเพียง คือ ดำเนินชีวิตโดยอาศัยหลักแห่งความ พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนพื้นฐานเงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรม เพื่อประโยชน์สุขที่ ยั่งยืน ทั้งนี้ทุกหน่วยงานต้องมีความรับผิดชอบในการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ทั้งนี้ จากการดำเนินการเสริมสร้างค่านิยมในประเทศไทยของหลายภาคส่วน มาโดยตลอดในระยะเวลาหลายปีนั้น พบว่า ผลจากการเสริมสร้างค่านิยมไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ในปัจจุบัน กล่าวคือ

1. ปัญหาเด็กติดเกม สถิติเด็กติดเกมในปัจจุบันมีจำนวน 2.5 ล้านคน จากจำนวน ทั้งหมด 18 ล้านคน ถือเป็นสถานการณ์ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากในปี 2550 ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 13.3 เพิ่มขึ้นมาเป็นร้อยละ 14.4 ในปี 2555 (ทวิศิลป์ วิษณุโยธิน. 2556 : เว็บไซต์)

2. ปัญหาการขาดความรู้และความรับผิดชอบเรื่องเพศที่ถูกต้อง ส่งผลให้การมี เพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและปัญหาการตั้งครรภ์ของแม่วัยรุ่นทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น จากรายงาน การติดตามสถานการณ์เด็กและเยาวชน พ.ศ. 2553-2554 พบว่า เด็กได้รับความรู้เรื่องเพศศึกษา และวิธีคุมกำเนิดจากครูเพียงครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 51.1) รองลงมาเป็นเพื่อน/แฟน/เว็บไซต์ (ร้อยละ 27.7) และพ่อแม่ (ร้อยละ 21.2) เท่ากับว่าในปัจจุบันเด็กไทยต้องหาความรู้เรื่องเพศจากกลุ่มเพื่อน เว็บไซต์หรือสื่อต่างๆ ถึงเกือบ 1 ใน 3 ซึ่งหากกลับมาพิจารณาถึงเด็กในระดับประถมศึกษาถึง อุดมศึกษามีถึง 10 ล้านคน ย่อมเท่ากับว่าเด็กไทยในปัจจุบันเกือบ 3 ล้านคน ได้รับความรู้เรื่องเพศ จากสถานศึกษาและพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ไม่เพียงพอ ส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศมากขึ้นโดย พบอายุเฉลี่ยของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกมีอายุน้อยลงเรื่อยๆ จากอายุ 15-16 ปี ใน พ.ศ. 2545-2552 เป็นอายุ 12-15 ปี ใน พ.ศ. 2554 และมีแนวโน้มจะลดลงอีก ส่งผลให้ปัญหาท้องไม่พร้อม ของเยาวชนไทยติดอันดับ 1 ในเอเชีย และอันดับ 2 ของโลกรองจากแอฟริกา มีแม่อายุต่ำกว่า 18 ปี ตกปีละกว่า 7 หมื่นคน และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นต่อปีร้อยละ 3.6 ซึ่งหน่วยงานรัฐควรร่วมกัน แก้ปัญหาและพัฒนาเด็กไทย โดยเริ่มในทุกระดับตั้งแต่เด็ก ควรบ่มเพาะให้มีระเบียบวินัย ความ รับผิดชอบ และเด็กโตควรสอนทักษะชีวิตและความรู้เฉพาะทาง (ญาณิ เลิศไกร. 2556 : 11)

3. ปัญหาการขาดความรับผิดชอบและจิตสำนึกในการรักษาความสะอาด มีการทิ้ง ขยะโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบจากการกระทำพฤติกรรมของตนเอง ส่งผลให้ขยะมูลฝอยเกิดผลกระทบ ต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนโดยทั่วไป และในปัจจุบันปัญหาขยะมูลฝอยของประเทศ ไทยได้ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างรวดเร็วตามการขยายตัวของเมืองและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การบริโภคของประชาชน ในขณะที่หน่วยงานรับผิดชอบในการกำจัดขยะส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมทั้ง ทางด้านงบประมาณ เครื่องมืออุปกรณ์ บุคลากร และสถานที่ใช้ในการกำจัดขยะ จึงทำให้การกำจัด

ขยะส่วนใหญ่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ก่อให้เกิดปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน. 2554 : 1)

กล่าวโดยสรุป เมื่อพิจารณาถึงสภาพปัญหาในปัจจุบันและการเสริมสร้างค่านิยมที่ประเทศไทยได้ดำเนินการนั้น ยังถือว่าไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งอาจวิเคราะห์ได้ 2 ประเด็นคือ

1. ค่านิยมที่เสริมสร้างไม่สอดคล้องหรือกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้ไม่สามารถป้องกันหรือบรรเทาพฤติกรรมอันส่งผลถึงปัญหาสังคมได้

2. ควรมีการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างค่านิยมให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการเสริมสร้างค่านิยมของคนในสังคม

ทั้งนี้ การวิเคราะห์ค่านิยมที่ควรนำมาเสริมสร้าง พบว่า ปัญหาของเด็กและเยาวชนทั้ง 3 ประการสำคัญ มีค่านิยมที่เกี่ยวข้องหลายค่านิยม แต่ที่มีการระบุไว้ชัดเจนคือค่านิยมด้านความรับผิดชอบ และในประเทศไทยมีการระบุค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นค่านิยมที่ควรเสริมสร้างไว้ด้วย ดังนี้

เกียรติศักดิ์ อิชยานันท์ (2527 : 62-76) กล่าวว่า ค่านิยมพื้นฐานสำหรับสังคมไทยเป็นค่านิยมที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้จัดทำโครงการศึกษา ค้นคว้า วิจัยค่านิยมที่พึงประสงค์ของเยาวชนและประชาชน และได้ประกาศเรื่องค่านิยมพื้นฐาน เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2525 ดังนี้

1. พึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ
2. ประหยัดและออม
3. มีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย
4. ปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
5. มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ศิรัชช์ เอ็มโกษา (2555 : 66-74) กล่าวถึงสภาพปัญหาความเสื่อมของสังคมไทย และได้เสนอแนวทางในการพัฒนาคนไทยที่ปรารถนา ให้มีคุณลักษณะและค่านิยมไว้ 6 ประการ คือ

1. คนไทยที่ปรารถนาจะต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามกฎ กติกา มารยาทของสังคม
2. คนไทยที่ปรารถนาจะต้องจะต้องเคารพในสิทธิของผู้อื่น และรักษาสีทธิของตนเอง

ตนเอง

3. คนไทยที่ปรารถนาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ
4. คนไทยที่ปรารถนาจะต้องเป็นคนที่มีคุณธรรม 7 ประการ ตามเงื่อนไข

คุณธรรมในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5. คนไทยที่ปรารถนาจะต้องเป็นผู้มีจริยธรรม รู้และเข้าใจในแก่นแท้ของศาสนา และปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา

6. คนไทยที่ปรารถนาจะต้องเป็นผู้ที่รู้จักรักษาระยาบรรณของอาชีพตน

ในปี พ.ศ. 2554 สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้จัดทำโครงการโรงเรียนสีขาว (Anti-Corruption) โดยบรรจุหลักสูตร “โตไปไม่โกง” และคัดเลือก 5 ค่านิยมสำคัญ เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอันดีงามสำหรับเด็กในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นโครงการที่คำนึงถึงผล

ในระยะยาว ด้วยความหวังว่า เด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางของหลักสูตร จะได้เรียนรู้และซึมซับคุณค่าของความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อน้ำที่ การมีจิตสาธารณะ มีชีวิตพอเพียง และรักความเป็นธรรม อันจะช่วยปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกให้เยาวชนไทยเติบโตเป็นคนที่มีศักดิ์ศรี เชื่อมมั่นในความสุจริต กล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง และต่อต้านการเอารัดเอาเปรียบ การทุจริตคอร์รัปชันและการโกงทุกประเภท เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญ ความสัมพันธ์ ความสอดคล้องและการเป็นปัจจัยสำคัญของความรับผิดชอบที่เกื้อหนุนให้เกิดคุณธรรม จริยธรรมด้านอื่นๆ พบว่า ความรับผิดชอบมีความเกี่ยวเนื่องกับค่านิยมหลักของคนไทยและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อาทิ ค่านิยมการพึ่งตนเอง ความมีวินัย การมีอิสระแห่งตน ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง ความซื่อสัตย์ รู้หน้าที่ และการคำนึงถึงผู้อื่น

จากข้อมูลการเสริมสร้างค่านิยม พบว่า มีการระบุค่านิยมด้านความรับผิดชอบเป็นค่านิยมหลัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมในประเทศออสเตรเลีย เพื่อเป็นแนวทางในการนำมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างค่านิยมของเด็กและเยาวชนไทย พบว่า ประเทศออสเตรเลียได้มีการกำหนดค่านิยมให้โรงเรียนดำเนินการเสริมสร้างให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน (Values for Australian Schooling) ประกอบด้วย การดูแลและเห็นใจกัน เพียรพยายาม ยุติธรรม มีเสรีภาพ ความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติตามหลักจริยธรรม เคารพซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบ และสามัคคี เพื่อให้เติบโตเป็นบุคคลที่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง แก้ปัญหาด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ ไม่ใช้ความรุนแรงและใส่ใจสิ่งแวดล้อม และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : 28-50) ได้ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างค่านิยมที่ต่างประเทศได้ดำเนินการคือ เยอรมัน ศรีลังกา ฟินแลนด์ ญี่ปุ่น พบว่า มีการระบุค่านิยมด้านความรับผิดชอบเป็นค่านิยมที่ควรเสริมสร้างไว้ด้วย ดังนี้

1. ประเทศเยอรมันมีจุดเด่นคือการวางแผนการศึกษาที่ถูกต้อง การอบรมสั่งสอนมุ่งเน้นเสริมสร้างให้คนเยอรมันรู้จักหน้าที่ของตนเอง ชี้อย่างตรงต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีระเบียบวินัยในการทำงานและในการดำรงชีวิตประจำวัน

2. ประเทศศรีลังกากำหนดให้ผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการปลูกฝัง และหล่อหลอมค่านิยมในเชิงคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนก็คือ พ่อ แม่ ตลอดจนผู้อาวุโสในครอบครัว โดยการปลูกฝังให้เชื่อฟังพ่อแม่และผู้ใหญ่ และการจัดการเรียนพระพุทธศาสนาในวันอาทิตย์โดยการสนับสนุนของรัฐบาล เน้นการปลูกฝังให้คุ้นเคยกับขนบประเพณีชาวพุทธ และคุณธรรมในด้านความรับผิดชอบ

3. ประเทศฟินแลนด์ให้ความสำคัญในเรื่องความเสมอภาค สังคมยึดถือร่วมกันในเรื่องจริยธรรมและค่านิยมที่มีรากฐานมาจากศาสนา รวมถึงปรัชญาชีวิต อุดมคติทางการเมืองและแนวคิดเรื่องความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความเป็นธรรม ความรับผิดชอบต่อตนเองและการตัดสินใจในการกระทำของตน หัวใจของการเลี้ยงลูกของคนฟินแลนด์คือการเตรียมลูกให้เป็นอิสระ รู้จักดูแลตนเองและฝึกความรับผิดชอบ

4. ประเทศญี่ปุ่นมีการกำหนดคุณลักษณะสำคัญและลักษณะเฉพาะของความเป็นคนญี่ปุ่น 11 ประการ คือ ตรงต่อเวลา รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทำงานอย่างกระตือรือร้น มีความสะอาดเป็นระเบียบ อ่อนน้อมถ่อมตนไม่พุดโอ้อวด ซื่อสัตย์สุจริตไม่คดโกง มีความจงรักภักดีระลึกถึงบุญคุณ ประหยัดรู้คุณค่าของเงินและสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ พิถีพิถันใส่ใจในรายละเอียด แยกแยะเรื่องส่วนตัวและความรับผิดชอบในหน้าที่ สุดท้ายคือรู้จักทำงานเป็นทีม

อีกทั้งยังมีผลงานการศึกษาและการพัฒนานวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างค่านิยมหลักสำหรับเด็กและเยาวชนอย่างแพร่หลาย อาทิ Tillman (2004 : 310-313) ได้จัดทำหนังสือ Living values activities for children ages 8-14. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาค่านิยมของเด็ก เช่นเดียวกับ Brantingham (2001 : Web Site) ที่มีผลงานวิจัยเรื่อง How the Principles of Democracy are acculturated Into an Intermediate Elementary Classroom ซึ่งพบว่าความมีอิสระกับความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิต ทุกคนยอมรับว่าความมีอิสระต้องควบคู่ไปกับการรับผิดชอบ

สรุปได้ว่า ค่านิยมที่ควรเสริมสร้างเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและดำรงตนให้เหมาะสม เจริญด้วยคุณลักษณะที่ดีนั้น คือ ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ โดยมีผลการวิจัยที่ยืนยันได้ว่าสามารถเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบได้จริงและเกิดผลดีต่อพฤติกรรมด้านอื่นๆ ด้วย ดังนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อไป

8. องค์ประกอบของค่านิยม

องค์ประกอบของค่านิยม หรือตัวบ่งชี้ถึงความเป็นค่านิยมแท้ (True Values) ได้มีผู้ศึกษา ผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของค่านิยมไว้ ดังนี้

Rokeach (ธีรวัรา บวชชัยภูมิ. 2558 : 31 ; อ้างอิงมาจาก Rokeach. 1968) กล่าวว่าองค์ประกอบของค่านิยมมี 3 ด้าน คือ

1. ด้านจริยธรรม เป็นค่านิยมด้านความประพฤติปฏิบัติตามหลักกฎเกณฑ์ของสังคม และเป็นที่ยอมรับของสังคม เช่น ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความประหยัด เป็นต้น

2. ด้านสุนทรียภาพ เป็นค่านิยมทางด้านความงามที่แสดงออก เช่น ความงามด้านศิลปะ ดนตรี

3. ด้านสังคม การเมือง เป็นค่านิยมที่มีอยู่ในสังคมเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตด้านสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

Rokeach (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2544 : 264-267 ; อ้างอิงมาจาก Rokeach. 1968) ได้ระบุว่าค่านิยมของบุคคลซึ่งเป็นความเชื่อแบบกำหนดการมีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ

1. ค่านิยมมีลักษณะเป็นความรู้ความเข้าใจ (Cognitive) ซึ่งบุคคลนั้นจะรู้และเข้าใจเป้าหมายที่ถูกต้องในชีวิตของเขาที่เขาพยายามจะไฝหา

2. ค่านิยมเป็นความรู้สึกด้านอารมณ์ (Affective) บุคคลมีอารมณ์อ่อนไหวเกี่ยวกับค่านิยมนั้น เช่น รักหรือเกลียด ชอบหรือไม่ชอบ

3. ค่านิยมมีองค์ประกอบของพฤติกรรม (Behavioral) ค่านิยมนำไปสู่พฤติกรรมทั้งภายนอกและภายใน และอาจถูกกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติได้

Kirschenbaum (2015 : 1-3) อธิบายแนวคิดของ Rath's ว่าเด็กและเยาวชนควรมีตัวบ่งชี้ค่านิยม (Value Indicators) ได้แก่ ความรู้สึก ความชอบ ความไม่ชอบ ความปรารถนา ทศนคติ ความเชื่อ เป้าหมาย ตัวเลือก การกระทำ พฤติกรรม นิสัย ความคิดเห็น เป็นต้น โดย

ค่านิยมที่แท้จริง (True Values) จะต้องบูรณาการตัวบ่งชี้ค่านิยมเหล่านี้ ซึ่งสามารถจำแนกได้ 3 องค์ประกอบ คือ

1. Cognitive component เช่น ความคิดเห็น ความเชื่อ การเลือก
2. Affective component เช่น ความรู้สึก ความชอบ ความไม่ชอบ
3. Behavioral component เช่น การกระทำ รูปแบบพฤติกรรม

Gable และ Wolf (1993 : 4) อธิบายว่า ค่านิยมต้องประกอบด้วย เป้าหมาย (Target) ทิศทาง (Direction) และ ความเข้มข้น (Intensity) Gable อ้างอิง Anderson ที่ระบุว่า เป้าหมายของค่านิยม คือ ความคิด (Ideas) อย่างไรก็ตาม Gable พิจารณานิยามตามแนวคิดของ Rokeach พบว่า เป้าหมายของค่านิยมเกี่ยวข้องกับ เจตคติ (Attitudes) และ พฤติกรรม (Behavior) ดังนั้นจากข้อมูลนี้ สามารถสรุปได้ว่า เป้าหมายของค่านิยมประกอบด้วย ความคิด เจตคติ และพฤติกรรม ในขณะที่ทิศทางของค่านิยมสามารถเป็นได้ทั้งด้านบวกและลบ หรือ ถูก/ผิด สำคัญ/ไม่สำคัญ และสุดท้ายคือ ความเข้มข้นของค่านิยมสามารถพิจารณาจากระดับสูงหรือต่ำ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และค่านิยมที่อ้างอิงถึง

จากการศึกษาองค์ประกอบของค่านิยมที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงความเป็นค่านิยมแท้ พบว่า มี 2 แนวคิดหลักที่มีการอ้างอิงเกี่ยวกับองค์ประกอบของค่านิยม ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์องค์ประกอบของค่านิยมตามแนวคิดของ Rath, Harmin and Simon และ Rokeach เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของค่านิยมในงานวิจัยนี้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 วิเคราะห์องค์ประกอบของค่านิยม

เจ้าของแนวคิด	องค์ประกอบของค่านิยมหรือลักษณะที่เป็นค่านิยมแท้		
	Cognitive	Affective	Behavioral
Raths, Harmin and Simon	Cognitive component เช่น ความคิดเห็น ความเชื่อ การเลือก	Affective component เช่น ความรู้สึก ความชอบ ความไม่ชอบ	Behavioral component เช่น การกระทำ รูปแบบ พฤติกรรม
Rokeach	ค่านิยมมีลักษณะ เป็นความรู้ความเข้าใจ (Cognitive) ซึ่งบุคคล นั้นจะรู้และเข้าใจ เป้าหมายที่ถูกในชีวิต ของเขาที่เขาพยายาม จะฝ่าฟัน	ค่านิยมเป็นความรู้สึก ด้านอารมณ์ (Affective) บุคคล มีอารมณ์อ่อนไหว เกี่ยวกับค่านิยมนั้น เช่น รักหรือเกลียด ชอบหรือไม่ชอบ	ค่านิยมมีองค์ประกอบ ของพฤติกรรม (Behavioral) ค่านิยม นำไปสู่พฤติกรรม ทั้งภายนอกและภายใน และอาจถูกกระตุ้น ให้เกิดการปฏิบัติได้

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 1 สรุปได้ว่า ค่านิยมประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ด้านความรู้และเข้าใจ (Cognitive Domain) ด้านอารมณ์ความรู้สึก หรือด้านความศรัทธา (Affective Domain) และด้านพฤติกรรมที่แสดงออกตามความเชื่อนั้น (Psychomotor Domain)

ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

1. ความหมายของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2556 : 990) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่าหมายถึง การยอมรับผลทั้งที่ดีและไม่ดีในกิจการที่ตนได้ทำลงไปหรือที่อยู่ในความดูแลของตน

สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า (2557 : 35) ให้ความหมายของความรับผิดชอบ ว่าหมายถึง หน้าที่ หรือ พันธะ ที่จะต้องทำบางสิ่ง หรือไม่ทำบางสิ่ง เช่น นักเรียนมีความรับผิดชอบช่วยเหลือพ่อแม่ดูแลน้องชายหรือน้องสาวที่ยังเล็กอยู่ หรือ ต้องทำการบ้านให้เสร็จก่อนที่จะออกไปข้างนอกกับเพื่อน หรือทำตามข้อตกลงที่ให้ไว้กับพ่อแม่จนเสร็จ เป็นต้น โดยทั่วไปแล้วจะมีรางวัลหรือประโยชน์ ที่จะได้รับหลังจากการปฏิบัติตามความรับผิดชอบ ได้สำเร็จ แต่หากไม่สามารถปฏิบัติตามความรับผิดชอบได้อย่างสมบูรณ์แล้ว อาจมีบทลงโทษ หรือ การลงโทษในรูปแบบต่างๆ เช่น อาจถูกตำหนิ หรือถูกว่ากล่าวตักเตือนอย่างรุนแรง เป็นต้น

โดยสรุป ความรับผิดชอบ หมายถึง การปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้สำเร็จและยอมรับผลที่เกิดขึ้น เมื่อพิจารณาความหมายของความรับผิดชอบร่วมกับความหมายของค่านิยม สรุปได้ว่า ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ หมายถึง การรับรู้ เข้าใจ และศรัทธาในคุณค่าของความรับผิดชอบ พร้อมทั้งยอมรับและแสดงออกซึ่งพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบโดยการปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จและยอมรับผลที่เกิดขึ้น

2. องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

ค่านิยมด้านความรับผิดชอบถือเป็นองค์ประกอบของค่านิยมด้านจริยธรรม เมื่อพิจารณาค่านิยมด้านความรับผิดชอบร่วมกับองค์ประกอบของค่านิยมแท้ 3 องค์ประกอบ คือ ด้านความรู้และเข้าใจ (Cognitive Domain) ด้านอารมณ์ความรู้สึก หรือ ด้านความศรัทธา (Affective Domain) และด้านพฤติกรรมที่แสดงออกตามความเชื่อ (Psychomotor Domain) พบว่า ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ (Responsible Values) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

1. ความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ
2. ความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ
3. การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ

พิจารณาพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

Linda และ Richard (1993 : 5) กล่าวว่าความรับผิดชอบประกอบด้วยความรู้จัก เชื่อฟัง การมีความซื่อสัตย์ มีวินัยและมีจิตอาสาทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่น

Tillman (2004 : 141) กล่าวว่าความรับผิดชอบประกอบด้วย การรู้บทบาทและหน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ พยายามทำให้ดีที่สุดและยอมรับในผลของการกระทำ

วัชร ฐวธรรม (2539 : 38-43) กล่าวว่าผู้มีความรับผิดชอบ ต้องประกอบด้วย

1. การยอมรับตน ได้แก่ การรู้คุณค่าความชาญฉลาด
2. การรู้จักนำตน ได้แก่ มีความมั่นใจในตนเอง
3. ไม่ชอบมั่งง่าย
4. รู้จักยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น
5. ไม่ชอบตัดสินวิจารณ์ผู้อื่น
6. ทำงานเสร็จตามเป้าหมาย

กฤษณา พันธุ์วานิช (2550 : เว็บไซต์) กล่าวถึงความรับผิดชอบจากความหมายของคุณธรรมตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ว่าผู้มีความรับผิดชอบประกอบไปด้วยคุณธรรมเรื่องอื่นๆ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบกับการมีวินัย เป็นเรื่องที่สำคัญ บุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบจะต้องเป็นคนที่ “มีวินัย” คือ การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ และวิธีการที่ได้กำหนดไว้สำหรับภารกิจในบทบาทหน้าที่นั้นๆ ถ้ามีการปฏิบัติที่แตกต่างไปจากวิธีการ และ/หรือระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว โอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการดำเนินการย่อมมีน้อย และไม่สามารถสร้างผลลัพธ์ให้เป็นไปตามคาดหวังไว้ในบทบาทหน้าที่นั้นๆ การมีวินัยจึงมักกล่าวเชื่อมโยงกับ “ความอดทน” “ความพากเพียร” ที่จะดำเนินการให้บังเกิดผลตามที่ต้องการ ความหมายของ “การมีวินัย” จึงกินความไปถึงความเพียรพยายาม ความบากบั่น ตลอดจนความอดทนที่เกิดขึ้นอย่างอยู่ตัว และจริงจังเพื่อให้บังเกิดผลงานที่คาดหวัง

2. ความรับผิดชอบกับการตรงต่อเวลา ผู้มีวินัยแล้วจะเป็นผู้ที่ “ตรงต่อเวลา” ในการปฏิบัติงานใดๆ ไม่ว่าจะเป็นบทบาท/หน้าที่อะไรก็ตาม จะเกี่ยวข้องกับเวลาเสมอ ทั้งแง่เวลาที่ต้องใช้ในการทำกิจกรรม และเวลาที่เป็นตัวกำหนดการทำงานแต่ละขั้น ผู้ที่มีความรับผิดชอบเมื่อดำเนินตรงตามเวลา ผลงานที่บังเกิดขึ้นก็จะเป็นไปตามความต้องการทั้งในแง่ปริมาณ คุณภาพ และเวลา

3. ความรับผิดชอบกับความเป็นเลิศ คนที่มีความรับผิดชอบ จำต้องเป็นคนที่มีวิญญูญาณของการเรียกร้อง “ความเป็นเลิศ” (Pursuit of Excellence) จากตัวเอง ขณะเดียวกันต้องมีความพากเพียรพยายาม และต้องมี “การเสียสละ” ตัวเอง (ในรูปของเวลา แรงกาย พลังสมอง การพักผ่อนหย่อนใจ) กล่าวคือไม่ใช้การทำงานแบบ “เข้าขามเย็นขาม” ทำเพื่อให้วันและเวลาผ่านไปเรื่อยๆ เท่านั้น แต่ทำงานด้วยความกระตือรือร้น การทุ่มเทพลังกายพลังสมอง เพื่อให้บังเกิดผลลัพธ์ตามที่ต้องการ ขณะเดียวกันย่อมมีโอกาสทำให้เกิดความริเริ่มใหม่ และการสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovation) ในบุคคลผู้นั้น อันเป็นผลจากความพยายาม การเรียกร้องความเป็นเลิศจากตัวนี้เอง ก็จัดเป็นสภาพหนึ่งของ “ความใฝ่สำเร็จ” (Need for Achievement or n-achievement)

4. ความรับผิดชอบกับความกล้าหาญ คนที่มีคุณธรรมความรับผิดชอบ จะมี “ความกล้าหาญ” ที่จะดำเนินการใดๆ โดยไม่รีรอ มีความเด็ดขาดแน่วแน่ในการตัดสินใจอันเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบในบุคลิกของผู้ที่มีความรับผิดชอบ ซึ่งตรงกันข้ามกับการผัดวันประกันพรุ่ง หรือการรีรอไม่ดำเนินการในภารกิจนั้นๆ ด้วยความไม่กล้าตัดสินใจ การดำเนินงานไม่สำเร็จตามวัตถุประสงค์ ความกล้าหาญจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งในคุณธรรมความรับผิดชอบที่สำคัญเช่นกัน

5. ความรับผิดชอบกับความซื่อสัตย์ กล่าวคือ การเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนให้เป็นไปตามจรรยาบรรณของอาชีพหรือการงานนั้นๆ ดังนั้นผู้ที่มีความรับผิดชอบจึงอยู่ในสภาพที่ซื่อสัตย์สุจริตต่อภาระหน้าที่ของตนเอง ไม่ดำเนินการอื่นใดที่จะผิดแผกแปลกไปจากแนวปฏิบัติที่กำหนด โดยจรรยาบรรณของอาชีพ และการงาน ไม่หลอกลวงทั้งทางด้านการให้บริการ ผลผลิตที่มีเจตนาดำเนินการทุจริตให้ผลผลิตมีคุณภาพต่ำ ก่อให้เกิดความเสียหาย ขาดคุณธรรมความรับผิดชอบต่อความซื่อสัตย์ เป็นเรื่องที่น่าเศร้ามา

6. ความรับผิดชอบกับการคำนึงถึงผู้อื่น ในการดำเนินงานใดๆ ก็ตาม จะต้องเกี่ยวข้องกับผู้อื่น การไม่สร้างภาระหรือปัญหาให้แก่ผู้อื่น โดยคำนึงถึงผู้อื่น เป็นคุณธรรมรับผิดชอบต่อตระหนักถึงบุคคล จะต้องมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และกระทบกับงานที่กระทำ

ศิรัชษฐ์ เอ็มโกษา (2555 : 72) กล่าวว่าความรับผิดชอบประกอบด้วย การทำหน้าที่ของตนตามบทบาทในสังคม ซึ่งบทบาทหน้าที่ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามหน้าที่ที่ได้รับ จะปฏิเสธหรือโยน หรือละไม่กระทำไม่ได้

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2554 : 21) ระบุพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อไวชัดเจน สำหรับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4-6) ประกอบด้วย

1. ทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด
2. มีระเบียบวินัย
3. เคารพกติกา
4. รับผิดชอบในสิ่งที่ทำ กล้ายอมรับผิดและรับการลงโทษ
5. รู้จักสำนึกผิดและขอโทษ แก้ไขในสิ่งผิด
6. กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อผู้มีผู้กล่าวไว้ตรงกัน ได้ทั้งหมด 12 พฤติกรรมบ่งชี้ คือ

1. เคารพ
2. เชื่อฟัง
3. มีความซื่อสัตย์
4. รู้หน้าที่
5. ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์
6. มีจิตอาสา
7. มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ
8. ยอมรับผลของการกระทำ
9. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
10. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
11. ตรงต่อเวลา
12. เสียสละ

และผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสอดคล้องของความคิดเห็นต่อพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ ดังตาราง 2

ตาราง 2 วิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบตามแนวคิด
ของบุคคลต่างๆ

พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยม ด้านความรับผิดชอบ	ผู้ศึกษา/นำเสนอแนวคิด						รวม
	Linda and Richard Eyre (1994)	Tillman (2000)	วัชร ธุวธรรม (2539)	กฤษณา พันธุ์วานิช (2550)	สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2554)	ศิษฐ์ ेमโกษา (2555)	
1. เคารพ	✓				✓		1
2. เชื่อฟัง	✓						1
3. มีความซื่อสัตย์	✓			✓			2
4. รู้หน้าที่		✓		✓	✓	✓	4*
5. ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์		✓		✓	✓	✓	4*
6. มีจิตอาสา	✓						1
7. มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ		✓	✓	✓		✓	4*
8. ยอมรับผลของการกระทำ		✓		✓	✓	✓	4*
9. มีความเชื่อมั่นในตนเอง			✓	✓			2
10. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น			✓				1
11. ตรงต่อเวลา				✓			1
12. เสียสละ				✓			1

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 2 พบว่า พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ 12 พฤติกรรมบ่งชี้ ผู้วิจัยตั้งเกณฑ์การคัดเลือกพฤติกรรมบ่งชี้ที่มีผู้เสนอไว้ตรงกันเกินกึ่งหนึ่ง คือตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป พบว่ามี 4 พฤติกรรมบ่งชี้ คือ รู้หน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ และยอมรับผลของการกระทำ ส่วนอีก 8 พฤติกรรมบ่งชี้นั้น พบว่ามีความเชื่อมโยงกับค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ผู้วิจัยจึงนำไปเป็นพฤติกรรมบ่งชี้ในองค์ประกอบย่อยตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อไป

จากการวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบร่วมกับองค์ประกอบของค่านิยมแท้ สังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบดังตาราง 3

ตาราง 3 องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

องค์ประกอบของค่านิยม แท้	พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยม ด้านความรับผิดชอบ	องค์ประกอบของค่านิยม ด้านความรับผิดชอบ
ด้านความรู้และเข้าใจ (Cognitive Domain)	รู้หน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ ยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและ ผู้อื่น	1. ความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความ รับผิดชอบ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ ในความสำคัญของการรู้หน้าที่ ปฏิบัติ ตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียร พยายามทำงานให้สำเร็จ และยอมรับผล ของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น
ด้านอารมณ์ความรู้สึก หรือความศรัทธา (Affective Domain)	รู้หน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ ยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและ ผู้อื่น	2. ความศรัทธาในการเป็นผู้มี ความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึก ชอบ เต็มใจ ที่จะแสดงออกถึงการรู้หน้าที่ ปฏิบัติตาม ระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงาน ให้สำเร็จ และยอมรับผลของการกระทำ ที่มีต่อตนเองและผู้อื่น
ด้านพฤติกรรม ที่แสดงออก ตามความเชื่อ (Psychomotor Domain)	รู้หน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ ยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและ ผู้อื่น	3. การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมการรู้หน้าที่ ปฏิบัติ ตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียร พยายามทำงานให้สำเร็จ และยอมรับผล ของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น อย่างสม่ำเสมอ

จากตาราง 3 การพิจารณาพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความ
รับผิดชอบร่วมกับลักษณะของค่านิยมแท้ พบว่าค่านิยมด้านความรับผิดชอบประกอบด้วย 3
องค์ประกอบ คือ

1. ความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ
ในความสำคัญของการรู้หน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ
และยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น
2. ความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกชอบ เต็มใจ
ที่จะแสดงออกถึงการรู้หน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ และ
ยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น
3. การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมการรู้หน้าที่ ปฏิบัติตาม
ระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ และยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเอง
และผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ

ผู้วิจัยได้ศึกษาพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ เพื่อวิเคราะห์และสรุปพฤติกรรมที่แสดงออกในแต่ละด้านของพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ดังนี้

2.1 การรู้หน้าที่

ราชบัณฑิตยสถาน (2556 : 1008, 1289) ให้ความหมายคำว่า รู้ หมายถึง แจ่มแจ้ง เข้าใจ ทราบ ส่วนคำว่า หน้าที่ หมายถึง กิจที่จะต้องทำด้วยความรับผิดชอบ เมื่อรวมความหมายของคำสองคำ รู้หน้าที่ จึงหมายถึง รับทราบและเข้าใจในสิ่งที่ต้องทำ มีผู้แสดงความคิดเห็นต่อหน้าที่ของบุคคล ไว้ดังนี้

พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตโต ป.ธ. ๙. 2559 : เว็บไซต์) กล่าวถึงหน้าที่ของบุคคล มี 2 อย่าง คือ หน้าที่เพื่อตน และ หน้าที่เพื่อคนอื่น

ชัยณรงค์ ศรีสุข (2545 : 28-30) กล่าวถึงหน้าที่ที่ควรปฏิบัติ ประกอบด้วย

1. หน้าที่ต่อครอบครัว
 - 1.1 เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ตามลำดับชั้นอาวุโส
 - 1.2 ช่วยเหลือการงานตามความสามารถและโอกาส
 - 1.3 ประพฤติตนเป็นคนดี
 - 1.4 ช่วยระวังรักษาทรัพย์
 - 1.5 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
2. หน้าที่ต่อชั้นเรียนและเพื่อนนักเรียน
 - 2.1 รักเพื่อนเหมือนพี่น้อง
 - 2.2 ช่วยเหลือเพื่อนในทางที่ถูกที่ควร
 - 2.3 ไม่เอาไรต์เอาเปรียบเพื่อน
 - 2.4 ให้อภัยกันเมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้น
 - 2.5 ใช้ถ้อยคำสุภาพอ่อนหวาน
 - 2.6 ช่วยกิจการงานของห้องเรียน
 - 2.7 ประพฤติตนเป็นคนดีมีระเบียบวินัย
 - 2.8 พยายามสร้างชื่อเสียงให้แก่ชั้นเรียนในทางที่ถูกที่ควร
3. หน้าที่ต่อโรงเรียน
 - 3.1 รักษาความสะอาดของโรงเรียน
 - 3.2 ถนอมรักษาของใช้ของโรงเรียน
 - 3.3 ไม่ทำลายสมบัติของโรงเรียน
 - 3.4 ช่วยกิจการงานของโรงเรียน
 - 3.5 รักษาชื่อเสียงของโรงเรียน
 - 3.6 สร้างชื่อเสียงเกียรติยศให้แก่โรงเรียน
 - 3.7 ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน
4. หน้าที่ต่อชุมชน
 - 4.1 รักและภูมิใจในชุมชนของตน

- ข้อบังคับของชุมชน
- 4.2 เคารพและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนระเบียบ
- 4.3 ช่วยเหลือสร้างสรรค์ชุมชนให้มีสภาพแวดล้อมสะอาด สวยงาม น่าอยู่
- นำอาศัย
- 4.4 ให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน เช่น ช่วยปลูกและบำรุงรักษา
- พันธุ์ไม้ ช่วยขุดลอกคูคลอง ช่วยซ่อมสะพาน
- 4.5 รักษาสาธารณสมบัติของชุมชน
- 4.6 ช่วยป้องกันรักษาความปลอดภัย สอดส่องช่วยเหลือเมื่อมีเหตุร้าย
- 4.7 รักษาความสามัคคีและเอื้อเฟื้อต่อสมาชิกในชุมชน
- 4.8 ปฏิบัติตนเป็นคนดี มีคุณธรรม
- 4.9 ไม่ดูดายเพิกเฉยต่อการแก้ปัญหาของชุมชน ต้องช่วยกันรักษา
- ผลประโยชน์ต่อส่วนรวมของชุมชน
5. หน้าที่ต่อประเทศชาติ
- 5.1 ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎจรรยาและพระราชบัญญัติต่างๆ
- 5.2 ไม่หลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากร
- 5.3 ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของชาติและปราบปราม
- ผู้กระทำความผิดกฎหมาย
- 5.4 ใช้สิทธิและเสรีภาพในทางที่ถูกที่ควร
- 5.5 รักษาสาธารณสมบัติของชาติ
- 5.6 รักษาความเป็นไทย ศิลปวัฒนธรรม และความสามัคคีของคนในชาติ
- เสียสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง
6. หน้าที่ต่อศาสนา
- 6.1 ศึกษาหลักศาสนา ตลอดจนพระธรรมคำสอนให้เข้าใจถ่องแท้
- 6.2 นำหลักธรรมคำสอนมาใช้ในชีวิตประจำวัน (ปฏิบัติตามคุณธรรมของ
- ศาสนา)
- 6.3 ปกป้องคุ้มครองสถาบันศาสนา ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ มิให้เสื่อม
- หาย
- 6.4 ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการกำจัดและสอดส่องผู้ที่แปลกปลอม
- เข้ามาบ่อนทำลายศาสนา
- 6.5 ทำบุญตักบาตรตามโอกาส
- 6.6 อุปสมบทตามประเพณีเมื่อมีอายุครบเพื่อดำรงพระพุทธศาสนา
- 6.7 ร่วมแรงร่วมใจตลอดจนบริจาคทรัพย์เพื่อทำนุบำรุงพุทธศาสนา
- 6.8 ร่วมพิธีทางศาสนาตามกาล
7. หน้าที่ต่อพระมหากษัตริย์
- 7.1 จงรักภักดีและถวายความเคารพสักการะแด่พระองค์ท่านหรือ
- สัญลักษณ์แทนพระองค์ท่าน
- 7.2 เชิดชูพระเกียรติยศและพระเกียรติคุณ

7.3 ประดับพระบรมฉายาลักษณ์ไว้สักการะ

7.4 โดยเสด็จพระราชกุศลด้วยการบริจาคทรัพย์และสิ่งของ

7.5 อารังไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็น

ประมุขให้ดำรงอยู่ตลอดไป

7.6 สอดส่องดูแลและให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการถวายความ

ปลอดภัยแด่พระองค์ท่าน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551 : 15-20) กล่าวถึงหน้าที่และบทบาทของนักเรียน ดังนี้

1. ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมและระเบียบของโรงเรียน
2. รับผิดชอบต่อหน้าที่ในการศึกษาหาความรู้
3. ให้ความเคารพต่อบุคคลที่อาวุโสโดยมีมารยาทที่เหมาะสมกับสถานการณ์
4. รับฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนอย่างมีเหตุผล
5. ขยันหมั่นเพียรในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม
6. เสริมสร้างความสามัคคีในครอบครัว โรงเรียนและชุมชน

ไพศาล ภูไพบูลย์ และคณะ (2551 : 5-9) กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ ดังนี้

1. เยาวชนกับการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว เยาวชนในสถานภาพของการเป็นบุตรควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1.1 เคารพเชื่อฟังบิดามารดา
- 1.2 ช่วยเหลือบิดามารดาในทุกโอกาสที่ทำได้
- 1.3 ใช้จ่ายอย่างประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย สรุ่ยสุร่าย
- 1.4 มีความรักใคร่ปรองดองในหมู่พี่น้อง
- 1.5 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
- 1.6 ประพฤติตนให้สมกับเป็นผู้ดำรงวงศ์ตระกูล

2. เยาวชนกับการเป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียน เยาวชนในฐานะนักเรียนควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 2.1 รับผิดชอบในหน้าที่ของนักเรียน คือ ตั้งใจเล่าเรียน ประพฤติตนเป็นคนดี
- 2.2 เชื่อฟังคำสั่งสอนอบรมของครูอาจารย์
- 2.3 กตัญญูรู้คุณของครูอาจารย์
- 2.4 รักใคร่ปรองดองกันในกลุ่มเพื่อนนักเรียน
- 2.5 ส่งเสริมเพื่อนในทางที่ถูกที่ควร

3. เยาวชนกับการเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ชุมชนคือสังคมขนาดเล็ก เช่น หมู่บ้านหรือกลุ่มคน โดยเยาวชนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ จึงต้องมีบทบาทหน้าที่ต่อชุมชน ดังนี้

3.1 รักษาสุขภาพลักษณะของชุมชน เช่น การทิ้งขยะให้เป็นที่ ช่วยกำจัดสิ่งปฏิกูลต่างๆ เป็นต้น

3.2 อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น ไม่ขีดเขียนทำลายโบราณวัตถุในชุมชน ช่วยกันดูแลสาธารณสมบัติ

3.3 มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของชุมชน

4. ยาวชนกับการเป็นสมาชิกที่ดีของประเทศชาติ

4.1 เข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี

4.2 ปฏิบัติตามกฎหมาย

4.3 ใช้สิทธิในการเลือกตั้ง

4.4 ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

4.5 สืบทอดประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของไทย

4.6 ช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางราชการจัดขึ้น

4.7 ประกอบอาชีพสุจริตด้วยความขยันหมั่นเพียร

4.8 ประหยัดและอดออม

บทบาทและหน้าที่ของนักเรียนจากการศึกษาเอกสาร สรุปเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรู้หน้าที่ได้ 9 ประการ คือ

1. เคารพเชื่อฟัง

2. ช่วยเหลืองานตามความสามารถ

3. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน

4. รักษาสุขภาพอนามัย

5. ดูแลรักษาสถาปัตยกรรม

6. ประหยัด อดออม

7. กตัญญูรู้คุณ

8. ปฏิบัติตามหลักศาสนา

9. เสริมสร้างความสามัคคี

เมื่อพิจารณาร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน และครูที่ปรึกษาถึงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรู้หน้าที่ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย ได้ผลดังตาราง 4

ตาราง 4 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรู้หน้าที่ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัยจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและครูที่ปรึกษา

แหล่งข้อมูล	พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรู้หน้าที่								
	เคารพเชื้อพ่ง	ช่วยเหลืองานตามความสามารถ	ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน	รักษาสุขภาพอนามัย	ดูแลรักษาสัมบัติส่วนรวม	ประหยัด อดออม	กตัญญูรู้คุณ	ปฏิบัติตามหลักศาสนา	เสริมสร้างความสามัคคี
ครูคนที่ 1	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
ครูคนที่ 2	✓	✓	✓	✓		✓	✓		
ครูคนที่ 3		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
ครูคนที่ 4		✓	✓	✓	✓	✓			
ครูคนที่ 5	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
ครูคนที่ 6		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
ครูคนที่ 7		✓	✓	✓		✓	✓	✓	
ครูคนที่ 8		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ครูคนที่ 9		✓	✓	✓		✓			
ครูคนที่ 10	✓	✓	✓	✓	✓	✓			
ครูคนที่ 11	✓	✓	✓	✓	✓	✓			
ครูคนที่ 12		✓	✓	✓		✓			
ครูคนที่ 13	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
ครูคนที่ 14	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
ครูคนที่ 15	✓	✓	✓	✓		✓			
ครูคนที่ 16	✓	✓	✓	✓		✓			
ครูคนที่ 17		✓	✓	✓	✓	✓	✓		
ครูคนที่ 18	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
รวม	10	18*	18*	18*	9	18*	11	7	5

จากตาราง 4 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรู้หน้าที่ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยตั้งเกณฑ์การคัดเลือกพฤติกรรมที่ครูผู้สอนและครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นตรงกันตั้งแต่ 14 คน ขึ้นไป พบว่ามีจำนวน 4 พฤติกรรม คือ ช่วยเหลืองานตามความสามารถ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน รักษาสุขภาพอนามัย และประหยัดอดออม

ผู้วิจัยได้นำพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรู้หน้าที่ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 9 ประการ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความเหมาะสม ได้ข้อมูลดังตาราง 5

ตาราง 5 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรู้หน้าที่ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัยจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรู้หน้าที่	แหล่งข้อมูล			รวม
	คนที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิ	คนที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิ	คนที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิ	
1. เคารพเชื่อฟัง				0
2. ช่วยเหลืองานตามความสามารถ		✓	✓	2*
3. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน	✓	✓	✓	3*
4. รักษาสุขภาพอนามัย	✓	✓	✓	3*
5. ดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม	✓		✓	2*
6. ประหยัด อดออม	✓	✓	✓	3*
7. กตัญญูรู้คุณ				0
8. ปฏิบัติตามหลักศาสนา				0
9. เสริมสร้างความสามัคคี				0

จากตาราง 5 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรู้หน้าที่ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยตั้งเกณฑ์การคัดเลือกพฤติกรรมบ่งชี้ที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นตรงกันเกินกึ่งหนึ่ง คือตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป พบว่ามี 5 พฤติกรรม คือ ช่วยเหลืองานตามความสามารถ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน รักษาสุขภาพอนามัย ดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม และประหยัดอดออม ทั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเคารพเชื่อฟัง เห็นว่า ควรนำไปพิจารณาในองค์ประกอบที่ 2 เนื่องจากผู้มีความเคารพเชื่อฟังจะแสดงออกถึงการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ ด้านกตัญญูรู้คุณ กับการช่วยเหลืองานตามความสามารถถือว่าเป็นเรื่องเดียวกัน ให้เลือกใช้คำว่าช่วยเหลืองานตามความสามารถ เพื่อให้นิยามพฤติกรรมได้ชัดเจน การดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม ว่าเป็นพฤติกรรมบ่งชี้ที่สามารถพบได้ในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และควรถือเป็นการรู้หน้าที่ประการหนึ่งในปัจจุบัน ส่วนการปฏิบัติตามหลักศาสนา ถือเป็นส่วนหนึ่งในการเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอน การเสริมสร้างความสามัคคี ยังไม่ควรถือเป็นพฤติกรรมหลักในหน้าที่ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และให้รวมทั้ง 5 พฤติกรรมบ่งชี้ จาก 5 ข้อ เป็น 2 ข้อใหญ่ คือ หน้าที่เพื่อตนเอง และหน้าที่เพื่อคนอื่น

เพื่อให้มีความชัดเจนในเป้าหมายของพฤติกรรม ผู้วิจัยจึงได้สรุปพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรู้หน้าที่ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย ทั้ง 5 ประการ เป็นพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้านการรู้หน้าที่ 2 ประการ คือ

1. หน้าที่เพื่อตนเอง ประกอบด้วย
 - 1.1 รักษาสุขภาพอนามัย
 - 1.2 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
 - 1.3 ประหยัด อดออม
2. หน้าที่เพื่อคนอื่น ประกอบด้วย
 - 2.1 ดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม
 - 2.2 ช่วยเหลืองานตามความสามารถ

2.2 การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์

ราชบัณฑิตยสถาน (2556 : 694) ให้ความหมายของคำว่า ปฏิบัติ หมายถึง ดำเนินการไปตามระเบียบแบบแผน คำว่า ระเบียบ หมายถึง แบบแผนที่วางไว้เป็นแนวปฏิบัติหรือดำเนินการ เช่น ระเบียบวินัย ระเบียบข้อบังคับ ส่วนคำว่า กฎเกณฑ์ หมายถึง ข้อกำหนดที่วางไว้เป็นหลักให้ปฏิบัติ, หลักเกณฑ์ เมื่อรวมความหมายของคำว่าปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ จึงมีความหมายถึง ดำเนินการตามระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำว่า วินัย ที่หมายถึง ระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ

ณรงค์ เส้งประชา (2541 : 15-16) กล่าวถึงการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือ การเคารพกฎเกณฑ์ว่าเป็นหลักการพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันของผู้คนในสังคมโดยปกติสุข ไม่ว่าจะเป็นสังคมใดหรือประเทศใด การอยู่ร่วมกันของผู้คนเป็นจำนวนมากในสังคมต้องอาศัยกฎระเบียบกติกาของสังคม ซึ่งคนในสังคมนั้นๆ จำต้องเรียนรู้กฎกติกาของสังคม พร้อมทั้งต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมนั้นคือต้องยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกาทางสังคม การอบรมสมาชิกในสังคมให้เกิดการเรียนรู้กฎเกณฑ์และกติกาของสังคม คือ การถ่ายทอดวิถีชีวิตวัฒนธรรมและการทำให้สมาชิกในสังคมนั้นสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม ถูกต้อง ซึ่งในสังคมที่ได้มีการจัดระเบียบอย่างดีแล้วนั้น การอบรมให้เรียนรู้กฎเกณฑ์ของสังคมเป็นกระบวนการที่จะต้องกระทำ เริ่มตั้งแต่วัยเด็กจนถึงผู้ใหญ่ การเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปของสังคมใหม่และสถาบันใหม่ สมาชิกในสังคมก็ต้องเรียนรู้กฎเกณฑ์ใหม่และยอมรับค่านิยมใหม่และในขณะเดียวกันที่พ่อแม่ครอบครัวก็ต้องทำหน้าที่เป็นตัวอย่างที่สำคัญในการเลี้ยงดูเด็ก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการเคารพกฎเกณฑ์ของสังคม เพื่อให้การดำรงชีวิตอยู่ของสมาชิกในสังคมได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ลักษณะของเด็กที่รู้จักเคารพกฎเกณฑ์ทางสังคมนั้นมีรายละเอียดดังนี้

1. มีความรู้และความเข้าใจในกฎเกณฑ์กติกาของสังคม ความรู้และความเข้าใจในกฎเกณฑ์กติกาของสังคมนั้น เกิดขึ้นจากกระบวนการทางสังคมนั้นๆ เอง ที่มีวิวัฒนาการทางสังคมมาอย่างยาวนานจนสามารถทำให้ผู้คนภายในสังคมค่อยๆ ซึมซับหรือเรียนรู้ไปโดยอัตโนมัติ เช่น กฎเกณฑ์ทางศีลธรรม สำหรับสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมแห่งพุทธศาสนา เด็กก็จะซึมซับรับเอาหลักคุณธรรมและศีลธรรม ตลอดถึงวัฒนธรรมทัศนคติในพุทธศาสนาเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติ สำหรับใช้เป็นเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน เช่น การนำศีลธรรมมาเป็นหลักในการดำรงชีวิตก็เป็นปัจจัย

สำคัญที่ทำให้เกิดการประพฤติปฏิบัติเคารพกติกาในการอยู่ร่วมกัน อันได้แก่ การไม่เบียดเบียนกันไม่ว่าจะเป็นทางกายหรือทางวาจา ไม่ล้อเลียนหรือรังแกเพื่อน อาจกล่าวได้ว่า ศีล 5 นั้นเป็นหลักสากลของมนุษยชาติก็ได้ เพราะไม่ว่าในสังคมใดก็ต้องอยู่ร่วมกันโดยไม่เบียดเบียน หากอยู่ด้วยกันด้วยความเบียดเบียนก็ทำให้สังคมนั้นไม่มีความเจริญ ปราศจากความสุขสงบ อาจถึงขั้นสังคมแตกสลายก็เป็นได้ การเคารพสิทธิผู้อื่นด้วยการไม่ละเมิดในทรัพย์สินของผู้อื่น ขออนุญาตก่อนที่จะหยิบยืมของใช้จากเพื่อน ไม่หยับฉวยของของเพื่อนมาเป็นของตน การรู้จักประมาณคือพอเพียงไม่แย่งของรักของผู้อื่น การให้ความจริงหรือความซื่อตรงต่อคนอื่นโดยการพูดแต่ความจริง พูดสิ่งที่เป็นประโยชน์ พูดให้เกิดความสามัคคี ไม่พูดปด นับเป็นการทำให้เกิดความเป็นปึกแผ่นทางสังคม หรือสร้างความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคมได้ และการดำรงสติด้วยการไม่ทำสติสัมปชัญญะของตนให้บั่นทอนลงไปด้วยอบายมุข มีสิ่งเสพติดให้โทษต่างๆ เห็นโทษและพิษภัยของสิ่งเสพติด

2. ยอมรับและการปฏิบัติตามกฎกติกาทางสังคม บ่อยครั้งที่ปัญหาสังคมเกิดจากการที่คนในสังคมไม่ประพฤติปฏิบัติตามกฎกติกา ดังนั้นการมีกฎกติกาไม่ได้หมายความว่าทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ถ้าหากว่าผู้คนในสังคมยังขาดจิตสำนึกในการที่จะปฏิบัติตามครรลองทางสังคม เด็กปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคมจะทำตามระเบียบของโรงเรียน ข้อตกลงในห้องเรียน ข้อตกลงในบ้าน

3. ได้รับการกล่อมเกลางานสังคม เป็นวิธีการในการช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม หมายถึง การที่ได้จะปฏิบัติตามกรอบกติกาได้นั้น จำต้องได้รับความร่วมมือกันทุกภาคส่วน ทั้งจากสถาบันครอบครัว ชุมชน โรงเรียน และศาสนา อันเป็นเครื่องหลอมรวมให้เกิดความสำนึกในการรับผิดชอบตนเองและกติกาของสังคมร่วมกัน ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก จึงต้องคอยตักเตือนให้เด็กอยู่ในกฎเกณฑ์ของสังคมเสมอจนติดเป็นนิสัย

สุพัตรา เทียนอุดม (2536 : 44-46) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเอง จำแนกออกได้เป็น 4 พฤติกรรมหลักและพฤติกรรมย่อย ดังนี้

1. การตั้งใจทำงาน ประกอบด้วย การทำงานที่ได้รับมอบหมายทันทีโดยไม่ผัดวันประกันพรุ่ง พยายามทำงานจนเสร็จโดยไม่เล่นไม่คุย อดทนทำงานจนเสร็จโดยไม่เลิกทำกลางคัน ทำงานตามหน้าที่ของตนที่ต้องรับผิดชอบโดยไม่ต้องเตือน จดจำงานที่ตนต้องทำได้อย่างแม่นยำและติดตามสอบถามถึงงานที่ตนเองได้รับมอบหมายในวันที่ขาดเรียน เตรียมอุปกรณ์ในการทำงานให้พร้อม ตรวจทานการบ้านหรืองานที่ทำเสร็จ แล้วหาข้อบกพร่องและเขียนหนังสือหรือจดงานหรือทำแบบฝึกหัดอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

2. การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย การเข้าแถวตามลำดับก่อนหลังในการทำกิจกรรมต่างๆ ไม่แย่งที่นั่งหรือสิ่งของของผู้อื่น โดยเมื่อต้องการยืมสิ่งของของผู้อื่นจะต้องขออนุญาตก่อน และไม่พูดสอดแทรกขึ้นกลางคันขณะที่ผู้อื่นกำลังพูดอยู่

3. การตรงต่อเวลา ประกอบด้วย การทำกิจวัตรประจำวันส่วนตัวเป็นเวลา มาโรงเรียนและกลับบ้านตรงเวลา เข้าแถวทำกิจกรรมหน้าเสาธงและหน้าห้องเรียนตรงเวลา และส่งงานหรือการบ้านตรงเวลา

4. การปฏิบัติตามระเบียบของสังคม ประกอบด้วย การแต่งตัวถูกระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน มาโรงเรียนทุกวัน ทำงานหรือทำกิจกรรมตรงกับวิชาที่ครูกำลังสอน ไม่นำ

ของกินเข้ามารับประทานในห้องเรียน ห้องสมุด ห้องประชุม หรือห้องนอน ทั้งขยะลงในที่เก็บขยะ ไม่ขีดเขียนบนฝาผนังอาคารเรียน ห้องเรียน โต๊ะนักเรียน จัดเก็บสิ่งของหรืออุปกรณ์ให้เป็นที่เป็นที่หลังจากใช้งานเสร็จ รักษาความสะอาดของสมุด หนังสือ โดยไม่ฉีกหรือขีดเขียนเล่น ไม่ว่าจะเล่นเกมใดๆ จะเล่นตามกติกา ไม่ลองหรือเสพสิ่งเสพติด เช่น ทินเนอร์ บุหรี่ ไม้ขีดไฟเงิน สิ่งของของผู้อื่น ไม่เล่นการพนัน เช่น ไพ่ ปั่นแปะ ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร รับประทานอาหารที่มีคุณค่า รักษาร่างกาย และเสื้อผ้าให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ และพูดจาสุภาพเรียบร้อย

การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของนักเรียนจากการศึกษาเอกสาร สรุปเป็น พฤติกรรมบ่งชี้การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ ของนักเรียนได้ 7 ประการ คือ

1. แต่งกายถูกระเบียบ
2. มีระเบียบแถว
3. ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร
4. รู้จักการทำงานเป็นทีม
5. เคารพ เชื่อฟังคำสั่งสอน
6. มาโรงเรียนทุกวัน
7. ขออนุญาตก่อนออกจากห้องเรียน

เมื่อพิจารณาร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน และครูที่ปรึกษาถึงพฤติกรรมที่ แสดงออกถึงการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังตาราง 6

ตาราง 6 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของนักเรียนในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย จากการสัมภาษณ์ ครูผู้สอนและครูที่ปรึกษา

แหล่งข้อมูล	พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์						
	แต่งกายถูกระเบียบ	มีระเบียบแถว	ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร	รู้จักการทำงานเป็นทีม	เคารพ เชื่อฟังคำสั่งสอน	มาโรงเรียนทุกวัน	ขออนุญาตก่อนออกจากห้องเรียน
ครูคนที่ 1	✓	✓	✓		✓	✓	
ครูคนที่ 2	✓	✓	✓		✓		
ครูคนที่ 3	✓	✓	✓		✓	✓	✓
ครูคนที่ 4	✓	✓	✓		✓	✓	✓
ครูคนที่ 5	✓	✓	✓	✓	✓		
ครูคนที่ 6	✓	✓	✓			✓	✓

ตาราง 6 (ต่อ)

แหล่งข้อมูล	พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์						
	แต่งกายถูกระเบียบ	มีระเบียบแถว	ปฏิบัติตามกฎจราจร	รู้จักการทำงานเป็นทีม	เคารพ เชื่อฟังคำสั่งสอน	มาโรงเรียนทุกวัน	ขออนุญาตก่อนออกจากห้องเรียน
ครูคนที่ 7	✓	✓	✓	✓	✓		
ครูคนที่ 8	✓	✓	✓		✓		
ครูคนที่ 9	✓	✓	✓				
ครูคนที่ 10	✓	✓	✓			✓	
ครูคนที่ 11	✓	✓	✓		✓	✓	
ครูคนที่ 12	✓	✓	✓		✓		
ครูคนที่ 13	✓	✓			✓		
ครูคนที่ 14	✓	✓	✓	✓	✓		
ครูคนที่ 15	✓	✓	✓		✓	✓	✓
ครูคนที่ 16	✓	✓					
ครูคนที่ 17	✓	✓	✓		✓		
ครูคนที่ 18	✓	✓	✓		✓		
รวม	18*	18*	16*	3	14*	7	4

จากตาราง 6 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยตั้งเกณฑ์การคัดเลือกพฤติกรรมที่ครูผู้สอนและครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นตรงกันตั้งแต่ 14 คน ขึ้นไป พบว่ามี 4 พฤติกรรม คือ แต่งกายถูกระเบียบ มีระเบียบแถว ปฏิบัติตามกฎจราจร และ เคารพ เชื่อฟังคำสั่งสอน ถือเป็นพฤติกรรมบ่งชี้ของการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของนักเรียนที่ชัดเจน ส่วนรู้จักการทำงานเป็นทีม ควรเน้นไปที่องค์ประกอบการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ การมาโรงเรียนทุกวัน อยู่ในด้านตั้งใจศึกษาเล่าเรียนขององค์ประกอบการรู้หน้าที่ และการขออนุญาตก่อนออกจากห้องเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการเคารพเชื่อฟัง

ผู้วิจัยได้นำพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 7 ประการ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความเหมาะสม ได้ข้อมูลดังตาราง 7

ตาราง 7 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของนักเรียนในระดับ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัยจากการสัมภาษณ์
ผู้ทรงคุณวุฒิ

พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	แหล่งข้อมูล			รวม
	คนที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิ	คนที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิ	คนที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิ	
1. แต่งกายถูกระเบียบ	✓	✓	✓	3*
2. มีระเบียบแถว	✓	✓	✓	3*
3. ปฏิบัติตามกฎจราจร	✓	✓	✓	3*
4. รู้จักการทำงานเป็นทีม				0
5. เคารพ เชื่อฟังคำสั่งสอน			✓	1
6. มาโรงเรียนทุกวัน				0
7. ขออนุญาตก่อนออกจากห้องเรียน				0

จากตาราง 7 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยตั้งเกณฑ์การคัดเลือกพฤติกรรมบ่งชี้ที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นตรงกันเกินกึ่งหนึ่งคือตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป พบว่ามี 3 พฤติกรรม คือ แต่งกาย ถูกระเบียบ มีระเบียบแถว และปฏิบัติตามกฎจราจร ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาว่าเป็นพฤติกรรมบ่งชี้ของการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สืบเนื่องมาจากความเคารพเชื่อฟัง จึงให้ตัดเคารพเชื่อฟังออก ส่วนรู้จักการทำงานเป็นทีม ควรเน้นไปที่องค์ประกอบที่มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ การมาโรงเรียนทุกวัน อยู่ในด้านตั้งใจศึกษาเล่าเรียนขององค์ประกอบความรู้หน้าที่ และการขออนุญาตก่อนออกจากห้องเรียน ไม่ต้องนำมาพิจารณาเป็นพฤติกรรมบ่งชี้

เพื่อให้มีความชัดเจนในเป้าหมายของพฤติกรรม ผู้วิจัยจึงได้สรุปพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย เป็นพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้านการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ 3 ประการ คือ

1. แต่งกายถูกระเบียบ
2. มีระเบียบแถว
3. ปฏิบัติตามกฎจราจร

2.3 การมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ

ราชบัณฑิตยสถาน (2556 : 849) ให้ความหมายคำว่า ความเพียร หมายถึง ความบากบั่น ความกล้าแข็ง พยายามจนกว่าจะสำเร็จ พยายาม หมายถึง ทำโดยมานะบากบั่น ดังนั้น ความเพียรพยายาม หมายถึง มานะทำงานจนกว่าจะสำเร็จ สอดคล้องกับคำว่า ขยัน ซึ่งหมายถึง ทำการงานอย่างแข็งขัน ไม่ปล่อยปละละเลย ทำหรือประพฤติเป็นปกติสม่ำเสมอ ไม่เกียจคร้าน แข็งแรง เข้าที่ ความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ สอดคล้องกับความมุ่งมั่นในการทำงาน อันเป็นค่านิยมข้อที่ 8 ใน 12 ค่านิยมของสังคมไทย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ข้อที่ 6 ใน 8 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กไทย โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ที่มีความหมายถึงคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ และรับผิดชอบในการทำหน้าที่การงานด้วยความเพียรพยายามอดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

พระมหาสมชาย ฐานวุฒโฒ (2547 : 120-127) กล่าวถึงความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จว่าตรงกับ มงคลที่ 14 คือ ทำงานไม่คั่งค้าง ตัวอย่างวิธีทำงานที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ คือ อิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ คือ ความรักงาน หรือ ความเต็มใจทำ วิริยะ คือ ความพากเพียร ความไม่ทอดทิ้ง หรือ ความตั้งใจทำ จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ หรือ ความตั้งใจทำ ไม่ปล่อยปละละเลยกับงานของตน คอยตรวจตรางานอยู่เสมอ และวิมังสา คือ การพิจารณาพิเคราะห์ หรือ ความเข้าใจทำ ทำงานด้วยปัญญา ด้วยสมองคิด มีผู้ให้คำนิยามคุณลักษณะของผู้มีความเพียรพยายาม ดังนี้

หน่วยศึกษานิเทศก์ กระทรวงศึกษาธิการ (2529 : 13-14) ได้สรุปความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับขอบข่ายพฤติกรรมขยันหมั่นเพียร ไว้ดังนี้

1. พฤติกรรมขยันหมั่นเพียรด้านการศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีความรักความตั้งใจมุ่งมั่นศึกษาเล่าเรียน ไม่ย่อท้อแม้บางครั้งบทเรียนนั้นจะยาก หรือมีอุปสรรคต่างๆ บางอย่าง ก็มานะทำงานกระทั่งสำเร็จ เมื่อมีเวลาว่างก็ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาล่าเรียนของตน โดยอ่านหนังสือค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่างๆ เพิ่มเติม ทบทวนบทเรียนที่เรียนไป ทุกวันและเตรียมตัวศึกษาบทเรียนมาล่วงหน้าทุกครั้ง เมื่อมีปัญหาหรือสงสัยด้านการเรียน ก็พยายามศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีการที่ถูกต้อง เพื่อคลี่คลายปัญหาของตนอยู่เสมอ ซึ่งมีพฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

- 1.1 มาโรงเรียนสม่ำเสมอ ไม่ขาดถ้าไม่จำเป็น
- 1.2 กระตือรือร้นและรักที่จะมาโรงเรียนโดยไม่ต้องให้ใครเตือน
- 1.3 ตั้งใจทำงานที่ครูอาจารย์กำหนดให้และทำเสร็จภายในเวลาทุกครั้ง
- 1.4 อ่านหนังสือทุกครั้งที่มีเวลาว่าง
- 1.5 เข้าเรียนทุกวิชา ไม่ขาดถ้าไม่จำเป็น
- 1.6 ชอบศึกษาค้นคว้า สอบถาม หาความรู้ความจริงอยู่เสมอ
- 1.7 แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
- 1.8 พยายามแก้ข้อบกพร่องของตนเกี่ยวกับการเรียน
- 1.9 แนะนำเพื่อนหรือผู้ใกล้ชิดให้ขยันในการเรียน
- 1.10 ช่วยดูแลรักษาความสะอาดของห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนให้

สะอาดเสมอ

2. พฤติกรรมขยันหมั่นเพียรด้านตนเอง หมายถึง การที่นักเรียนมีความตั้งใจที่จะทำงาน ศึกษางาน ฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถ ความชำนาญในงานที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ในด้านอาหาร (เช่น พยายามฝึกหัดปรุงอาหารรับประทานเอง) ที่อยู่อาศัย (เช่น พยายามจัด ดัดแปลง ตกแต่งซ่อมแซมรักษาความสะอาดเป็นประจำ) เครื่องนุ่งห่ม (เช่น พยายามซ่อมแซมดัดแปลง และซักกรีดอยู่เสมอ) ใช้เวลาว่างศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในงานดังกล่าวอยู่เสมอและคิดสร้างสรรค์งานอันเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ซึ่งมีพฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

- 2.1 จัดของใช้ส่วนตัวให้เป็นระเบียบอยู่เสมอ
- 2.2 ทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง
- 2.3 มีความมานะ บากบั่น ที่จะทำงานให้ผิคน้อยที่สุด
- 2.4 ไม่ละเลยหรือทอดทิ้งธุรการงานของตน
- 2.5 ทำงานต่างๆ เช่น อ่าน-เขียนหนังสือ คิดคำนวณ สังเกตสิ่งแวดล้อม

เป็นกิจวัตรหรือสม่ำเสมอ

- 2.6 ควบคุมตนเองให้ใช้เวลาในการทำงานได้ตามกำหนดเสมอ
- 2.7 มีความตื่นตัวและสม่ำเสมอในการทำงานทุกอย่าง
- 2.8 ทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจ ไม่ละทิ้งหน้าที่ของตนเองและ

พยายามทำงานสำเร็จ

- 2.9 ตรวจสอบวิธี ปรับปรุงวิธีทำงานให้มีประสิทธิภาพและก้าวหน้าอยู่

ตลอดเวลา

- 2.10 ใช้เวลาว่างของตนทำงานที่เป็นประโยชน์

3. พฤติกรรมขยันหมั่นเพียรด้านสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีความรักความตั้งใจ ร่วมทำงานสุจริต และเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีความกระตือรือร้นที่จะทำงานดังกล่าวมาร่วมงานทุกครั้งด้วยความเต็มใจและปรารถนาดี ไม่เลือกงานหรือรังเกียจงานโดยยึดถือวัตถุ (เงิน สถานที่ ฯลฯ) หรือตัวบุคคล พยายามคิด ศึกษา และสร้างสรรค์งานที่ส่งผลประโยชน์ต่อสังคมหรือชุมชนอยู่เสมอ ซึ่งมีพฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

และพยายามทำให้ดีที่สุด

- 3.1 ช่วยเหลืองานของครูอาจารย์หรือเพื่อนเท่าที่จะช่วยได้ด้วยความเต็มใจ
- 3.2 เข้าร่วมทำงานกับหมู่คณะด้วยความเต็มใจและตั้งใจทำให้ดีที่สุด
- 3.3 ไม่เกี่ยงหรือเลี่ยงงานของส่วนรวม
- 3.4 ช่วยดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม
- 3.5 สนใจและตั้งใจทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างสม่ำเสมอ
- 3.6 อาสาสมัครทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและชุมชน
- 3.7 มีความพยายามอดทนสาหัสในการทำงานที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อ

ส่วนรวม

- 3.8 เสียสละและไม่ทอดทิ้งเพื่อนของส่วนรวมและชุมชน
- 3.9 เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่สร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน
- 3.10 ไม่เพิกเฉย ละเลยงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมและชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551 : 38) ได้กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะของผู้มีความมุ่งมั่นในการทำงาน สำหรับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ไว้ดังนี้

1. ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ
 - 1.1 เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
 - 1.2 ตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ
 - 1.3 ปรับปรุงและพัฒนาการทำงานด้วยตนเอง
2. การทำงานด้วยความเพียรพยายามและอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย มีพฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้
 - 2.1 ทุ่มทนทำงาน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน
 - 2.2 พยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ
 - 2.3 ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ

การมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จของนักเรียนจากการศึกษาเอกสาร สรุปเป็นพฤติกรรมบ่งชี้การมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จของนักเรียนได้ 7 ประการ คือ

1. ใฝ่เรียนรู้
2. อดทน
3. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
4. เอาใจใส่ในการทำงาน
5. เสียสละ
6. แก้ไขปรับปรุงงานด้วยตนเอง
7. ตรงต่อเวลา

เมื่อพิจารณาพร้อมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน และครูที่ปรึกษาถึงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังตาราง 8

ตาราง 8 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและครูที่ปรึกษา

แหล่งข้อมูล	พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ						
	ไม่เร่ร่อนรู้	อดทน	รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	เอาใจใส่ในการทำงาน	เสียสละ	แก้ไขปรับปรุงงานด้วยตนเอง	ตรงต่อเวลา
ครูคนที่ 1	✓	✓		✓	✓	✓	✓
ครูคนที่ 2		✓		✓		✓	✓
ครูคนที่ 3		✓		✓		✓	✓
ครูคนที่ 4		✓		✓	✓	✓	✓
ครูคนที่ 5	✓	✓			✓	✓	✓
ครูคนที่ 6		✓		✓		✓	✓
ครูคนที่ 7	✓	✓		✓		✓	✓
ครูคนที่ 8	✓	✓		✓	✓	✓	✓
ครูคนที่ 9		✓		✓		✓	✓
ครูคนที่ 10		✓		✓		✓	✓
ครูคนที่ 11		✓	✓	✓		✓	✓
ครูคนที่ 12		✓				✓	✓
ครูคนที่ 13		✓		✓		✓	✓
ครูคนที่ 14	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ครูคนที่ 15		✓		✓		✓	✓
ครูคนที่ 16	✓	✓		✓		✓	✓
ครูคนที่ 17				✓		✓	✓
ครูคนที่ 18	✓	✓		✓	✓	✓	✓
รวม	7	17*	2	16*	6	18*	18*

จากตาราง 8 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยตั้งเกณฑ์การคัดเลือกพฤติกรรมที่ครูผู้สอนและครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นตรงกันตั้งแต่ 14 คน ขึ้นไป พบว่ามี 4 พฤติกรรม คือ อดทน เอาใจใส่ในการทำงาน แก้ไขปรับปรุงงานด้วยตนเอง และ ตรงต่อเวลา

ผู้วิจัยได้นำพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 7 ประการ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความเหมาะสมได้ข้อมูลดังตาราง 9

ตาราง 9 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัยจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	แหล่งข้อมูล			รวม
	คนที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิ	คนที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิ	คนที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิ	
1. ใฝ่เรียนรู้			✓	1
2. อุตทน	✓	✓	✓	3*
3. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น				0
4. เอาใจใส่ในการทำงาน	✓	✓	✓	3*
5. เสียสละ	✓	✓	✓	3*
6. แก้ไขปรับปรุงงานด้วยตนเอง			✓	1
7. ตรงต่อเวลา	✓	✓	✓	3*

จากตาราง 9 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยตั้งเกณฑ์การคัดเลือกพฤติกรรมบ่งชี้ที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นตรงกันเกินกึ่งหนึ่ง คือตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป พบว่ามี 4 ประการ คือ อุตทน เอาใจใส่ในการทำงาน เสียสละ และ ตรงต่อเวลา ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาว่า การใฝ่เรียนรู้ สามารถบ่งชี้เป็นพฤติกรรมเอาใจใส่ในการทำงาน ส่วนการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและการ แก้ไขปรับปรุงงานด้วยตนเอง ควรนำไปพิจารณาเป็นพฤติกรรมบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น และให้รวมพฤติกรรมอดทนเข้ากับเอาใจใส่ในการทำงาน โดยใช้คำว่า อดทน

เพื่อให้มีความชัดเจนในเป้าหมายของพฤติกรรม ผู้วิจัยจึงได้สรุปพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย เป็นพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้านการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ 3 ประการ คือ

1. อดทน
2. เสียสละ
3. ตรงต่อเวลา

2.4 การยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

ราชบัณฑิตยสถาน (2556 : 990) ให้ความหมายของคำว่า รับผิดชอบ หมายถึง ยอมรับผลทั้งที่ดีและไม่ดีในกิจการที่ตนได้ทำลงไป หรือที่อยู่ในความดูแลของตน กล่าวคือ ทั้งผลดี ผลเสีย ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 25-30) ได้มีการระบุลักษณะของเด็กไทยที่มีความรับผิดชอบ สอดคล้องกับการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น ในโครงการโรงเรียนสีขาว หลักสูตรโตไปไม่โกง โดยระบุไว้ว่า ความรับผิดชอบ คือ การมีจิตสำนึกในบทบาทและหน้าที่ของตัวเอง และปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด เคารพกฎเกณฑ์ กติกา พร้อมให้ตรวจสอบการกระทำได้เสมอหากมีการกระทำผิดก็พร้อมที่จะยอมรับและแก้ไข

นพดล ภาวนะวิเชียร (2540 : 73) ได้นิยามพฤติกรรมการยอมรับผลของการกระทำของตน ว่าประกอบด้วย ติดตามผลการกระทำของตน มีเหตุผล และปรับปรุงการกระทำของตน

การยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่นของนักเรียนจากการศึกษาเอกสาร สรุปเป็นพฤติกรรมบ่งชี้การยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่นของนักเรียนได้ 5 ประการ คือ

1. พร้อมให้ตรวจสอบการทำงาน
2. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
3. ติดตามผลการกระทำของตน
4. มีเหตุผล
5. แก้ไขปรับปรุงงานด้วยตนเอง

เมื่อพิจารณาร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน และครูที่ปรึกษาถึงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่นของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังตาราง 10

ตาราง 10 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่นของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและครูที่ปรึกษา

แหล่งข้อมูล	พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น				
	พร้อมให้ตรวจสอบการทำงาน	ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	ติดผลการกระทำของตน	มีเหตุผล	แก้ไขปรับปรุงงานด้วยตนเอง
ครูคนที่ 1		✓			✓
ครูคนที่ 2				✓	✓
ครูคนที่ 3		✓	✓	✓	✓
ครูคนที่ 4		✓			✓
ครูคนที่ 5	✓	✓	✓		
ครูคนที่ 6	✓	✓			✓
ครูคนที่ 7			✓	✓	✓
ครูคนที่ 8		✓			✓
ครูคนที่ 9		✓	✓		✓
ครูคนที่ 10		✓	✓	✓	✓
ครูคนที่ 11	✓	✓	✓	✓	✓
ครูคนที่ 12		✓			✓
ครูคนที่ 13	✓	✓		✓	✓
ครูคนที่ 14		✓			✓
ครูคนที่ 15		✓			✓
ครูคนที่ 16		✓			✓
ครูคนที่ 17		✓			✓
ครูคนที่ 18	✓	✓		✓	✓
รวม	5	16*	6	7	17*

จากตาราง 10 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่นของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยตั้งเกณฑ์การคัดเลือกพฤติกรรมที่ครูผู้สอนและครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นตรงกันตั้งแต่ 14 คนขึ้นไป พบว่า มี 2 พฤติกรรม คือ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และแก้ไขปรับปรุงงานด้วยตนเอง

ผู้วิจัยได้นำพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่นของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 5 ประการ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความเหมาะสม ได้ข้อมูลดังตาราง 11

ตาราง 11 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่นของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัยจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น	แหล่งข้อมูล			รวม
	คนที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิ	คนที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิ	คนที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิ	
1. พร้อมให้ตรวจสอบการทำงาน			✓	1
2. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	✓	✓	✓	3*
3. ตัดผลการกระทำของตน	✓	✓	✓	3*
4. มีเหตุผล			✓	1
5. แก้ไขปรับปรุงงานด้วยตนเอง	✓	✓	✓	3*

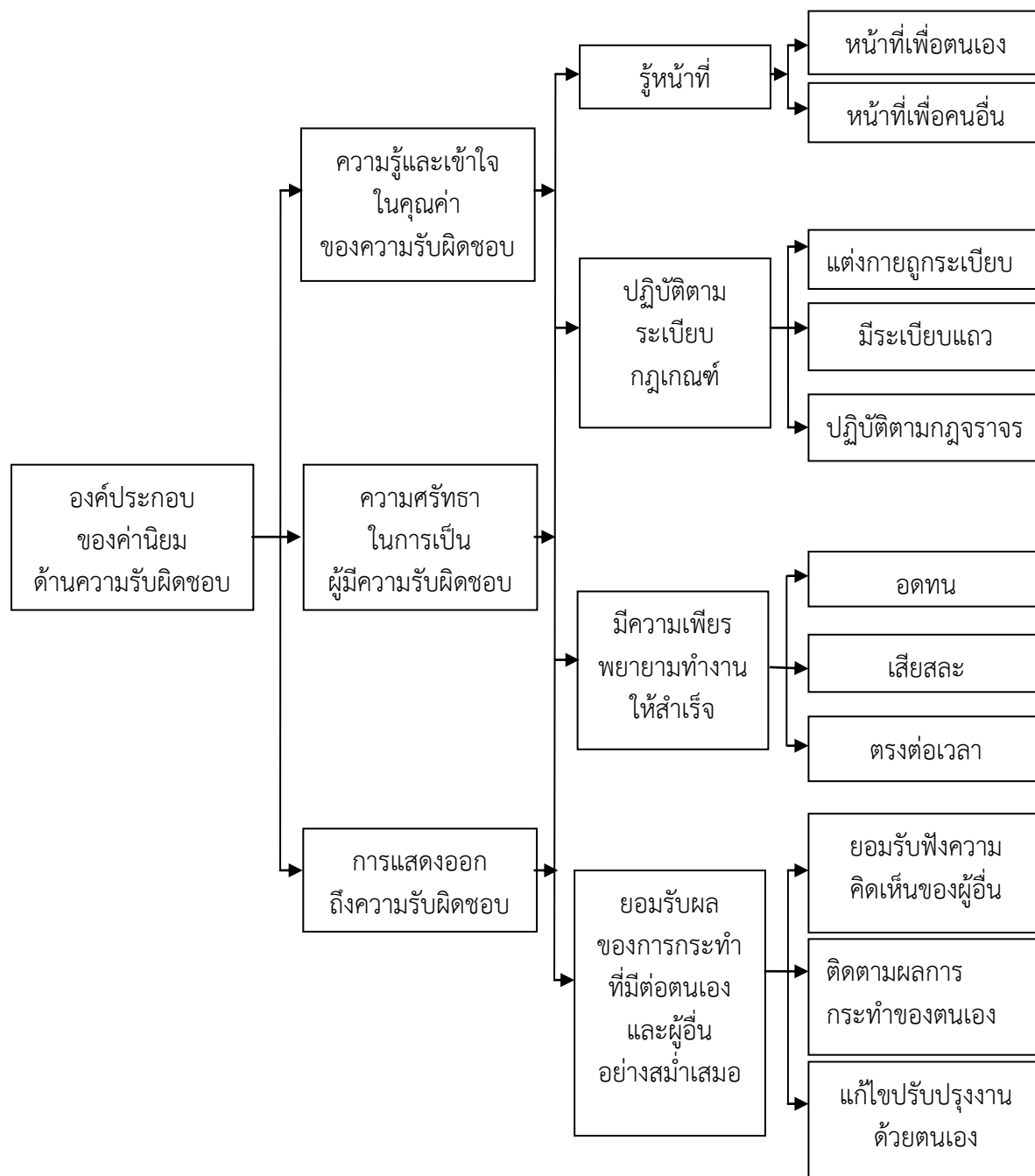
จากตาราง 11 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่นของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัยจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยตั้งเกณฑ์การคัดเลือกพฤติกรรมบ่งชี้ที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นตรงกันเกินกึ่งหนึ่ง คือตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป พบว่ามี 3 พฤติกรรม คือ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ตัดผลการกระทำของตน และ แก้ไขปรับปรุงงานด้วยตนเอง ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาว่าการพร้อมให้ตรวจสอบการทำงาน และการมีเหตุผลเป็นพฤติกรรมย่อยของยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

เพื่อให้มีความชัดเจนในเป้าหมายของพฤติกรรม ผู้วิจัยจึงได้สรุปพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่นของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ควรทราบและควรปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัย เป็นพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้านการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น 3 ประการ คือ

1. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
2. ตัดผลการกระทำของตน
3. แก้ไขปรับปรุงงานด้วยตนเอง

พิจารณาพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ทั้ง 3 องค์ประกอบ สามารถสรุปองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ได้ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

3. แนวคิดและทฤษฎีในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

การศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมด้านความรับผิดชอบจากเอกสาร สื่อ สิ่งพิมพ์ ผลงานวิจัย พบว่าค่านิยมด้านความรับผิดชอบจะพัฒนามาจากความสัมพันธ์ระหว่างปัญญา จิตใจ และการกระทำ

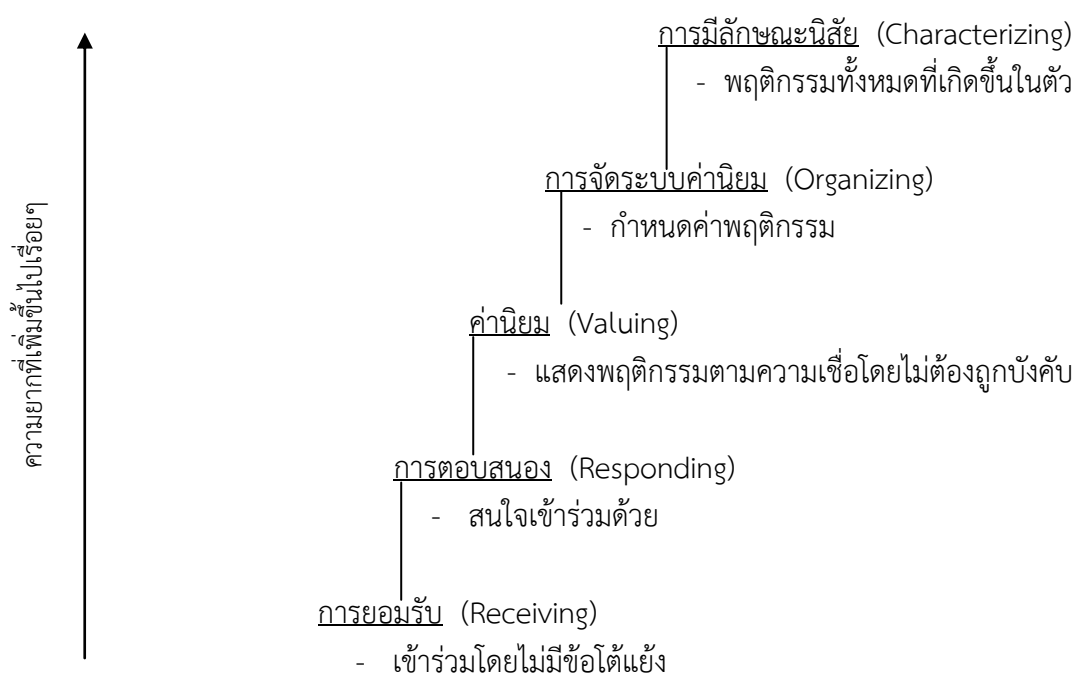
ของมนุษย์ หากกระบวนการทั้ง 3 ผสมผสานและสัมพันธ์กันอย่างดี ก็เชื่อว่าค่านิยมนั้นจะมีส่วนในการเพิ่มพูนศักยภาพของการเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์จนเกิดคำว่า ค่านิยมที่แท้จริง

ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านของค่านิยมมาเป็นแนวทางในการพิจารณาเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ดังนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy) โดย ชัยพร วงศ์วรรณ (2538 : 16) ได้เสนอแนวคิดการเสริมสร้างค่านิยมโดยเชื่อมโยงค่านิยมตามระดับจิตพิสัย จากการจำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้ไว้ 3 ด้าน คือ

1. ความรู้ หรือ พุทธิพิสัย (Cognitive Domain)
2. เจตคติ หรือ จิตพิสัย (Affective Domain)
3. ทักษะ หรือ ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)

การเสริมสร้างค่านิยมตามการจำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนี้ คือ การเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีการรับรู้ทางอารมณ์ ถึงขั้นการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ เช่น การยอมรับและสามารถเลือกคุณค่าความดีหรือไม่ดีด้วยตนเอง พฤติกรรมนี้วัดได้จากการสังเกตกิริยาท่าทางของผู้เรียนที่แสดงออกมา การรับฟังคำบอกเล่าอันแสดงถึงค่านิยมและเจตคติของผู้เรียน ถ้าพิจารณาตามแผนภูมิการจัดเรียงระดับของจิตพิสัย จะปรากฏดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 แผนภูมิการจัดเรียงระดับของจิตพิสัย

ในส่วนของหลักการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ของ Bloom นั้น ทัศนา แคมมณี (2546 : 21-22) ได้นำแนวความคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของ Bloom มาจัดเป็น กระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างค่านิยมต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน โดยดำเนินการตามลำดับทั้ง 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (Receiving or Attending) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้รับ รู้ค่านิยมที่ต้องการจะปลูกฝังในตัวผู้เรียน นั่นคือ ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมนั้นอย่างใส่ใจ ให้นักเรียนมีพัฒนาการในการยอมรับ (อย่างใจกว้าง) ถึงความ แตกต่างกันของสิ่งต่างๆ ที่ผ่านเข้ามา เช่น คน สิ่งของ ผลงาน ปรากฏการณ์ พฤติกรรมที่ต้องการ ให้เกิด คือ

1. การรู้ตัว (Awareness) เป็นความรู้สึกละเอียดต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพื่อรับทราบสิ่งนั้นๆ
2. ความเต็มใจรับรู้ (Willingness) เป็นความพอใจที่จะรับรู้ แต่ไม่มีการ

ตัดสินใจใดๆ

3. การควบคุมการรับรู้ (Control) เป็นการเลือกหรือบังคับตนเองเพื่อเอาใจ ใส่ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ไม่ว่าจะเป็สิ่งเร้าอย่างใด

ขั้นที่ 2 ขั้นการตอบสนอง (Responding) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้รับรู้และเกิด ความสนใจในค่านิยมนั้น แล้วมีโอกาสได้ตอบสนองในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง นั่นคือ ผู้สอน จัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองค่านิยมนั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น ให้พูดแสดง ความคิดเห็นต่อค่านิยมนั้น ลองทำตามค่านิยม พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิด คือ

1. การยินยอมตอบสนอง (Acquiescence in Responding)
2. ความเต็มใจที่จะโต้ตอบ (Willingness to Response)
3. ความพึงพอใจในการตอบสนอง (Satisfaction in Response)

ขั้นที่ 3 ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ เกี่ยวกับค่านิยมนั้น และเห็นคุณค่าจนทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น นั่นคือ ผู้สอน จัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น เช่น ให้ลองปฏิบัติตาม ค่านิยมแล้วได้รับการสนองตอบในทางที่ดี เห็นประโยชน์หรือโทษที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติและไม่ปฏิบัติ ตามค่านิยมนั้น พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิด คือ

1. การยอมรับในคุณค่านั้น (Acceptance of a Value)
2. การชื่นชอบในคุณค่านั้น (Preference for a Value)
3. ความผูกพันในคุณค่านั้น (Commitment)

ขั้นที่ 4 ขั้นการจัดระบบ (Organization) เป็นขั้นที่ผู้เรียนรับค่านิยมที่ตนเห็น คุณค่านั้นเข้ามาอยู่ในระบบค่านิยมของตน นั่นคือ เมื่อผู้เรียนเห็นคุณค่าของค่านิยมและเกิดเจตคติที่ดี ต่อค่านิยมนั้นจะเกิดความโน้มเอียงที่จะรับค่านิยมนั้นมาใช้ในชีวิตของตน ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียน พิจารณาค่านิยมนั้นกับค่านิยมอื่นๆ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมต่างๆ ของตน พฤติกรรม ที่ผู้สอนควรกระตุ้นผู้เรียนเพื่อให้เกิดพฤติกรรม คือ

1. การสร้างมโนทัศน์ในคุณค่านั้น (Conceptualization of a Value)
2. การจัดระบบคุณค่านั้น (Organization of a Value System)

ขั้นที่ 5 ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) เป็นขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมที่ตนรับมาอย่างสม่ำเสมอและทำจนเป็นนิสัย นั่นคือ การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization by a Value) ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตนตามค่านิยมนั้นอย่างสม่ำเสมอ โดยติดตามผลการปฏิบัติและให้ข้อมูลป้อนกลับ และเสริมแรงเป็นระยะ จนกระทั่งผู้เรียนปฏิบัติเป็นนิสัย พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดในขั้นนี้ คือ

1. การมีหลักยึดในการตัดสินใจ (Generalized Set)
2. การปฏิบัติตามหลักยัดนั้นจนเป็นนิสัย (Characterization)

2. ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Theory of Experiential Learning)

ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการเรียนรู้ หรือทฤษฎีวงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Cycle Theory) ของ Kolb (1984 : 1-20)

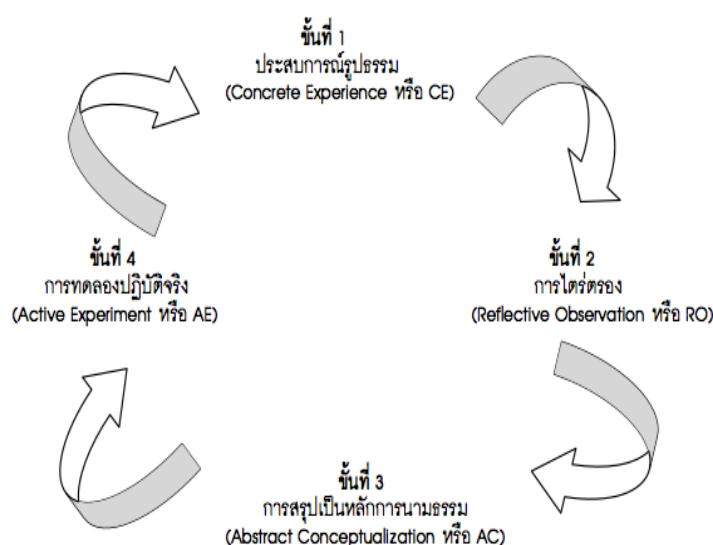
ได้อธิบายว่าผู้เรียนแต่ละคนเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อย่างเป็นกระบวนการที่ดำเนินกันไปเป็นวงจร ซึ่งแต่ละขั้นของการเรียนรู้ก็จะส่งเสริมการเรียนรู้ของขั้นต่อไปด้วย รายละเอียดขั้นตอนทั้งหมด 4 ขั้นตอน คือ

1. Concrete Experience (Act) การสร้างประสบการณ์ เช่น การเรียนการสอนในห้องเรียน การอ่านหนังสือ การดูวีดิทัศน์ การทดลอง การพูดคุยและการประชุม
2. Reflective Observation (Reflect) การสะท้อนการเรียนรู้/ทบทวนการเรียนรู้ เช่น การเขียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ การบันทึกการเรียนรู้ การทำการบ้าน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน (Dialogue/Discussion)
3. Abstract Conceptualization (Conceptualize) การสรุปองค์ความรู้ เช่น การเขียนแผนภาพมโนทัศน์ (Mind Mapping) การสรุปการเรียนรู้ออกมาเป็น Model หรือ Framework การนำเสนอผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. Active Experimentation (Apply) การประยุกต์ใช้ความรู้ เช่น สิ่งที่จะต้องเรียนรู้ต่อไป แนวทางในการพัฒนาต่อ/ศึกษาต่อ รวบรวมสิ่งที่เรียนรู้ถูกต้องหรือผิดพลาดเพื่อการดำเนินการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 1

ขั้นตอนการเรียนรู้ตามทฤษฎีวงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb

ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 ขั้นตอนการเรียนรู้ตามทฤษฎีวงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb

แนวความคิดจากทฤษฎีดังกล่าว Kolb ได้นำมาจำแนกผู้เรียนเป็น 4 แบบดังนี้

1. แบบคิดนอกเนกนัย หรือ diverges หมายถึง รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นขั้นตอนการเรียนรู้ขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 เป็นแบบที่ผู้เรียนมีความสามารถในการรับรู้และการสร้างจินตนาการต่างๆ ขึ้นเอง สามารถไตร่ตรองจนมองเห็นภาพโดยรวม ผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้จะทำงานได้ดีในสถานการณ์ที่ต้องการความคิดหลากหลาย เช่น การระดมสมอง

2. แบบดูดซึม หรือ Assimilators หมายถึง รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นขั้นตอนการเรียนรู้ขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความสามารถในการสรุปหลักการหรือกฎเกณฑ์ ผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้มักสนใจในหลักการที่เป็นนามธรรมมากกว่า แต่ไม่ชอบการลงมือปฏิบัติ และมักไม่คำนึงถึงการนำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้

3. แบบคิดเอกนัย หรือ Converges หมายถึง รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นขั้นตอนการเรียนรู้ขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความสามารถในการนำแนวคิดที่เป็นนามธรรมไปใช้ปฏิบัติ ผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้ สามารถสรุปวิธีที่ถูกต้องที่สุดเพียงวิธีเดียวที่จะสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ ไม่ชอบใช้อารมณ์ในการแก้ปัญหา แต่ใช้เหตุผล ชอบทำงานกับวัตถุมากกว่าทำงานกับบุคคล มักมีความสนใจที่เฉพาะเจาะจงในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และมีความเชี่ยวชาญในสิ่งนั้น

4. แบบปรับปรุง หรือ Accommodators หมายถึง รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นขั้นตอนการเรียนรู้ขั้นที่ 4 และขั้นที่ 1 ผู้เรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้จะชอบลงมือปฏิบัติ ชอบทดลอง และจะทำงานได้ดีในสถานการณ์ที่ต้องใช้การปรับตัว มีแนวโน้มจะแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการที่ตนนึกคิดขึ้นเองในลักษณะที่ชอบลองผิดลองถูก และชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น

3. การเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของ Bandura (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2556 : 48) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมพัฒนาขึ้นโดยนักจิตวิทยาชาวแคนาดา ชื่อ Albert Bandura (ทศนา แคมมณี. 2546 : 19) มองกระบวนการเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แต่ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอกเท่านั้น กระบวนการนี้เริ่มต้นจากภายในโดยยังไม่จำเป็นต้องมีการแสดงออก (Acquisition) Bandura เชื่อว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเกิดขึ้นจากการสังเกตตัวแบบ ซึ่งสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิด และการแสดงออกได้พร้อมๆ กัน และตัวแบบนี้ทำหน้าที่ 3 ลักษณะด้วยกัน คือ อาจทำหน้าที่ส่งเสริม หรือยับยั้งการเกิดของพฤติกรรมหรือช่วยให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่ โดยตัวแบบนี้อาจเป็นบุคคลจริงๆ (Live Model) หรือตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) ได้แก่ ตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ การ์ตูน หรือหนังสือนวนิยาย เป็นต้น การเรียนรู้จากตัวแบบนี้ประกอบไปด้วยกระบวนการ 4 กระบวนการ คือ

3.1 กระบวนการตั้งใจ (Attention Processes) เป็นตัวกำหนดว่าบุคคลจะสังเกตอะไรจากตัวแบบ การตั้งใจสังเกตจะทำให้เกิดการรับรู้ได้อย่างแม่นยำถึงพฤติกรรมของตัวแบบ ความตั้งใจจะสูงถ้าหากตัวแบบเป็นผู้มีชื่อเสียง มีลักษณะดึงดูดใจ เป็นที่นิยมและชื่นชอบกันทั่วไป หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับผู้สังเกตและยังขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้สังเกตเกี่ยวกับความสามารถในการรับรู้ สถิติปัญญา ระดับการตื่นตัว เจตคติ อีกด้วย

3.2 กระบวนการเก็บจำ (Retention Processes) ผู้สังเกตต้องมีความสามารถในการเก็บจำลักษณะของตัวแบบได้ถูกต้อง สามารถแปลงข้อมูลจากตัวแบบเป็นสัญลักษณ์ทางภาพหรือทางภาษาได้ เพื่อจัดโครงสร้างในการเก็บจำให้ง่ายขึ้น ในขั้นนี้จะเกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษาและการสร้างจินตภาพในสมอง เมื่อเก็บจำไว้แล้วจะต้องสามารถเรียกกลับมาได้อีก ในกรณีที่ต้องการทดลองปฏิบัติเป็นพฤติกรรมของตนเอง

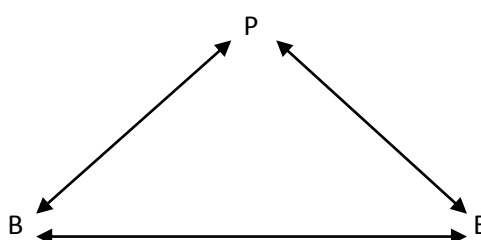
3.3 กระบวนการกระทำ (Production Processes) ในขั้นนี้ผู้สังเกตจะใช้ความคิดดัดแปลงพฤติกรรมที่ได้เก็บจำไว้จนออกมาเป็นการกระทำจริงด้วยตัวเอง ตอนแรกเป็นการพยายามกระทำให้เหมือนกับตัวแบบ ซึ่งจะทำให้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งที่เก็บจำ การสังเกตตนเอง การได้ข้อมูลย้อนกลับ และการเปรียบเทียบการกระทำของตนกับสิ่งที่จำได้ เมื่อได้ทดลองทำบ่อยๆ จะสามารถเรียนรู้ได้เร็วขึ้นและยังจะสามารถพัฒนาให้ก้าวหน้าไปโดยจินตนาการของตนเองได้อีกด้วย

3.4 กระบวนการจูงใจ (Motivational Processes) แม้ผู้สังเกตจะมีความสามารถในการเก็บจำการกระทำของตัวแบบได้ดีเพียงใด แต่ถ้าขาดแรงจูงใจเขาจะไม่ประสงค์จะเลียนแบบหรือทำตามตัวแบบ เขาจะทำตามอย่างเมื่อมีเหตุผลที่ดีพอหรือมีแรงจูงใจบางอย่างเท่านั้น เช่น

- 1) ประวัติการได้รับการเสริมแรงในอดีตที่ผ่านมาเมื่อเขาทำตามแบบอย่างในเรื่องอื่นได้
- 2) ความเชื่อมั่นในสัญญาว่าจะได้รับการเสริมแรง เป็นความคาดหวังว่าเมื่อทำตามตัวแบบได้จะได้รับสิ่งที่ต้องการหรือพึงพอใจ
- 3) มีการเสริมแรงทางอ้อมจากการที่เห็นคนอื่นๆ ได้รับสิ่งที่พอใจเมื่อทำตามตัวแบบได้

4) ในการพัฒนาตนหรือการปรับปรุงพฤติกรรมตนเองตามหลักการจิตวิทยาปัญญานิยม จะเน้นที่การเปลี่ยนแปลงความคิด เปลี่ยนความรู้สึกและการใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา ตามแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของ Bandura นั้น Bandura (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2556 : 48) มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของคนเรานั้น ไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่จะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคล (ปัญญา ชีวภาพ และสิ่งภายในอื่นๆ) ร่วมด้วย และการร่วมของปัจจัยส่วนบุคคลนั้นจะต้องร่วมกันในลักษณะที่กำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) กับปัจจัยทางด้านพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม ซึ่งอาจจะเขียนได้ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 การกำหนดซึ่งกันและกันของปัจจัยทางพฤติกรรม สภาพแวดล้อมและส่วนบุคคล

จากภาพประกอบ 6 การที่ปัจจัยทั้ง 3 ทำหน้าที่กำหนดซึ่งกันและกัน ก็ไม่ได้หมายความว่าทั้งสามปัจจัยนั้นจะมีอิทธิพลในการกำหนดซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียมกัน บางปัจจัยอาจมีอิทธิพลมากกว่าอีกบางปัจจัย และอิทธิพลของปัจจัยทั้ง 3 นั้น ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมๆ กัน หากแต่ต้องอาศัยเวลาในการที่ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งจะมีผลต่อการกำหนดปัจจัยอื่นๆ

4. หลักการเสริมแรง (Reinforcement) ตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning Theory) ของ Skinner (พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์. 2544 : 51-56) กล่าวว่า การเสริมแรงคือการให้ผลกรรมบางอย่างภายหลังที่อินทรีย์ได้ทำพฤติกรรมไปแล้ว มีผลให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่ เกิดต่อไปอย่างสม่ำเสมอ หรือเพิ่มขึ้น

หลักการเรียนรู้ที่สำคัญ

1. การเสริมแรง หมายถึง การทำให้อัตราการตอบสนองหรือความถี่ของการแสดงพฤติกรรมเพิ่มขึ้นอันเป็นผลจากการได้รับสิ่งเสริมแรง (Reinforce) ที่เหมาะสม การเสริมแรงมี 2 ทาง ได้แก่

1.1 การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) เป็นการให้สิ่งเสริมแรงที่บุคคลพึงพอใจ มีผลทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพิ่มมากขึ้น

1.2 การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) เป็นการนำเอาสิ่งที่บุคคลไม่พึงพอใจออกไป มีผลทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพิ่มมากขึ้น

นอกจากการเสริมแรงทางบวก และทางลบแล้ว Skinner ยังได้เสนอแนวคิดที่สำคัญที่มีผลต่อการเรียนรู้ของบุคคล ก็คือ ตารางการเสริมแรง (The Schedule of Reinforcement) ซึ่งมีหลายลักษณะ ดังนี้

1. การเสริมแรงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Reinforcement) เป็นการให้สิ่งเสริมแรงทุกครั้งที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ต้องการ

2. การเสริมแรงเป็นครั้งคราว (Intermittent Reinforcement) ซึ่งมีการกำหนดตารางได้หลายแบบ ดังนี้

2.1 ตารางการเสริมแรงแบบช่วงเวลา

2.1.1 ตารางการเสริมแรงแบบช่วงเวลาแน่นอน บุคคลจะทราบว่าเมื่อใดจะได้รับการเสริมแรง บุคคลจะมีพฤติกรรมเพิ่มมากขึ้นเมื่อถึงกำหนด

2.1.2 ตารางการเสริมแรงแบบช่วงเวลาไม่แน่นอน บุคคลจะไม่ทราบว่าได้รับการเสริมแรงเมื่อใด จึงกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมได้ดี

2.2 ตารางการเสริมแรงแบบกำหนดอัตรา

2.2.1 ตารางการเสริมแรงแบบกำหนดอัตราแน่นอน มีอัตราส่วนการให้การเสริมแรงแน่นอน ให้ตามจำนวนครั้งของพฤติกรรม บุคคลจะทราบว่าควรแสดงพฤติกรรมเท่าไร จึงจะได้รับการเสริมแรง ทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมเร็วมาก

2.2.2 ตารางการเสริมแรงแบบกำหนดอัตราไม่แน่นอน จะกระตุ้นได้ดี บุคคลจะไม่ทราบว่าควรแสดงพฤติกรรมเท่าไร จึงจะได้รับการเสริมแรง ถึงแม้จะไม่ได้เสริมแรง บุคคลก็ยังแสดงพฤติกรรม เพราะคาดว่าโชคดีย่อจจะได้อ

2. การลงโทษ (Punishment) หมายถึง การใช้วิธีการทำให้อัตราการตอบสนองหรือความถี่ของการแสดงพฤติกรรมของบุคคลลดลงหรือหยุดการแสดงพฤติกรรม การลงโทษมี 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 การลงโทษทางบวก (Positive Punishment) เป็นการให้สิ่งเร้าที่บุคคลไม่พึงพอใจ มีผลทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมลดลงหรือหยุดการแสดงพฤติกรรม

2.2 การลงโทษทางลบ (Negative Punishment) เป็นการนำสิ่งเร้าที่บุคคลพึงพอใจ หรือสิ่งเสริมแรงออกไป มีผลทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมลดลงหรือหยุดการแสดงพฤติกรรม

3. ตัวเสริมแรง (Reinforce) คือสิ่งใดก็ตามที่อินทรีย์ได้รับภายหลังการแสดงพฤติกรรมแล้ว มีผลทำให้ความถี่ของพฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้น ตัวเสริมแรงที่นิยมใช้ในการปรับพฤติกรรมจำแนกได้ 2 ประเภท คือ

3.1 ตัวเสริมแรงปฐมภูมิ (Primary Reinforce) หมายถึง ตัวเสริมแรงอยู่แล้วโดยธรรมชาติจึงไม่ต้องวางเงื่อนไขและไม่ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้เนื่องจากว่ามันสามารถสนองความต้องการชีวภาพของอินทรีย์ หรือมีผลต่ออินทรีย์โดยตรง เช่น อาหาร น้ำ

3.2 ตัวเสริมแรงทุติยภูมิ (Secondary Reinforce) หมายถึง ตัวเสริมแรงที่ไม่ได้เป็นตัวเสริมแรงอยู่แล้วโดยธรรมชาติ ไม่สามารถสนองความต้องการทางชีวภาพของอินทรีย์ได้ แต่อินทรีย์ได้เกิดการเรียนรู้และเกิดความต้องการขึ้นมา เช่น คะแนน คำชมเชย เกรด

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy) การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Cycles) การเรียนรู้โดยการสังเกต

(Observational Learning) ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของ Bandura และทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) ผู้วิจัยพบว่าทั้งทฤษฎี และหลักการที่ได้ศึกษาถือเป็นแนวทางหลักและมีความสอดคล้องในการนำมาเป็นกิจกรรมเสริมสร้าง ค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนได้ ทั้งนี้ต้องอาศัยความเข้าใจในการเรียนรู้ของมนุษย์ใน กระบวนการคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และกระบวนการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เพื่อให้เกิด ความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน เพื่อเอื้อต่อการตัดสินใจของนักเรียนในการเลือกและปฏิบัติตาม แนวทางของการสร้างเสริมค่านิยมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้สอดคล้องกับพัฒนาการของ นักเรียนในระดับวัยเด็กตอนกลาง ที่มีความสนใจ และมีแนวโน้มประสบความสำเร็จเมื่อเข้าร่วมกลุ่ม ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือหรือกลุ่มฝึกอบรม มาเป็นแนวทางในการ พัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ใน ครั้งนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4. การวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมพบคุณลักษณะร่วมระหว่างพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ดังนั้น การวัดค่านิยม จึงต้องพิจารณาการวัดและประเมินผลทั้ง 3 องค์ประกอบ เช่นเดียวกับการวัดทางจริยธรรม ที่ใช้วัดเนื้อหาหรือความรู้ การวัดความรู้สึทางจริยธรรม และการ วัดพฤติกรรมการแสดงออกทางจริยธรรม ทั้งนี้นักจิตวิทยาได้ให้ความสนใจเรื่องการวัดและประเมิน ค่านิยมและเจตคติมาตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 โดยระยะแรกส่วนใหญ่เป็นการวัดค่านิยมหรือความสนใจ ในอาชีพ ที่นิยมมากคือ Life Values Inventory (LVI) ซึ่งเป็นเครื่องมือวัดค่านิยมของบุคคล พัฒนาโดย Brown, D. and Crace K. (จันทนา เริ่มสินธุ์. 2553 : 54) โดยใช้นิยามและการ จำแนกชนิดค่านิยมของ Rokeach มาเป็นฐานในการสร้างเครื่องมือ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ การวัดค่านิยม มีดังนี้

ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 145-157) กล่าวถึงแบบวัดค่านิยม ว่าประกอบด้วย แบบวัดค่านิยมเดียวที่มีจุดประสงค์ที่จะวัดค่านิยมเดียวๆ อย่างใดอย่างหนึ่ง และ แบบวัดค่านิยมเป็นกลุ่มโดยจัดกลุ่มค่านิยมไว้แล้วดำเนินการวัดพร้อมกันหลายๆ ค่านิยมเพื่อพิจารณา ว่าบุคคลมีค่านิยมด้านใดมา ค่านิยมด้านใดน้อย และเสนอวิธีการสร้างเครื่องมือวัดค่านิยม โดย วิเคราะห์ว่าค่านิยมเป็นความเชื่อที่สังคมเห็นว่าดี-เลว มีความสำคัญ-ไม่สำคัญ พึงปรารถนา-ไม่พึง ปรารถนา เห็นคุณค่า-ไม่เห็นคุณค่า เป้าที่จะวัดจึงควรพิจารณาให้ดี วิธีดำเนินการวัดจึงควรเริ่มดังนี้

1. กำหนดค่านิยมที่จะวัด ขั้นนี้มองความต้องการของผู้วัดจะวัดค่านิยม จะเอา ค่านิยมอะไร เช่น ความกลมเกลียวหรือความมีวินัย หรือการพึ่งตนเอง อาจจะวัดเป็นค่านิยมเดียว หรือค่านิยมกลุ่มก็ได้ อย่างน้อยก็ต้องบอกให้แน่ชัดว่าจะวัดค่านิยมใดก่อนเสมอ
2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง นั่นก็คือศึกษาค่านิยมที่กำหนดแล้วนั้น ว่ามี ความหมายอย่างไร มีทฤษฎี มีการศึกษาวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับค่านิยมที่กำหนดแล้วอย่างไรบ้าง ควร ศึกษาให้ละเอียด เพื่อความแน่ใจว่าสิ่งที่ต้องการวัดมีความเป็นมาอย่างไร
3. นิยามค่านิยมที่กำหนด การนิยามก็คือการล้อมกรอบความหมายของค่านิยมตัว นั้นว่ามีความหมายอย่างไร มีลักษณะอย่างไร ต้องนิยามให้กระจ่างชัด ไม่งั้นอย่างนั้นแล้วจะไม่สามารถ สร้างเครื่องมือวัดค่านิยมตัวนั้นได้เที่ยงตรงตามที่ต้องการ

4. เลือกแบบการสร้างเครื่องมือ ในการสร้างเครื่องมือวัดค่านิยมนั้น สามารถทำได้หลายแบบ เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต แบบรายงานตนเองหรือแบบสอบถาม

5. เขียนข้อสอบวัดค่านิยมตามแบบ จะต้องเลือกแบบของการเขียนคำถามและคำตอบให้ดีขึ้น เมื่อเลือกแบบได้แบบใดก็เอาไปเขียนเป็นลักษณะข้อคำถามและคำตอบในค่านิยมนั้น ในการเขียนข้อสอบจะต้องสร้างกฎเกณฑ์การให้คะแนนไว้ด้วยว่า จะให้คะแนนการตอบแต่ละอย่างเท่าไร บางทีเป็นข้อคำถามแล้วให้ผู้ตอบเติมลงในช่องว่าง เรียกว่า ตอบแบบอิสระ ผู้ออกข้อสอบจะต้องหาโนภาพแต่ละคำตอบว่ายึดหลักการและทฤษฎีใด ตอบแนวไหนให้คะแนนเท่าไร เป็น 0-1 หรือ จัดอันดับเป็น 0-1-2

6. ตรวจสอบข้อความ ขั้นนี้เป็นขั้นตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขเบื้องต้น พิจารณาดูว่าข้อคำถาม สถานการณ์ ตลอดจนคำตอบจะกระจ่างชัด สามารถวัดค่านิยมนั้นได้หรือไม่ ถ้ามีผู้ที่มีความชำนาญด้านค่านิยมนั้น ช่วยตรวจสอบก็จะเป็นการดี ส่วนใหญ่ให้ตรวจสอบกันว่า วัดได้-ไม่แน่ใจ วัดไม่ได้ และควรเพิ่มเติมคำว่า ควรแก้ไขอย่างไรได้ด้วย เพื่อให้ผู้ตรวจสอบที่บอกว่าไม่แน่ใจหรือวัดไม่ได้ จะได้เสนอความคิดเห็นเพื่อจะทำให้ข้อสอบข้อนั้นมีคุณภาพเบื้องต้นดีขึ้น การพิจารณาเอาความคิดเห็นส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ นั่นคือถ้าข้อนั้นผลการตรวจสอบเบื้องต้นเห็นด้วยว่าสามารถวัดค่านิยมนั้นได้เกิน 50 เปอร์เซนต์ขึ้นไป ควรนำมาทดลองได้

7. ศึกษาอำนาจจำแนกรายข้อ ขั้นนี้เพื่อจะดูว่าข้อคำถามแต่ละข้อจำแนกผู้ที่มีค่านิยมกับผู้ที่ไม่มีความนิยมได้หรือไม่ ถ้าค่าอำนาจจำแนกสูงแสดงว่าจำแนกได้ เลือกข้อนั้นไว้ใช้ ถ้าค่าอำนาจจำแนกต่ำควรปรับปรุงหรือตัดทิ้ง การออกข้อสอบวัดค่านิยมจึงควรออกจำนวนเผื่อเอาไว้ นั่นคือออกเกินที่ต้องการอย่างน้อย 25 เปอร์เซนต์ขึ้นไป ถ้าฝีมือในการออกข้อสอบดี จำนวนข้อที่มีอำนาจจำแนกสูงอาจได้จำนวนมาก ถ้าผู้สร้างต้องการข้อสอบจำนวนจำกัด ที่ใช้วิธีเรียงข้อที่มีอำนาจจำแนกสูงมากลดหลั่นกันมา แล้วตัดเอาจำนวนข้อตามที่ต้องการ ไม่ต้องเอามาสอบทั้งหมด เพื่อเป็นการประหยัดหรือให้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย

8. จัดข้อสอบเป็นชุด เครื่องมือการวัดค่านิยมอาจจะเป็นค่านิยมเป็นชุด หรือ ค่านิยมเดียวก็ได้ แต่ผลจากการวิเคราะห์หาอำนาจจำแนกอาจจะได้ข้อนี้ เสียข้อนั้นสลับกันไป วิธีเลือกจะต้องพิจารณาให้จำนวนข้อของแต่ละชนิดค่านิยมจำนวนเท่าๆกัน เพื่อไม่ให้ลำบากแก่การแปลความหมายของคะแนน ส่วนถ้าเป็นค่านิยมเดียวก็ต้องพิจารณาเลือกข้อที่ดี ให้ครอบคลุมตามนิยามด้วย การจัดชุดของข้อสอบจึงควรระวัง ควรมีคำชี้แจงดำเนินการสอบให้ละเอียด มีเวลากำหนดไว้ให้เหมาะสม เวลานี้อาจได้มาโดยการทดลองหรือโดยการพิจารณาจากแบบทดสอบมาตรฐานที่สร้างด้านค่านิยมมาก่อน โดยดูอัตราส่วนของข้อและเวลาให้เหมาะสม

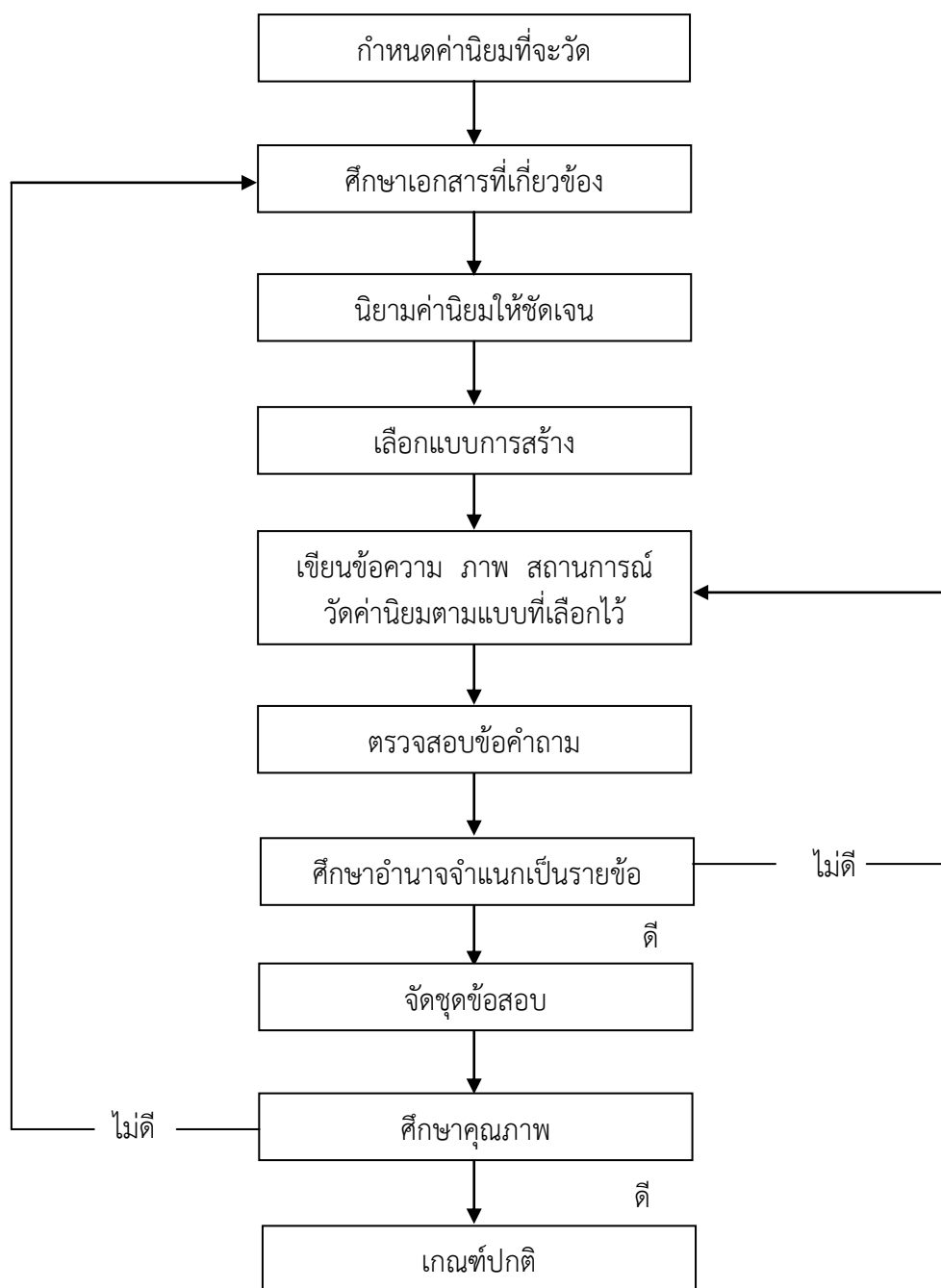
9. หาคุณภาพของเครื่องมือ คุณภาพในที่นี้ หมายถึงความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง ข้อสอบวัดค่านิยมเน้นคุณภาพด้านความเที่ยงตรงมากที่สุด ซึ่งหมายถึง ออกข้อสอบมาแล้ว จำเป็นจะต้องวัดสิ่งที่เราต้องการวัดให้ได้จริงๆ

10. หาเกณฑ์ปกติ (Norms) เกณฑ์ปกติหมายถึง ข้อเท็จจริงทางสถิติที่บรรยายการแจกแจงของคะแนนจากประชากรที่นิยามไว้อย่างดีแล้ว และเป็นคะแนนตัวที่จะบอกระดับความสามารถของผู้สอบว่าอยู่ในระดับใดของกลุ่มประชากร ดังนั้นถ้าหาเกณฑ์ปกติของค่านิยมที่ทำการสอบไว้ได้แล้ว ถ้านำข้อสอบฉบับนี้ไปสอบคนเดียวหรือหลายคน จะสามารถอธิบายได้เลยว่า คนๆ นั้น มีค่านิยมสูงหรือต่ำเมื่อเทียบกับคนทั่วไป จะบอกได้ด้วยว่าสูงหรือต่ำเป็นกี่เปอร์เซนต์ของคนทั่วไป

หรือประชากรที่ศึกษาไว้แล้วได้ การมีเกณฑ์ปกติจึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการแปลความหมายของคะแนน

การสร้างเครื่องมือวัดค่านิยม สามารถสรุปเป็นแผนผังได้ ดังภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 สรุปแผนผังการสร้างข้อสอบวัดค่านิยม

จากการศึกษาการวัดค่านิยม ผู้วิจัยมีแนวทางในการวัดค่านิยมเดียว คือ ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ โดยพิจารณาการวัดและประเมินผลค่านิยมทั้ง 3 องค์ประกอบ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย โดยพิจารณาจากข้อสังเกตของ ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ (2514 : 56) ที่กล่าวถึงการวัดค่านิยมไว้ว่า แม้จะมีวิธีการวัดหลายวิธีที่สามารถอธิบายและคาดคะเนพฤติกรรมจริงของบุคคลได้แม่นยำตรงพอสมควร แต่ก็มีผลการวิจัยอีกจำนวนไม่น้อยที่ให้ข้อคิดพียงระวางในการวัดค่านิยม จึงต้องใช้การวัดให้รอบคอบ ระมัดระวังทุกองค์ประกอบของค่านิยม

พิจารณารายองค์ประกอบของค่านิยม มีผู้เสนอวิธีการวัดค่านิยมไว้ดังนี้

1. การวัดด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain)

ชวลิต ชูกำแพง (2551 : 89-100) กล่าวว่า การประเมินการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยเป็นกระบวนการประเมินเพื่อวัดระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของ Bloom ถือได้ว่าเป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่มีความสำคัญ เครื่องมือในการประเมินส่วนใหญ่จึงเป็นแบบทดสอบที่มีความหลากหลายเพื่อตอบสนองจุดประสงค์ดังกล่าว ทั้งนี้มีการปรับกระบวนการทางปัญญาใหม่ของ Bloom จากปรับปรุงจุดมุ่งหมายการศึกษาด้านพุทธิพิสัย สามารถนำเสนอตารางเปรียบเทียบกระบวนการทางปัญญาที่ใช้คำศัพท์เดิมและคำศัพท์ใหม่ ดังตาราง 12

ตาราง 12 การเปรียบเทียบกระบวนการทางปัญญาที่ใช้คำศัพท์เดิมและคำศัพท์ใหม่

คำศัพท์เดิม	คำศัพท์ใหม่
1. ความรู้ (Knowledge)	1. จำ (Remembering)
2. ความเข้าใจ (Comprehension)	2. เข้าใจ (Understanding)
3. การนำไปใช้ (Application)	3. ประยุกต์ใช้ (Applying)
4. การวิเคราะห์ (Analysis)	4. วิเคราะห์ (Analyzing)
5. การสังเคราะห์ (Synthesis)	5. ประเมินค่า (Evaluating)
6. การประเมินค่า (Evaluation)	6. คิดสร้างสรรค์ (Creating)

ลำดับขั้นของกระบวนการทางปัญญาในจุดมุ่งหมายทางการศึกษาด้านพุทธิพิสัยของ Bloom ที่ปรับปรุงใหม่ ยังคงมีลำดับขั้น 6 ขั้น ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. จำ (Remembering) หมายถึง ความสามารถในการระลึกได้แสดงรายการได้ บอกได้ ระบุนุ บอกชื่อได้ ตัวอย่างเช่น นักเรียนสามารถบอกความหมายของทฤษฎีได้
2. เข้าใจ (Understanding) หมายถึง ความสามารถในการแปลความหมายยกตัวอย่าง สรุป อ้างอิง ตัวอย่างเช่น นักเรียนสามารถอธิบายแนวคิดของทฤษฎีได้
3. ประยุกต์ใช้ (Applying) หมายถึง ความสามารถในการนำไปใช้ประยุกต์ใช้ แก้ไขปัญหา ตัวอย่างเช่น นักเรียนสามารถใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหาได้
4. วิเคราะห์ (Analyzing) หมายถึง ความสามารถในการเปรียบเทียบอธิบายลักษณะการจัดการ ตัวอย่างเช่น นักเรียนสามารถบอกความแตกต่างระหว่าง 2 ทฤษฎีได้

การจำแนกจุดประสงค์ทางการศึกษาด้านความรู้สึกรู้สึกของ Krathwohl และคณะ สรุปความหมายที่สำคัญได้ดังนี้

1. การรับรู้ (Receiving) เป็นขั้นแรกของความรู้สึกถือเป็นการสัมผัสเบื้องต้น เพียงรับรู้ได้ เห็น จะเรียกว่าเป็นขั้นการจดจำสิ่งที่ได้รับการสัมผัสจากประสาทสัมผัสของเราได้ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้น ดังนี้

1.1 การรู้จัก (Awareness) เป็นเพียงการสังเกตเห็นปรากฏการณ์นั้น โดยปราศจากความสนใจ เช่น รู้จักสี รูปแบบ การจัดอันดับ เป็นต้น

1.2 ความเต็มใจในการรับรู้ (Willingness to Receive) เป็นขั้นเต็มใจหรือพอใจที่จะรับรู้ มีความอ่อนโยนต่อสิ่งที่พบเห็น แต่เป็นเพียงการบังคับใจเท่านั้น เช่น ฟังผู้อื่นพูดด้วยความเต็มใจ อดทนที่จะทำอะไรให้สำเร็จ อดทนที่จะฟังอะไรให้จบ ยอมรับความแตกต่างของเชื้อชาติและวัฒนธรรม

1.3 ควบคุมหรือคัดเลือกความเอาใจใส่ (Controlled or Selected Attention) เป็นความรู้สึกที่จะบอกได้ว่า อะไรควรเอาใจใส่ อะไรไม่ควรเอาใจใส่ เช่น ความรู้สึกที่ว่าชอบสิ่งนี้ อยากได้สิ่งนั้น จึงมองในลักษณะควบคุมหรือเลือกมากขึ้น คำพูดที่ว่าข้าพเจ้ามีความตั้งใจที่จะทำกิจกรรมนี้ เรื่องนี้ทำให้ข้าพเจ้าอยาก رؤ้อยากเห็นมาก ฯลฯ

2. การตอบสนอง (Responding) เมื่อเลือกพอใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งเรียบร้อยแล้วก็จะถึงความรู้สึกขั้นนี้ ขั้นนี้เป็นขั้นที่มีจิตใจจดจ่อ นั่นคือการเกิดความรู้สึกขึ้นชอบกิจกรรมหนึ่งมากกว่ากิจกรรมอื่นๆ ความรู้สึกด้านนี้แบ่งได้ 3 ขั้น คือ

2.1 การยินยอมในการตอบสนอง (Acquiescence in Responding) เป็นการยินยอมหรือเชื่อฟังที่จะทำ แต่อาจจะไม่เต็มใจหรือพอใจเท่าไรนัก เช่น อ่านหนังสือที่อาจารย์สั่ง ตั้งใจที่จะบังคับตนเองให้ทำการบ้านจนเสร็จ เป็นต้น

2.2 ความเต็มใจที่จะตอบสนอง (Willingness to Response) เป็นการทำสิ่งต่างๆ ด้วยความตั้งใจ ความร่วมมือ ทำตามความต้องการหรือด้วยความสมัครใจ เช่น มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ร่วมมือในกิจกรรมของกลุ่มซึ่งเป็นสมาชิก แสดงความสนใจในการเข้าร่วมโครงการ มีความสนใจในงานใดงานหนึ่งโดยอ่าน รวบรวม ทดลอง หรือค้นคว้าตอบข้อสงสัย เป็นต้น

2.3 ความพึงพอใจในการตอบสนอง (Satisfaction in Response) ความรู้สึกในขั้นนี้จึงลึกลงไปอีก เป็นการยินยอมแบบเต็มใจ เป็นการจงใจ พึงพอใจที่กระทำ เช่น อ่านเพื่อความบันเทิง ตั้งคำถามเกี่ยวกับบทใหม่ แนวคิดใหม่ รูปแบบใหม่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง สนุกกับการเล่นเกมตัวเลข ฯลฯ

3. การเห็นคุณค่า (Valuing) ในขั้นนี้เป็นความรู้สึกเห็นคุณค่าของสิ่งของปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมซึ่งตนเองได้รับและซึมซับมาตั้งแต่ต้น ความรู้สึกอันนี้อาจยอมรับหรือไม่ยอมรับคุณค่าก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาคุณค่า สามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้น ดังนี้

3.1 การรับรู้คุณค่า (Acceptance of Value) ระดับนี้มุ่งหมายบรรยายคุณค่าของปรากฏการณ์ พฤติกรรม วัตถุสิ่งของ ฯลฯ ในระดับความเชื่อ ซึ่งอาจให้ความหมายว่าเป็นการยอมรับทางอารมณ์ต่อข้อเสนอหรือคำสอนที่เขามีพื้นฐานอย่างเพียงพอ เช่น

ต้องการที่จะพัฒนาทักษะของกลุ่ม ต้องการพัฒนาความสามารถในการพูด รู้สึกว่าการมีเพื่อนเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิต เป็นต้น

3.2 การขึ้นชอบคุณค่า (Preference for Value) เป็นการเพิ่มความรู้สึกเอาใจใส่ในคุณค่าหรือค่านิยมนั้นเพิ่มขึ้นอีก เรียกว่าเป็นขั้นต้องการคุณค่าระดับนี้ เช่น แสดงความรับผิดชอบในการทำให้คนในกลุ่มที่พุดน้อยหันมาร่วมวงสนทนาด้วย แสดงความกล้าหาญในการตรวจสอบประเด็นต่างๆ ที่ยังเป็นปัญหา พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหานั้นๆ แสดงความกระตือรือร้นในการสืบค้นความรู้ใหม่ เป็นต้น

3.3 การยินยอมรับ (Commitment) เป็นการแสดงออกถึงความเชื่อความศรัทธาด้วยอารมณ์แน่อน ผู้ที่มีความรู้สึกระดับนี้จะแสดงพฤติกรรมยึดมั่นอย่างเห็นได้ชัด เช่น ความซื่อสัตย์ต่อกลุ่มที่เป็นสมาชิก การยอมรับบทบาททางศาสนาในชีวิตส่วนตัวและครอบครัว มีความจงรักภักดีต่ออุดมการณ์ของสังคมอิสระ มีศรัทธาในเรื่องอำนาจของความเป็นเหตุผล

4. การจัดระบบคุณค่า (Organization) เป็นระบบคุณค่าภายในที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีการพัฒนาค่านิยมภายในเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เขาก็จะพบว่ามีความหมายมากกว่าหนึ่งค่านิยมที่เกี่ยวข้องกัน ดังนั้น เขาจะต้องมีการจัดการค่านิยมเหล่านั้นด้วยการเปรียบเทียบค่านิยมที่หลากหลาย การแก้ปัญหาค่าความแตกต่างระหว่างค่านิยม การเชื่อมโยงและการสังเคราะห์ค่านิยมให้เป็นหนึ่งเดียวสามารถแบ่งออกเป็น 2 ชั้น ดังนี้

4.1 การสร้างโมโนภาพของคุณค่า (Conceptualization of a Value) เป็นการนำเอาค่านิยมที่หลากหลายมาเกี่ยวข้องกันให้เป็นกลุ่มเป็นพวก ผ่านการเปรียบเทียบวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นมโนทัศน์ใหม่ อาจจะอยู่ในรูปแบบของถ้อยคำหรือสัญลักษณ์ก็ได้

4.2 การจัดระบบคุณค่าของค่านิยม (Organization of a Value System) เป็นการจัดการค่านิยมที่ซับซ้อนให้อยู่ในลักษณะขององค์รวมหรือระบบเดียวกันด้วยการจัดลำดับความสำคัญหรือการพิจารณาความสำคัญ เพื่อให้เกิดความสมดุลบางประการทางความรู้สึก

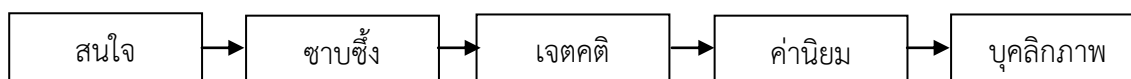
5. การสร้างลักษณะนิสัยตามค่านิยม (Characterization by a Value Complex) เป็นการพัฒนาพฤติกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะหรือนิสัยของบุคคลที่พัฒนามาจากระบบค่านิยมที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมของตนเป็นระยะเวลาหนึ่ง ดังนั้น พฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น ความสม่ำเสมอ การทำน่ายได้ เป็นต้น สามารถแบ่งออกเป็น 2 ชั้น ดังนี้

5.1 การสรุปอ้างอิงนัยทั่วไปของคุณค่าหรือค่านิยม (Generalized Set of Values) บุคคลพัฒนากลุ่มค่านิยมซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตนในสถานการณ์ที่หลากหลาย เป็นหลักในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งใช้ในการอธิบายบุคคลจากพฤติกรรมเหล่านี้ เช่น นิสัยของบุคคลในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ความพร้อมในการทบทวนการตัดสินใจหรือเปลี่ยนพฤติกรรมตามหลักฐานที่เป็นจริง เป็นต้น

5.2 การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization) เป็นการสรุปรวมกลุ่มค่านิยมที่สร้างขึ้นแล้วพัฒนาเป็นปรัชญาแห่งชีวิตหรืออุดมการณ์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในทุกๆ วัน เช่น ผูกพันกับค่านิยมด้านสิทธิเสรีภาพ จนพัฒนาเป็นผู้นำในการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ เป็นต้น จุดประสงค์ทางการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบทั่วไปของผู้เรียนในการปรับตัว ทั้งด้านส่วนตัว สังคม อารมณ์

กล่าวได้ว่า ความรู้สึกนั้นเป็นความต่อเนื่อง (Psychological continuum) ไม่ได้รู้สึกเป็นท่อนๆ แต่มีทิศทางและมีความเข้มข้นแตกต่างกันแต่ละขั้นของความรู้สึก จึงเกี่ยวข้องเชื่อมโยงต่อเนื่องกันละเอียดอ่อนมาก ระดับความรู้สึกจะเริ่มด้วยความเข้มข้นน้อย ไปสู่ความเข้มข้นมากจนยึดติดเป็นลักษณะนิสัยของคนในที่สุด สรุปแนวคิดนี้ ดังภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 สรุปความเข้มข้นความรู้สึกมนุษย์

ทั้งนี้ Hanus and others (2008 : 6-11) ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างพุทธิพิสัยกับจิตพิสัยตามแนวคิดด้านจิตพิสัยของ Krathwohl และคณะ ดังปรากฏในตาราง 13

ตาราง 13 ความสัมพันธ์ระหว่างพุทธิพิสัย และจิตพิสัย

พุทธิพิสัย	จิตพิสัย
1. ลำดับขั้นด้านพุทธิพิสัยเริ่มต้นที่การระลึกและการจำ (1)	1. ลำดับขั้นด้านจิตพิสัยเริ่มต้นด้วยการรับรู้ (1) ของบุคคล ซึ่งเป็นลักษณะของการใส่ใจในเชิงที่บุคคลเป็นผู้รับและมีการตอบสนองต่อสิ่งเร้า
2. บุคคลขยายความรู้ความเข้าใจ (2)	2. การตอบสนอง (2) ต่อสิ่งเร้าตามคำสั่งหรือร้องขอ การตอบสนองอย่างเต็มใจและความพึงพอใจในการตอบสนอง
3. ทักษะของบุคคลในการนำความรู้ที่เกิดจากความเข้าใจไปใช้ (3)	3. บุคคลเห็นคุณค่า (3) ในสถานการณ์หรือกิจกรรม ด้วยเหตุนี้เขาจึงอาสาที่จะตอบสนองและมองหาแนวทางเพื่อตอบสนอง
4. ทักษะของบุคคลในการวิเคราะห์ (4) สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทักษะในการสังเคราะห์ (5) ความรู้สู่รูปแบบใหม่	4. บุคคลพัฒนามโนทัศน์ (4.1) ของแต่ละค่านิยมที่ตนเกี่ยวข้อง
5. ทักษะของบุคคลในการประเมินค่า (6) โดยใช้ความรู้ในการตัดสินคุณค่าของสิ่งต่างๆ	5. บุคคลจัดระบบ (4.2) ของค่านิยมต่างๆ และจัดการความซับซ้อนของค่านิยมเหล่านั้นให้อยู่ในลักษณะขององค์รวม สร้างเป็นลักษณะนิสัย (5) ของตนเอง

ข้อคิดเห็นจากการศึกษาดังตาราง 13 พบว่า Krathwohl และคณะ อธิบายชั้นจิตพิสัย 3 ชั้นแรกได้ชัดเจน แต่ชั้นที่ 4 และ 5 ค่อนข้างจะคลุมเครือ โดยเฉพาะชั้นที่ 4 ที่มีการจัดลำดับชั้นย่อย 2 ชั้น คือ การพัฒนามโนทัศน์ และการจัดระบบค่านิยม

กล่าวโดยสรุป ความรู้สึกเป็นลักษณะการแสดงออกต่อเนื่องทางจิตวิทยา (Psychological continuum) นั่นคือแปรเปลี่ยนไปทางลบหรือทางบวก ขณะเดียวกันความเข้มข้นที่ต่างกันตามความรู้สึก ในสภาวะที่ความรู้สึกเข้มข้นแตกต่างกัน และถ้ามีเป้าของความรู้สึกเปลี่ยนแปลงไป ก็จะมีการกำหนดชื่อหรือลักษณะของความรู้สึก ณ จุดนั้นๆ แตกต่างกันด้วย ส่วน

ใหญ่แล้วจะกำหนดว่าความรู้สึกเริ่มต้นที่สุดเป็นความเชื่อ ถัดไปเป็นความสนใจ ต่อไปสู่เจตคติและค่านิยม ลงท้ายเป็นบุคลิกภาพ

สุวิมล ว่องวานิช (2546 : 17-20) ได้เสนอวิธีการวัดและประเมินจิตพิสัยหรือความรู้สึกออกเป็น 5 วิธี ดังนี้

1. การรายงานตนเอง (Self-Report) เป็นการให้ผู้รับการทดสอบแสดงความรู้สึกของตนเองตามสิ่งเร้าที่ได้สัมผัส ซึ่งสิ่งเร้าอาจเป็นข้อความหรือสถานการณ์ต่างๆ โดยผู้ตอบมีโอกาสตอบได้ตามความคิดความรู้สึกของตนเอง (การตอบแบบปลายเปิด) หรือเลือกคำตอบที่มีการจัดเตรียมให้แล้ว (การตอบปลายปิด) จากแบบตรวจสอบรายการ (Checklists) และมาตรวัดต่างๆ เช่น มาตรอันตรภาคปรากฏเท่ากัน (Equal appearing intervals scale) ของลิเคิร์ท (Likert) และมาตรจำแนกความหมาย (Semantic different scale) ของออสกู๊ด (Osgood) เป็นต้น

2. การสังเกตพฤติกรรม (Observation) เป็นการใช้ประสาทสัมผัส โดยเฉพาะตา และหูในการบันทึกจดจำพฤติกรรมอย่างมีจุดมุ่งหมาย แล้วจดลงในแบบบันทึกที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) หรือแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) การจะสังเกตให้สอดคล้องตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด แบบบันทึกพฤติกรรมจะต้องมีการให้รายละเอียดของสิ่งที่สังเกตอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม และมีประเด็นการสังเกตที่ครอบคลุมพฤติกรรมที่จะปรากฏขึ้นด้วย

3. การสังเกตร่องรอยของพฤติกรรม (Obtrusive) เป็นการตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังจากหลักฐานอื่นที่ใช้อ้างอิงถึงความถี่ของพฤติกรรม เช่น ร่องรอยการยืมหนังสือจากห้องสมุด ประเภทของหนังสือที่มีการยืมอ่านมากที่สุด ร่องรอยของการใช้อุปกรณ์กีฬา การบำรุงรักษา เป็นต้น

4. การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีที่เกิดการปฏิสัมพันธ์พูดคุยระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้รับการสัมภาษณ์โดยอาจเป็นการสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม หรือรายบุคคลก็ได้ สำหรับรูปแบบของการสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้าง ผู้สัมภาษณ์ต้องมีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่มากพอเพื่อให้ผู้รับการสัมภาษณ์เกิดความไว้วางใจ เชื่อถือและอยากตอบคำถามตามความเป็นจริง โดยในระหว่างการสัมภาษณ์ นอกจากผู้สัมภาษณ์จะต้องมีทักษะการพูดที่ดีแล้ว ยังต้องมีทักษะการฟังที่ดีด้วย

5. เทคนิคการจินตนาการ (Projective Techniques) เป็นการให้สถานการณ์ หรือสิ่งเร้าไปกระตุ้นให้ผู้ทดสอบแสดงพฤติกรรม หรือความคิดจินตนาการของตนออกมา เช่น การเติมประโยคหรือเรื่องให้สมบูรณ์ การสร้างความคิดบรรยายความรู้สึกจากภาพ การโยนความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกกับคำต่างๆ เป็นต้น การแปลความหมายอาศัยผลจากการตอบ สิ่งที่กำลังถามมาแล้ว ก็พอจะรู้ได้ว่าผู้นั้นมีความรู้สึกอย่างไรต่อเป้าหมายที่ตั้งไว้

ชวลิต ชูกำแหง (2551 : 112-113) กล่าวถึงวิธีการวัดและประเมินด้านจิตพิสัยว่าสามารถทำได้หลากหลายวิธี คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า ทั้งนี้แบบสอบเพื่อวัดจิตพิสัย มีลักษณะอย่างเดียวกัน เพียงแต่เปลี่ยนเป้าหมายเท่านั้นและกล่าวถึงการศึกษาความสัมพันธ์ของวิธีการวัดจิตพิสัยด้วยวิธีการของลิเคิร์ท เฮอร์สโตน และออสกู๊ดของ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ พบว่า วิธีการวัดทั้ง 3 วิธี มีความเที่ยงตรงเหมือนกันสูง

กล่าวคือ ทั้ง 3 วิธีนั้นจะใช้วิธีการใดวัดก็ได้ผลเช่นเดียวกัน จึงควรเลือกสร้างแบบที่ง่ายเพื่อใช้วัดจิตพิสัยของนักเรียน

การวัดด้านจิตพิสัย ผู้วิจัยสรุปว่าเป็นการวัดการแสดงออกด้านอารมณ์ความรู้สึก และยึดระดับความรู้สึกตามที่ Krathwohl และคณะกำหนดไว้ ในนิยามของค่านิยมนั้น ระดับอารมณ์ความรู้สึกจึงเริ่มจากขั้นเต็มใจที่จะตอบสนอง คือ ระดับความรู้สึกที่ 5 ใน 13 ระดับ ทั้งนี้มีกระบวนการประเมินจิตพิสัยที่หลากหลาย เช่น การการรายงานตนเอง การสังเกตพฤติกรรม การสังเกตร่องรอยของพฤติกรรม การสัมภาษณ์ การใช้เทคนิคจินตนาการ ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้การรายงานตนเองแบบใช้ข้อความหรือสถานการณ์เป็นสิ่งที่ให้ผู้ตอบเลือกคำตอบที่มีการจัดเตรียมให้แล้ว (การตอบปลายปิด) มีขั้นตอนการสร้างแบบลิเคิร์ท ด้วยการประเมินน้ำหนักความรู้สึกของข้อความ เนื่องจากสามารถกำหนดข้อความได้ครอบคลุมกับความรู้สึที่ต้องการวัดและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อความและระดับจิตพิสัยได้ชัดเจน ทั้งนี้ผลการวัดค่านิยมต้องพิจารณาจากระดับความรู้และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงค่านิยมนั้นด้วย

3. การวัดด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)

กรองไธ อุณหสุต (2558 : เว็ปไซด์) กล่าวถึงทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ไว้ว่า ทักษะพิสัยเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่บอกถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญ พฤติกรรมด้านนี้จะเห็นได้จากการปฏิบัติที่แสดงออกมาให้เห็น โดยมีเวลาและคุณภาพของงานเป็นตัวชี้ระดับของทักษะที่เกิดว่ามีมากน้อยเพียงใด ประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยๆ 5 ระดับ ดังนี้

1. การเลียนแบบ เป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนรับรู้หลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง หรือ เป็นการเลือกหาตัวแบบที่สนใจ
2. กระทำตามแบบ หรือการลงมือกระทำตาม เป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนพยายามฝึกตามแบบที่ตนสนใจและพยายามทำซ้ำ เพื่อให้เกิดทักษะตามแบบที่ตนสนใจให้ได้ หรือ สามารถปฏิบัติงานได้ตามคำแนะนำ
3. ความถูกต้องตามแบบ หรือการมีความถูกต้องแม่นยำ เป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องชี้แนะ พยายามหาความถูกต้องในการปฏิบัติและพัฒนาเป็นรูปแบบของตัวเอง
4. การกระทำอย่างต่อเนื่อง หรือการกระทำที่มีความต่อเนื่องประสานกัน เป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนปฏิบัติตามรูปแบบที่ได้ตัดสินใจเลือกเป็นของตนเองและจะปฏิบัติตามรูปแบบนั้นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และคล่องแคล่ว
5. การทำจนเคยชินและเป็นไปตามธรรมชาติ เป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติสิ่งนั้นๆ ได้คล่องแคล่วว่องไว โดยอัตโนมัติ ดูเป็นไปอย่างธรรมชาติไม่ขัดเขิน

เครื่องมือวัดพฤติกรรมด้านทักษะพิสัย

สุวิมล ว่องวาณิช (2550 : 66-72) กล่าวถึงการประเมินด้านทักษะพิสัย ไว้ว่า ทักษะพิสัย เป็นความสามารถของผู้เรียนในด้านที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ หรือการกระทำด้วยการแสดงออกต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางร่างกาย และการแสดงออกมาให้เห็นทางด้านร่างกาย ซึ่งเป็นการทำงานของกล้ามเนื้อ ที่อาจซับซ้อนต้องใช้กล้ามเนื้อหลายส่วนประกอบกัน เกิดจากการสั่งงานของสมองซึ่งต้องมีปฏิสัมพันธ์กับความรู้สึที่เกิดขึ้น และทักษะที่เกิดขึ้นภายใน

ร่างกายก็ได้ เช่น ทักษะด้านการคิดเป็นการฝึกการใช้งานสมองให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งจะสามารถแสดงออกมาให้เห็นเป็นภาพภายนอกอีกครั้ง ดังนั้นความหมายของทักษะไม่ได้เป็นเพียงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการใช้ร่างกายภายนอกอย่างเดียวนั้น แต่เป็นพฤติกรรมที่สามารถเกิดขึ้นภายในร่างกายก็ได้ เช่น สมอง ความคิดหรือการฝึกฝนความคิดและสติปัญญาที่เรียกว่า ทักษะทางปัญญา หรือทักษะทางความคิด เช่น อาชีพนักออกแบบ Graphic Designer, Animator เป็นต้น ทักษะส่วนใหญ่ประกอบด้วยทักษะย่อยๆ หากได้รับการฝึกฝนที่ดีก็สามารถพัฒนาจนเกิดความชำนาญในการใช้งานร่างกายส่วนต่างๆ ได้ พฤติกรรมด้านนี้จะเห็นได้จากของการปฏิบัติที่แสดงออกมาให้เห็น โดยมีเวลาและคุณภาพของงานเป็นตัวชี้ระดับของทักษะที่เกิดว่ามีมากน้อยเพียงใดประกอบด้วย พฤติกรรม 5 ระดับ

กระบวนการประเมินด้านทักษะพิสัยมีขั้นตอนที่แตกต่างไปจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประเมินจิตพิสัยมาก เนื่องจากการประเมินผลด้านทักษะพิสัยต้องมีการจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนได้มีการปฏิบัติจริง และต้องมีการเก็บข้อมูลที่ผู้สอนต้องใช้ในการสังเกต พฤติกรรมการทำงานของผู้เรียนในระหว่างการปฏิบัติงาน ดังนั้นการประเมินทักษะพิสัยมีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

1. การกำหนดงานที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติ ในขั้นนี้ผู้สอนต้องศึกษาจากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรว่ามุ่งเน้นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมใด ต้องการให้บรรลุผลในเรื่องใด แล้วกำหนดงานให้สอดคล้องกับหลักสูตรรายวิชานั้น การใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินภาคปฏิบัติและการประเมินผลเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการเรียนการสอนไม่สามารถแยกออกจากกันได้
2. การกำหนดสถานการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ผู้สอนต้องกำหนดสภาพการณ์หรือเงื่อนไขในการปฏิบัติงานแก่ผู้เรียนให้ชัดเจนว่าจะให้มีลักษณะใด เช่น การประเมินทักษะอาจเกิดขึ้นในสภาพการณ์ในสถานที่จริง เช่น โรงงาน บริษัท ห้องปฏิบัติการ สถานการณ์จริงเหล่านี้มีระดับความเป็นจริง แต่หากผู้สอนไม่สามารถหาสภาพการณ์นี้ได้ ก็อาจทำได้โดยการจำลองสถานที่ให้คล้ายคลึงกับสถานที่จริง การประเมินทักษะภายใต้การดูแลและควบคุมของผู้สอน เรียกว่าเป็น controlled test ในบางครั้งผู้ที่ทำการประเมินผลอาจจะหาสถานที่จริงหรือสถานที่คล้ายของจริงไม่ได้ ทำให้ผู้ถูกประเมินไม่ได้มีการปฏิบัติจริง การประเมินภาคปฏิบัติจึงต้องเลี่ยงไปใช้การประเมินด้วยข้อสอบในห้องเรียนแทนการประเมินในสถานการณ์จริงซึ่งมีความน่าเชื่อถือน้อยที่สุด อย่างไรก็ตามการประเมินในสภาพจริงก็อาจเกิดปัญหาได้ เพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพจริงนั้นอยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้ทำการประเมิน
3. การกำหนดคุณลักษณะที่ใช้ในการประเมินทักษะ เนื่องจากการประเมินภาคปฏิบัติเกี่ยวข้องกับการให้ผู้เรียนปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายก่อนการตัดสินใจเลือกวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน ผู้สอนต้องวิเคราะห์คุณลักษณะที่ใช้ประเมินพฤติกรรมการทำงานเพื่อหาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทักษะได้เหมาะสม
4. การกำหนดวิธีการประเมินภาคปฏิบัติที่เหมาะสมกับพฤติกรรมที่จะประเมิน วิธีการที่มีหลายประเภท ได้แก่ การใช้ทดสอบด้วยข้อสอบ การให้ปฏิบัติงานจริง การให้ส่งสิ่งของที่ผลิตได้การประเมินภาคปฏิบัติสามารถกระทำได้หลายวิธี
5. การกำหนดความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้ ผู้ประเมินต้องตัดสินใจเกี่ยวกับประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การกำหนดเกณฑ์

การให้คะแนน หลังจากให้ผู้สอนเลือกวิธีการที่ใช้ในการประเมินภาคปฏิบัติแล้วต้องมีการตัดสินใจเกี่ยวกับช่วงเวลาที่ใช้ประเมินภาคปฏิบัติ เช่น วิธีการให้ผู้เรียนเขียนตอบในสิ่งที่ปฏิบัติภายในช่วงเวลาที่กำหนดขึ้นเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือว่าจะประเมินพฤติกรรมจากการปฏิบัติที่มีการเก็บข้อมูลเป็นช่วงต่อเนื่อง ทั้งนี้การประเมินภาคปฏิบัติที่ดีควรใช้วิธีการที่ผู้สอนมีโอกาสดึงดูดการปฏิบัติงานของผู้เรียนเป็นเวลานาน เห็นพัฒนาการของผู้เรียน นอกจากนี้ผู้สอนยังต้องเตรียมหาเครื่องมือที่มีความเหมาะสมเพื่อใช้ในการประเมินภาคปฏิบัติซึ่งมีหลายประเภท เช่น แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบตรวจสอบรายการ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินพฤติกรรม แบบบันทึกพฤติกรรม การประเมินภาคปฏิบัติในงานใดงานหนึ่งอาจต้องใช้เครื่องมือมากกว่า 1 ชิ้น ขึ้นอยู่กับตัวชี้วัดพฤติกรรมที่ผู้ประเมินกำหนด สิ่งที่สำคัญสำหรับการประเมินภาคปฏิบัติไม่ได้มาจากตัวผู้สอนเพียงอย่างเดียว บางครั้งผู้ประเมินอาจต้องเก็บข้อมูลจากเพื่อนร่วมชั้นหรือเพื่อนที่ทำงานในกลุ่ม หรือจากผู้ที่นำผลงานไปใช้

6. การกำหนดวิธีการประเมินผลและรายงานผลการประเมินทักษะการปฏิบัติกระบวนการประเมินทักษะการปฏิบัติจะยังไม่สิ้นสุดจนกว่าจะมีการประเมินผลและรายงานผลความสามารถในการทำงานของผู้เรียน วิธีการประเมินผลการประเมินทักษะมีหลายแบบ คือ การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ การประเมินผลแบบอิงความก้าวหน้าของผู้เรียน เนื่องจากพฤติกรรมที่แสดงถึงการปฏิบัติไม่ได้ปรากฏให้เห็นอย่างคงทนถาวรตลอดไป ผู้ประเมินจึงต้องเตรียมเกณฑ์การประเมินประเมินผลล่วงหน้า

กล่าวโดยสรุป ในการวัดด้านทักษะพิสัย คือ การตรวจสอบความสม่ำเสมอของพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำพฤติกรรมบ่งชี้ของความรับผิดชอบมาเป็นประเด็นในการสังเกตถึงความบ่อยครั้งของการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมบ่งชี้ และใช้แบบสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับผู้เรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพในการยืนยันความเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยด้วย

จากการศึกษา พบว่า ค่านิยมด้านความรับผิดชอบสามารถวัดได้จากองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดรูปแบบการวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบในงานวิจัยนี้คือ

1. ด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ วัดโดยการใช้แบบทดสอบเชิงสถานการณ์
2. ด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ใช้แบบวัดความรู้เชิงสถานการณ์

3. ด้านการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ ใช้แบบสำรวจพฤติกรรม
 4. การแปลความหมายคะแนนจากแบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
- การแปลความหมายคะแนนที่ได้จากการวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน มีแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเกณฑ์ปกติ ดังนี้

1. แบบวัดความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ พิจารณาตามการจำแนกของ Krathwohl and others ในระดับรูจำ เข้าใจ นำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า โดยระบุการให้คะแนนเมื่อตัวเลือกลอยอยู่ในระดับความเข้าใจหรือการนำไปใช้ขึ้นไป

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนจากแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ แบ่งเป็น 3 ช่วงคะแนน แปลผล

คะแนน 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย โดยใช้เกณฑ์การคำนวณหาความกว้างของแต่ละชั้นตามที่ ชัชวาล เรื่องประพันธ์ (2558 : 14) คือ ใช้ค่าสูงสุดลบด้วยค่าต่ำสุดและหารด้วยระดับหรือจำนวนชั้นที่ต้องการแบ่ง ได้ความกว้าง $30-0/3 = 10$ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 21-30 หมายถึง มีความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความ
รับผิดชอบมาก

ค่าเฉลี่ย 11-20 หมายถึง มีความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความ
รับผิดชอบปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 0-10 หมายถึง มีความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความ
รับผิดชอบน้อย

2. แบบวัดความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ พิจารณาตามระดับความคิดเห็น เพื่อดูขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม หรือลำดับขั้นจิตพิสัยของระดับความรู้สึกตามการจำแนกของ Krathwohl and others คือ ยินยอมที่จะตอบสนอง เต็มใจตอบสนอง พอใจที่ได้ตอบสนอง ชื่นชอบในการได้ตอบสนอง โดยระบุการให้คะแนนเมื่อตัวเลือกอยู่ในระดับระดับเต็มใจตอบสนองขึ้นไป

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนจากแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ แบ่งเป็น 3 ช่วงคะแนน แปลผลคะแนน 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย โดยใช้เกณฑ์การคำนวณหาความกว้างของแต่ละชั้น ตามที่ ชัชวาล เรื่องประพันธ์ (2558 : 14) คือ ใช้ค่าสูงสุดลบด้วยค่าต่ำสุดและหารด้วยระดับหรือจำนวนชั้นที่ต้องการแบ่ง ได้ความกว้าง $30-0/3 = 10$ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 21-30 หมายถึง มีความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ
มาก

ค่าเฉลี่ย 11-20 หมายถึง มีความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ
ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 0-10 หมายถึง มีความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ
น้อย

3. แบบวัดการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ พิจารณาตามความถี่ของพฤติกรรมที่แสดงออก โดยการแสดงออกถึงความรับผิดชอบที่ถือว่าเป็นระดับค่านิยม นักเรียนจะต้องแสดงพฤติกรรมนั้นเป็นประจำ และแบ่งเป็น 3 ช่วงคะแนน แปลผลคะแนน 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย โดยใช้เกณฑ์การคำนวณหาความกว้างของแต่ละชั้น ตามที่ ชัชวาล เรื่องประพันธ์ (2558 : 14) คือ ใช้ค่าสูงสุดลบด้วยค่าต่ำสุดและหารด้วยระดับหรือจำนวนชั้นที่ต้องการแบ่ง ได้ความกว้าง $30-0/3 = 10$ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 21-30 หมายถึง มีการแสดงออกถึงความรับผิดชอบมาก

ค่าเฉลี่ย 11-20 หมายถึง มีการแสดงออกถึงความรับผิดชอบปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 0-10 หมายถึง มีการแสดงออกถึงความรับผิดชอบน้อย

ในการประเมินผลรวมของคะแนนที่ได้จากแบบวัดค่านิยมทั้ง 3 ด้าน ควรมีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างแบบทดสอบ เพื่อแสดงว่าแบบวัดแต่ละฉบับวัดโครงสร้างเดียวกัน คือวัดระดับค่านิยมด้านความรับผิดชอบเหมือนกัน (เบญจรัตน์ จารุรัตน์จามร. 2527 :

131) แล้วนำคะแนนดิบจากแบบวัดแต่ละฉบับมาสร้างเกณฑ์ปกติในรูปของคะแนนที่ปกติ

(Normalized T-Score) แล้วใช้เกณฑ์พิจารณาความสูงต่ำตามเกณฑ์ คือ

ตั้งแต่ T65 และสูงกว่า	แปลว่า	มีค่านิยมด้านความรับผิดชอบสูงมาก
ตั้งแต่ T55- T65	แปลว่า	มีค่านิยมด้านความรับผิดชอบสูง
ตั้งแต่ T45- T55	แปลว่า	มีค่านิยมด้านความรับผิดชอบพอใช้
เฉพาะ T50	แปลว่า	มีค่านิยมด้านความรับผิดชอบปานกลาง
ตั้งแต่ T35- T45	แปลว่า	มีค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่ำ
ตั้งแต่ T35 และต่ำกว่า	แปลว่า	มีค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่ำมาก

รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

1. ความหมายของรูปแบบ

คำว่า รูปแบบ แบบจำลอง หรือ โมเดล (Model) เป็นคำที่ใช้สื่อความหมายหลายอย่าง จึงได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบ ไว้ดังนี้

English และ English (เสรี ชัดแจ้ง. 2538 : 50 ; อ้างอิงมาจาก English and English. 1965 : 326) ได้ให้ความหมายของรูปแบบ ไว้ดังนี้

1. แบบจำลองเลียนแบบของจริง
2. ตัวแบบที่เป็นแบบอย่าง
3. แบบจำลองการดำเนินงานที่แสดงความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ ในระบบ
4. การอธิบายความสัมพันธ์ของข้อมูลในรูปของระบบสัญลักษณ์

Good (1973 : 371) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่าหมายถึง วัตถุหรือระบบหรือกระบวนการที่ใช้แทนสิ่งนั้น โดยดำรงคุณลักษณะของทุกส่วนไว้ให้เหมือนเดิม

อุทุมพร จามรมาน (2541 : 22) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่าหมายถึง โครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยต่างๆ หรือตัวแปรต่างๆ ดังนั้นรูปแบบน่าจะมีมากกว่า 1 มิติ หลายตัวแปร และตัวแปรดังกล่าวต่างมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน

บุญชม ศรีสะอาด (2553 : 25) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่าหมายถึง โครงสร้างแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ หรือตัวแปรต่างๆ สามารถใช้รูปแบบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ หรือตัวแปรต่างๆ ที่มีในปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือในระบบต่างๆ อธิบายลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบขององค์ประกอบหรือกิจกรรมในระบบ

รัตน์ บัวสนธ (2552 : 124) ได้ให้ความหมายของรูปแบบโดยจำแนกออกเป็น 3 ความหมาย ดังนี้

1. แผนภาพหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริง รูปแบบในความหมายนี้มักจะเรียกทับศัพท์ในภาษาไทยว่า “โมเดล” ได้แก่ โมเดลบ้าน โมเดลรถยนต์ โมเดลเสื้อ เป็นต้น

2. แบบแผนความสัมพันธ์ของตัวแปร หรือสมการทางคณิตศาสตร์ที่รู้จักกันในชื่อที่เรียกว่า “Mathematical Model”

3. แผนภาพที่แสดงถึงองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รูปแบบใน ความหมายนี้บางทีเรียกกันว่า ภาพย่อส่วนของทฤษฎีหรือแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น รูปแบบ การสอน รูปแบบการบริหาร รูปแบบการประเมิน เป็นต้น

เมื่อพิจารณาความหมายของรูปแบบที่นักวิชาการได้ให้ความหมาย ผู้วิจัยสามารถ วิเคราะห์ข้อคิดเห็นที่สำคัญในความหมายของรูปแบบ คือ รูปแบบอาจเป็นระบบ เป็นโครงสร้าง ที่สร้างมาจากทฤษฎี หรือจากประสบการณ์ สรุปความหมายของรูปแบบจากแนวคิดของนักวิชาการ ต่างๆ รูปแบบ หมายถึง แบบแผนการจัดโครงสร้างอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผล จากความหมายของรูปแบบที่ได้นี้ ผู้วิจัยสามารถนำความรู้พื้นฐานนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนา รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ร่วมกับ แนวคิด ทฤษฎีในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบที่ได้ศึกษามาแล้ว

2 องค์ประกอบของรูปแบบ

Kemp (ทิสนา แชมมณี. 2545 : 218-220 ; อ้างอิงมาจาก Kemp. 1977 : 386-387) กล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบโดยทั่วไป ดังนี้

1. รูปแบบจะต้องนำไปสู่การทำนาย (Prediction) ผลที่ตามมาสามารถพิสูจน์และ ทดสอบได้ กล่าวคือ สามารถนำไปสร้างเครื่องมือเพื่อนำไปพิสูจน์และทดสอบได้
2. โครงสร้างของรูปแบบจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์หรือเรื่องนั้นได้
3. รูปแบบจะต้องสามารถช่วยสร้างจินตนาการ (Imagination) มโนทัศน์ (Concept) และความสัมพันธ์ (Interrelations) รวมทั้งช่วยขยายขอบเขตของการสืบเสาะความรู้
4. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (Structural Relationships) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง (Associative Relationships)

Maker (พัชร ศรีสังข์. 2551 : 69 ; อ้างอิงมาจาก Maker. 1982 : 11-20) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญที่โดดเด่นต่างๆ ไปที่เห็นได้เชิงประจักษ์ของรูปแบบการเรียนการสอน ได้แก่

1. มีจุดมุ่งหมายเฉพาะหรือนั้นครอบคลุมเรื่องนั้นๆ
2. อยู่ภายใต้สมมติฐานที่เด่นชัดและแอบแฝงเกี่ยวกับลักษณะของผู้เรียนและ เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอน
3. เป็นแนวทางที่ใช้พัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน
4. มีแบบแผนเฉพาะและมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องกระทำ
5. มีโครงร่างของการวิจัยรูปแบบเพื่อพัฒนารูปแบบ หรือประเมินผลประสิทธิผล ของรูปแบบ โดยทุกรูปแบบการเรียนการสอนจะต้องมีภูมิหลังของการพัฒนารูปแบบหรือการตัดสินใจ เลือกใช้รูปแบบนี้เนื่องมาจากประสิทธิผลที่ได้

Brown และ Moberg (1980 : 16-17) ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิด เชิงระบบ (System Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) และกล่าวว่าองค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย

1. สภาพแวดล้อม (Environment)
2. เทคโนโลยี (Technology)
3. โครงสร้าง (Structure)

4. กระบวนการจัดการ (Management Process)

5. การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

จากการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบ พบว่า รูปแบบควรมีองค์ประกอบเชิงสาเหตุที่นำไปสู่การสร้างเครื่องมือวัดผลจากการใช้รูปแบบได้ ทั้งนี้การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่าจะประกอบด้วยอะไร มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไร ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่กำลังศึกษา ซึ่งจะออกแบบตาม แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบนั้นๆ ในการวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้พิจารณาองค์ประกอบของรูปแบบร่วมกับความหมายของรูปแบบ สรุปได้ว่า รูปแบบเป็นระบบโครงสร้างที่ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎี วัตถุประสงค์ของรูปแบบเพื่อเป็นพื้นฐานการสร้างรูปแบบ ขั้นตอนการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบที่เหมาะสม นำไปสู่การวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน

3. การพัฒนารูปแบบ

การศึกษาการพัฒนารูปแบบ ได้มีผู้ให้แนวคิด ดังนี้

สกล วรเจริญศรี (2550 : 94) กล่าวถึงการพัฒนารูปแบบว่า การสร้างรูปแบบให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์มากเท่าใด รูปแบบก็จะสลับซับซ้อนมากขึ้น ทำให้การนำรูปแบบไปใช้มีความยุ่งยาก ในทางตรงกันข้ามถ้าเน้นความสะดวกในการนำรูปแบบไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ ก็ต้องเขียนรูปแบบให้ง่ายและชัดเจน รูปแบบนั้นก็ย่อมไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ ซึ่งทำให้การนำรูปแบบไปใช้อธิบาย ทำนายและควบคุมปรากฏการณ์ได้จำกัด ดังนั้นการสร้างรูปแบบจึงต้องพยายามสร้างให้ได้ทั้งความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ให้มากที่สุด และขณะเดียวกันก็สามารถนำไปใช้หาข้อสรุปเพื่ออธิบาย ทำนาย หรือควบคุมปรากฏการณ์นั้นๆ ให้มากที่สุดด้วย โดยเราอาจเลือกศึกษาเฉพาะองค์ประกอบหรือตัวแปรที่สำคัญๆ ของปรากฏการณ์นั้นๆ

Joyce และ Weil (1996 : 11-12) เสนอขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของหัวข้อเรื่องที่ต้องการนำมาพัฒนาเป็นโมเดล
2. นำหลักสำคัญของข้อมูลจากการวิเคราะห์มากำหนดแนวคิดเป้าหมายและองค์ประกอบอื่นๆ มีความสำคัญ ทำให้โมเดลมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดทิศทาง ลำดับความสำคัญ รายละเอียดขององค์ประกอบ
3. กำหนดแนวทางในการนำโมเดลไปใช้เป็นการให้ข้อมูลด้านวิธีการเงื่อนไขต่างๆ ในการนำโมเดลไปใช้
4. การประเมินโมเดล มีดังนี้
 - 4.1 การประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีเป็นการประเมินความสอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่างๆ โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านโมเดลและด้านการเรียนการสอนทั้งในทฤษฎีและการนำไปปฏิบัติ
 - 4.2 การประเมินความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติการ เป็นการนำโมเดลที่พัฒนาขึ้นนำไปใช้ทางด้านการจัดการจริง นำคะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังของกลุ่มที่สอนแบบเดิมและกลุ่มที่สอนโดยใช้โมเดลมาคำนวณค่าประสิทธิภาพของโมเดลหรือคำนวณค่าเมื่อเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดขึ้นหรือคำนวณความแตกต่างด้านสถิติ

5. การปรับปรุงโมเดล แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะก่อนการนำโมเดลไปทดลองใช้ การปรับปรุงโมเดลระยะนี้ ใช้ข้อมูลจากการประเมินความเป็นไปได้เชิงทฤษฎีของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากขึ้น ระยะที่สองเป็นการปรับปรุงโมเดลโดยใช้ข้อมูลจากผลการทดลองใช้ ซึ่งการปรับปรุงโมเดลและนำไปทดลองซ้ำอาจทำได้หลายครั้งจนกว่าจะได้ผล

6. การนำเสนอโมเดล แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ความเป็นมาของโมเดล (Orientation to the Model) เป็นการให้เนื้อหาเกี่ยวกับลำดับขั้นตอนการสอน หรือการจัดกิจกรรมของโมเดล

1) ขั้นตอนการสอนตามโมเดล (Syntax หรือ Phases) เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับลำดับขั้นตอนการสอน หรือการจัดกิจกรรมของโมเดล

2) ระบบสังคม (Social System) เป็นการให้รายละเอียดถึงบทบาทของอาจารย์ นักศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา จะแตกต่างกันไปในแต่ละโมเดล เช่น บทบาทของอาจารย์เป็นผู้นำในการทำกิจกรรม เป็นผู้ส่งเสริม เป็นผู้แนะแนว เป็นแหล่งข้อมูล เป็นต้น

3) หลักการของการตอบสนอง (Principles of Reaction) เป็นการให้รายละเอียดถึงวิธีการแสดงออกของอาจารย์ต่อนักศึกษา การตอบสนองของการแสดงออกของนักศึกษา เช่น การให้รางวัลแก่นักศึกษา การให้เสรีในการแสดงความคิดเห็น การไม่ประเมินว่าถูกหรือผิด

4) ปัจจัยส่งเสริม (Support System) ให้ความสำคัญกับการอธิบายเกี่ยวกับข้อตกลงหรือเงื่อนไขที่จะส่งผลต่อการใช้โมเดล เช่น โมเดลการสอนแบบทดลองในห้องปฏิบัติการ โมเดลฝึกทักษะนักศึกษาโดยใช้สถานที่และอุปกรณ์ที่เสมือนจริง

ตอนที่ 2 การนำโมเดลการสอนนำไปประยุกต์ใช้ (Application) เป็นการให้ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตด้านการนำโมเดลไปใช้ เช่น การนำไปใช้รายละเอียดเนื้อหา การนำไปใช้กับผู้เรียน เป็นต้น

ตอนที่ 3 ผลที่ได้ในการใช้โมเดล ทั้งผลที่ได้รับทางตรงและทางอ้อม (Instructional and Nurturing Effects) เน้นถึงผลของการใช้โมเดลที่เกิดผลแก่ผู้เรียนทั้งผลทางตรงซึ่งจุดมุ่งหมายสำคัญของโมเดล และผลทางอ้อม เป็นประโยชน์ที่เกิดจากการใช้โมเดลนั้น

จากการศึกษาการพัฒนาารูปแบบ พบข้อบ่งชี้ที่นำไปสู่ข้อสรุปของการพัฒนารูปแบบในภาพรวม คือ ต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีและสภาพความเป็นจริงมากที่สุด ต้องผ่านขั้นตอนการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ร่างรูปแบบ ประเมินรูปแบบและนำเสนอผลการใช้รูปแบบ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำข้อสรุปการพัฒนาารูปแบบ มาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีกระบวนการศึกษาข้อมูลองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ สภาพปัญหา ความต้องการ แนวทาง แนวคิด ทฤษฎีในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ แล้วใช้องค์ความรู้ที่มาสืบค้นและกำหนดเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการเสริมสร้างค่านิยมที่เหมาะสม 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
3. ขั้นตอนในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
4. การวัดและประเมินผล

และกรอบกระบวนการวิจัยและพัฒนา (R & D) ที่ออกแบบผ่านการตรวจสอบคุณภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญ การทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนที่เกี่ยวข้อง นำรูปแบบมาศึกษาผลการใช้รูปแบบเพื่อยืนยันคุณภาพของรูปแบบในขั้นสุดท้าย ก่อนปรับปรุงและเผยแพร่ต่อไป

การฝึกอบรม

1. ความหมายของการฝึกอบรม

วิจิตร อวาทกุล (2540 : 1) ให้ความหมายของการฝึกอบรม คือ การปิดฝุ่น เช็ดถู เคาะสนิม ทาสีใหม่ เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคนเดิมให้เป็นคนใหม่ ที่มีประสิทธิภาพและคุ้มค่ายิ่งขึ้น เป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารมีอาชีพต้องจัดทำ เพราะทรัพยากรบุคคลเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดขององค์กรเพื่อให้หน่วยงานของตนเป็นหน่วยงานอาชีพ ที่ต้องแข่งขันเพื่อชื่อเสียงมีคุณภาพก้าวหน้ามีความทันสมัย และที่สำคัญ คือ ทำให้กำไรให้กับหน่วยงานเพิ่มมากขึ้นเท่าที่ควรจะเป็นไปได้

วีระพันธ์ แก้วรัตน์ (2553 : 15-20) ให้ความหมายของการฝึกอบรม คือ การเพิ่มพูนความรู้และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพราะเป็นการจัดเตรียมคนให้มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์และความชำนาญที่เหมาะสมสำหรับการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการข้อหนึ่งของการจัดการบุคคลที่ว่าใช้คนเหมาะสมกับงาน การจัดทำโครงการฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ โดยมุ่งเน้นให้เกิดความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Understanding) ในการปฏิบัติงาน ให้มีทัศนคติ (Attitude) ที่ดีต่องาน ต่อผู้บริหาร และองค์กร ตลอดจนให้เกิดทักษะ (Skill) ความชำนาญในงานที่ปฏิบัติ ทั้งนี้ เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานในความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน และเพื่อเป็นการเตรียมบุคลากรไว้รองรับความเจริญเติบโตขององค์กรที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว หรือเตรียมความพร้อมในการรับกับสภาพปัญหาอันอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา

พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ (2552 : 6) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรม คือ การฝึกอบรม (Training) เป็นกระบวนการใช้กิจกรรมและวิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ถูกต้องเหมาะสม และ/หรือเกิดทักษะความชำนาญเฉพาะเรื่อง และนำไปใช้ในการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานหรือองค์กร

ชูชัย สมितिไกร (2554 : 5) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรม คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อสร้างหรือเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความสามารถ (Ability) และเจตคติ (Attitude) ของบุคลากร อันจะช่วยปรับปรุงให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

สรุปความหมายของการฝึกอบรมที่ได้จากการศึกษา การฝึกอบรม (Training) คือ กระบวนการที่เป็นระบบ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ถูกต้องและมีทักษะเพิ่มมากขึ้น สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของการอบรม

2. ขั้นตอนการฝึกอบรม

ขั้นตอนการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ ไพโรจน์ คะเซนทร์ (2554 : เว็บไซต์) มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การหาความต้องการและความจำเป็นในการฝึกอบรม

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม
3. การออกแบบ/กำหนดหลักสูตรในการฝึกอบรม
4. การเลือกเทคนิควิธีการฝึกอบรม
5. การวางแผนการฝึกอบรม
6. การดำเนินงานฝึกอบรม
7. การประเมินและติดตามผลการฝึกอบรม
8. การนำผลการประเมินมาแก้ไขปรับปรุงการฝึกอบรม

ไพโรจน์ คะเซนทร์ (2554 : เว็บไซต์) ระบุขั้นตอนการฝึกอบรม ดังนี้

1. วิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรมการวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรมเป็นขั้นตอนแรกของการจัดการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ การวิเคราะห์ดังกล่าวจะช่วยให้ทราบข้อมูลที่เป็นสำหรับการออกแบบและพัฒนาโครงการฝึกอบรม เพื่อให้การฝึกอบรมสอดคล้องกับความต้องการขององค์กรและเกิดประโยชน์สูงสุด อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริง นักจัดการฝึกอบรมบางส่วนมุ่งสนใจแต่จะจัดการฝึกอบรมโดยละเลยการวิเคราะห์ความต้องการขององค์กร ดังนั้น การฝึกอบรมหลายๆ โครงการจึงมิได้สร้างสรรค์ประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่องค์กรแต่ประการใด การละเลยดังกล่าวมีสาเหตุหลายๆ ประการด้วยกัน ประการแรกคือ การเห่อตามแฟชั่นหรือความนิยมซึ่งเกิดขึ้นเกิดขึ้นในขณะนั้น เป็นต้นว่า ขณะนั้นในวงการการบริหารธุรกิจและจัดการทรัพยากรมนุษย์ อาจจะมี ความสนใจเกี่ยวกับกลุ่มควบคุมคุณภาพเป็นอย่างมาก ทำให้มีการจัดการฝึกอบรมเช่นนั้นมาบ้าง โดยมิได้คำนึงว่าองค์กรมีความต้องการเช่นนั้นและนำวิธีการทำงานแบบนั้นมาใช้จริงหรือไม่ ประการที่สอง นักจัดการการฝึกอบรมคิดว่าการวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรม เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นและเสียเวลาทำไปโดยใช่เหตุ ทั้งนี้เพราะคิดว่าตนเองมีข้อมูลทุกอย่างอยู่ในหัวของตนอยู่แล้ว ประการที่สาม การจัดการการฝึกอบรมขององค์กรบางแห่ง มีลักษณะของการกระทำไปตามประเพณี หรือดำเนินไปตามระเบียบแบบแผนที่เคยเป็นมา ตัวอย่างเช่น ในแต่ละปีจะต้องจัดโครงการฝึกอบรมเกี่ยวกับเรื่องนั้น เรื่องนี้ อย่างที่ทำกันมาในปีก่อนๆ โดยมีได้ตรวจสอบว่าโครงการดังกล่าวเป็นที่จะต้องจัดอีกหรือไม่ เป็นต้น

จากภาพการวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรม ประกอบด้วยการวิเคราะห์ 3 ประการ คือ การวิเคราะห์องค์กร การวิเคราะห์ภารกิจ และคุณสมบัติ และการวิเคราะห์บุคคล การวิเคราะห์องค์กร เป็นการวิเคราะห์ที่เริ่มต้นด้วยการตรวจสอบเป้าหมายทั้งในระยะสั้นและระยะยาวขององค์กร รวมทั้งแนวโน้มต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อเป้าหมายเหล่านี้ ข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมายขององค์กรจะเป็นสิ่งกำหนดทิศทางและการวางแผนการฝึกอบรม การวิเคราะห์องค์กรยังเป็นการตรวจสอบบรรยากาศการทำงานภายในองค์กร การฝึกอบรมไม่อาจจะก่อให้เกิดประโยชน์ใดๆ ได้ หากผู้บังคับบัญชาไม่ได้สนับสนุนให้ผู้รับการอบรมนำสิ่งที่เรียนรู้มาใช้ในการทำงานจริง นอกจากนี้การวิเคราะห์องค์กรยังเป็นการสำรวจทรัพยากรที่มีอยู่ภายในองค์กร ซึ่งจำเป็นต่อการจัดโครงการฝึกอบรมให้บรรลุผลสำเร็จ การวิเคราะห์ภารกิจ การ และคุณสมบัติ ซึ่งตอนที่สองการวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรม คือการวิเคราะห์ภารกิจซึ่งผู้รับการอบรมจะต้องปฏิบัติภายหลังการฝึกอบรม การวิเคราะห์นี้จะบ่งบอกว่าผู้ปฏิบัติงานจะต้องทำอะไร อย่างไร และเพราะเหตุใด นอกจากนั้น ยังบ่งบอกอีกด้วยว่าผู้ปฏิบัติงานนั้นๆ จะต้องมีความรู้ ทักษะ ความสามารถอะไรบ้างสำหรับการปฏิบัติงานนั้นๆ ข้อมูลจากการวิเคราะห์ช่วยให้ผู้จัดการฝึกอบรมทราบว่า หลักสูตรและเนื้อหาของ

การฝึกอบรมควรประกอบด้วยสิ่งใดบ้าง การวิเคราะห์บุคคล การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้จะช่วยให้ทราบว่า ผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนมีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่จำเป็นสำหรับการทำงานอยู่ในระดับใด การวิเคราะห์บุคคลมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่การวิเคราะห์บุคคลจะมุ่งเน้นไปที่ระดับความดีเลวของการปฏิบัติงานของพนักงานแต่ละคน เพื่อพิจารณาว่าพนักงานคนนั้นๆ จำเป็นที่จะต้องได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมหรือไม่

2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม โดยนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการในขั้นตอนแรก จะเป็นสิ่งที่จะนำมาใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ซึ่งเป็นเสมือนเข็มทิศ สำหรับการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมต่อไป และยังเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางการประเมินผลโครงการฝึกอบรมอีกด้วย วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมที่ดีนั้น ควรจะเป็นแบบที่เรียกว่า วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

3. คัดเลือกและออกแบบโครงการฝึกอบรม เมื่อทราบแล้วว่าวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมคืออะไร ขั้นตอนที่สามนี้ก็จะเป็นการคัดเลือกและออกแบบโครงการฝึกอบรม ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ กระบวนการในขั้นตอนนี้จำเป็นต้องมีความละเอียดอ่อน และต้องอาศัยการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเป็นอย่างมาก นักจัดการการฝึกอบรมจะต้องมีความรู้ทั้งในด้านหลักการเรียนรู้ และการเลือกสรรสื่อการสอนที่เหมาะสมกับผู้รับการอบรม เพื่อให้พวกเขามีการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นในด้านความรู้ ทักษะหรือความสามารถ ตามที่ได้มุ่งหวังไว้ ดังนั้น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่นักจัดการการอบรมจะต้องรู้ว่า ภารกิจและความรู้ ทักษะ และความสามารถสำหรับภารกิจนั้นคืออะไร และการฝึกอบรมแบบใดที่จะช่วยให้ผู้รับการอบรมมีการเรียนรู้และการพัฒนาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การออกแบบและพัฒนาโครงการฝึกอบรมจึงเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นหัวข้อวิชา เนื้อหา รูปแบบ และวิธีการอบรม สื่อการสอน วิทยากร และเวลาสำหรับการฝึกอบรม เป็นต้น

4. สร้างเกณฑ์สำหรับการประเมินผล ควรที่จะได้กระทำควบคู่ไปกับการคัดเลือกและออกแบบโครงการฝึกอบรม โดยเกณฑ์ที่สร้างขึ้นจะต้องอิงหรือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมที่ได้กำหนดไว้ เนื่องจากเกณฑ์สำหรับการประเมินผลหรือมาตรฐานที่ใช้วัดพฤติกรรม ดังนั้น เกณฑ์จึงควรจะระบุว่า พฤติกรรมอะไรที่ผู้รับการอบรมจะต้องมีการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นความรู้ หรือ ทักษะ หรือความสามารถนั้นแสดงออกมาภายใต้สถานการณ์อย่างไร

5. จัดการฝึกอบรม หลังจากการวางแผนและเตรียมการฝึกอบรมเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อมาก็คือ การดำเนินการฝึกอบรมตามแผนที่ได้กำหนดไว้ นักจัดการการฝึกอบรมจะต้องดำเนินการเกี่ยวกับสถานที่ของการฝึกอบรมให้เรียบร้อย ไม่ว่าจะเป็นในด้านของโต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ และสื่อการสอนต่างๆ แสงสว่าง อุณหภูมิ อาหาร หรือที่พักสำหรับผู้รับการอบรม นอกจากนั้น ยังต้องคอยดูแลและประสานงานกับวิทยากรของการฝึกอบรมด้วย ในระหว่างการฝึกอบรม นักจัดการการฝึกอบรมอาจจะต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นเฉพาะหน้า ดังนั้น จึงควรที่จะได้มีการเตรียมการแก้ไขปัญหานั้นๆ ไว้ด้วยเช่นกัน

6. ประเมินผลการฝึกอบรม ประกอบด้วยกระบวนการ 2 ชนิดด้วยกัน คือ การสร้างเกณฑ์สำหรับการประเมินผลและการวัดผลโดยใช้วิธีการทดลอง หรือวิธีการที่ไม่ใช่การทดลองเพื่อตรวจสอบว่ามีการเปลี่ยนแปลงใดๆ เกิดขึ้นหรือไม่

ภายหลังการฝึกอบรมควรมีการประเมินและติดตามผลหลังการฝึกอบรมไปแล้วระยะหนึ่ง (Follow-up) เพื่อศึกษาว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำสิ่งที่เรียนรู้ ที่ฝึกฝนไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการทำงาน การประกอบอาชีพหรือไม่ อย่างไร รวมทั้งมีพฤติกรรมการทำงานที่คาดหวังว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหรือไม่

จากการศึกษาขั้นตอนการฝึกอบรม ผู้วิจัยพบว่า มีขั้นตอนที่ยืดหยุ่น สามารถปรับใช้ให้เหมาะสมตามสถานการณ์ โดยผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวคิดในการจัดการฝึกอบรมในงานวิจัยครั้งนี้ คือ

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพ ข้อมูลผู้เข้ารับการฝึกอบรม รวมทั้งแนวคิดที่นำมาใช้เป็นฐานในการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับเป้าหมายที่ต้องการ

ขั้นที่ 2 ตั้งวัตถุประสงค์และแนวทางการฝึกอบรม

ขั้นที่ 3 ดำเนินการฝึกอบรม

ขั้นที่ 4 ประเมินผลหลังการฝึกอบรม และระยะติดตามผล

3. เทคนิคการฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นขั้นตอนสำคัญในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ตั้งแต่การสรรหา พัฒนา รักษาไว้และใช้ประโยชน์ การได้มาซึ่งบุคลากรที่ผ่านการคัดเลือก สรรหา จนได้คนเก่งที่มีความรู้จากระบบการศึกษามาสู่องค์กรแล้ว จำเป็นต้องพัฒนาคนเก่งให้สามารถปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างถูกต้อง การฝึกอบรมเป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาบุคลากรให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ซึ่งมีคุณค่าและคุณภาพตามที่องค์กรพึงประสงค์ ดังนั้น ทุกองค์การจึงให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรอย่างจริงจัง ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

วีระพันธ์ แก้วรัตน์ (2553 : 35-38) เสนอว่า ขั้นตอนการฝึกอบรมและหลักสูตรฝึกอบรม (Training Program Design) เป็นกระบวนการที่กระทำภายหลังการวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรมและพัฒนาขององค์กรแล้ว โดยการวิเคราะห์ภารกิจ หน้าที่ และกลุ่มผู้ฟัง หลักสูตรการฝึกอบรมที่สร้างขึ้นจะต้องสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม เมื่ออบรมแล้วจะต้องสามารถแก้ไขข้อบกพร่อง ปัญหา หรือตอบสนองความต้องการขององค์กรได้โดยมีเทคนิคการฝึกอบรมซึ่งมีสำคัญต่อการจัดฝึกอบรมเป็นอย่างมาก เพราะการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพและประสิทธิภาพของบุคคลในด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะและทัศนคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม อันจะทำให้สามารถนำสิ่งที่ฝึกอบรมให้ไปปรับใช้ได้กับการปฏิบัติงานจริง การประยุกต์และเลือกใช้เทคนิคและวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม เนื้อหาสาระในการหลักสูตร ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ความรู้และความสามารถของผู้เป็นวิทยากร โดยเทคนิคการฝึกอบรมหมายถึง วิธีการ หรือเครื่องมือ หรือกิจกรรมที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร และสื่อความหมายระหว่างผู้ที่เป็นวิทยากรกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม หรือระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยกัน หรือระหว่างบุคคลอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมในกระบวนการฝึกอบรมเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของบุคคลด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในระดับที่ต้องการ เพื่อนำความรู้ ทักษะ และทัศนคติไปใช้ในการปฏิบัติงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ มีดังนี้

1. การบรรยาย (Lecture) การบรรยายเป็นเทคนิควิธีที่ใช้ในการถ่ายทอดความคิดเห็น ความรู้ ตลอดจนข้อมูล ข้อเท็จจริงให้แก่ผู้ฟัง เป็นเทคนิคที่แพร่หลายและสามารถใช้ประกอบกับเทคนิคอื่นๆ ได้ แต่มีจุดด้อยตรงที่ลักษณะของการบรรยายจะเป็นระบบสื่อสารทางเดียว ยิ่งถ้ามีเวลาจำกัดโอกาสที่จะให้ผู้ฟังได้มีส่วนร่วมในการซักถาม หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่บรรยาย

จะไม่มี ผู้บรรยายไม่สามารถประเมินได้ว่าเมื่อจบการบรรยายแล้วผู้ฟังมีความรู้ ความเข้าใจ ในสิ่งที่บรรยายมากน้อยเพียงใด ซึ่งอาจจะต้องพิจารณาจากผลกระทบที่เกิดจากการบรรยายความสำเร็จของการบรรยายจะขึ้นอยู่กับความสามารถ และประสบการณ์ของผู้บรรยาย กล่าวคือผู้บรรยายบางคนสามารถบรรยายเรื่องที่ยากต่อการทำความเข้าใจ ให้ผู้ฟังเกิดความสนใจเกิดความกระจำงเกิดเป็นรูปธรรม นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ถ้าจะพิจารณาอย่างผิวเผินแล้วอาจคิดว่าการบรรยายเป็นสิ่งที่ง่าย สามารถใช้ได้ทุกโอกาส ซึ่งโดยข้อเท็จจริงแล้วถ้าจะให้การบรรยายเกิดประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ มีส่วนที่ต้องดำเนินการ 2 ส่วน คือ การเตรียมตัวในการบรรยายกับการบรรยาย

ข้อดี

1. การบรรยายเป็นเทคนิคที่ง่ายต่อการใช้ ผู้ที่มีประสบการณ์จะใช้เวลาในการเตรียมตัวน้อยลง
2. เนื้อหาสาระที่ผู้เข้ารับการอบรมจะได้รับมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้เวลาในการอบรมด้วยวิธีอื่น
3. สามารถให้การอบรมคนเป็นจำนวนมากๆ ในแต่ละครั้ง
4. สะดวกและช่วยลดภาระงานด้านการจัดการของฝ่ายฝึกอบรม
5. สามารถเน้นเนื้อหาสาระได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการอบรม
6. การบรรยายนอกจากจะใช้เป็นเทคนิคเฉพาะแล้ว ยังสามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการฝึกเทคนิคอื่นๆ เช่น การฝึกปฏิบัติงานจริงจำเป็นต้องใช้การบรรยายนำก่อน จึงอาจกล่าวได้ว่า การบรรยายเป็นเทคนิคพื้นฐานของเทคนิคพื้นฐานของเทคนิคอื่นๆ

ข้อจำกัด

1. ประสิทธิภาพของการบรรยายขึ้นอยู่กับความสามารถและประสบการณ์ของวิทยากร
2. การบรรยายเป็นลักษณะการสื่อสารทางเดียว ถ้าไม่เปิดโอกาสให้มีการซักถาม จะไม่สามารถประเมินได้ว่า ผู้ฟังมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่บรรยายเพียงใด
3. การบรรยายไม่อาจใช้กับทุกเรื่องได้ เช่น เรื่องที่ต้องการข้อสรุปเพื่อนำไปปฏิบัติการ
4. ช่วงความสนใจในการฟังของบุคคลแต่ละวัย แต่ละระดับบุคคลในองค์กรมีขีดจำกัด หากใช้เวลาในการบรรยายมากเกินไป จะไม่เกิดผลตามความมุ่งหมายที่กำหนด

สรุป การบรรยายที่มีการซักถามเป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับการฝึกอบรมที่มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ความรู้ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การยอมรับของผู้ที่มีส่วนร่วม การเปลี่ยนทัศนคติ ทักษะการแก้ปัญหา แต่ไม่เหมาะสมสำหรับความรู้ที่ได้จากการอบรมเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ในแนวใหม่

2. การอภิปราย (Discussion) คือ การที่กลุ่มคนที่มีความสนใจในปัญหาหรือเรื่องเดียวกัน ต้องการที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อหาข้อสรุปร่วมกันด้วยวิธีการวิเคราะห์ และพิจารณาโดยอาศัยความคิดเห็นร่วมกัน

2.1 การอภิปรายเป็นคณะ (Panel Discussion) เป็นการการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และมีประสบการณ์มาให้ความคิดเห็นหรือทรรศนะในเรื่องเดียวกัน จำนวนผู้อภิปรายอาจจะมีประมาณ 3-5 คน ในการอภิปรายผู้ทรงคุณวุฒิจะอภิปรายในลักษณะที่สนับสนุนหรือให้เหตุผลโต้แย้ง

ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยกัน เพื่อให้ความคิดกว้างไกลออกไป และตอนท้ายผู้ดำเนินการอภิปราย (Moderator) จะเป็นผู้สรุปความคิดเห็นของผู้สรุปความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2 การอภิปรายแบบชุมนุมปาฐกถา (Symposium Discussion) เป็นการอภิปรายที่เชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความรู้ในเรื่องที่สนใจในแต่ละด้าน มาร่วมเป็นองค์ ปาฐก ผู้ฟัง หรือผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะมีความรู้ความเข้าใจตามเรื่องและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ข้อดี

1. การอภิปรายช่วยเปลี่ยนบรรยากาศในการฟังของผู้ฟังหรือผู้เข้ารับการอบรม โดยได้สัมผัสกับแนวทางและวิธีการพูดของผู้อภิปรายในลักษณะหลากหลาย โดยเฉพาะการพูดโต้แย้งในการอภิปรายเป็นคณะ

2. การอภิปรายเป็นคณะช่วยสร้างแนวคิดให้แก่ผู้ฟังในทรรศนะที่ต่างกัน ทำให้เกิดความความรอบคอบ ในการตัดสินใจเลือกแนวทางที่ดีที่สุด ส่วนการอภิปรายแบบชุมนุมปาฐกถา ผู้ฟังจะรับความรู้จาก ผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะทาง ทำให้รู้จริง ได้ประโยชน์เต็มที่

3. การอภิปรายเป็นการแสวงหาข้อสรุปและแนวทางในการแก้ปัญหาของผู้ที่มีความสนใจร่วมกันใน ลักษณะที่มีความเป็นไปได้ของการนำไปใช้ เพราะความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มาอภิปรายบาง เรื่องผู้ฟังรับได้ บางเรื่องต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมซึ่งสามารถทำได้ในช่วงของคาบการอภิปราย (Forum Period)

4. การอภิปรายทั้งสองแบบสามารถใช้ได้กับคนกลุ่มใหญ่

ข้อจำกัด

1. ผู้ดำเนินการอภิปรายจะต้องเป็นผู้มีความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับการอภิปราย จึงจะสามารถ ควบคุมการอภิปรายให้ดำเนินไปสู่เป้าหมาย และเวลาของการอภิปรายที่กำหนดไว้

2. การพิจารณาเลือกเชิญผู้อภิปรายมีความสำคัญมาก หากได้ผู้มีความรู้ และประสบการณ์สูงจะทำให้การ อภิปรายเกิดผลดีและให้การอภิปรายเกิดผลดีและได้ประโยชน์แก่ผู้ฟัง

3. ผู้แม้จะมีส่วนร่วมในคาบของการอภิปราย แต่จัดว่ายังมีส่วนร่วมน้อย บางครั้งบรรยากาศไม่ส่งเสริม ทำให้ผู้ฟังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร

3. การสาธิต (Demonstration) เป็นการแสดงให้เห็นการปฏิบัติจริงซึ่งการกระทำหรือปฏิบัติจริงซึ่งการ กระทำหรือปฏิบัติจริงจะมีลักษณะคล้ายการสอนงาน การสาธิตนิยมใช้กับหัวข้อวิชาที่มีการปฏิบัติ เช่น การฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่างๆ นาฏศิลป์และขับร้อง วิธีการ วิทยาการทำให้ดูแล้วผู้เข้ารับการฝึกอบรมทดลองทำตาม

ข้อดี เกิดความรู้ความเข้าใจเร็ว และมีความน่าเชื่อถือสูง เพิ่มทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ดี ไม่เบื่อหน่าย สามารถปฏิบัติได้หลายครั้ง

ข้อจำกัด ต้องใช้เวลาเตรียมการมาก เหมาะกับการฝึกอบรมกลุ่มเล็กๆ วิทยาการต้องมีความชำนาญจริงๆ และต้องไม่พลาด

4. การสอน (Coaching) เป็นการแนะนำให้รู้วิธีปฏิบัติงานให้ถูกต้อง โดยปกติจะเป็นการสอนหรืออบรมในระหว่างการทำงาน ปฏิบัติงาน อาจสอนเป็นรายบุคคลหรือสอนเป็นกลุ่มเล็กๆ ซึ่งผู้สอนต้องมีประสบการณ์และทักษะในเรื่องที่สอนจริงๆ

ข้อดี เน้นเนื้อหาตามความเหมาะสมของแต่ละคน

ข้อจำกัด คุณค่าขึ้นกับผู้สอนงานซึ่งส่วนใหญ่คือหัวหน้างาน

5. การระดมสมอง (Brainstorming) เป็นการประชุมกลุ่มเล็กไม่เกิน 15 คน เปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีโดย ปราศจากข้อจำกัดหรือกฎใดๆ ในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง โดยไม่คำนึงว่าจะถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี ความคิดหรือข้อเสนอทุกอย่างจะถูกจดไว้แล้วนำไปถกเถียงกันอีกขั้นหนึ่ง ดังนั้นพอเริ่มประชุมต้องมีการเลือกประธานและเลขานุการของกลุ่มเสียก่อน

ข้อดี ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมโดยตรง ช่วยกันคิด ช่วยกันเสนอ ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ สามารถแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ได้ ทำให้ความคิดหลากหลายในเวลาจำกัดสามารถสร้างความสนใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ดี บรรยากาศเป็นกันเอง

ข้อจำกัด ได้ความคิดเห็นจำนวนมากแต่คุณค่าน้อย และต้องจำกัดกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อให้ทุกคนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ปัญหาที่นำมาระดมสมองควรเป็นปัญหาเดียว

6. การประชุมกลุ่มย่อย (Buzz Session) เป็นการแบ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นกลุ่มย่อยจากกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อยละ 2-6 คน เพื่อพิจารณาประเด็นปัญหา อาจเป็นปัญหาเดียวกันหรือต่างกัน ในช่วงเวลาที่กำหนด มีวิทยากรคอยช่วยเหลือทุกกลุ่ม แต่ละกลุ่มต้องเลือกประธาน และเลขานุการของกลุ่มเพื่อดำเนินการ แล้วนำความคิดเห็นของกลุ่มเสนอต่อที่ประชุมใหญ่

ข้อดี เปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็น บรรยากาศเป็นกันเอง

ข้อจำกัด การประชุมกลุ่มย่อยในในห้องเดียวกันอาจทำให้เกิดเสียงรบกวนกัน ประธานที่เลือกได้อาจไม่มีลักษณะผู้นำ ดำเนินการประชุมไม่ดีทำให้ผู้ร่วมการประชุมขาดการแสดงความคิดเห็น บางกลุ่มอาจได้ความคิดเห็นน้อย บางกลุ่มอาจใช้เวลามากทำให้ควบคุมเวลาได้ยาก

7. กรณีศึกษา (Case Study) เป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่นำเอาเรื่องราวหรือกรณีที่เป็นปัญหาเกิดขึ้นจริงๆ เสนอในกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม สมาชิกของกลุ่มจะใช้หลักวิชาการ และประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติงานมาผสมผสานเพื่อมาวิเคราะห์กรณีที่ยกมา โดยมีที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำและให้แนวทางเพื่อช่วยสมาชิกกลุ่มวิเคราะห์ปัญหาได้ตรงวัตถุประสงค์ขั้นตอนของการศึกษา จะเริ่มด้วยหลักการ และการให้ภาพต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาแก้ไขปัญหา จากนั้นผู้เข้าฝึกอบรมจะศึกษา อภิปราย และค้นคว้าตามหลักวิชาการ ซึ่งบางครั้งข้อมูลที่ต้องการอาจเป็นข้อมูลที่สำเร็จอยู่แล้ว แต่บางครั้งจำเป็นต้องค้นคว้าหาข้อมูลบ้าง และในขั้นตอนสุดท้ายผู้เข้ารับการอบรมจะต้องพิจารณาตัดสินใจแก้ปัญหาหรือกรณีที่นำเสนอภายใต้สภาพการณ์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด และเพื่อช่วยให้การตัดสินใจของผู้เข้ารับการอบรมดีขึ้น การนำเสนอกรณีหรือปัญหาจะต้องมีรายละเอียดมากพอที่จะทำให้ผู้ศึกษาได้เห็นจุดสำคัญของปัญหาและได้ข้อที่เป็นแนวทางนำไปสู่การตัดสินใจการแก้ปัญหากรณีศึกษาเหมาะสำหรับการฝึกอบรมทางด้านกฎหมาย ด้านการเงิน และการฝึกอบรมเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของมนุษย์ ประเภทบุคคลที่เข้าฝึกอบรมที่เหมาะสมที่จะใช้เทคนิควิธีนี้ คือผู้บริหาร ผู้จัดการและผู้ที่จะเข้าสู่ระดับมืออาชีพ ส่วนเรื่องการสอนตอบวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมจะใช้ได้ดีกับการฝึกอบรมที่ต้องการเปลี่ยนทัศนคติ และสร้างเสริมทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ข้อดี ช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมได้วิเคราะห์ตัดสินใจปัญหาในเรื่องที่เหมือนจริงและสามารถนำไปปรับใช้กับการปฏิบัติงานได้ กรณีศึกษาเป็นกิจกรรมที่มีบรรยากาศเป็นกันเองเพราะทุกคนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์

ข้อจำกัด สมาชิกบางคนอาจครอบงำความคิดของผู้อื่นเพราะบุคลิกภาพ วิทยุฉุฉิหรือคุณฉุฉิ กรณีศึกษาที่เป็นเรื่องจริงหาได้ยาก โดยเฉพาะเรื่องที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมและเหมาะสมกับเวลา การสร้างกรณีศึกษาเป็นงานที่ต้องใช้เวลาและงบประมาณ ตอนสรุปผลการกรณีศึกษาวิทยากรมักไม่ให้ความสำคัญและรีบสรุปจบ

8. การประชุมแบบฟอรัม (Forum) เป็นเทคนิคที่ใช้กับการประชุมกลุ่มใหญ่ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม โดยการซักถามแสดงข้อเท็จจริง ปรัชญาหรือแสดงความคิดเห็นกับวิทยากร วิธีการ วิทยากรพูดให้ฟังแล้วผู้ฟังสอบถามและแสดงความคิดเห็นได้

ข้อดี ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหา เป็นการกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องเตรียมตัวให้ดียิ่งขึ้น และมีบรรยากาศเป็นกันเอง

ข้อจำกัด เวลาอาจไม่พอถ้าเป็นเนื้อหาที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสนใจกันทุกคน พิธีกรและวิทยากรต้องมีความรู้ความสามารถดี ผู้เข้ารับการฝึกอบรมบางคนอาจไม่กล้าแสดงความคิดเห็น หรือบางคนพูดนอกประเด็น

9. เกมการบริหาร (Management Games) เป็นการแข่งขันระหว่างกลุ่มบุคคล ตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป โดยแข่งขันเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่ง เป็นการให้ปฏิบัติเหมือนเหตุการณ์จริง อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสื่อสาร การตัดสินใจ การวางแผน การเป็นผู้นำ มนุษย์สัมพันธ์ ฯลฯ ขนาดของกลุ่มในการแข่งขันขึ้นอยู่กับเกมการแข่งขัน วิธีการ ทุกคนในกลุ่มร่วมกันแข่งขันตามเกม

ข้อดี เป็นการย่อสถานการณ์จริงให้ฝึกในช่วงสั้นๆ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมช่วยกันคิดช่วยกันทำ ทำให้มีบรรยากาศเป็นกันเอง ได้รับความรู้โดยไม่รู้ตัว

ข้อจำกัด การเลือกเกมที่ไม่เหมาะสมจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ การแบ่งกลุ่มมากเกินไปจะเป็นอุปสรรคในการแข่งขัน และเกมบางชนิดต้องใช้อุปกรณ์และเวลา

10. การแสดงบทบาทสมมติ (Roleplaying) เป็นเทคนิคที่นำเอาเรื่องที่เป็นกรณีตัวอย่างมาเสนอในรูปแบบการแสดงบทบาท ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เห็นภาพชัดเจน ได้สัมผัสกับประสบการณ์และความรู้สึกที่แท้จริงเกี่ยวกับปัญหาที่เป็นกรณีตัวอย่าง การแสดงบทบาทสมมติช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับทราบข้อมูลและเรื่องราวที่ตรงกับเนื้อเรื่องที่ใช้ในการศึกษาแนวเดียวกัน ซึ่งต่างจากกรณีศึกษาที่ผู้เข้ารับการอบรมอ่านเนื้อหาแล้วต้องจินตนาการและตีความหมายของปัญหาในบางครั้งอาจทำให้เกิดความเข้าใจไขว้เขวได้ นอกจากนี้หลังการแสดงบทบาทสมมติแล้ว ผู้เข้ารับการอบรมสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ พร้อมกันทั้งกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อยได้ทำให้ได้ข้อสรุปเพื่อการแก้ปัญหา การแสดงบทบาทสมมติ ผู้ให้การฝึกอบรมจะต้องเตรียมเรื่อง เนื้อหา และบทบาทข้อตัวละครไว้ล่วงหน้า ส่วนผู้แสดงบทบาทจะใช้วิธีอาสาสมัครจากสมาชิกผู้เข้าอบรม เพื่อให้การแสดงบทบาทได้สมจริง และในการแสดงผู้ให้การอบรมเป็นเพียงแต่ให้ข้อมูลพร้อมทั้งชี้แจงได้เข้าใจเนื้อเรื่องและบทบาทของตน ผู้แสดงจะแสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดของตนในบทที่ได้รับมอบหมาย สมาชิกที่ได้เข้ารับการอบรมที่เป็นผู้ดูจะได้รับการบอกเล่าเรื่องราวและปัญหาอย่างย่อๆ ส่วนรายละเอียดให้สังเกตจากพฤติกรรมของผู้แสดง หลักการแสดงบทบาทผู้เข้ารับการอบรมจะอภิปรายโดยใช้ประสบการณ์เรียนรู้มาวิเคราะห์ปัญหาจากพฤติกรรมที่แสดงบทบาทสมมติ พร้อมทั้งแสดงแนวทางในการแก้ปัญหา

ข้อดี

1. การใช้บทบาทสมมติช่วยกระตุ้นให้สมาชิกผู้เข้ารับการอบรมเกิดความสนใจเรื่องที่อบรม
2. ส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมได้แสดงออกด้วยการปฏิบัติจริง ทำให้ประสิทธิภาพของการเรียนรู้เพิ่มขึ้น
3. เปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทดลองแสดงบทบาทตามแนวคิด และสามารถแสดงบทบาทซ้ำได้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและหาข้อสรุปได้
4. เป็นเทคนิคที่สามารถใช้ได้ทั้งในกรณีที่มีการวางแผนล่วงหน้า และไม่ได้วางแผนล่วงหน้า
5. ส่งเสริมความคิดริเริ่มของผู้เข้ารับการอบรม

ข้อจำกัด

1. การใช้เทคนิคนี้ผู้ให้การอบรมอาจมีความยุ่งยากเกี่ยวกับการเตรียมการล่วงหน้า
2. การแสดงบทบาทสมมติต้องใช้เวลามาก ซึ่งมีผลกระทบต่อระยะเวลาการฝึกอบรม
3. การหาอาสาสมัคร เพื่อแสดงบทบาทเป็นอุปสรรค เพราะบางคนไม่กล้าแสดงออก
4. ผู้ให้การฝึกอบรมต้องเป็นผู้มีความสามารถในการเชื่อมโยงความคิดของสมาชิกที่เข้าอบรมไปสู่ ข้อสรุปได้

11. การสัมมนา (Seminar) เป็นการประชุมของผู้ที่ปฏิบัติอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันแล้วพบปัญหาเหมือนกัน เพื่อร่วมกันแสดงความคิดเห็นหาแนวทางปฏิบัติในการแก้ปัญหา ทุกคนที่ไปร่วมในการสัมมนาต้องช่วยกันพูดช่วยกันแสดงความคิดเห็น ปกติจะบรรยายให้ความรู้พื้นฐานก่อนแล้วแบ่งกลุ่มย่อย จากนั้นนำผลการอภิปรายของกลุ่มย่อยเสนอที่ประชุมใหญ่

ข้อดี เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีโอกาสมีส่วนร่วมมาก ผลสรุปของการสัมมนานำไปเป็นแนวทางแก้ปัญหาได้ดี

ข้อจำกัด ที่ปรึกษากลุ่มหรือสมาชิกบางคนอาจครอบงำความคิดของผู้อื่นได้เพราะวัยวุฒิหรือคุณวุฒิหรือตำแหน่งหน้าที่การงาน ถ้าเวลาจำกัดรีบสรุปผลอาจได้ข้อสรุปที่ไม่น่าพอใจ

12. การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip) เป็นการนำผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปศึกษายังสถานที่อื่นนอกสถานที่ฝึกอบรม เพื่อให้พบเห็นของจริงซึ่งผู้จัดต้องเตรียมการเป็นอย่างดี วิธีการนำผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปศึกษาดูงานนอกสถานที่

ข้อดี เพิ่มความรู้ความเข้าใจได้เห็นการปฏิบัติจริง สร้างความสนใจ และความกระตือรือร้น สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ข้อจำกัด ต้องใช้เวลาและเสียค่าใช้จ่ายมาก ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะเจ้าของสถานที่ที่จะไปศึกษา

13. การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เป็นรูปแบบของการฝึกอบรมที่ส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้ทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ สามารถนำสิ่งที่ได้รับไปปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงที่ผู้เข้าอบรมปฏิบัติอยู่ ลักษณะของการประชุมเชิงปฏิบัติการจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เป็นการให้ความรู้ของวิทยากร เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้เข้ารับการอบรม ให้สามารถ

แก้ไขข้อขัดข้องในการทำงาน กำหนดแนวทางในการปฏิบัติและปรับปรุงงาน และเป็นการปฏิบัติการของผู้เข้ารับการอบรมที่จะหาหรือ อภิปราย ให้ได้แนวทางแก้ปัญหาหรือวิธีการ ปฏิบัติงาน โดยอาจจะดำเนินการทั้งกลุ่มใหญ่หรือแ่งเป็นกลุ่มย่อย ซึ่งการดำเนินการของส่วนที่สองจะอาศัยหลักวิชาการหรือหลักการที่วิทยากรได้บรรยายหรืออภิปรายมาใช้ประกอบเป็นแนวทาง

ข้อดี

1. การประชุมปฏิบัติการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เข้ารับการอบรมทุกคน
2. ผู้เข้าอบรมมีอิสระในการคิดและปฏิบัติงานกลุ่ม
3. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำผลการประชุมปฏิบัติการไปใช้ในการ

ดำเนินงาน และปฏิบัติงานใน หน่วยงานของตน

ข้อจำกัด

1. จะต้องใช้เจ้าหน้าที่จำนวนมากเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้เข้ารับการอบรมในแต่ละกลุ่ม รวมทั้งการ จัดวิทยากรประจำกลุ่ม

2. ต้องใช้เวลามากโดยเฉพาะเวลาสำหรับการปฏิบัติงานกลุ่ม

14. การอบรมด้านความรู้สึก (Sensitivity Training) เป็นการอบรมในลักษณะของผู้เข้ารับการอบรมจะเรียนรู้พฤติกรรมของกลุ่มผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมกับกลุ่ม ประสบการณ์ทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จ ความผิดหวังและความคับข้องใจของกลุ่ม จะได้รับการแก้ไขปัญหากันเองภายในกลุ่ม การแสดงออกทางความรู้สึกของคนในกลุ่มอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนมากกว่าการเรียนรู้ จุดประสงค์ที่สำคัญของการอบรมด้านความรู้สึก เป็นการสอนให้เข้าใจในเรื่องของประสิทธิภาพของกลุ่มพลวัตร และพฤติกรรมของกลุ่มที่ขาดประสิทธิภาพ โดยแจ้งว่าสิ่งที่เรียนรู้จากกลุ่มจะได้รับการนำไปสู่การปฏิบัติงานของแต่ละคน

ข้อดี

1. เปิดโอกาสให้สมาชิกที่เข้ารับการอบรมแสดงออกด้านความรู้สึก และรู้จักควบคุมความรู้สึกที่อาจมีผลกระทบต่อผู้อื่น
2. ผู้เข้ารับการอบรมได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกอย่างทั่วถึง
3. ส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่พฤติกรรมที่พึง

ปรารถนาขององค์การ

ข้อจำกัด

1. ไม่สามารถใช้ได้กับบุคลากรทุกระดับขององค์การ
2. จำนวนผู้เข้าอบรมจะจำกัดเพียงกลุ่มเล็กๆ ประมาณ 6-8 คน
3. ผู้ให้การอบรมจะต้องเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องกลุ่มพลวัตรเป็นอย่างดีการ

เลือกใช้เทคนิคการฝึกอบรม

การเลือกใช้เทคนิคการฝึกอบรมให้เหมาะกับโครงการฝึกอบรมในแต่ละครั้งนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะการใช้เทคนิคการฝึกอบรมที่เหมาะสมนั้นสามารถช่วยให้เกิดการเรียนและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ซึ่งได้แก่ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ตามวัตถุประสงค์ สถานการณ์และปัจจัยอื่นๆ ของโครงการฝึกอบรมนั้นๆ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรม การเทคนิคการฝึกอบรมจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรมว่า ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ หรือทักษะหรือเจตคติ

หรือทั้ง 3 ด้านไปพร้อมๆ กัน ถ้าต้องการให้เกิดความรู้เฉพาะอย่างยิ่งความรู้ระดับความจำ ความเข้าใจ และมีผู้เข้ารับการอบรมจำนวนมาก อาจจะใช้เทคนิคการบรรยายได้ แต่ถ้าต้องการให้ผู้เข้าฝึกอบรมจำได้แม่นยำและจำได้นานและเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นนั้น อาจจะต้องใช้กิจกรรม หรือ โสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ ประกอบการบรรยายด้วย น่าจะเป็นประโยชน์ได้อย่างมาก และน่าจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีโอกาสใช้ประสาทสัมผัสทุกด้านซึ่งจะช่วยให้การฝึกอบรมในแต่ละครั้งได้รับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างแน่นอน

2. สอดคล้องกับเนื้อหาสาระในหลักสูตร ต้องสอดคล้องกับเนื้อหาสาระในหลักสูตร เพราะเนื้อหาสาระนั้นจะต้องมีความยากง่าย พอเหมาะกับความรู้ความสามารถและต้องมีความต่อเนื่องกับพื้นฐานเดิมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอีกด้วย โดยปกติแล้วเพื่อหาสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรมแล้วมักจะแบ่งเนื้อหาออกได้เป็นเนื้อหาประเภท ข้อเท็จจริง ความรู้ทั่วไป แนวคิดและหลักการการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถทักษะและทัศนคติ ซึ่งในทำนองเดียวกันก็ไม่อาจแยกเนื้อหาสาระของวิชาใดวิชาหนึ่งออกจากกิจกรรมวิธีการหรือเทคนิคการฝึกอบรมได้แต่อย่างใด และถ้าหากจะถือหลักการเรียนรู้โดยการกระทำด้วยแล้ว จะเห็นได้ชัดเจนมากขึ้นว่า ไม่สามารถจะแยกเนื้อหาสาระของหลักสูตรออกจากเทคนิคการฝึกอบรมได้เลย เพราะว่ากิจกรรมที่กระทำนั้น เป็นทั้งเนื้อหาสาระและเทคนิคการฝึกอบรมพร้อมๆ กันนั่นเอง

3. ผู้เข้ารับการอบรม ในการใช้เทคนิคการฝึกอบรมต้องคำนึงถึงผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญ อันได้แก่ ระดับของความรู้ความสามารถ ระดับการศึกษา อายุ เพศ และจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วย ผู้เข้ารับการอบรมที่มีระดับความสามารถ และความสามารถ และความฉลาดสูงมากๆ ชอบที่จะเรียนรู้ และเรียนรู้ได้ดีในบรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตยและเป็นกันเองมาก แต่ผู้ที่จะเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่มน้อย และเน้นการเรียนรู้ตามลำพังมากกว่า จึงเห็นได้ว่า เทคนิคการฝึกอบรมที่จะอบรมมาใช้นั้นต้องเปิดโอกาสให้ผู้เข้าฝึกอบรมที่มีความฉลาดมากมีอิสรภาพที่จะเรียนรู้ในบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตยการฝึกอบรมนั้นๆ ก็ต้องเอื้ออำนวยให้บุคคลเหล่านี้ได้เรียนรู้ตามลำพังให้มากกว่าผู้มีความสามารถและความเฉลียวฉลาดไม่ค่อยมากนักดังนี้ เป็นต้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีความสามารถและความฉลาดพอสมควรนั้น ก่อนข้างจะได้รับผลประโยชน์และเรียนรู้ได้ดีในบรรยากาศของการเป็นประชาธิปไตยหรือมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้น การฝึกอบรมควรจะเป็นประสบการณ์ที่น่ารื่นรมย์และมีสภาพส่วนผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีความรู้ความสามารถและความสามารถและความเฉลียวฉลาดน้อย ชอบที่จะเรียนรู้และเรียนรู้ได้ดีโดยการใช้เทคนิคการฝึกอบรมประเภทที่ครูหรือวิทยากรเป็นศูนย์กลาง มากกว่าวิธีการเรียนรู้อื่นๆ นอกจากด้านความรู้ความสามารถและความเฉลียวฉลาดของผู้เข้ารับการฝึกอบรมแล้วต้องคำนึงถึงระดับการศึกษาหรือประสบการณ์เดิมของเขาด้วย กล่าวคือ เทคนิคที่ใช้ต้องไม่ยุ่งยากสลับซับซ้อนมากเกินไปจนเกินแก่การทำความเข้าใจให้แก่ผู้เข้ารับการอบรมที่มีระดับการศึกษาไม่สูงนัก และหากใช้เทคนิคการฝึกอบรมที่ง่ายจนเกินไปกับผู้เข้ารับการอบรมที่มีระดับการศึกษาสูงๆ ก็จะทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนรู้แต่อย่างใดเลยในทำนองเดียวกันอายุหรือวัยของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก็มีความสำคัญที่ต้องคำนึงถึง เพราะธรรมชาติของการเรียนรู้ของเด็กแตกต่างจากธรรมชาติของการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ วิธีการ กิจกรรม โสตทัศนูปกรณ์ และเทคนิคการฝึกอบรมก็จะต้องแตกต่างกันไปด้วยการใช้เทคนิคการฝึกอบรม และการจัดกิจกรรมนั้นจะต้องให้สอดคล้องกับความแตกต่างดังกล่าว

ไม่ว่าจะเป็นความต้องการที่จะรู้ถึงเหตุผลที่ว่าทำไมจะต้องเรียนรู้ การมีความเข้าใจในตนเองบทบาทของประสบการณ์ ความรู้เพื่อจะเรียนรู้ แนวโน้ม ของการเรียนรู้และรวมถึงแรงจูงใจที่จะต้องการจะเรียนรู้อีกด้วย

4. ต้องคำนึงถึงจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม สำหรับจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมก็มีความสำคัญต่อการเลือกใช้เทคนิคฝึกอบรมถ้าจำนวนคนมีมากคงจะต้องใช้เทคนิคประเภทบรรยาย การอภิปรายเป็นคณะ เพราะคงจะไม่สามารถใช้เทคนิคการฝึกอบรมประเภทที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมได้กระทำหรือเรียนโดยอาศัยกระบวนการกลุ่มแต่อย่างใดดังนี้ เป็นต้น

5. ความรู้ความสามารถของวิทยากร

โดยสรุปเทคนิคการฝึกอบรมสามารถเพิ่มพูนสมรรถภาพและประสิทธิภาพของบุคคลในด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะและทัศนคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคการฝึกอบรมแบบผสมผสานโดยเลือกใช้เทคนิคของการฝึกอบรมแบบสัมมนา การแสดงบทบาทสมมติ การระดมสมอง และการสอน ให้มีความเหมาะสมกับรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในแต่ละองค์ประกอบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

นพดล ภาชนะวิเชียร (2540 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ได้รับการสร้างเสริมด้วยกระบวนการที่พัฒนาตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการสร้างเสริมค่านิยม และสร้างเสริมค่านิยมด้านความรับผิดชอบให้แก่แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย 2 กระบวนการย่อย คือ กระบวนการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับค่านิยมของนักเรียน และกระบวนการนำข้อมูลไปใช้เพื่อพัฒนาค่านิยมด้วยกระบวนการกระจำนียมและการส่งเสริมพฤติกรรมที่แสดงถึงค่านิยม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 43 คน ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัดขึ้นควบคู่กับการเข้าร่วมกิจกรรมตามกระบวนการที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทส์ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสร้างเสริมค่านิยมที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้สร้างเสริมค่านิยมเป้าหมายให้แก่แก่นักเรียนได้ โดยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามกระบวนการที่พัฒนาขึ้น มีพัฒนาการในค่านิยมด้านความรับผิดชอบมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ทั้งในด้านความรู้ ความรู้สึกที่ดี และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงค่านิยม นั้น

จันทร์ สุกุลวงศ์ไพบูลย์ (2546 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 420 คน โดยสร้างแบบวัด 3 องค์ประกอบ คือ แบบวัดความรู้เชิงจริยธรรม แบบวัดความรู้สึกเชิงจริยธรรม และแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม หากคุณภาพของแบบวัดด้วยการหาค่าความเที่ยง ค่าดัชนีอำนาจจำแนกรายข้อ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวม ผลการค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยใช้เทคนิคกลุ่มรู้ชัด (Known Group) ของกลุ่มที่มีพฤติกรรมความรับผิดชอบสูงกับกลุ่มที่มีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่ำ

พบว่า คะแนนด้านความรู้เชิงจริยธรรม ความรู้สึกเชิงจริยธรรม และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และคะแนนรวมทั้ง 3 องค์ประกอบ มีค่าสถิติ t ตั้งแต่ 3.26-5.05 แสดงว่าสองกลุ่มแตกต่างกัน ค่าเกณฑ์ปกติของแบบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ มีการจัดทำในภาพรวมทั้ง 3 องค์ประกอบ และจำแนกตามองค์ประกอบที่วัด โดยจัดทำในรูปของคะแนนดิบ และคะแนนที่ ตามตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile Norm) พบว่า แบบวัดความรู้เชิงจริยธรรม มีคะแนนเฉลี่ย 13.34 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 12.28 สูงกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม 17 คะแนน แบบวัดความรู้สึทางจริยธรรม มีคะแนนเฉลี่ย 49.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.36 อยู่ในขั้นเห็นคุณค่า และแบบวัดการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม มีคะแนนเฉลี่ย 51.05 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.46 อยู่ในขั้นการให้ผู้อื่นยอมรับตน

วัฒนา สุวรรณไตรย์ และประยูร บุญใช้ (2549 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) เพื่อแสวงหารูปแบบและแนวทางพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาสาขาครุศาสตร์ที่เข้าศึกษาตามหลักสูตรใหม่ ซึ่งนักศึกษาใช้เวลาศึกษา 5 ปี เพื่อเตรียมเข้าสู่วิชาชีพครู และเป็นความมุ่งหวังที่จะให้กระบวนการผลิตครูให้ได้ครูดีมีคุณธรรม เพื่อไปทำภารกิจในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล กล่าวคือให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่สังคมไทยคาดหวัง ส่งผลถึงคนไทยที่มีคุณภาพต่อไป ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมที่พัฒนาขึ้นมีพฤติกรรมจริยธรรมหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ในภาพรวม และ 2 ด้านย่อย คือ ด้านความเมตตากรุณา และด้านความรับผิดชอบต่อส่วนตนด้านความมีระเบียบวินัย คะแนน พฤติกรรมไม่แตกต่างกัน นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนพฤติกรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกันกับนักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมที่พัฒนาขึ้นมี คะแนนพฤติกรรมจริยธรรมระยะติดตามผลสูงกว่าคะแนนพฤติกรรมจริยธรรมหลังการอบรมโดยรวม และ 2 ด้านย่อย คือด้านความเมตตากรุณาและด้านความรับผิดชอบต่อส่วนตนด้านความมีระเบียบวินัยไม่แตกต่างกัน

จรรยา เครือชัย (2550 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบวัดคุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่อส่วนตน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาแบบวัดคุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่อส่วนตน หาคุณภาพของแบบวัด และสร้างเกณฑ์ปกติของแบบวัดคุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่อส่วนตน กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำนวน 1,056 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้คือแบบวัดคุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่อส่วนตน มีลักษณะเป็นแบบปรนัยกำหนดสถานการณ์ที่เกี่ยวกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน จำนวน 40 ข้อ แบ่งเป็นความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อเพื่อน และความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ครู อาจารย์ ผลการวิจัยพบว่า ได้แบบวัดคุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่อส่วนตน มีลักษณะการให้คะแนนตามตัวเลือก คือ ระดับ 1 หมายถึง การตอบสนองตามหน้าที่ การเชื่อฟังและคล้อยตาม ระดับ 2 หมายถึง การตอบสนองตามระดับความพอใจ และระดับ 3 หมายถึง การตอบสนองที่เป็นการยกย่องในคุณค่า อยากเชิญชวนส่งเสริม มีคุณภาพของแบบวัดที่มีความแม่นยำตรงตามเนื้อหา มีค่าอำนาจจำแนก มีความเชื่อถือได้ มีความแม่นยำตรงเชิงโครงสร้าง ในระดับที่เหมาะสม

ฉันทนา จันทรบรรจง (2551 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของนโยบายรัฐบาลต่อการปลูกฝังจิตสาธารณะและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษานโยบายรัฐบาลระหว่างปี พ.ศ. 2540-2551 เกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสาธารณะและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ 2) เพื่อศึกษาสภาพและผลการดำเนินงานตามนโยบาย 3) เพื่อศึกษาผลกระทบของนโยบาย 4) เพื่อเปรียบเทียบกับกรณีของประเทศญี่ปุ่น และเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสม (Mixed Methods) ผลการวิจัยพบว่า 1) นโยบายของรัฐบาลไทยไม่ต่อเนื่องกัน และไม่ชัดเจน แต่ในนโยบายในกฎหมายการศึกษาและหลักสูตรได้กำหนดเรื่องจิตสาธารณะไว้ชัดเจน เพียงแต่ยังไม่ชัดเจนเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม 2) การดำเนินงานตามนโยบาย ตามความคิดเห็นของครู 380 คน พบว่า อยู่ในระดับมาก แต่ผลการทดสอบความรู้ ทักษะ และเจตคติของนักเรียน 2,330 คน พบว่า มีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 58.96 3) ผลกระทบของนโยบายต่อการบริหารสถานศึกษามีทั้งบวกและลบ ความพึงพอใจต่อพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งสำรวจจากผู้บริหารสถานศึกษา 247 คน และครู 328 คน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก 4) การศึกษานโยบายของประเทศญี่ปุ่น เปรียบเทียบกับประเทศไทย พบว่า นโยบายของญี่ปุ่นชัดเจนกว่า หลักสูตรเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กมากกว่า ตำราเรียนและระบบควบคุมคุณภาพตำราเรียนดีกว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ 31 ท่าน จึงเสนอการปรับปรุงนโยบายเกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสาธารณะและความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาภาคบังคับของไทย 7 ประการ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายด้านจิตสาธารณะและความรับผิดชอบต่อสังคมในมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายด้านความเป็นพลเมืองในพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ 3) การจัดตั้งคณะกรรมการวิจัยและอนุมัติตำราเรียนสำหรับการศึกษาระดับที่เชี่ยวชาญ 4) การปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางระดับประถมศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา 5) การปรับโครงสร้างและนิยามของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 6) การกำหนดให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีจิตสาธารณะและรับผิดชอบต่อสังคม 7) การกำหนดให้สถานศึกษาทำแผนปฏิบัติการประจำปี ที่สนองนโยบายของทั้งหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานอื่น เพื่อขอจัดความซ้ำซ้อน

เมธี ธรรมวัฒนา (2551 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมและวินัยของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมและวินัยของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรม ออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมและวินัย ศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรม โดยดำเนินการวิจัยในวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก มหานคร ด้วยการสำรวจพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมและวินัยของนักศึกษาออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมและวินัยของนักศึกษา และศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมด้วยการวิจัยเชิงทดลองแบบเปรียบเทียบ 2 กลุ่ม ก่อนและหลังทดลอง ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมและวินัยของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ระดับพอใช้เมื่อจำแนกนักศึกษาตามระดับพฤติกรรมแล้ว พบว่า นักศึกษายังมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมและวินัยในระดับควรปรับปรุงอยู่ร้อยละ 6.88 และ 9.27 ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน การออกแบบและพัฒนากิจกรรมดำเนินการตามข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมที่ต้องเน้นพัฒนาทั้งด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและวินัย โดยสร้างตามกรอบแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญ จนได้กิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบจำนวน 11 กิจกรรม ส่วนการศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมพบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมและวินัยหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ ที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบและวินัยระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมหลังทดลอง พบว่า พฤติกรรมความรับผิดชอบกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมพงษ์ บุญญา (2552 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้กิจกรรมการ กระจำง่าคำนิยามต่อการมีวินัยในตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี โครงการเกษตรเพื่อ ชีวิต เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการกระจำง่าคำนิยามต่อการมีวินัยในตนเองของนักศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี โครงการเกษตรเพื่อชีวิตและเปรียบเทียบการมีวินัยในตนเองของนักศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองจำนวน 15 คน เข้ารับการฝึกกิจกรรมการกระจำง่าคำนิยามต่อการมีวินัยในตนเอง กับกลุ่มควบคุม 15 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการฝึกกิจกรรมการกระจำง่าคำนิยามต่อการ มีวินัยในตนเอง มีวินัยในตนเองสูงกว่าก่อนร่วมกิจกรรม และสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ร่วมกิจกรรมใน ระยะหลังทดลองและระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จันทนา เริ่มสินธุ์ (2553 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคำนิยาม ชีวิตของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ : การวิเคราะห์และประเมินพระระดับ มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาโครงสร้างคำนิยามชีวิตของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อวัดและประเมินคำนิยามชีวิตของ นักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ และวิเคราะห์ปัจจัยระดับนักศึกษาและระดับมหาวิทยาลัยที่มีอิทธิพล ต่อคำนิยามชีวิตของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้วยการพัฒนาโครงสร้างคำนิยามชีวิตของนักศึกษา ครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่เป็นวิธีปฏิบัติ ตามแนวคิดของ Rokeach เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษา ครูมหาวิทยาลัยราชภัฏที่กระจายทุกภาคใน 30 มหาวิทยาลัย จำนวนนักศึกษา 1,324 คน อาจารย์ จำนวน 442 คน เจ้าหน้าที่จำนวน 147 คน และชุมชนจำนวน 145 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามจำนวน 4 ฉบับ จำแนกตามแหล่งข้อมูล 4 แหล่ง เพื่อตรวจสอบ โครงสร้างคำนิยามชีวิตของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น และการใช้เทคนิคการวิเคราะห์พระระดับด้วยโปรแกรม HLM สรุป ผลการวิจัยได้ว่า โครงสร้างคำนิยามชีวิตของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ มี 13 องค์ประกอบ ได้แก่ ความทะเยอทะยาน ความสามารถในการทำงาน ความมีชีวิตชีวา ความเมตตา ความซื่อสัตย์ จินตนาการ ความมีสติปัญญา ความมีเหตุผล การควบคุมตนเอง ความรัก ความสุภาพอ่อนน้อม ความรับผิดชอบ และความรักธรรมชาติ นักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏมีคำนิยามชีวิตโดยภาพรวมอยู่ ในระดับมาก ปัจจัยระดับนักศึกษาที่มีอิทธิพลทางบวกต่อคำนิยามชีวิตของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราช ภัฏ คือความคาดหวังต่อการศึกษาระดับปริญญาโท การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และเจต คติต่ออาชีพครู ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทางลบ คือ สาขาวิชาเอกอื่นๆที่ไม่ใช่เอกคณิตศาสตร์ วิทยา ภาษาและสังคม มีเกรตเฉลี่ยต่ำกว่า 2.51 สำหรับปัจจัยระดับมหาวิทยาลัยที่มีอิทธิพลทางบวกคือ บรรยากาศของมหาวิทยาลัย

ชญาณิศวรร กุลรัตน์มณีพร และคณะ (2555 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัย เรื่อง การ เสริมสร้างคำนิยาม : การทบทวนองค์ความรู้และแนวทางการวิจัยด้านคำนิยามไทยในอนาคต มี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยด้านคำนิยามในประเทศไทย อัน นำไปสู่การจัดทำแผนด้านการวิจัยเกี่ยวกับคำนิยามในประเทศไทย โดยเป็นการศึกษาเชิงบูรณาการ ทั้งนี้มีกรอบแนวคิด คือ ความรู้ชัดแจ้งหรือความรู้ที่เป็นวิทยาการ ซึ่งเป็นการใช้ความรู้ที่เป็นหลักฐาน เชิงประจักษ์ที่เก็บรวบรวมไว้ในหนังสือ งานวิจัยและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำนิยามไทย จาก

แหล่งข้อมูลในประเทศไทย จำนวน 6 แหล่ง ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2504-2554 รวมระยะเวลา 50 ปี จากนั้นจึงใช้แนวคิดของ Milton Rokeach และ Gordon W. Allport and Leo Postman ในการวิเคราะห์จำแนก แบ่งหมวดหมู่ ประเภทและจัดกลุ่มเอกสารเกี่ยวกับค่านิยมไทยในแต่ละช่วง ระยะเวลา และความรู้ความรู้อื่นๆ หรือความรู้ฝังลึก หรือความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาและประสบการณ์ เป็นความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ ใช้การสัมภาษณ์ระดับลึกและสัมภาษณ์เป็นกลุ่มกับบุคคลผู้ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิมีชื่อเสียงระดับประเทศ ที่ทำงานวิชาการและงานที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมไทย จำนวน 14 ท่าน คัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกแบบ เจาะจง (Purposive Sampling) และวิธีการลูกบอลหิมะ ผลการศึกษา พบว่า ตลอดระยะเวลา 50 ปี ที่ผ่านมา งานศึกษาและจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมไทยที่รวบรวมได้มีทั้งสิ้น 600 เอกสาร โดยเฉลี่ยมีงานศึกษาเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเพียงปีละประมาณ 12 เรื่อง เมื่อพิจารณาในแต่ละช่วง 10 ปี พบว่า เนื้อหาหรือประเด็นต่างๆ ของเอกสารมีความหลากหลายค่อนข้างสูง และมีทิศทางที่ไม่ค่อย ชัดเจน อย่างไรก็ตามเมื่อจำแนกเอกสาร 7 กลุ่ม พบว่า การศึกษาและเอกสารเกี่ยวกับค่านิยมด้าน สุนทรียศาสตร์และค่านิยมตามแนวการเมือง ในประเทศไทยมีอยู่จำนวนน้อยมาก ขณะที่การศึกษาและ เอกสารเกี่ยวกับค่านิยมด้านสังคม มีมากถึงร้อยละ 37 แนวทางการศึกษาวิจัยด้านค่านิยมไทย ในอนาคต ควรที่จะมุ่งในประเด็นที่ทันสมัย ถูกต้องและต้องก้าวข้ามจุดยืนเดิมๆ โดยมีการศึกษาให้ เป็นสหสาขาวิชามากขึ้น เน้นการศึกษาค่านิยมตามแนวทฤษฎี ใช้หลักวิชาการเข้ามาร่วมด้วย และการคิดอย่างเป็นระบบ รวมถึงให้ความสำคัญต่อการได้มา การธำรงรักษาและการใช้อำนาจ เหนือบุคคลอื่น เป็นต้น

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Xiao (1998 : เว็บไซต์) ทำการวิจัย เรื่อง A Comparative Study of Childrearing Values in The United State and China เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการอบรม เลี้ยงดูของนักเรียนชาวอเมริกันและจีน ผลการวิจัยพบว่า ค่านิยมจากการอบรมเลี้ยงดูของนักเรียนมี ความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะค่านิยมด้านวัฒนธรรม ซึ่งแสดงว่าบ้านหรือครอบครัวมี อิทธิพลต่อการอบรมให้นักเรียนมีค่านิยมอย่างไรก็ได้ เนื่องจากพบว่า ครอบครัวคนจีนมีการอบรมให้ นักเรียนอยู่ในกรอบของวัฒนธรรม จารีตประเพณีที่เคร่งครัด จึงทำให้นักเรียนอยู่ในกรอบของ วัฒนธรรมมากกว่านักเรียนอเมริกา เนื่องจากในอเมริกามีการเลี้ยงดูแบบอิสระเสรี แสดงให้เห็นว่า ครอบครัวมีอิทธิพลต่อการพัฒนาค่านิยมของคนในครอบครัวเป็นอย่างมาก

Tillman (2004 : 115-120) ได้พัฒนาค่านิยมในการดำเนินชีวิตของเด็กอายุระหว่าง 8-14 ปี โดยใช้รูปแบบการจัดโปรแกรมการศึกษาค่านิยม 12 ค่านิยม ที่มีความจำเป็นสำหรับเด็ก และได้รับค่านิยมด้านความรับผิดชอบเป็นค่านิยมหลักที่มีองค์ประกอบคือ มีความรู้ที่ติดต่อการมี ความรับผิดชอบ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบ และมีทักษะที่แสดงออกถึงความ รับผิดชอบ โดยโปรแกรมสำหรับเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบประกอบด้วย 15 กิจกรรม ทั้งนี้ได้เสนอทางเลือกสำหรับพัฒนาค่านิยมด้านความรับผิดชอบสำหรับเด็กวัย 13-14 ปี คือ การ เสริมสร้างค่านิยมในการสอนหลักสุตรปกติ เรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างของบทบาทหน้าที่ การ บริการสาธารณะ โครงสร้างสังคม เป็นต้น

Brantingham (2001 : 161-170) ได้ทำการวิจัย เรื่อง How the Principles of Democracy are Acculturated Into an Intermediate Elementary Classroom โดยการ

สังเกตการสอนในชั้นเรียน 2 ชั้นเรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งตามความสำคัญ 3 ส่วน คือ 1) เรื่องของความมีอิสระกับความรับผิดชอบ 2) กระบวนการในการตัดสินใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวม 3) การให้เกียรติผู้อื่น พบว่า ในทรศนะของกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมการวิจัยคิดว่า ความมีอิสระกับความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญ ทุกคนยอมรับว่าความมีอิสระต้องควบคู่ไปกับความรับผิดชอบ และการสอนให้รู้จักรับผิดชอบทำได้โดยการที่ครูต้องเข้าไปมีส่วนร่วม ให้ความเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน รวมทั้งให้ความเสมอภาคในการมีสิทธิออกเสียง พบว่า กระบวนการตัดสินใจ โดยการเปิดอภิปรายแสดงความคิดเห็น และหาวิธีแก้ปัญหาร่วมกัน เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม

Romi (2009 : 439-453) ทำการศึกษาเรื่อง Student responsibility and classroom discipline in Australia, China, and Israel วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้คือการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนในชั้นเรียน ว่าใช้เทคนิคและฝึกระเบียบวินัยของนักเรียนต่อบุคคลและความรับผิดชอบต่อชุมชนอย่างไร ในออสเตรเลีย, จีน และอิสราเอล กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนจำนวน 5,521 คน เป็นนักเรียนระดับเกรด 7-12 และครูจำนวน 748 คน ที่เข้าร่วมโครงการในโรงเรียนของออสเตรเลีย, จีน และอิสราเอล โดยรวมทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในช่วงของพื้นที่ทางสังคม เศรษฐกิจและภูมิศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่าครูที่ใช้เทคนิคในการส่งเสริมทางวินัยของนักเรียนมากขึ้น จะส่งผลให้นักเรียนมีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น ทั้งต่อตนเองและต่อเพื่อน โดยทั่วไปนักเรียนจะทำหน้าที่รับผิดชอบในชั้นเรียน โดยการรับรู้ของครูจากการเขียนรายงานตนเอง

Hust (2010 : 377-A) ได้ศึกษาเรื่อง Students Teaching Acceptance and Respect (STAAR) ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีความครอบคลุมมากที่สุดในทางตอนใต้ของรัฐแคลิฟอร์เนีย การประเมินผลคือ การวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการสำรวจเชิงคุณภาพประมาณร้อยละ 60 และการสำรวจเชิงปริมาณ ประมาณร้อยละ 40 นักเรียนในโครงการถูกสอนให้เข้าใจความหลากหลายให้การยอมรับและให้ความเคารพทั่วทั้งโรงเรียน โครงการเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางเชิงประชาธิปไตยทั่วทั้งโรงเรียนสู่ระเบียบวินัยที่เสริมสร้างพลังให้กับนักเรียนในการรับผิดชอบต่อพฤติกรรมและขับเคลื่อนไปสู่การมีวินัย โดยการประเมินใช้วิธีการสำรวจการยอมรับของนักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับผลกระทบจากการเข้าร่วมโครงการผ่านทางสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสำรวจมาวิเคราะห์และอภิปรายผล พบว่า โครงการ STAAR ส่งผลในทางบวกต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้รับการสนับสนุนมากขึ้น การถูกรังแกลดน้อยลง การพัฒนาปรับปรุงด้านบรรยากาศของโรงเรียนดีขึ้น

Roache (2011 : 132-146) ศึกษาเรื่อง Teachers' Views on the Impact of Classroom Management on Student Responsibility มีความมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบมุมมองของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อระบุว่าเป็นแบบบังคับ หรือสร้างความสัมพันธ์ โดยศึกษาจากครูระดับประถมศึกษาจำนวน 145 คน ระดับมัธยมศึกษาจำนวน 363 คน ใน Victoria ประเทศออสเตรเลีย พบว่า การจัดการที่รวมการลงโทษนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ทำให้นักเรียนเพิ่มพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และเพิ่มความกังวลใจของนักเรียน ในทางตรงกันข้ามการบูรณาการของรางวัลและการลงโทษ ที่ตั้งอยู่ในบริบทของการอภิปราย การตรวจสอบพฤติกรรมที่เหมาะสม สร้างการมีส่วนร่วมและความไว้วางใจ จะส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียน และลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การศึกษานี้พยายามที่จะขยายขอบข่ายการศึกษาจากรายงานการค้นพบที่คล้ายกัน และจาก

รายงานของนักเรียน 3,500 คนที่เข้าร่วมโรงเรียนเดียวกับครูผู้สอน ที่มีมุมมองจากการรายงานในงานวิจัยนี้ การอภิปรายพิจารณากลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการจัดการเพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน พบว่า ทั้งนักเรียนและครูมีมุมมองตรงกันเกี่ยวกับเทคนิคที่เพิ่มความรับผิดชอบของนักเรียนและการคุ้มครองสิทธิ นั่นคือ การให้นักเรียนรับรู้และการได้รับผลตอบแทนจากการแสดงพฤติกรรมต่างๆ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้ข้อสรุปที่ผู้วิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คือ

1. แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังตาราง 14 และ 15

ตาราง 14 แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ	แนวคิด/ทฤษฎี				รูปแบบ AKA
	Bloom' Taxonomy : Affective Domain <u>เทคนิค</u> - การตั้งคำถามตามระดับจุดมุ่งหมาย	Observational Learning <u>เทคนิค</u> - การนำเสนอตัวแบบ	Experiential Learning <u>เทคนิค</u> - การสร้างประสบการณ์ - การสะท้อนความคิด	Reinforcement Theory <u>เทคนิค</u>	
ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ ด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ด้านการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ องค์ประกอบย่อยและพฤติกรรมบ่งชี้ของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ คือ 1. การรู้หน้าที่ เพื่อตนเองและเพื่อคนอื่น 1.1 รักษาสุขภาพอนามัย 1.2 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน 1.3 ประหยัด 1.4 ดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม 1.5 ช่วยเหลืองานตามความสามารถ 2. ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ 2.1 แต่งกายถูกระเบียบ 2.2 มีระเบียบแถว 2.3 ปฏิบัติตามกฎจราจร 3. มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ 3.1 อดทน 3.2 เสียสละ 3.3 ตรงต่อเวลา	1. ขั้นการรับรู้ - รับรู้ค่านิยมที่ต้องการจะปลูกฝัง	1. ขั้นให้ความสนใจ - สร้างความสนใจด้วยการนำเสนอตัวแบบ	1. ขั้นการสร้างประสบการณ์ - สร้างประสบการณ์จากสื่อหรือปฏิสัมพันธ์	1. การเสริมแรงทางสังคม ชมเชยเมื่อนักเรียนสนใจในกิจกรรม ร่วมแสดงความคิดเห็น และแสดงพฤติกรรม	ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้และใส่ใจ
	2. ขั้นการตอบสนอง - เกิดความสนใจแล้วมีโอกาสดำเนินการ	2. ขั้นจดจำ - บันทึกสิ่งที่สังเกตตัวแบบไว้ในระบบความจำ	2. ขั้นทบทวนการเรียนรู้ - แลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้เรียนรู้		ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างความรู้
	3. ขั้นการเห็นคุณค่า - ได้รับประสบการณ์แล้วเกิดเห็นคุณค่า	3. ขั้นปฏิบัติ - ลองแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ	3. ขั้นการสรุปองค์ความรู้ - บันทึกและนำเสนอผลการเรียนรู้	2. เบี่ยงเบนการให้คำปรึกษา ให้คำปรึกษาแก่ผู้เกี่ยวข้อง	ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงพฤติกรรมและสะท้อนคุณค่า
	4. ขั้นการจัดระบบ - รับค่านิยมที่เห็นคุณค่าเข้าในระบบค่านิยม	4. ขั้นจิตใจ - บอกผลของการกระทำเพื่อให้แสดงออกอีก	4. ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ - ใช้ความรู้และเสนอแนวทางในการพัฒนาต่อ	แสดงออกด้านความรับผิดชอบตลอดการเข้าร่วมกิจกรรม	

ตาราง 14 (ต่อ)

ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ	แนวคิด/ทฤษฎี				รูปแบบ AKA
	Bloom' Taxonomy : Affective Domain <u>เทคนิค</u> - การตั้งคำถามตาม ระดับจุดมุ่งหมาย	Observational Learning <u>เทคนิค</u> - การนำเสนอตัวแบบ	Experiential Learning <u>เทคนิค</u> - การสร้างประสบการณ์ - การสะท้อนความคิด	Reinforcement Theory <u>เทคนิค</u>	
4. ยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น 4.1 ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 4.2 ติดตามผลการทำงานของตนเอง 4.3 แก้ไขปรับปรุงผลงานด้วยตนเอง	5. ขั้นการสร้าง ลักษณะนิสัย ปฏิบัติ ตนตามค่านิยมที่รับมา อย่างสม่ำเสมอ				

ตาราง 15 การสังเคราะห์และนิยามขั้นตอนของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

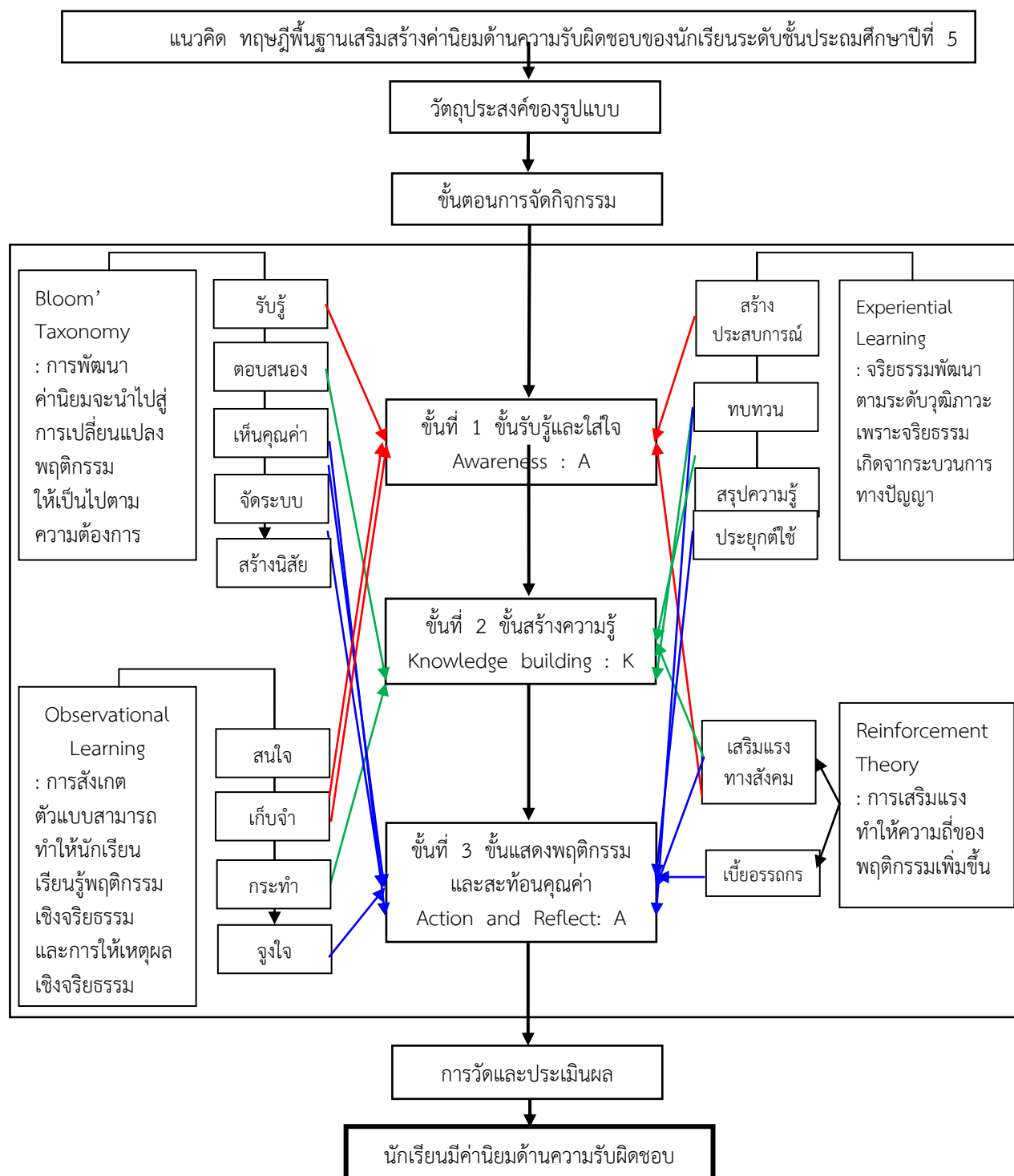
ขั้นตอนของ รูปแบบ	นิยาม	องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ			แนวคิด ทฤษฎี
		มีความรู้และเข้าใจ ในคุณค่าของความ รับผิดชอบ : Cognitive Domain	มีความศรัทธาในการ เป็นผู้มีความ รับผิดชอบ : Affective Domain	มีการแสดงออกถึง ความรับผิดชอบ : Psychomotor Domain	
ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้และใส่ใจ Awareness : A	ขั้นนี้เป็นขั้นสร้างความสนใจ ความใส่ใจ และความตระหนักในความรับผิดชอบของนักเรียน โดยให้นักเรียนสำรวจความคิดและพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของตนเอง ให้นักเรียนรับรู้คุณลักษณะและพฤติกรรมของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบผ่านตัวแบบ แล้วให้นักเรียนจดจำ บอกและวิเคราะห์คุณลักษณะของตัวแบบ <u>ผลที่คาดว่าจะได้รับ</u> 1. นักเรียนได้สำรวจตนเองและรู้พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของตนเอง 2. นักเรียนรับรู้ จดจำ บอกและวิเคราะห์คุณลักษณะของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบได้ 3. นักเรียนเกิดความใส่ใจและตระหนักในความรับผิดชอบ	- นักเรียนเกิดความใส่ใจและตระหนักในความรับผิดชอบ	-		- แนวคิด การพัฒนาด้านจิตพิสัยของบุคลและคณะ - รูปแบบการเรียนรู้จากการสังเกต ตามทฤษฎี
ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างความรู้ Knowledge building : K	ขั้นนี้เป็นขั้นสร้างความรู้ความเข้าใจในความรับผิดชอบ ต่อยอดจากการรับรู้ ใส่ใจ และตระหนักในความรับผิดชอบ ผ่านการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้วิเคราะห์สถานการณ์ ลองปฏิบัติตนในสถานการณ์จำลองและร่วมอภิปรายโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามสถานการณ์ เมื่อนักเรียนมีความเข้าใจในความรับผิดชอบและการแสดงออกด้านความรับผิดชอบแล้ว ให้นักเรียนกำหนดแนวทางการปฏิบัติตนตามสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน <u>ผลที่คาดว่าจะได้รับ</u> 1. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในบทบาทของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ 2. นักเรียนมีแนวคิด แนวทางในการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบ	- นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในบทบาทของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ - นักเรียนมีแนวคิดแนวทางในการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบ	-	-	การเรียนรู้ทางปัญญาสังคม - รูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ตามทฤษฎี การเรียนรู้จากประสบการณ์-

ตาราง 15 (ต่อ)

ขั้นตอนของ รูปแบบ	นิยาม	องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ			แนวคิด ทฤษฎี
		มีความรู้และเข้าใจ ในคุณค่าของความ รับผิดชอบ : Cognitive Domain	มีความศรัทธาในการ เป็นผู้มีความ รับผิดชอบ : Affective Domain	มีการแสดงออกถึง ความรับผิดชอบ : Psychomotor Domain	
ขั้นที่ 3 ขั้นแสดง พฤติกรรมและ สะท้อนคุณค่า Action and Reflect : A	ขั้นนี้เป็นขั้นสนับสนุนให้นักเรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติมจากการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ ในสถานการณ์จริงต่างๆ เพื่อให้ได้สัมผัสผลจากการกระทำ แล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึกต่อผลการปฏิบัติของตนเอง โดยใช้วิธีการนำเสนอที่หลากหลาย ทั้งการบอกเล่า การใช้สื่อ การใช้สัญลักษณ์เพื่อสะท้อนความรู้สึกระดับการเห็นคุณค่า ผลที่คาดว่าจะได้รับ 1. นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ 2. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในบทบาทของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้นจากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง 3. นักเรียนเกิดความศรัทธาและเห็นคุณค่าของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ	- นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในบทบาทของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้นจากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง	- นักเรียนเกิดความศรัทธาและเห็นคุณค่าของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ	- นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ	- เทคนิคการเสริมแรงตามทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ

กำหนดเป็นขั้นตอนของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. ด้านนโยบายส่งเสริมการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ที่มีการสนับสนุนให้นักเรียนมีความรู้คู่คุณธรรม ของ ฉันทนา จันท์บรรจง (2551) ชญานิศวร์ กุลรัตนฉวีพร และคณะ (2555) รวมทั้งการที่ความรับผิดชอบเป็นปัจจัยเอื้อสำหรับค่านิยมชีวิตของบุคคล ของ จันทนา เริ่มสินธุ์ (2553)

3. ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อค่านิยมด้านความรับผิดชอบ เพื่อนำมาเป็นปัจจัยเกื้อหนุนและข้อควรระวังในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ โดย Xiao (1998) ให้แนวคิดประเด็นการอบรมเลี้ยงดูต่อค่านิยม Brantingham (2001) ให้แนวคิดในส่วนของความมีอิสระกับความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กัน การที่จะพิจารณาว่านักเรียนมีความรับผิดชอบ ต้องเกิดจากการได้คิด ตัดสินใจและแสดงพฤติกรรมโดยสมัครใจ ไม่มีการบังคับ Romi and others (2009 : 439-453) ให้แนวคิดเกี่ยวกับวินัยและความรับผิดชอบ ว่าควรทำควบคู่กันเนื่องด้วยเมื่อใช้เทคนิคด้านวินัย ส่งผลให้นักเรียนมีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกับ Jonathan (2010) ที่กล่าวถึงพลังทางบวกระหว่างวินัยและความรับผิดชอบ และ Joel Roache (2011) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการสำรวจพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น การชม ยกย่อง เห็นความสำคัญหรือการเสริมแรงทางบวกจะส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น

4. ด้านรูปแบบการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ Tillman (2000) ให้แนวคิดการจัดโปรแกรมการศึกษาค่านิยม 12 ค่านิยมที่ประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เหมาะกับช่วงวัย ลักษณะรูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy) การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Cycles) สังเกตตัวแบบ (Observational Learning) ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของ Bandura และทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory)

5. ด้านการวัดและประเมินค่านิยมด้านความรับผิดชอบ โดยใช้ลักษณะเป็นปรนัยสำหรับการวัดความรู้และเข้าใจ และการวัดความศรัทธา โดยกำหนดสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน แล้วพิจารณาให้คะแนนตามตัวเลือก ที่ยอมรับว่าเป็นระดับค่านิยม คือ ด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ ยอมรับในระดับความเข้าใจหรือการนำไปใช้ขึ้นไป ด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ยอมรับในระดับเต็มใจตอบสนองขึ้นไป ส่วนด้านการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ ใช้แบบสำรวจพฤติกรรมซึ่งนักเรียนต้องระบุว่ามีการแสดงออกถึงพฤติกรรมนั้นเป็นประจำ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Designs) แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 (R1) การศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การวิจัยระยะที่ 2 (D1) การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การวิจัยระยะที่ 3 (R2 และ D2) การศึกษาผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สรุปเป็นขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังภาพประกอบ 11

การวิจัยระยะที่ 1 (R1) การศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลที่เกี่ยวกับค่านิยมด้านความรับผิดชอบ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปเพื่อสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

1.1 วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลในเรื่อง ค่านิยมด้านความรับผิดชอบจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สิ่งพิมพ์ ฐานข้อมูลงานวิจัย และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ สังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1.2.2 ศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์ครูและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ และเพื่อทราบสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.1 วัตถุประสงค์

เพื่อยืนยันพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ทราบสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2 วิธีดำเนินการ

2.2.1 ศึกษาข้อมูลพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน ร่วมกับข้อมูลพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 เพื่อกำหนดรูปแบบและข้อคำถามในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2.2 สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อยืนยันยืนยันพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ทราบสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สำหรับสัมภาษณ์ครูผู้สอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยลักษณะของเครื่องมือใช้คำถามที่ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

- 1) แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วยส่วนที่ 1 ข้อมูลการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ วันเวลา

สถานที่ที่สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 แนวคำสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของ
ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

ส่วนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการขาดค่านิยมด้านความ
รับผิดชอบต่อของนักเรียน ความต้องการในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ส่วนที่ 4 แนวคำสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้าน
ความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2) แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ วันเวลา
สถานที่ที่สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 แนวคำสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของ
ค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ

ส่วนที่ 3 แนวคำสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้าน
ความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2.3 เสนอแบบสัมภาษณ์ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา

2.2.4 แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา
ประกอบด้วย การจัดรูปแบบของแบบสัมภาษณ์เป็นหัวข้อให้ชัดเจน และการใช้ภาษาให้เหมาะสม
ชัดเจน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์

2.2.5 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

2.2.6 สัมภาษณ์ครูผู้สอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และผู้ทรงคุณวุฒิ
เพื่อยืนยันพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ พร้อมกับศึกษาสภาพ
ปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 โดย ดำเนินการดังนี้

2.2.6.1 คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการคัดเลือกจาก
เกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่

1. ปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่
2. มีประสบการณ์การเป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. มีประสบการณ์การสอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

มากกว่า 10 ปี

โดยพิจารณาคัดเลือกครูในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาละ 2 โรงเรียน
คือ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โรงเรียนอนุบาลร้อยเอ็ด และโรงเรียนเมือง
ร้อยเอ็ด เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โรงเรียนบ้านเมืองสรวง และโรงเรียนจตุร
พักกรพิมาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โรงเรียนอนุบาลเมืองเสลภูมิ และ
โรงเรียนอนุบาลพนมทอง โรงเรียนละ 3 คน โดยครูแต่ละคนรับผิดชอบงานสอนต่างสาขาวิชาและมี
ภาระงานพิเศษในโรงเรียนแตกต่างกัน รวมทั้งสิ้น 18 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิในการยืนยันพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของ
ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ โดยการคัดเลือกจากเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่

1. อาจารย์ที่มีผลงานวิจัยเกี่ยวข้องกับค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
หรือการเสริมสร้างค่านิยมอื่น
2. อาจารย์ที่มีความรู้และทักษะการสอนจิตวิทยาการศึกษา ไม่น้อยกว่า
10 ปี

ได้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระพีพันธ์ ฉายวิมล อาจารย์คณะ
ศึกษาศาสตร์ ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี
2. ว่าที่ พันตรี ดร.สมพงษ์ บุญญา รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัด
ช่างระยอง จังหวัดระยอง
3. อาจารย์ ดร.นพดล ภาวนะวิเชียร คุณครูโรงเรียนสังวาลย์วิทยา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 จังหวัดเชียงใหม่

2.2.6.2 ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษาและเดินทางไป
สัมภาษณ์ครูผู้สอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง โดยใช้แบบ
สัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์และจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการจดบันทึก
การบันทึกเสียง และการบันทึกภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2.6.2.1 ผู้วิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือจากคณะศึกษาศาสตร์ถึง
ผู้บริหารโรงเรียน

2.2.6.2.2 ส่งหนังสือขอความร่วมมือและแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างถึง
ครูผู้สอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไปยังโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์

2.2.6.2.3 ติดต่อประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียนเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์
ในการขออนุญาตสัมภาษณ์ครูผู้สอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาความ
ต้องการ แนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ และพฤติกรรมบ่งชี้ค่านิยมด้านความ
รับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2.6.2.4 ประสานครูผู้สอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อขอ
นัดหมายวัน และเวลาสัมภาษณ์

2.2.6.2.5 ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่นัดหมาย

2.2.6.2.6 สรุปรายชื่อผลการสัมภาษณ์ครูผู้สอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 แล้วนำมาจัดทำเป็นตารางสรุปข้อมูลเพื่อเสนอผู้ทรงคุณวุฒิตามลำดับต่อไป

2.2.6.2.7 ผู้วิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือจากคณะศึกษาศาสตร์ถึง
ผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2.6.2.8 ส่งหนังสือขอความร่วมมือ แก่โครงการวิทยานิพนธ์ แบบสัมภาษณ์
ถึงโครงสร้างถึงผู้ทรงคุณวุฒิ และสรุปรายชื่อผลการสัมภาษณ์ครูผู้สอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่
5 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์

2.2.6.2.9 ประสานผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอนัดหมายวัน และเวลาสัมภาษณ์

2.2.6.2.10 ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่นัดหมาย

2.2.6.2.11 วิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2.6.3 การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

2.2.6.3.1 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการสัมภาษณ์

มาเรียบเรียง จัดระเบียบข้อมูล จัดกลุ่มเนื้อหาตามองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็น 2 ด้าน คือ 1) ด้านสภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ 2) ด้านพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเสนอแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้อง และขอคำแนะนำเพิ่มเติมในการจัดสร้างโครงร่างรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในระยะต่อไป

2.2.6.3.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิจัยระยะที่ 2 (D1) การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

1.1 วัตถุประสงค์

1.1.1 เพื่อให้ทราบรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

1.1.2 เพื่อให้ได้แนวทางการร่างรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยประยุกต์ใช้แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ จากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับข้อมูลองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้จากระยะที่ 1 มาเป็นแนวทางการสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อสรุปและสังเคราะห์ให้ได้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.1 วัตถุประสงค์

เพื่อให้ได้ข้อมูลการสร้างรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อสรุปและสังเคราะห์ให้ได้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.3 วิธีดำเนินการวิจัย

2.3.1 คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่

ผู้ทรงคุณวุฒิในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบที่เหมาะสมในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และตรวจสอบรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการคัดเลือกจากเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่

1. อาจารย์ที่มีผลงานการเขียนตำรา เอกสาร หรืองานวิจัยเกี่ยวข้องกับค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

2. อาจารย์ที่มีความรู้และทักษะการสอนจิตวิทยาการศึกษา และมีความเชี่ยวชาญในการพัฒนารูปแบบ

ได้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 คน ดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระพีพันธ์ ฉายวิมล อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

2. อาจารย์ปภัส ฉัตรยาลักษณ์ อาจารย์คณะครุศาสตร์ ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

3. ว่าที่ พันตรี ดร.สมพงษ์ บุญญา รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่าง ระยอง จังหวัดระยอง

4. อาจารย์ ดร.นพดล ภาวนะวิเชียร คุณครูโรงเรียนสังวาลย์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 จังหวัดเชียงใหม่

2.3.2 สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อทราบรูปแบบและแนวทางการสร้างรูปแบบ โดยลักษณะของเครื่องมือ ใช้คำถามที่ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ วันเวลา สถานที่สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 แนวคำสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

2.3.3 เสนอแบบสัมภาษณ์ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา

2.3.4 แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยเพิ่มตารางข้อมูลองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบและพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบเพื่อประกอบการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.3.5 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

- 2.3.6 ผู้วิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือจากคณะศึกษาศาสตร์ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ
- 2.3.7 ส่งหนังสือขอความร่วมมือ แก่โครงการวิทยานิพนธ์ และแบบสัมภาษณ์
ที่โครงสร้างถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์
- 2.3.8 ประสานผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขออนุญาตหมายวัน และเวลาสัมภาษณ์
- 2.3.9 ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่นัดหมาย
- 2.3.10 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและสังเคราะห์เป็น
องค์ประกอบของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5

ขั้นตอนที่ 3 สร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความ
รับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

- 1. วัตถุประสงค์
เพื่อให้ได้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5
- 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อันประกอบด้วย
 - 2.1.1 รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
 - 2.1.2 คู่มือการใช้งานรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของ
นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
 - 2.1.3 แบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 ทั้ง 3 องค์ประกอบของค่านิยม คือ
 - 2.1.3.1 ด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบใช้แบบทดสอบ
เชิงสถานการณ์
 - 2.1.3.2 ด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบใช้แบบวัด
ความรู้สึกเชิงสถานการณ์
 - 2.1.3.3 ด้านการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ ใช้แบบสำรวจพฤติกรรม
 - 2.2 แบบประเมินรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
- 3. วิธีดำเนินการวิจัย
 - 3.1 คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่
 - ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินรูปแบบการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการคัดเลือกจากเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่
 - 1. อาจารย์ที่มีผลงานการเขียนตำรา เอกสาร หรืองานวิจัยเกี่ยวข้องกับ
ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
 - 2. อาจารย์ที่มีความรู้และทักษะการสอนจิตวิทยาการศึกษา และมีความ
เชี่ยวชาญในการพัฒนารูปแบบ จำนวน 5 คน ดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระพีพันธ์ ฉายวิมล อาจารย์คณะ
ศึกษาศาสตร์ ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี
2. อาจารย์ปภัส ฉัตรยาลักษณ์ อาจารย์คณะครุศาสตร์ ภาควิชา
จิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
3. ว่าที่ พันตรี ดร.สมพงษ์ บุญญา รองผู้อำนวยการวิทยาลัย
สารพัดช่างระยอง จังหวัดระยอง
4. อาจารย์ ดร.นพดล ภวนะวิเชียร คุณครูโรงเรียนสังวาลย์วิทยา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 จังหวัดเชียงใหม่
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมร แสงอรุณ อาจารย์คณะครุศาสตร์
ภาควิชาจิตวิทยาการปรึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

3.2 ร่างรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อันประกอบด้วย

3.2.1 รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กับองค์ประกอบ พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ และแนวทางการ
เสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบจากระยะที่ 1 ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
และสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในขั้นตอนที่ 2 ของระยะที่ 2 มาร่างรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้าน
ความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3.2.2 จัดทำคู่มือการใช้งานรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3.2.3 สร้างแบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 3 องค์ประกอบของค่านิยม คือ ด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความ
รับผิดชอบ ใช้แบบทดสอบเชิงสถานการณ์ ด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ใช้แบบวัด
ความรู้สึกเชิงสถานการณ์ และด้านการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ ใช้แบบสำรวจพฤติกรรม โดยมี
กระบวนการสร้างแบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังนี้

1. แบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของ
ความรับผิดชอบ

1.1 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
องค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ จากระยะที่ 1 มา
กำหนดจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ในการสร้างแบบทดสอบและกรอบแนวคิดในการสร้างข้อคำถามใน
แบบทดสอบวัดความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ

1.2 สร้างแบบทดสอบวัดความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ
โดยประกอบด้วยข้อคำถามชนิดปรนัย 3 ตัวเลือก ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงสถานการณ์ที่สร้างขึ้นโดย
กำหนดเนื้อหาตามพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบที่แสดงถึงค่านิยมด้านความรับผิดชอบ โดยความรู้
และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบที่ถือว่าเป็นระดับค่านิยม นักเรียนจะต้องมีความรู้และเข้าใจใน
คุณค่าของความรับผิดชอบตั้งแต่ระดับความเข้าใจขึ้นไป ข้อคำถาม จำนวน 30 ข้อ สร้างตัวเลือกขึ้น

ให้ครอบคลุมคุณลักษณะด้านพุทธิพิสัย ตามการจำแนกของ Krathwohl and others (1973 : 151-160) ในระดับรูจำ เข้าใจ นำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า โดยตัวเลือกที่ได้รับ คะแนน 1 เป็นตัวเลือกในระดับความเข้าใจขึ้นไป ตัวเลือกอื่นไม่ได้รับคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนจากแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้านความรู้และเข้าใจ ในคุณค่าของความรับผิดชอบ จำนวน 30 ข้อ เป็น 3 ช่วงคะแนน โดยกำหนดความกว้างของช่วงคะแนนตามเกณฑ์การคำนวณหาความกว้างของแต่ละชั้นของ ชีวาล เรื่องประพันธ์ (2558 : 14) คือ ใช้ค่าสูงสุดลบด้วยค่าต่ำสุดและหารด้วยระดับหรือจำนวนชั้นที่ต้องการแบ่ง ได้ความกว้าง $30-0/3 = 10$ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 21-30 หมายถึง มีความรู้และเข้าใจในคุณค่าของ
ความรับผิดชอบมาก

ค่าเฉลี่ย 11-20 หมายถึง มีความรู้และเข้าใจในคุณค่าของ
ความรับผิดชอบปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 0-10 หมายถึง มีความรู้และเข้าใจในคุณค่าของ
ความรับผิดชอบน้อย

1.3 นำแบบทดสอบวัดความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบที่
สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม

1.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
โดยเพิ่มเติมการวิเคราะห์ข้อคำถามในแบบวัดให้ตรงตามระดับความรู้และเข้าใจ แล้วจัดทำให้สมบูรณ์

1.5 หาคุณภาพของแบบวัดโดยนำแบบทดสอบวัดความรู้และเข้าใจใน
คุณค่าของความรับผิดชอบ พร้อมแบบประเมินเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและวิเคราะห์ความสอดคล้อง
ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับค่านิยมของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ (สมนึก ภัททิยธนี. 2546 :
221) ดังนี้

1.5.1 การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา คือ การที่เครื่องมือวัดมี
ข้อคำถามตรงตามเรื่องที่ต้องการจะวัด ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบวัดความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความ
รับผิดชอบ เสนอผู้เชี่ยวชาญช่วยประเมินว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่
กำหนดไว้หรือไม่ โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ให้ +1 คะแนน

ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ให้ 0 คะแนน

แน่ใจว่าข้อคำถามวัดไม่ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ให้ -1 คะแนน

นำผลการประเมินที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง
(Item Objective Congruence : IOC) พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00
ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงกว่า 0.50 ขึ้นไปทั้ง 30 ข้อ ถือว่าใช้ได้

1.5.2 นำแบบทดสอบวัดความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความ
รับผิดชอบที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและแก้ไขคำตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
แล้วมาทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสลภูมิ ภาคเรียน
ที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 1
ห้องเรียน ทั้งหมด 30 คน และนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้แบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความ

ยากง่าย ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ตามสูตรของครอนบาค (Cronbach) (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. 2554 : 90) จากผลการทดลองใช้แบบทดสอบวัดความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ มีค่าความยากง่ายของแบบทดสอบแต่ละข้อ ระหว่าง .43 ถึง .83 ซึ่งมีเพียง 1 ข้อจาก 30 ข้อที่มีค่าความยากง่ายไม่เข้าเกณฑ์เหมาะสมระหว่าง .02 ถึง .80 คือ .83 ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และเลือกข้อคำถามทั้ง 30 ข้อเป็นข้อคำถามฉบับจริงเพื่อต้องการให้สามารถวัดความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบได้ครอบคลุมทุกตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .20 ถึง 1.00 ซึ่งถือว่ามีความอำนาจจำแนกเหมาะสมทุกข้อคำถาม และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ .934

2. แบบวัดความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ

2.1 นำข้อมูลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ องค์ประกอบของความรับผิดชอบ พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบมากำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างสถานการณ์คำถามในแบบวัดความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ

2.2 สร้างแบบวัดความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ โดยประกอบด้วยข้อคำถามเชิงสถานการณ์ จำนวน 25 ข้อ แบบปรนัย 3 ตัวเลือก และตัวเลือกของคำตอบตามคุณลักษณะที่แสดงถึงแบบวัดความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ โดยความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบที่ถือว่าเป็นระดับค่านิยม นักเรียนจะต้องมีความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ตั้งแต่ระดับเต็มใจตอบสนองขึ้นไป จึงสร้างตัวเลือกขึ้นให้ครอบคลุมคุณลักษณะด้านจิตพิสัย ตามการจำแนกของ Krathwohl and others (1973 : 151-160) คือ ยินยอมที่จะตอบสนอง เต็มใจตอบสนอง พอใจที่ได้ตอบสนอง ชื่นชอบในการได้ตอบสนอง โดยกำหนดให้ตัวเลือกที่ได้รับคะแนน 1 เป็นตัวเลือกในระดับเต็มใจตอบสนอง หรือพอใจที่ได้ตอบสนอง หรือชื่นชอบในการได้ตอบสนองขึ้นไป ตัวเลือกอื่นไม่ได้รับคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนจากแบบวัดความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ จำนวน 25 ข้อ โดยกำหนดความกว้างของช่วงคะแนนตามเกณฑ์การคำนวณหาความกว้างของแต่ละชั้นของ ชีวาล เรืองประพันธ์ (2558 : 14) คือ ใช้ค่าสูงสุดลบด้วยค่าต่ำสุดและหารด้วยระดับหรือจำนวนชั้นที่ต้องการแบ่ง ได้ความกว้าง $(25-0)/3 = 8.33$ เมื่อพิจารณา 8.33 จะพบว่ามีค่าใกล้เคียงกับ 8.0 มากกว่า 9.0 จึงกำหนดคะแนนช่วงที่ 1 เป็น 0-8 และช่วงที่ 2 พิจารณา 9-16.66 เมื่อพิจารณา 16.66 มีค่าใกล้เคียง 17 ผู้วิจัยจึงได้กำหนดคะแนนช่วงที่ 2 คือ 9-17 และ คะแนนช่วงที่ 3 คือ 18-25 โดยมีความหมายของการแปลผลช่วงคะแนนทั้ง 3 ช่วง ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 18-25 หมายถึง มีความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบมาก

ค่าเฉลี่ย 9-17 หมายถึง มีความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 0-8 หมายถึง มีความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบน้อย

และเพื่อพิจารณาผลไปรวมกับคะแนนกับแบบวัดค่านิยมด้านความ
รับผิดชอบอีก 2 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้พิจารณาเทียบ คะแนนเต็ม 25 เป็น 30 คะแนน ได้ความ
กว้าง $30 - 0/3 = 10$ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 21-30 หมายถึง มีความศรัทธาในการเป็นผู้มี
ความรับผิดชอบมาก

ค่าเฉลี่ย 11-20 หมายถึง มีความศรัทธาในการเป็นผู้มี
ความรับผิดชอบปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 0-10 หมายถึง มีความศรัทธาในการเป็นผู้มี
ความรับผิดชอบน้อย

2.3 นำแบบวัดความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบที่สร้างขึ้น
เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม

2.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
โดยจัดเรียงหมายเลขข้อให้ถูกต้อง

2.5 นำแบบวัดความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ พร้อมแบบ
ประเมินเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับค่านิยม
ของความรู้สึกของนักเรียนที่เกี่ยวกับค่านิยมด้านความรับผิดชอบ (สมนึก ภัททิยธนี. 2546 : 221)
ซึ่งคะแนนที่ได้พิจารณาการหาค่าความสอดคล้อง ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับค่านิยามนั้น

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับค่านิยามนั้น

- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับค่านิยามนั้น

นำผลการประเมินที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง
(Item Objective Congruence : IOC) พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00
ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงกว่า 0.50 ขึ้นไปทั้ง 25 ข้อ ถือว่าใช้ได้

นำแบบวัดความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบที่ผ่านการ
ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและแก้ไขคำถามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วมาทดลองใช้
(Tryout) กับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำข้อมูล
ที่ได้จากการทดลองใช้แบบวัดมาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้สถิติ (t-test) และค่า
ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient)
ตามสูตรของคอนบราค โดยใช้เทคนิค 50% แบ่งกลุ่มสูง 15 คน กลุ่มต่ำ 15 คน (ทรงศักดิ์
ภูสีอ่อน. 2554 : 75) จากผลการทดลองใช้แบบวัดความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ
มีคุณภาพหรือสามารถจำแนกได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นทั้ง
ฉบับเท่ากับ .979 เมื่อได้คุณภาพแบบทดสอบแล้ว ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามไว้ทั้งหมด 25 ข้อ เพื่อใช้
เป็นข้อคำถามจริง

3. แบบสำรวจพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ

3.1 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความ
รับผิดชอบ องค์ประกอบของความรับผิดชอบ พฤติกรรมบ่งชี้ของค่านิยมด้านความรับผิดชอบเพื่อ
กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสำรวจพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ

3.2 สร้างแบบสำรวจพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบประกอบด้วย รายการสำรวจพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ตามองค์ประกอบ และประเมินพฤติกรรมโดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ได้แก่ เป็นประจำ เป็นบางครั้ง ไม่เคยเลย มีคำอธิบายดังนี้

เป็นประจำ หมายถึง กระทำหรือมีพฤติกรรมนั้นทุกครั้งเมื่อมีโอกาส ได้อยู่ในสถานการณ์ตามข้อคำถาม ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา

เป็นบางครั้ง หมายถึง กระทำหรือมีพฤติกรรมนั้นบางครั้งเมื่อมีโอกาสได้อยู่ในสถานการณ์ตามข้อคำถาม ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา

ไม่เคยเลย หมายถึง ไม่กระทำหรือมีพฤติกรรมนั้นเลยแม้มีโอกาสได้อยู่ในสถานการณ์ตามข้อคำถาม ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา

โดยพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบที่ถือว่าเป็นระดับค่านิยม นักเรียนจะต้องแสดงพฤติกรรมนั้นเป็นประจำ ผู้วิจัยจึงกำหนดการให้คะแนน 1 คะแนนเมื่อนักเรียนระบุว่าแสดงพฤติกรรมนั้นเป็นประจำ นอกเหนือจากนั้นไม่มีคะแนน การแปลผลคะแนนจากแบบสำรวจพฤติกรรมจำนวน 30 ข้อ โดยกำหนดความกว้างของช่วงคะแนนตามเกณฑ์การคำนวณหาความกว้างของแต่ละชั้นของ ชีวาล เรืองประพันธ์ (2558 : 14) คือ ใช้ค่าสูงสุดลบด้วยค่าต่ำสุดและหารด้วยระดับหรือจำนวนชั้นที่ต้องการแบ่ง ได้ความกว้าง $30 - 0 / 3 = 10$ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 21-30 หมายถึง มีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบมาก

ค่าเฉลี่ย 11-20 หมายถึง มีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ

ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 0-10 หมายถึง มีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบน้อย

3.3 นำแบบสำรวจพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบที่สร้างขึ้นเสนอ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม

3.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยระบุการพฤติกรรมให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และจัดทำให้สมบูรณ์

3.5 นำแบบสำรวจพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ พร้อมแบบประเมินเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างรายการพฤติกรรมแต่ละข้อกับค่านิยมของพฤติกรรมนักเรียนที่เกี่ยวกับค่านิยมด้านความรับผิดชอบ (สมนึก ภัททิยธนี. 2546 : 221) ซึ่งคะแนนที่ได้พิจารณาการหาค่าความสอดคล้อง นำผลการประเมินที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence : IOC) พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงกว่า 0.50 ขึ้นไปทั้ง 30 ข้อ ถือว่าใช้ได้

3.6 ปรับปรุงแก้ไขข้อความตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.7 นำแบบสำรวจพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาค่าอำนาจจำแนก ความเชื่อมั่นของแบบสำรวจพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ พบว่า มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .47 ถึง .80 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .982 เมื่อได้คุณภาพ

แบบสำรวจพฤติกรรมแล้ว ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไปทั้ง 30 ข้อ เพื่อใช้เป็นข้อคำถามจริงในแบบสำรวจพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ

3.3 สร้างแบบประเมินรูปแบบการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

3.4 เสนอแบบประเมินรูปแบบการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา

3.5 แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยปรับตารางประเมินตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยและเพิ่มการประเมินกิจกรรมตามรูปแบบ

3.6 จัดพิมพ์แบบประเมินรูปแบบการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ฉบับสมบูรณ์

3.7 ผู้วิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือจากคณะศึกษาศาสตร์ถึงผู้เชี่ยวชาญ

3.8 ส่งหนังสือขอความร่วมมือ คำโครวิทยานิพนธ์ และแบบประเมินรูปแบบการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และรูปแบบการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วย

1) รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2) คู่มือการใช้งานรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3) แบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 3 องค์ประกอบของค่านิยม คือ

3.1) ด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบใช้แบบทดสอบเชิงสถานการณ์

3.2) ด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ใช้แบบวัดความรู้สึกเชิงสถานการณ์

3.3) ด้านการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ ใช้แบบสำรวจพฤติกรรมถึงผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินรูปแบบและแบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

3.9 นำข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญส่งกลับมาวิเคราะห์คุณภาพของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ โดยปรับข้อคำถามให้กระชับ และตรงกับวิถีชีวิตของนักเรียนมากยิ่งขึ้น

4. ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนจากแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ดังนี้

4.1 แบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบวัดด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ มีคะแนน 1 และ 0

4.2 แบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบวัดด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ มีคะแนน 1 และ 0

4.3 แบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบวัดด้านพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ มีคะแนน 1 และ 0

การแปลผลค่านิยมด้านความรับผิดชอบ โดยนำคะแนนจากแบบทดสอบทั้ง 3 ฉบับมารวมกัน หาค่าเฉลี่ย แล้วโดยกำหนดความกว้างของช่วงคะแนนตามเกณฑ์การคำนวณหาความกว้างของแต่ละชั้นของ ซัสวาล เรื่องประพันธ์ (2558 : 14) คือ ใช้ค่าคะแนนสูงสุด ลบด้วยค่าคะแนนต่ำสุด และหารด้วยระดับที่ต้องการแบ่ง ได้ความกว้าง $(30-0/3) = 10$ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 21-30 หมายถึง มีค่านิยมด้านความรับผิดชอบมาก

ค่าเฉลี่ย 11-20 หมายถึง มีค่านิยมด้านความรับผิดชอบปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 0-10 หมายถึง มีค่านิยมด้านความรับผิดชอบน้อย

สรุปข้อมูลเครื่องมือที่ใช้วัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ดังตาราง 16

ตาราง 16 เครื่องมือวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

ฉบับที่	ชื่อเครื่องมือ	คุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (ก่อนทดลองใช้)			คุณภาพของเครื่องมือเมื่อนำไปทดลองใช้ (Try out)			
		จำนวนข้อ ที่สร้างขึ้น	ค่าดัชนีความ สอดคล้อง (IOC) (ความตรงเชิงเนื้อหา)	จำนวนข้อที่ คัดเลือกไว้ (ฉบับ Try out)	ความยาก (Difficulty) (p)	ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) (r)	จำนวนข้อที่คัดเลือกไว้ (ฉบับนำไปใช้จริง)	ค่าความเที่ยง (Reliability)
1	แบบวัดความรู้ และเข้าใจใน คุณค่าของความ รับผิดชอบ	30	.60 ถึง 1.00 (n = 5)	30 .60 ≤ IOC ≤ 1.00	.43 ถึง .83	.20 ถึง .93	30 .43 ≤ p ≤ .83 .20 ≤ r ≤ .93	.934
2	แบบวัดความ ศรัทธาในการเป็น ผู้มี ผู้มีความ รับผิดชอบ	25	.80 ถึง 1.00 (n = 5)	25 .80 ≤ IOC ≤ 1.00		.000 ≤ Sig. ≤ .003	25 .000 ≤ Sig. ≤ .003 น้อยกว่า α (.05)	.979
3	แบบวัดการ แสดงออกถึง ความรับผิดชอบ	30	.80 ถึง 1.00 (n = 5)	30 .80 ≤ IOC ≤ 1.00		.47 ถึง .87	30 .47 ≤ r ≤ .87	.982

ขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้ (Try out) รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1. วัตถุประสงค์

เพื่อหาประสิทธิภาพของการสร้างรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยม
ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่พัฒนาขึ้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อันประกอบด้วย

2.1 รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5

2.2 คู่มือการใช้งานรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.3 แบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 3 องค์ประกอบของค่านิยม คือ

2.3.1 ด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบใช้แบบทดสอบ
เชิงสถานการณ์

2.3.2 ด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ใช้แบบวัดความรู้สึก
เชิงสถานการณ์

2.3.3 ด้านการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ ใช้แบบสำรวจพฤติกรรม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่

กลุ่มนักเรียนในการทดลองใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2559 จำนวน 2,752 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนบ้าน
หม่มมัน (สหมิตรวิทยา) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 10 คน ที่มีความใกล้เคียงกับ
กลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 3 โดยวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
และคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนค่านิยมด้านความรับผิดชอบโดยรวมตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ 25 ลงมา
ร่วมกับข้อมูลพื้นฐานด้านพฤติกรรมของนักเรียน ที่ครูผู้สอนและครูประจำชั้นพิจารณาให้เข้าร่วม
กิจกรรม รวมทั้งความสนใจของนักเรียนด้วย จำนวน 10 คน มาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง
รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3.2 ทดลองใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 14 ครั้ง และสรุปผลการทดลองใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยม
ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นั้น ตลอดระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การทดลองใช้ ตามวงรอบของขั้นตอนของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยม ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบ่งได้เป็นกิจกรรมในวงรอบ และกิจกรรมนอกวงรอบของการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ กล่าวคือ กิจกรรมนอกวงรอบประกอบด้วยกิจกรรมปฐมนิเทศ และกิจกรรมปัจฉิมนิเทศ ส่วนกิจกรรมในวงรอบเป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบตามขั้นของรูปแบบทั้ง 3 ขั้น คือ กิจกรรมที่ 2-4 เป็นวงรอบที่ 1 เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบตามองค์ประกอบย่อยด้านการรู้หน้าที่ กิจกรรมที่ 5-7 เป็นวงรอบที่ 2 เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบตามองค์ประกอบย่อยด้านการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ กิจกรรมที่ 8-10 เป็นวงรอบที่ 3 เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบตามองค์ประกอบย่อยด้านการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ และ กิจกรรม ที่ 11-13 เป็นวงรอบที่ 4 เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบตามองค์ประกอบย่อยด้านการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น มีรายละเอียดของผลการทดลองใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการในแต่ละวงรอบ ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการหรือขั้นวางแผน

ผู้วิจัยได้เตรียมรูปแบบการจัดกิจกรรม คู่มือการใช้รูปแบบ วัสดุ อุปกรณ์ ใบงานแบบวัดค่านิยมทั้ง 3 องค์ประกอบให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน พร้อมทั้งเครื่องบันทึกภาพ และเสียง

2. ขั้นการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการจัดกิจกรรม ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ และปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้เหมาะสมกับระยะเวลาไม่ให้นานหรือน้อยเกินไป เพิ่มความน่าสนใจของกิจกรรม ปรับลดหรือขยายเวลาให้เหมาะสมกับความสามารถในการทำกิจกรรมของนักเรียนเพิ่มกิจกรรมย่อย เพิ่มหรือลดคำพูดอธิบายในบางกิจกรรม กระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในรูปแบบที่หลากหลาย ได้รับความสนใจให้นักเรียนใส่ใจในกิจกรรมด้วยคำพูด ท่าทาง เพิ่มวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการต่อยอดความคิดของนักเรียน เช่น สี ภาพ วัสดุสำหรับตัด ตัด

3. ขั้นการสังเกต

การสังเกตนักเรียนขณะร่วมกิจกรรมตามรูปแบบ ในช่วงแรกของการร่วมกิจกรรมนักเรียนมีความประหม่าโดยเฉพาะในการแสดงความคิดเห็นในกลุ่ม มีข้อต่อรองในการทำกิจกรรม เช่น ขอพูดน้อย ขอพูดคนสุดท้าย ขอเขียนแทนการพูด ขอวาดภาพสื่อภาษา และพูดแทรกในขณะที่เพื่อนพูด ผู้วิจัยจึงได้อธิบายถึงความสำคัญของการแสดงความคิดเห็นด้วยการพูด เป็นการสื่อสารที่ชัดเจนมากที่สุด และการพูดจะทำให้นักเรียนพึงระวังตนทั้งในขณะที่เป็นผู้พูดและผู้ฟัง เพื่อปรับปรุงกิริยา ท่าทาง น้ำเสียง รวมถึงภาษากายได้อย่างเหมาะสม เป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพอีกประการหนึ่งด้วย ส่วนการร่วมกิจกรรมอื่นๆ เช่น การวางแผนการทำงาน การระดมความคิด การทำงานร่วมกันจนสำเร็จ นักเรียนให้ความร่วมมือที่ดี และตื่นตัวกับการทำกิจกรรม

4. ขั้นการสะท้อนผล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดกิจกรรมตามรูปแบบวงรอบที่ 1 พบว่านักเรียนแต่ละคนมีความชอบและลักษณะเฉพาะตนที่เด่นชัด การทำกิจกรรมกลุ่มในกิจกรรมที่ 2 จึงต้องค่อยเป็นค่อยไปในระยะแรก ทั้งการรับคำสั่งหลายรอบ การส่งงานทันเวลา ต้องได้รับการกระตุ้นด้วยการระบุชื่อกลุ่ม และเสริมแรงด้วยคำพูดให้กำลังใจเมื่อนักเรียนกระตือรือร้น ทำงานถูก

และส่งตรงเวลา ในการดูวีดิทัศน์นักเรียนมีความสนใจมาก แต่ขณะเดียวกันจะพูดคุยเพื่อสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาที่ดู จึงได้คอยกำกับและสร้างกติการ่วมกันเพื่อความเรียบร้อย ต่อมานักเรียนจะเริ่มปรับตัวเมื่อเข้าสู่กิจกรรมที่ 3 และ 4 เนื่องจากนักเรียนมีความคุ้นชินกับกิจกรรมแล้วนั่นเอง

การปรับปรุงรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบภายหลังการทดลองใช้รูปแบบทั้ง 14 ครั้ง ผู้วิจัยได้สรุปรายละเอียดการปรับปรุงรูปแบบในภาพรวม ได้ 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ระยะเวลาในการสะท้อนความคิดภายหลังการทำกิจกรรม โดยให้นักเรียนบอกเล่าความรู้สึกภายหลังจากที่ได้แสดงพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ขยายสู่กลุ่มใหญ่ จะใช้เวลามากในการจับกลุ่ม จึงได้มีการกำหนดข้อตกลงในการร่วมกลุ่มก่อนเริ่มกิจกรรมสะท้อนความคิด คือ มีการเลือกกลุ่มโดยการจับสลากไว้ก่อนเริ่มสนทนา เมื่อจบการสนทนา ทำให้นักเรียนใช้เวลาน้อยลงในการเข้ากลุ่ม ส่วนที่ 2 การสร้างความตระหนักและความสนใจของนักเรียนภายหลังจากการดูวีดิทัศน์บุคคลตัวอย่างและเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมในกิจกรรมที่ 2 จากเดิมให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวิเคราะห์คุณลักษณะของบุคคลตัวอย่างแล้วนำมาเขียนเป็นแผนผังความคิด นำเสนอผลงานที่ละกลุ่ม แล้วนำผลงานมาติดหน้าห้อง ก่อนร่วมกันสนทนาหาประเด็นความเหมือน ความแตกต่าง แต่ผู้วิจัยสังเกตพบว่านักเรียนจะสนใจเพียงการนำเสนอกลุ่มแรกๆ เท่านั้น จึงลองปรับเปลี่ยนเป็นการไม่ต้องนำเสนอ แต่ติดผลงานไว้ แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเยี่ยมชมผลงานในลักษณะแรลลี่หรือศูนย์การเรียนรู้ แล้วนำสิ่งที่นักเรียนเห็นมาวิเคราะห์หาข้อสรุปร่วมกัน พบว่านักเรียนมีความสนุก สนใจเดินชม เขียนบันทึกข้อสังเกตหรือข้อค้นพบตามประเด็นที่ผู้วิจัยเสนอแนะ แล้วร่วมอภิปรายสรุปประเด็นเป็นอย่างดี รายละเอียดในการปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างค่านิยมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 14 กิจกรรม ผู้วิจัยขอเสนอรายการกิจกรรม ดังนี้

ครั้งที่ 1 กิจกรรมปฐมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักคณะผู้วิจัย นักเรียนที่ร่วมกิจกรรม และเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
 2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์และวิธีปฏิบัติตนในการเข้าร่วมกิจกรรมเราทุกคนมีหน้าที่
- สิ่งที่สังเกตได้ นักเรียนมีความกระตือรือร้น สนใจซักถามคู่สนทนาเกี่ยวกับข้อมูลของแต่ละคน

ปัญหาที่พบ ในขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมขั้นที่ 3 การเขียนข้อมูลของนักเรียนลงบนป้ายชื่อใช้เวลาเกิน 5 นาที

วิธีแก้ไข ผู้วิจัยให้ปรับเปลี่ยนวิธีเขียนจากข้อความที่ยาวให้เป็นภาพอย่างง่าย พบว่า นักเรียนทั้งเขียนสั้นๆ และวาดภาพแทนข้อความยาวๆ ประกอบกันทำให้ได้ข้อมูลมากกว่าเดิมและน่าสนใจมากขึ้นในเวลาเท่าเดิม

ครั้งที่ 2 เราทุกคนมีหน้าที่

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนได้สำรวจตนเองและรู้พฤติกรรมด้านการรู้หน้าที่ของตนเอง

2. นักเรียนรับรู้ จดจำ บอกและวิเคราะห์คุณลักษณะของการเป็นผู้รู้หน้าที่ได้

3. นักเรียนเกิดความใส่ใจและตระหนักในการรู้หน้าที่หน้าที่ของฉันทันสำคัญ

สิ่งที่สังเกตได้ นักเรียนให้ความร่วมมือในสำรวจตนเองตามแบบสำรวจพฤติกรรมด้านการรู้หน้าที่ สามารถจดจำและบอกลักษณะของผู้รู้หน้าที่ได้

ปัญหาที่พบ การนำเสนอแผนผังความคิดกลุ่มแรกใช้เวลานาน ทำให้นักเรียนขาดความสนใจในกลุ่มต่อไป

วิธีแก้ไข เปลี่ยนการนำเสนอที่ละกลุ่มเป็นการเยี่ยมชมผลงาน และบันทึกความเหมือน ความแตกต่าง

ครั้งที่ 3 หน้าที่ของฉันทันสำคัญ

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในบทบาทของการเป็นผู้รู้หน้าที่
2. นักเรียนมีแนวคิด แนวทางในการปฏิบัติตนให้เป็นผู้รู้หน้าที่
สิ่งที่สังเกตได้ นักเรียนสนุกกับการร่วมกิจกรรม และบอกได้ว่าหน้าที่เพื่อตนเองและหน้าที่เพื่อคนอื่นประกอบด้วยอะไรบ้าง

ปัญหาที่พบ ระยะเวลาในการทำกิจกรรมฐานการเรียนรู้มากเกินไป โดยเฉพาะการเปลี่ยนฐาน

วิธีแก้ไข ปรับลดจาก 4 ฐาน เป็น 2 ฐาน โดยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสองช่วงวัยให้นักเรียนเข้าใจได้ชัดเจน

ครั้งที่ 4 ทำตามหน้าที่ ทำดีไม่ต้องอายใคร

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมด้านการรู้หน้าที่
2. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในบทบาทของการเป็นผู้รู้หน้าที่
เพิ่มมากขึ้นจากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง

3. นักเรียนเกิดความศรัทธาและเห็นคุณค่าของการเป็นผู้รู้หน้าที่
สิ่งที่สังเกตได้ นักเรียนเล่าพฤติกรรมการรู้หน้าที่ของตนเองให้เพื่อนฟังได้ทุกคน

ปัญหาที่พบ นักเรียนสงสัยในการทำทิศทางการปฏิบัติตนในอนาคต

วิธีแก้ไข ผู้วิจัยได้อธิบายพร้อมยกตัวอย่างให้นักเรียนฟังเพิ่มเติม

ครั้งที่ 5 คนมีระเบียบ

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนได้สำรวจตนเองและรู้พฤติกรรมด้านการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์

2. นักเรียนรับรู้ จดจำ บอกและวิเคราะห์คุณลักษณะของการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ได้

3. นักเรียนเกิดความใส่ใจและตระหนักในการปฏิบัติตามระเบียบ
กฎเกณฑ์

สิ่งที่สังเกตได้ นักเรียนร่วมกิจกรรมด้วยความตั้งใจ ใส่ใจซักถาม
เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติตามกฎจราจรมากที่สุด

ปัญหาที่พบ ป้ายข้อความในการนำเสนอระเบียบของสังคมและ
โรงเรียน มีขนาดตัวอักษรเล็กเกินไป นักเรียนเห็นและอ่านได้ไม่ชัดเจน

วิธีแก้ไข จัดทำป้ายใหม่ พร้อมภาพประกอบ ช่วยย่นระยะเวลาในการ
อ่านข้อความได้มากขึ้น

ครั้งที่ 6 รู้จักระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในบทบาทของการปฏิบัติตามระเบียบ
กฎเกณฑ์

2. นักเรียนมีแนวคิด แนวทางในการปฏิบัติตนให้เป็นผู้ปฏิบัติตาม
ระเบียบกฎเกณฑ์

สิ่งที่สังเกตได้ นักเรียนมีความตั้งใจในการร่วมกิจกรรม และผลัดเปลี่ยน
กันในกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมตามฐานความรู้

ปัญหาที่พบ ใช้เวลาในการทำกิจกรรมฐานการแต่งกายมากเกินไป

วิธีแก้ไข ปรับลดจาก 5 ฐาน เป็น 4 ฐาน คือ ฐานการแต่งกาย
ฐานระเบียบแถว ฐานกฎจราจรสำหรับผู้ขับขี่บนถนน และฐานกฎจราจรสำหรับผู้ใช้ไหล่ทาง

ครั้งที่ 7 อยู่ในระเบียบไม่ยาก หากมีความตั้งใจ

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมด้านการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์
2. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในบทบาทของการเป็นผู้ปฏิบัติตาม

ระเบียบกฎเกณฑ์เพิ่มมากขึ้นจากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง

3. นักเรียนเกิดความรู้สึกซาบซึ้งและเห็นคุณค่าของการปฏิบัติตาม
ระเบียบกฎเกณฑ์

สิ่งที่สังเกตได้ นักเรียนแสดงพฤติกรรมด้านการปฏิบัติตามระเบียบ
กฎเกณฑ์ตามสถานการณ์ได้

ปัญหาที่พบ นักเรียนเขียนแนวทางการปฏิบัติตนในอนาคตเกี่ยวกับการ
ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ไม่ได้

วิธีแก้ไข ผู้วิจัยอธิบายเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนที่เขียนแนวทางการปฏิบัติ
ตนไม่ได้ และแนะนำให้เขียนสอดคล้องกับบริบทของตน เช่น ข้อตกลงหรือกฎของบ้านของตน
ข้อตกลงหรือระเบียบของโรงเรียน เป็นต้น

ครั้งที่ 8 คนเพียร

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนได้สำรวจตนเองและรู้พฤติกรรมด้านการมีความเพียร
พยายามทำงานให้สำเร็จ

2. นักเรียนรับรู้ จดจำ บอกและวิเคราะห์คุณลักษณะของการมีความเพียรพยายามทำงาน ให้สำเร็จ

3. นักเรียนเกิดความใส่ใจและตระหนักในการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ

สิ่งที่สังเกตได้ นักเรียนร่วมกิจกรรมด้วยความตั้งใจ และบอกคุณลักษณะของบุคคลที่มีความเพียรได้

ปัญหาที่พบ การนำนักเรียนเชื่อมโยงจากชิ้นงานสู่ข้อสรุปคุณลักษณะของบุคคล ที่มีความเพียร ใช้เวลาเกินกว่าที่กำหนดไว้

วิธีแก้ไข ผู้วิจัยกำหนดข้อความที่นำมายกตัวอย่างให้ชัดเจนและใกล้เคียงกับสภาพแวดล้อมของนักเรียนมากยิ่งขึ้น

ครั้งที่ 9 เพียรพยายามอย่างมีเป้าหมาย

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในบทบาทของการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ

2. นักเรียนมีแนวคิด แนวทางในการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ

สิ่งที่สังเกตได้ นักเรียนชอบการนำเสนอด้วยนิทาน และสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างหลากหลาย

ปัญหาที่พบ การนำเสนอแนวปฏิบัติตนตามสถานการณ์ทุกคน ทำให้บรรยากาศในการทำกิจกรรมไม่น่าสนใจ

วิธีแก้ไข สุ่มให้นักเรียนมานำเสนอแนวปฏิบัติของตน 3 คน และร่วมกันเรียนรู้วิธีการบันทึกพฤติกรรมของตนเอง

ครั้งที่ 10 เพียรพยายามนำมาซึ่งความสำเร็จ

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมด้านการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ

2. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในบทบาทของการเป็นผู้มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จเพิ่มมากขึ้นจากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง

3. นักเรียนเกิดความศรัทธาและเห็นคุณค่าของการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ

สิ่งที่สังเกตได้ นักเรียนสะท้อนความคิดจากการได้ปฏิบัติตนเป็นผู้มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จในการทำภาพสามมิติได้สำเร็จ และสื่อถึงกิจกรรมที่เคยทำมาก่อนได้

ปัญหาที่พบ การพูดคุยกันขณะทำกิจกรรม Think Pair Share ทำให้คู่อื่นๆไม่มีสมาธิและฟังไม่ชัดเจน

วิธีแก้ไข ขยายพื้นที่การนั่งจับคู่ให้มีระยะห่างที่เหมาะสม

ครั้งที่ 11 ยอมรับ นับเป็นพี่

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนได้สำรวจตนเองและรู้พฤติกรรมด้านการยอมรับผลของการกระทำ ที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

2. นักเรียนรับรู้ จดจำ บอกและวิเคราะห์คุณลักษณะของการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

3. นักเรียนเกิดความใส่ใจและตระหนักในการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

สิ่งที่สังเกตได้ นักเรียนร่วมกิจกรรมด้วยความตั้งใจ และดำเนินกิจกรรมบางขั้นตอนได้ด้วยตัวเอง

ปัญหาที่พบ ไม่มี

วิธีแก้ไข ไม่มี

ครั้งที่ 12 ยอมเพื่อใคร ใครควรยอม

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในบทบาทของการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

2. นักเรียนมีแนวคิด แนวทางในการปฏิบัติตนให้เป็นผู้ยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

สิ่งที่สังเกตได้ นักเรียนร่วมกิจกรรมด้วยความตั้งใจ และเสนอแนวทางการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ต้องยอมรับผลของการกระทำของตนเองได้เหมาะสม

ปัญหาที่พบ นักเรียนบางคนไม่สามารถยกตัวอย่างสถานการณ์ที่ต้องยอมรับผลของการกระทำของตนเองได้

วิธีแก้ไข ผู้วิจัยอธิบายและยกตัวอย่างเพิ่มเติม คือ กรณีนักเรียนทำการบ้านไม่ถูกต้อง ทำสิ่งของพังเสียหาย และทำให้เพื่อนเจ็บตัวโดยไม่ตั้งใจ

ครั้งที่ 13 ยอมรับเกิดจะเกิดผล

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมด้านการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

2. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในบทบาทของการเป็นผู้ยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่นเพิ่มมากขึ้นจากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง

3. นักเรียนเกิดความศรัทธาและเห็นคุณค่าของการยอมรับผลของการกระทำ ที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

สิ่งที่สังเกตได้ นักเรียนเข้าใจบทบาทของการเป็นผู้ยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่นเพิ่มมากขึ้น และพร้อมจะยอมรับผลจากการกระทำของตนเองอย่างแน่วแน่

ปัญหาที่พบ ไม่มี

วิธีแก้ไข ไม่มี

ครั้งที่ 14 กิจกรรมปัจฉิมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบค่านิยมด้านความรับผิดชอบของตนเอง
2. เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนคิด ตัดสินใจและแสดงพฤติกรรม

ตามค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ภายหลังจากการจัดกิจกรรม

สิ่งที่สังเกตได้ นักเรียนมีความมั่นใจในตนเองในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบในสถานการณ์ต่างๆ

ปัญหาที่พบ ไม่มี

วิธีแก้ไข ไม่มี

3.3 นำข้อค้นพบจากการทดลองใช้ไปแก้ไข ปรับปรุงกิจกรรมในรูปแบบ เสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

การวิจัยระยะที่ 3 (R2 D2) การศึกษาผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การศึกษาผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบการศึกษาผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คือ รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดย ใช้กลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว มี Posttest 2 ครั้ง คือ หลังการทดลองและระยะติดตามผล ตามแบบแผนการทดลองแบบ One-Shot Repeated Measured Design (มนต์ชัย เทียนทอง. เว็บไซต์) มีรูปแบบการวิจัย ดังตาราง 17

ตาราง 17 รูปแบบการวิจัยเพื่อศึกษาผลการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

กลุ่ม	ทดสอบระยะก่อนการทดลอง	ระยะทดลอง	ทดสอบระยะหลังการทดลอง	ทดสอบระยะติดตามผล
E	T ₁	X	T ₂	T ₃

E = กลุ่มทดลอง

T₁ = การทดสอบระยะก่อนการทดลอง (Pre-test) กับกลุ่มทดลอง

X = การจัดกระทำ (Treatment) คือ รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน จำนวน 14

ครั้ง 14 วัน วันละ 90 นาที เริ่มตั้งแต่วันที่ 14.00-15.30 น. ของทุกวัน โดยใช้ห้องเรียนเดิมทุกครั้งที่มีความเป็นส่วนตัวและมีสภาพแวดล้อมที่ดี

T_2 = การทดสอบระยะหลังการทดลอง (Post - test) กับกลุ่มทดลอง

T_3 = การทดสอบระยะติดตามผล (Follow up) กับกลุ่มทดลอง

การควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนโดยการกำหนดตัวแปรควบคุม (Control Variable) ที่ได้จากศึกษาจาก นิภา ศรีโพจน์ (2558 : เว็บไซต์) และได้นำมาปรับใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การหาคุณภาพเครื่องมือก่อนนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง และการควบคุมสภาพแวดล้อม โดยใช้สถานที่จัดกิจกรรมที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก สะอาด ไม่ได้รับเสียงรบกวนจากห้องเรียนอื่นๆ

2. เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลองระยะที่ 3 ได้จากการวิจัยระยะที่ 2 ประกอบด้วย

2.1 รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2 แบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ประกอบด้วย

2.2.1 แบบทดสอบความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2.2 แบบวัดความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2.3 แบบสำรวจพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 7,252 คน (ข้อมูล 10 มิถุนายน 2559)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนอนุบาลเสลภูมิ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 20 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 1 เขต โดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับสลากได้เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

ขั้นที่ 2 เลือกโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับสลาก ได้โรงเรียนอนุบาลเมืองเสลภูมิ

ขั้นที่ 3 สอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนอนุบาลเมืองเสลภูมิ จำนวนทั้งสิ้น 143 คน ได้นักเรียนที่มีคะแนนค่านิยมด้านความรับผิดชอบตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 47 คน

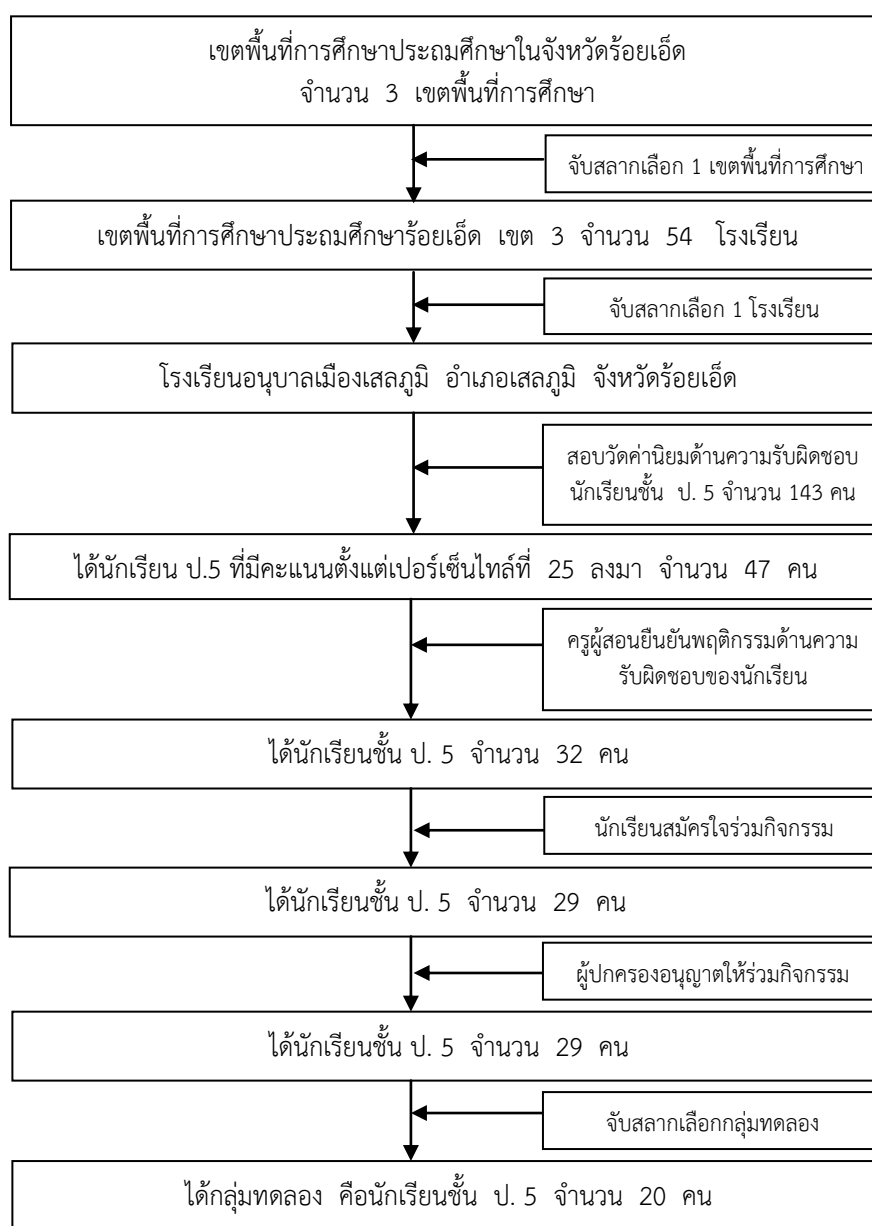

ขั้นที่ 4 ให้ครูผู้สอน ป.5 ยืนยันพฤติกรรมของนักเรียน ได้นักเรียนที่มีข้อมูลยืนยันให้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 32 คน

ขั้นที่ 5 สอบถามความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบ ได้นักเรียนที่สนใจ จำนวน 29 คน

ขั้นที่ 6 ขออนุญาตผู้ปกครองให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบ ได้นักเรียนที่ผู้ปกครองอนุญาตให้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 29 คน

ขั้นที่ 7 สุ่มนักเรียนเข้ากลุ่มทดลองโดยวิธีการจับสลาก จำนวน 20 คน
ขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังภาพประกอบ 12

ภาพประกอบ 12 ขั้นตอนการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

ให้กลุ่มทดลองทำกิจกรรมร่วมกันตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้จัดกิจกรรมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4. ดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูลผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วย

4.1 ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ไปยังผู้บริหารของโรงเรียนอนุบาลเมืองเสลภูมิเพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์เรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิจัย

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยการนำรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลองเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้จัดกิจกรรมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4.4 หลังจากยุติกิจกรรม ผู้วิจัยวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของกลุ่มทดลองเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลหลังการทดลอง

4.5 ภายหลังจากการยุติการทดลอง ผู้วิจัยไม่มีการใช้กิจกรรมกลุ่มใดๆ กับกลุ่มทดลองเป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ เพื่อติดตามผล โดยผู้วิจัยวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของกลุ่มทดลองอีกครั้ง เพื่อเป็นข้อมูลระยะติดตามผล

4.6 วิเคราะห์ค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยเปรียบเทียบก่อนการทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผล

4.7 รายงานผลการทดลอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งได้จากการเก็บผ่านเครื่องมือโดยนำเสนอทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ตามกรอบความมุ่งหมาย ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนค่านิยมด้านความรับผิดชอบทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบ ความรู้สึกด้านความรับผิดชอบและพฤติกรรมที่แสดงออกด้านความรับผิดชอบ

1.2 สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-way repeated measure ANOVA)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกผลการสะท้อนความรู้สึกและบันทึกผลหลังการทำกิจกรรมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของผู้วิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.1.1 ร้อยละ (Percentage) ใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 70-89)

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

1.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนน ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 75)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n} \times 100$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n แทน จำนวนนักเรียน

1.1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คำนวณโดยใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 78-79)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน คะแนนแต่ละตัว

n แทน จำนวนข้อมูลในกลุ่ม

$\sum$ แทน ผลรวม

1.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ที่กำหนดไว้

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ IOC แทน Index of Congruence

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

n แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

1.3 สถิติที่ใช้ในการหาค่าอำนาจจำแนก (Discriminations) ของแบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 89)

$$r_{xy} = \frac{n \sum xy - \sum x \sum y}{\sqrt{[n \sum x^2 - (\sum x)^2][n \sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนชุด x กับ ชุด y

$\sum x$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน x

$\sum y$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน y

$\sum x^2$ แทน ผลรวมทั้งหมดของกำลังสองของคะแนน x

$\sum y^2$ แทน ผลรวมทั้งหมดของกำลังสองของคะแนน y

$\sum xy$ แทน ผลรวมทั้งหมดของผลคูณระหว่าง x กับ y แต่ละคู่

n แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่ม

1.4 สถิติที่ใช้หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 70-71)

$$\alpha = \frac{K}{(K-1)} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

K แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

$$\frac{\sum s_i^2}{s_i^2} \text{ แทน ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ}$$

$$s_i^2 \text{ แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม}$$

1.5 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เป็นผลจากการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผลภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นระยะ 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการทดสอบข้อมูลตามข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติพบว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ จึงใช้สถิติ One Way Repeated Measure ANOVA ในการทดสอบสมมติฐาน (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. 2554 : 147)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การบันทึก และจากเอกสารการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ตามประเด็นในการศึกษา

2.2 การจำแนกประเภทข้อมูล (Typological) ผู้วิจัยจำแนกข้อมูลที่วิเคราะห์ตามประเด็นที่ศึกษา

2.3 การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยการตีความสร้างข้อสรุปจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปของงานวิจัย

การวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร แบบสังเกต แบบบันทึกพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้นำมาหาความสัมพันธ์และเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้ และวิเคราะห์เปรียบเทียบกับแนวคิด ทฤษฎีที่มีอยู่โดยให้อยู่ในขอบเขตของข้อมูลและครอบคลุมประเด็นที่กำหนดไว้ เพื่อให้ได้ข้อสรุปพร้อมกับข้อสรุปที่ได้จากข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการใช้แบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แล้วนำไปอธิบายผลการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

N	แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
%	แทน ร้อยละ (Percentage)
$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
Sig.	แทน สถิติทดสอบที่ใช้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเพื่อทราบความมีนัยสำคัญ

ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตอนที่ 3 ผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิจัยประกอบด้วยข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยรวบรวมข้อมูลจาก

เอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ครูและผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ ได้ผล ดังนี้

1. องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1.1 ความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ ในความสำคัญของการรู้หน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ และยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

1.2 ความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกชอบ เต็มใจ ที่จะแสดงออกถึงการรู้หน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ และ ยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

1.3 การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมการรู้หน้าที่ ปฏิบัติ ตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ และยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อ ตนเองและผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ

พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ รู้หน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ ยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อ ตนเองและผู้อื่น แยกแยะพฤติกรรมได้ดังนี้

1. พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้านการรู้ หน้าที่ พบว่า มีพฤติกรรมบ่งชี้ที่มีความสอดคล้องกัน ได้แก่ การรักษาสุขภาพอนามัย ตั้งใจศึกษา เล่าเรียน ประหยัด ดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม และช่วยเหลืองานตามความสามารถ ที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ เคารพเชื่อฟัง กตัญญูรู้คุณ ปฏิบัติตามหลักศาสนา และเสริมสร้างความสามัคคี ดังคำ สัมภาษณ์ของครูและผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

“...นักเรียนที่ดี ที่เรียกว่ามีความรับผิดชอบ ต้องรู้ว่าตัวเองต้องทำอะไรในแต่ละวัน ต้องรู้จัก ดูแลตนเอง เริ่มตั้งแต่ดูแลตัวเองทั้งร่างกาย เครื่องแต่งกาย รับประทานอาหารที่ดี รู้จักเลือกซื้อ สิ่งของให้พอเหมาะกับตัวเอง ให้คุ้มค่า รวมถึงดูแลคนอื่น สิ่งอื่นด้วย เช่น ดูแลรักษาความสะอาด ของโต๊ะ เก้าอี้ เขตพื้นที่รับผิดชอบ รวมถึงที่บ้านก็ต้องรู้จักช่วยงานพ่อแม่ตามสมควรด้วย...”

(ครูผู้สอน. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ผู้ที่มีความรับผิดชอบ ควรรับผิดชอบตัวเองได้ เริ่มตั้งแต่เรื่องเล็กๆ น้อยๆ กิจวัตร ประจำวัน มีหน้าที่มาเรียนก็ต้องมาเรียนเพื่อพัฒนาตัวเอง และทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นวัยที่สามารถช่วยงานบ้านได้แล้ว และควรฝึกการทำงาน และวินัยไปด้วยกันโดยมอบหมายหน้าที่ที่เหมาะสม...”

(ครูผู้สอน. 2559 : สัมภาษณ์)

“...การใช้จ่ายของนักเรียนก็ถือเป็นหน้าที่ต่อตัวเองและครอบครัว ในวัยนี้ชอบซื้อของตามเพื่อน ซื้อมาอวดเพื่อน ส่วนมากเป็นของเล่นหรืออาหารที่ไม่มีประโยชน์ คนมีความรับผิดชอบควรรู้ว่าต้องใช้จ่ายอย่างไร เพื่ออะไร ซึ่งสามารถสอนให้นักเรียนรู้ได้ด้วยการให้เหตุผล...”

(ครูผู้สอน. 2559 : สัมภาษณ์)

“...คนที่รู้จักหน้าที่ของตนเอง เวลาที่ครูมอบหมายงานให้ เมื่อถึงเวลา นักเรียนคนนี้จะทำหน้าที่ด้วยตัวเอง ไม่ต้องมีคนคอยบอกมายุ้า ควบคุมตัวเองได้...”

(ครูผู้สอน. 2559 : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนที่ดี มีการรู้หน้าที่ต้องรู้จักเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ครู ผู้หลักผู้ใหญ่มีความสำรวมในการพูด กิริยาท่าทางนอบน้อม...”

(ครูผู้สอน. 2559 : สัมภาษณ์)

“...การรู้หน้าที่ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ให้คำนึงถึงเรื่องใกล้ตัวโดยถือเป็นหน้าที่ต่อตนเอง เช่น สุขภาพร่างกาย การเรียน และหน้าที่ต่อคนอื่นหรือบุคคลอื่นที่เหมาะสมแก่ความสามารถ ดังนั้นให้ถือเอาด้านการตั้งใจศึกษาเล่าเรียน การรักษาสุขภาพอนามัย และการประหยัดเป็นหน้าที่ที่พึงกระทำหรือพึงมีอยู่แก่ตน ส่วนการดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม ช่วยเหลืองานตามความสามารถ ให้เป็นหน้าที่ที่พึงกระทำต่อส่วนรวม การเสริมสร้างความสามัคคี หรือข้ออื่นๆที่นำมาพิจารณา ให้นำรวมกับด้านอื่นๆที่สอดคล้องมากกว่า เช่น เคารพ เชื่อฟัง สามารถรวมกับองค์ประกอบย่อยที่ 2 เป็นต้น...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ. 2559 : สัมภาษณ์)

“...คนที่มีความกตัญญู ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อาจสังเกตได้จากพฤติกรรมการช่วยเหลืองานบ้าน งานโรงเรียนที่เหมาะสมกับศักยภาพของตน และการซักถามความรู้สึกลักษณะทำกิจกรรมเพิ่มเติม จึงให้ถือว่าการช่วยเหลืองานตามความสามารถเป็นพฤติกรรมบ่งชี้ที่แสดงออกถึงความกตัญญูของนักเรียนรวมอยู่ด้วย...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ. 2559 : สัมภาษณ์)

“...การปฏิบัติตามหลักศาสนา ถือเป็นส่วนหนึ่งในการเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอน หากนำไปรวมอยู่ในองค์ประกอบที่ 2 จะชัดเจนมากกว่า และในพฤติกรรมบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านการรู้หน้าที่นี้ ให้รวมเป็นเพียง 2 องค์ประกอบ คือ การรู้หน้าที่ต่อตนเอง และการรู้หน้าที่ต่อผู้อื่น...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ. 2559 : สัมภาษณ์)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้านการรู้หน้าที่ คือ หน้าที่เพื่อตนเอง ประกอบด้วย การรักษาสุขภาพอนามัย ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ประหยัด หน้าที่เพื่อคนอื่น ประกอบด้วย ดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม และช่วยเหลืองานตามความสามารถ

2. พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้านการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ ที่มีความสอดคล้องกัน ได้แก่ แต่งกายถูกระเบียบ มีระเบียบแถว และปฏิบัติตามกฎจราจร ที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ รู้จักการทำงานเป็นทีม เคารพ เชื่อฟังคำสั่งสอน มาโรงเรียนทุกวันและขออนุญาตก่อนออกจากห้องเรียน ดังคำสัมภาษณ์ของครูและผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

“...โรงเรียนมีการกำหนดระเบียบของนักเรียนในหลายด้าน ว่าด้วยการมาเรียน การขออนุญาตออกนอกบริเวณโรงเรียน การแต่งกาย การทำความเคารพ การรับประทานอาหาร การรักษาความสะอาดเรียบร้อยของห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน หากนักเรียนปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน แสดงว่านักเรียนเห็นถึงประโยชน์ของการปฏิบัติตามบทบาทของตนเองเพื่อไม่ให้เกิดความวุ่นวายในโรงเรียน...”

(ครู. 2559 : สัมภาษณ์)

“...โรงเรียนจะแจ้งกฎระเบียบของโรงเรียนให้นักเรียนทราบทุกคนผ่านการประชุมทั้งการประชุมนักเรียนและการประชุมผู้ปกครอง เพื่อเป็นข้อบังคับให้นักเรียนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ใครปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนสังเกตได้จากการแต่งกาย ไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น เข้าแถวซื้ออาหาร เข้าแถวส่งงาน...”

(ครู. 2559 : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนที่ครูสามารถบ่งชี้ได้ว่าเป็นคนมีระเบียบวินัยในตนเอง และปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน ครุ่นคิดถึงมารยาท การทำความเคารพ การแต่งกายที่ถูกต้องตามที่โรงเรียนกำหนด ในขณะที่อยู่ในห้องเรียนก็จะปฏิบัติตามระเบียบของห้องเรียน เช่น ไม่คุยกันเสียงดัง ไม่หยอกล้อกันขณะที่ครูสอน...”

(ครู. 2559 : สัมภาษณ์)

“...พฤติกรรมที่บ่งชี้ว่านักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีระเบียบกฎเกณฑ์จะเกี่ยวข้องกับความเคารพเชื่อฟัง เลือกใช้คำใดคำหนึ่งก็ได้ โดยหากนักเรียนเคารพเชื่อฟังคุณครู ไม่ว่าจะตั้งกฎระเบียบใดในโรงเรียน นักเรียนก็จะปฏิบัติตามนั้น และให้มองภาพรวมที่นักเรียนดำรงอยู่ว่ามีกิจกรรมใดเกี่ยวข้องกับคำว่าระเบียบกฎเกณฑ์บ้าง อาทิ มาโรงเรียนต้องแต่งกายตามระเบียบ เดินแถวให้เป็นระเบียบ อยู่ในห้องเรียนก็ต้องทำตามกฎเกณฑ์ของห้องเรียน ซึ่งอาจแตกต่างกันออกไปตามสาระที่เรียน เช่น ห้องดนตรี ก็ต้องร้องต้องรำ ห้องภาษาไทย ต้องพูดต้องอ่าน ห้องพระพุทธศาสนา ก็ต้องสำรวมระวัง...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ. 2559 : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีส่วนที่จะต้องรักษากฎจราจรเช่นกัน เพราะวัยนี้ส่วนมากสามารถปั่นจักรยานด้วยตนเอง ข้ามถนนด้วยตนเอง และผู้ปกครองยังอาจให้ซ้อนจักรยานหรือจักรยานยนต์แล้ว จึงต้องกำหนดพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับกฎจราจรที่เหมาะสมมาเป็นพฤติกรรมบังคับซึ่งประกอบด้านการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ด้วย...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ. 2559 : สัมภาษณ์)

“...การตัดพฤติกรรมบ่งชี้บางข้อออกแล้วไม่ทำให้กระทบต่อนิยามขององค์ประกอบด้านการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ สามารถตัดข้อมารโรงเรียนทุกวันออกได้เพราะเป็นการรู้หน้าที่ ตัดการรู้จักทำงานเป็นทีมออกได้ ให้ไปสนับสนุนด้านการรู้หน้าที่และการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ และสามารถตัดการขออนุญาตก่อนออกจากห้องเรียนได้เพราะเป็นหน้าที่ที่ต้องแสดงออกถึงความเคารพอยู่แล้ว...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ. 2559 : สัมภาษณ์)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้านการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ คือ แต่งกายถูกระเบียบ มีระเบียบแถว และปฏิบัติตามกฎจราจร

3. พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้านการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ ที่มีความสอดคล้องกัน ได้แก่ อดทน เอาใจใส่ในการทำงาน เสียสละ และตรงต่อเวลา ที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ใฝ่เรียนรู้ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แก้ไขปรับปรุงงานด้วยตนเอง ดังคำสัมภาษณ์ของครูและผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

“...คนขยัน เอาใจใส่ในการทำงาน จะทำงานเสร็จเร็ว นักเรียนที่ทำงานสำเร็จส่วนมากจะรีบทำในขณะนั้น ไม่รีรอเวลา เพราะงานหรือการบ้านจะมาเรื่อยๆ คนขยันที่มีความรับผิดชอบจะกระตือรือร้นในการทำงาน ซักถามให้เข้าใจก่อนลงมือทำ ส่วนมากนักเรียนชอบทำงานกลุ่มเพราะสนุก ได้คุย ได้ช่วยกันทำงาน มีส่วนน้อยที่อาศัยเพื่อนมากกว่าช่วยเพื่อน บางคนหลบไม่ทำเวอร์ คนแบบนี้เรียกว่าขาดความรับผิดชอบ ขาดจิตอาสา...”

(ครู. 2559 : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนที่มีความรับผิดชอบ หรือระบุได้ว่าเป็นคนขยันหมั่นเพียร เห็นได้จากการมีจิตอาสา เสียสละเวลาในการเล่นสนุกเพื่อทำงานให้เสร็จ ไม่ย่อท้อ ถ้าไม่เข้าใจจะรีบมาถามครูทันที...”

(ครู. 2559 : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนที่ทำงานจนสำเร็จ ส่วนมากเป็นนักเรียนที่ตั้งใจเรียนในห้องเรียน เด็กกลุ่มนี้จะมี ความพยายามสูง มุ่งมั่น ตั้งใจทำงานให้สำเร็จ ส่งงานตรงเวลาและส่งงานเป็นประจำ ...”

(ครู. 2559 : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนที่ทำงานได้สำเร็จจะมุ่งมั่นเอาใจใส่ในการทำงาน ชักถามให้เข้าใจก่อนลงมือทำ นักเรียนจะมีความสุขเวลาได้ทำงานที่ชอบและถนัด ซึ่งในห้องเดียวกันมีความชอบและความถนัดแตกต่างกัน ครูจึงมอบหมายให้ทำงานทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม เพื่อให้ นักเรียนเรียนรู้ความสามารถของตนเอง และเรียนรู้ที่จะทำงานกับคนที่ถนัดต่างจากตน เพื่อให้เกิดความเอื้อเฟื้อ ร่วมมือกันจนงานสำเร็จ...”

(ครู. 2559 : สัมภาษณ์)

“...การใฝ่เรียนรู้สามารถเป็นพฤติกรรมบ่งชี้ทั้งด้านความอดทนและเอาใจใส่ในการทำงาน ส่วนการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและการแก้ไขปรับปรุงงานด้วยตนเอง ควรนำไปพิจารณาเป็นพฤติกรรมบ่งชี้องค์ประกอบด้านการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ให้รวมพฤติกรรมอดทนเข้ากับเอาใจใส่ในการทำงาน โดยใช้คำว่าอดทน จะมีความหมายที่กว้างและชัดเจนกว่าคำว่าเอาใจใส่ในการทำงาน...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ. 2559 : สัมภาษณ์)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้านการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ คือ อดทน เสียสละ และตรงต่อเวลา

4. พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้านการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น ที่มีความสอดคล้องกัน ได้แก่ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ตีตราผลของการกระทำของตน และแก้ไขปรับปรุงงานด้วยตนเอง ที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ พร้อมให้ตรวจสอบการทำงาน มีเหตุผล ดังคำสัมภาษณ์ของครูและผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

“...ที่โรงเรียนจะมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ ยกย่องชมเชยคนที่มีความซื่อสัตย์เป็นประจำ เช่น เก็บของได้นำส่งคืนเจ้าของหรือมาส่งครูให้ช่วยประชาสัมพันธ์หาเจ้าของ เพื่อให้นักเรียนทำในสิ่งที่ถูกต้อง รับผิดชอบในการกระทำของตนเอง หากไม่นำมาคืนก็จะเป็นทุกข์ กังวลใจ และรู้สึกผิด เป็นบาป...”

(ครู. 2559 : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนที่ทำงานส่งแล้ว จะสอบถามถึงความถูกต้องของงานที่ส่งครู ยังมีเวลาเหลือมาก จะพยายามตกแต่งให้สวยงามและดียิ่งขึ้น คนแบบนี้ไม่น่ายกย่องชมเชย เพราะยอมรับและพร้อมแก้ไขงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ไม่ใช่ส่งเพื่อให้ได้ส่งเท่านั้น แต่มีนักเรียนจำนวนน้อยที่มีความพยายามและมีความสุขที่ได้ทำงานที่ยากและท้าทายแบบนี้...”

(ครู. 2559 : สัมภาษณ์)

“...เมื่อส่งงานหรือการบ้าน นักเรียนบางคนจะลอกเพื่อนมาส่งครู แสดงว่าขาดความรับผิดชอบในงานของตนเอง ครูจึงต้องตั้งกติกากำหนดการทำงาน เพื่อไม่ให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าว และใช้คำถามว่าทำด้วยตนเองไหม ทำอย่างไร เพื่อให้ นักเรียนทบทวนตัวเอง นักเรียนที่มีความตระหนักรู้ในความรับผิดชอบของตนเองก็จะสารภาพ ยอมรับผิด ครูต้องให้โอกาสนักเรียนปรับปรุงตนเองด้วย...”
(ครู. 2559 : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนที่มีความรับผิดชอบ ควรเป็นคนที่ไม่กลัวทำผิด กล้าหาญที่จะทำความดี เกรงกลัวการทำความผิด แม้จะมีกฎระเบียบเป็นข้อกำหนดและบังคับ แต่หากขาดความรับผิดชอบ นักเรียนก็จะไม่ปฏิบัติตาม พยายามหลีกเลี่ยงความผิดของตนเอง...”
(ครู. 2559 : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนที่มีความรับผิดชอบในการทำงาน จะมีความมุ่งมั่นในการทำงาน เมื่อส่งงานจะใส่ใจ คอยติดตามงาน เมื่อมีส่วนที่ต้องแก้ไข จะนำไปปรับปรุงแล้วรับมาส่งและสอบถามความเรียบร้อยของผลงานอีกครั้ง แสดงถึงการยอมรับฟังคำแนะนำของผู้อื่น และพยายามแก้ไขข้อบกพร่องด้วยตนเอง...”
(ครู. 2559 : สัมภาษณ์)

“...นักเรียนที่ครูสามารถบ่งชี้ได้ว่าเป็นคนที่ยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น คุรมองถึงชิ้นงาน ความสำเร็จของชิ้นงานของนักเรียน ที่เมื่อส่งงานแล้วจะใส่ใจ คอยติดตามงาน เมื่อมีส่วนที่ต้องแก้ไข จะนำไปปรับปรุงแล้วรับมาส่งและสอบถามความเรียบร้อยของผลงานอีกครั้ง นั่นคือนักเรียนยอมรับและพร้อมจะปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ...”
(ครู. 2559 : สัมภาษณ์)

“...การพร้อมให้ตรวจสอบการทำงาน และการมีเหตุผลเป็นพฤติกรรมย่อยของการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น...”
(ผู้ทรงคุณวุฒิ. 2559 : สัมภาษณ์)

“...พฤติกรรมบ่งชี้การยอมรับผลของการกระทำ ให้พิจารณาถึงการกระทำของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เช่น การแก้ไขการบ้าน การปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง การยอมรับผลดีและผลเสียจากการเรียน การเล่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น ที่สำคัญมีเพียงสามประการคือ พร้อมรับฟัง ยอมรับและแก้ไขให้ดีขึ้น นั่นเอง...”
(ผู้ทรงคุณวุฒิ. 2559 : สัมภาษณ์)

“...การติดตามผลการกระทำของตน ข้อนี้มีความสำคัญ เพราะหมายถึงนักเรียนพร้อมจะยอมรับในผลของการกระทำ จึงมีการสอบถามถึงผลงานของตนเอง ไม่ควรตัดออก...”
(ผู้ทรงคุณวุฒิ. 2559 : สัมภาษณ์)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์พฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้านการยอมรับผลการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น คือ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ติดตามผลการกระทำของตนเองและแก้ไขปรับปรุงผลงานด้วยตนเอง

สรุปผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ พบว่า ความรับผิดชอบประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

1. ความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ
2. ความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ
3. การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ

2. ผลการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.1 สภาพปัญหาและความต้องการในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครู แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ ได้ผลดังนี้

2.1.1 ค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนเป็นสิ่งที่ควรเสริมสร้างให้เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพราะปัญหาการขาดความรับผิดชอบของนักเรียนที่ครูสังเกตเห็นได้ชัดเจน คือ การไม่ส่งงาน ขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ส่งงานแล้วไม่ติดตามผลการส่งงาน ทั้งขย่ะไม่ถูกที่ไม่รักความสะอาด และขาดระเบียบวินัยในตนเอง ทั้งการแต่งกาย การมาเรียน เป็นต้น

2.1.2 โรงเรียนยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนทางในระดับโรงเรียนหรือหน่วยงานต้นสังกัด โรงเรียนจึงจัดบุคลากรในกิจกรรมนอกหลักสูตรอื่นๆ เช่น กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ กิจกรรมสัมพันธ์ชุมชน การเยี่ยมบ้าน เป็นต้น

2.1.3 ครูยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบที่เหมาะสม กล่าวคือ มีความเข้าใจในสภาพปัจจุบันว่าควรเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบอย่างเร่งด่วน แต่ยังไม่เข้าใจกระบวนการที่ถูกต้องเหมาะสม ครูจึงได้บุคลากรการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบในการเรียนการสอน โดยการสั่งงาน และส่งเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบเมื่อออกเยี่ยมบ้าน

2.1.4 ครูมีความเชื่อมั่นว่าหากนักเรียนได้รับการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบจะทำให้เป็นผู้มีความสำเร็จในชีวิต และการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบเป็นเรื่องจำเป็น เหมาะกับยุคสมัยและสภาพปัญหา ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนได้อย่างแท้จริง

2.1.5 ครูพร้อมนำรูปแบบการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ยกข้อความบางข้อความมาเป็นตัวอย่างประกอบการนำเสนอผลการสัมภาษณ์ครูผู้สอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังนี้

“...ปัจจุบันมีนักเรียนที่ก่อความวุ่นวายขึ้นเรียนที่เป็นผลมาจากเรียนไม่เข้าใจ ไม่ทำงานที่มอบหมาย คุยกันในห้อง ทำให้เพื่อนในห้องขาดสมาธิในการเรียนไปด้วย ซึ่งครูผู้สอนกำลังพยายามปรับวิธีสอน และวิธีการให้งานตามศักยภาพ...”

(ครู. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ในการพัฒนาคุณธรรม ค่านิยมของนักเรียน จะยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ส่วนมากผ่าน กิจกรรมของโรงเรียนที่กำหนดขึ้นตามแผนปฏิบัติการประจำปี...”

(ครู. 2559 : สัมภาษณ์)

“...ถ้ามีแนวทางหรือรูปแบบในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ครู พร้อมจะยินยอมนำมาใช้...”

(ครู. 2559 : สัมภาษณ์)

“...มีบทเรียนที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ที่หน่วยงานการศึกษาส่งมาให้โรงเรียนดำเนินการ ระยะเวลาประมาณ 1 เดือนและมีการประเมินผลภายหลังการใช้บทเรียน...”

(ครู. 2559 : สัมภาษณ์)

สรุปผลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการเสริมสร้างค่านิยม ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ค่านิยมด้านความรับผิดชอบของ นักเรียนควรเสริมสร้างให้เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน โรงเรียนยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมในการ เสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ครูพร้อมนำรูปแบบการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบที่ เหมาะสมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2.2 แนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครู และผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำข้อมูลที่ รวบรวมได้มาวิเคราะห์ พบว่า ครูใช้การเสริมแรงโดยการสะสมคะแนน คำชมเชย ทำให้นักเรียนมี ความรับผิดชอบต่อการทำงานมากขึ้น และเยี่ยมบ้านเพื่อมีโอกาสพบกับผู้ปกครองนักเรียนและ สอบถามพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่อยู่ที่บ้าน เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและหาแนวทางใน การดูแลนักเรียนร่วมกัน ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลว่าควรใช้แนวทางการจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ พบประสบการณ์เรียนรู้ด้วยตนเองในลักษณะกลุ่มร่วมมือและใช้สถานการณ์สัมพันธ์กับธรรมชาติของ นักเรียน การใช้ตัวแบบด้านความรับผิดชอบที่นักเรียนรู้จัก เช่น เพื่อน นักเรียนรุ่นพี่ ผู้ปกครอง นักเรียน หรือครูในโรงเรียน มีความเหมาะสมสำหรับการสร้างโน้ตศัณห์สำหรับนักเรียนในระดับ ประถมศึกษาตอนปลาย การสะท้อนความคิดภายหลังการจัดกิจกรรมมีความสำคัญ เพราะนอกจากจะ วัดหรือสังเกตจากพฤติกรรมที่แสดงออกแล้ว การให้นักเรียนได้เล่าเรื่องราวของตนเอง หรือแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องราวหรือประสบการณ์ที่ครูกำหนดให้ศึกษา จะทำให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองและ พร้อมจะบอกต่อหรือแสดงพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อคนอื่นรับรู้อย่างเปิดเผยและทำให้ทราบ ข้อมูลด้านความรู้สึกรักของนักเรียนด้วย การเสริมสร้างความรับผิดชอบ ต้องกระทำต่อเนื่อง และมีการ

เสริมแรงอย่างเหมาะสม โดยควรมีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างก่อนทำกิจกรรม เช่น ชอบหรือไม่ชอบอะไร ความรับผิดชอบที่บ้านมีหรือไม่ อย่างไร บุคคลที่นักเรียนชื่นชอบและอยากเอาเป็นแบบอย่างคือใคร เป็นต้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ยกข้อความบางข้อความมาเป็นตัวอย่างประกอบการนำเสนอผลการสัมภาษณ์ครูผู้สอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังนี้

“...ครูเคยใช้เบี้ยอรรถกรเป็นตัวเสริมแรงในการชักจูงให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการทำงาน เช่น เกมคอมพิวเตอร์ ขนมหิน คำคม ในช่วงที่ดำเนินการพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมรับผิดชอบมากขึ้น แม้จะมีการปรับลดแล้ว ก็ยังมีพฤติกรรมรับผิดชอบอยู่ แม้จะไม่มากเท่าเดิม...”

(ครู. 2559 : สัมภาษณ์)

“...โรงเรียนมีการดำเนินการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนโดยแบ่งเขตรักษาความสะอาดในโรงเรียน คนที่เป็นเวรห้องเรียนก็จะรักษาความสะอาดของห้องเรียน คนที่ไม่ใช่เวรห้องก็จะลงเขตพื้นที่รับผิดชอบ จนถึงเวลาทำกิจกรรมหน้าเสาธง ครูมีการบูรณาการ ทั้งในเวลาเรียน เวลาว่าง ครูจะสอดแทรกตลอดว่าเด็กจะต้องมีความรับผิดชอบ มีวินัย...”

(ครู. 2559 : สัมภาษณ์)

“...กิจกรรมที่เหมาะสมในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้นำตัวแบบที่นักเรียนชอบ สนใจ สถานการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของนักเรียน มาปรับใช้เป็นตัวแบบในกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงสู่ความรับผิดชอบ โดยใช้เทคนิค Draw person หรือ Tell Storing เพื่อให้นักเรียนจินตนาการหรือบอกเล่าถึงบุคคลที่นักเรียนชื่นชอบและมีคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบได้ชัดเจน ก่อนจะนำไปสู่การสร้างการเข้าใจในบทบาทของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบและนำไปสู่การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมความรับผิดชอบ ทั้งนี้แนวคิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบร่วมกับการเสริมแรงโดยการให้ในสิ่งที่เห็นผลในแต่ละครั้ง และสิ่งที่เห็นผลจากการสะสมผลงานในครั้งสุดท้ายของกิจกรรม...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ. 2559 : สัมภาษณ์)

“...การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไม่ควรมีหลายขั้นตอน แต่ควรต่อเนื่อง ไม่เว้นระยะเวลาแต่ละขั้นตอนนานมากนัก สามารถเลือกใช้ Observational Learning, Bloom Taxonomy, Experience Learning เป็นแกนหลักก่อนและใช้ Reinforcement theory ร่วมด้วย...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ. 2559 : สัมภาษณ์)

“...การเรียนรู้ตาม Bloom Taxonomy เป็นแนวคิดที่สมควรนำมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบได้ โดยเน้นกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนได้ร่วมมือกันทำกิจกรรมตามขั้นตอนที่ได้จากรูปแบบ”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ. 2559 : สัมภาษณ์)

สรุปผลจากการวิเคราะห์แนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ควรจัดทำรูปแบบกิจกรรมกลุ่มโดยคำนึงถึงความถนัดและความสนใจของนักเรียน มีกิจกรรมและขั้นตอนที่เหมาะสม และควรนำแนวคิด ทฤษฎีของ Bloom Taxonomy Experience Learning Observational Learning และ Reinforcement theory มาประยุกต์ใช้ในการสร้างรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1. การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ร่างกรอบการพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบมีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คือ แนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของ Bloom Taxonomy แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยการสังเกต Observational Learning แนวคิดการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ Experience Learning และทฤษฎีการเสริมแรง Reinforcement theory เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการรับรู้ เข้าใจและศรัทธาในคุณค่าของความรับผิดชอบ พร้อมทั้งยอมรับและแสดงออกซึ่งพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบด้วยการรู้หน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ และยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ คือ เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

องค์ประกอบที่ 3 ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มี 3 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้และใส่ใจ (Awareness) เป็นขั้นการสร้าง ความสนใจ ความใส่ใจ และความตระหนักในความรับผิดชอบของนักเรียน โดยผ่านกิจกรรมการให้นักเรียนได้สำรวจความคิดและพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของตนเองด้วยแบบสำรวจพฤติกรรม ให้นักเรียนรับรู้คุณลักษณะและพฤติกรรมของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบผ่านตัวแบบ ใช้คำถามนำอภิปรายเพื่อให้นักเรียนบอกสิ่งที่ได้สังเกต จดจำ และวิเคราะห์คุณลักษณะของตัวแบบ แล้วร่วมกันสรุปคุณลักษณะของตัวแบบผ่านกิจกรรมกลุ่ม ขั้นที่ 2 ขั้นการสร้างความรู้ (Knowledge Building) เป็นขั้นสร้างความรู้ความเข้าใจในความรับผิดชอบต่อยอดจากการรับรู้ ใส่ใจ และตระหนักในความรับผิดชอบผ่านการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้วิเคราะห์

สถานการณ์ ลองปฏิบัติตนในสถานการณ์จำลองและร่วมอภิปรายโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามสถานการณ์ เมื่อนักเรียนมีความเข้าใจในความรับผิดชอบและการแสดงออกด้านความรับผิดชอบแล้วให้นักเรียนกำหนดแนวทางการปฏิบัติตนตามสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงพฤติกรรมและสะท้อนคุณค่า (Action and Reflect) เป็นขั้นสนับสนุนให้นักเรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติมจากการแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบในสถานการณ์จริงต่างๆ เพื่อให้ได้สัมผัสผลจากการกระทำ แล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึกต่อผลการปฏิบัติของตนเอง โดยใช้วิธีการนำเสนอที่หลากหลาย ทั้งการบอกเล่า การใช้สื่อ การใช้สัญลักษณ์เพื่อสะท้อนความรู้สึกระดับการเห็นคุณค่า ซึ่งทั้ง 3 ขั้น จะประกอบด้วยขั้นย่อย คือ ขั้นนำ ขั้นกิจกรรมและขั้นสรุป

องค์ประกอบที่ 4 การวัดและประเมินผล คือ การศึกษาผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 3 องค์ประกอบของค่านิยม คือ

1. ด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบใช้แบบทดสอบเชิง

สถานการณ์

2. ด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ใช้แบบวัดความรู้สึกเชิง

สถานการณ์

3. ด้านการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ ใช้แบบสำรวจพฤติกรรม

สรุปผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยม

ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบมีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานประกอบด้วย Bloom Taxonomy Experience Learning Observational Learning และ Reinforcement theory 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 ขั้น คือ ขั้นการรับรู้และใส่ใจ (Awareness) ขั้นการสร้างความรู้ (Knowledge Building) ขั้นการแสดงพฤติกรรมและสะท้อนคุณค่า (Action and Reflect) โดยแต่ละขั้นดำเนินการผ่านกิจกรรมขั้นนำ ขั้นกิจกรรม ขั้นอภิปราย ขั้นสรุป 4) การวัดและประเมินผล

2. การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบผลดังตาราง 18

ตาราง 18 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้เชี่ยวชาญ

องค์ประกอบของรูปแบบ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเหมาะสม
1. แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน ความสอดคล้องของหลักการ แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดของรูปแบบ	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 18 (ต่อ)

องค์ประกอบของรูปแบบ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเหมาะสม
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5	4.80	0.45	มากที่สุด
3. ขั้นตอนของรูปแบบ			
3.1 ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้และใส่ใจ ประกอบด้วย			
3.1.1 กิจกรรมเราทุกคนมีหน้าที่	5.00	0.00	มากที่สุด
3.1.2 กิจกรรมคนมีระเบียบ	5.00	0.00	มากที่สุด
3.1.3 กิจกรรมคนเพียร	4.80	0.45	มากที่สุด
3.1.4 กิจกรรมยอมรับนับเป็นพี่	5.00	0.00	มากที่สุด
3.2 ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างความรู้ ประกอบด้วย			
3.2.1 กิจกรรมหน้าที่ของฉันทันทีสำคัญ	5.00	0.00	มากที่สุด
3.2.2 กิจกรรมรู้จักระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม	5.00	0.00	มากที่สุด
3.2.3 กิจกรรมเพียรพยายามอย่างมีเป้าหมาย	5.00	0.00	มากที่สุด
3.2.4 กิจกรรมยอมเพื่อใคร ใครควรยอม	5.00	0.00	มากที่สุด
3.3 ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงพฤติกรรมและสะท้อนคุณค่า ประกอบด้วย			
3.3.1 กิจกรรมทำตามหน้าที่ ทำดีไม่อายใคร	5.00	0.00	มากที่สุด
3.3.2 กิจกรรมอยู่ในระเบียบไม่ยากหากมีความตั้งใจ	5.00	0.00	มากที่สุด
3.3.3 กิจกรรมเพียรพยายามนำมาซึ่งความสำเร็จ	5.00	0.00	มากที่สุด
3.3.4 กิจกรรมยอมรับเกิดจะเกิดผล	5.00	0.00	มากที่สุด
โดยรวมทั้ง 3 ขั้น	4.96	0.09	มากที่สุด
4. การประเมินความรู้และเข้าใจ ความศรัทธาและการแสดงออกถึง ความรับผิดชอบ	4.60	0.55	มากที่สุด
โดยรวม	4.84	0.27	มากที่สุด

จากตาราง 18 พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความ
รับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยรวมและแต่ละองค์ประกอบ มีผลการประเมิน
ความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, $S.D. = 0.27$)

ตอนที่ 3 ผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

1.1 ผลการวิเคราะห์ค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังตาราง 19

ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง
และระยะติดตามผล

องค์ประกอบ ของค่านิยมด้านความ รับผิดชอบ	ระยะก่อนการทดลอง			ระยะหลังการทดลอง			ระยะติดตามผล		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ความรู้และเข้าใจในคุณค่า ของความรับผิดชอบ	9.70	2.03	น้อย	25.30	2.83	มาก	24.65	1.09	มาก
ความศรัทธาในการเป็นผู้มี ความรับผิดชอบ	11.10	2.72	ปาน กลาง	27.42	2.11	มาก	28.68	1.34	มาก
การแสดงออกถึงความ รับผิดชอบ	9.85	2.60	น้อย	27.00	2.03	มาก	26.15	2.08	มาก
โดยรวม	10.22	1.76	ปาน กลาง	26.57	1.83	มาก	26.49	0.86	มาก

* หมายเหตุ คะแนนความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ เทียบเป็น 30 คะแนน
เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์การแปลผลคะแนนค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

จากตาราง 19 พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ระยะ
ก่อนการทดลองในระดับปานกลาง (10.22) ระยะหลังการทดลองระดับมาก (26.57) และระยะ
ติดตามผล ระดับมาก (26.49) ตามลำดับ

1.2 ผลสถิติที่ทดสอบค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังตาราง 20

ตาราง 20 ผลสถิติที่ทดสอบค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สถิติที่ทดสอบ	Value	F	Hypothesis	Error df	Sig.
Pillai's Trace	.996	2014.241	2.000	18.000	.000
Wilks' Lambda	.004	2014.241	2.000	18.000	.000
Hotelling's Trace	223.805	2014.241	2.000	18.000	.000
Roy's Largest Root	223.805	2014.241	2.000	18.000	.000

จากตาราง 20 พบว่า ผลการทดสอบค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโดย
การวัดซ้ำ ทั้ง 3 ระยะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ
รายคู่ ดังตาราง 21

ตาราง 21 ผลการทดสอบรายคู่คะแนนด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ระยะการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ		Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
ระยะก่อนการทดลอง	ระยะหลังการทดลอง	-16.357*	.266	.000
	ระยะติดตามผล	-16.277*	.357	.000
ระยะหลังการทดลอง	ระยะก่อนการทดลอง	16.357*	.266	.000
	ระยะติดตามผล	.081	.345	1.000
ระยะติดตามผล	ระยะก่อนการทดลอง	16.277*	.357	.000
	ระยะหลังการทดลอง	-.081	.345	1.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 21 พบว่า คะแนนระยะหลังการทดลองและคะแนนระยะติดตามผลสูงกว่าคะแนนระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนระยะหลังการทดลองกับคะแนนระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน แสดงว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความคงทนในค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

1.3 ผลสถิติที่ทดสอบค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 องค์ประกอบด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ ดังตาราง 22

ตาราง 22 ผลสถิติที่ทดสอบค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สถิติที่ทดสอบ	Value	F	Hypothesis	Error df	Sig.
Pillai's Trace	.986	651.125	2.000	18.000	.000
Wilks' Lambda	.014	651.125	2.000	18.000	.000
Hotelling's Trace	72.347	651.125	2.000	18.000	.000
Roy's Largest Root	72.347	651.125	2.000	18.000	.000

จากตาราง 22 พบว่า ผลการทดสอบค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนองค์ประกอบด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ โดยการวัดซ้ำ ทั้ง 3 ครั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบรายคู่ ดังตาราง 22

ตาราง 23 ผลการทดสอบรายคู่คะแนนด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 องค์กรประกอบด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ

ระยะการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ		Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
ระยะก่อนการทดลอง	ระยะหลังการทดลอง	-15.600*	.483	.000
	ระยะติดตามผล	-14.950*	.573	.000
ระยะหลังการทดลอง	ระยะก่อนการทดลอง	15.600*	.483	.000
	ระยะติดตามผล	.650	.646	.981
ระยะติดตามผล	ระยะก่อนการทดลอง	14.950*	.573	.000
	ระยะหลังการทดลอง	-.650	.646	.981

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 23 พบว่า คะแนนระยะหลังการทดลองและคะแนนระยะติดตามผล สูงกว่าคะแนนระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนระยะหลังการทดลองกับคะแนนระยะติดตามผล ไม่แตกต่างกัน แสดงว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความคงทนในความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ

1.4 ผลสถิติที่ทดสอบค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 องค์กรประกอบด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ดังตาราง 24

ตาราง 24 ผลสถิติที่ทดสอบค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สถิติที่ทดสอบ	Value	F	Hypothesis	Error df	Sig.
Pillai's Trace	.982	483.821	2.000	18.000	.000
Wilks' Lambda	.018	483.821	2.000	18.000	.000
Hotelling's Trace	53.758	483.821	2.000	18.000	.000
Roy's Largest Root	53.758	483.821	2.000	18.000	.000

จากตาราง 24 พบว่า ผลการทดสอบค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนองค์กรประกอบด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ โดยการวัดซ้ำ ทั้ง 3 ครั้ง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบรายคู่ ดังตาราง 25

ตาราง 25 ผลการทดสอบรายคู่คะแนนด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 องค์ประกอบด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ

ระยะการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ		Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
ระยะก่อนการทดลอง	ระยะหลังการทดลอง	-16.320*	.525	.000
	ระยะติดตามผล	-17.580*	.629	.000
ระยะหลังการทดลอง	ระยะก่อนการทดลอง	16.320*	.525	.000
	ระยะติดตามผล	-1.260*	.431	.026
ระยะติดตามผล	ระยะก่อนการทดลอง	17.580*	.629	.000
	ระยะหลังการทดลอง	1.260*	.431	.026

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 25 พบว่า คะแนนระยะหลังการทดลองและคะแนนระยะติดตามผลสูงกว่าคะแนนระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนระยะติดตามผลสูงกว่าคะแนนระยะหลังการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีแนวโน้มความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบเพิ่มสูงขึ้น

1.5 ผลสถิติที่ทดสอบค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 องค์ประกอบด้านการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ ดังตาราง 26

ตาราง 26 ผลสถิติที่ทดสอบค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สถิติที่ทดสอบ	Value	F	Hypothesis	Error df	Sig.
Pillai's Trace	.982	491.398	2.000	18.000	.000
Wilks' Lambda	.018	491.398	2.000	18.000	.000
Hotelling's Trace	54.600	491.398	2.000	18.000	.000
Roy's Largest Root	54.600	491.398	2.000	18.000	.000

จากตาราง 26 พบว่า ผลการทดสอบค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนองค์ประกอบด้านการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ โดยการวัดซ้ำ ทั้ง 3 ครั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบรายคู่ ดังตาราง 27

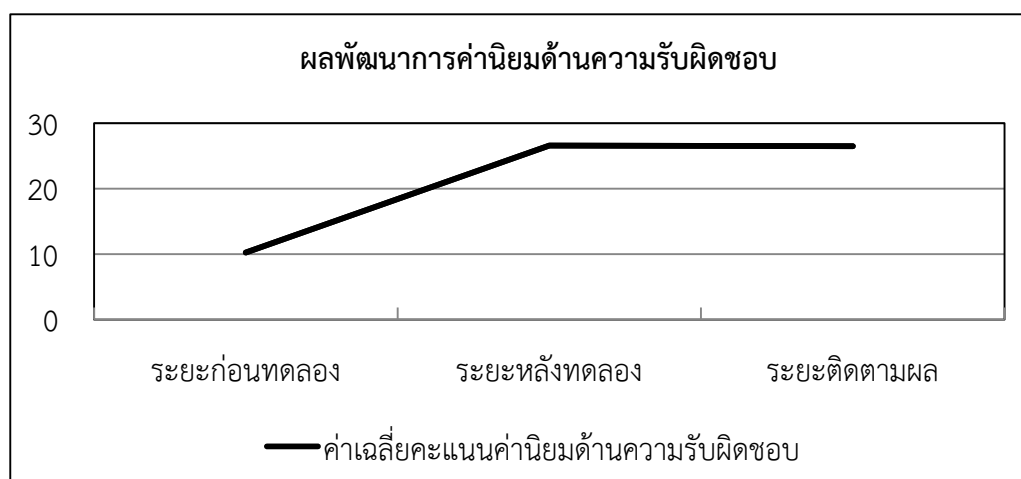
ตาราง 27 ผลการทดสอบรายคู่คะแนนด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 องค์ประกอบด้านการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ

ระยะการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ		Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
ระยะก่อนการทดลอง	ระยะหลังการทดลอง	-17.150*	.539	.000
	ระยะติดตามผล	-16.300*	.649	.000
ระยะหลังการทดลอง	ระยะก่อนการทดลอง	17.150*	.539	.000
	ระยะติดตามผล	.850	.494	.304
ระยะติดตามผล	ระยะก่อนการทดลอง	16.300*	.649	.000
	ระยะหลังการทดลอง	-.850	.494	.304

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 27 พบว่า คะแนนระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนระยะติดตามผล สูงกว่าระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนน ระยะหลังการทดลองกับคะแนนระยะติดตามผล ไม่แตกต่างกัน แสดงว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความคงทนในค่านิยมตามองค์ประกอบด้านการแสดงออก ถึงความรับผิดชอบ

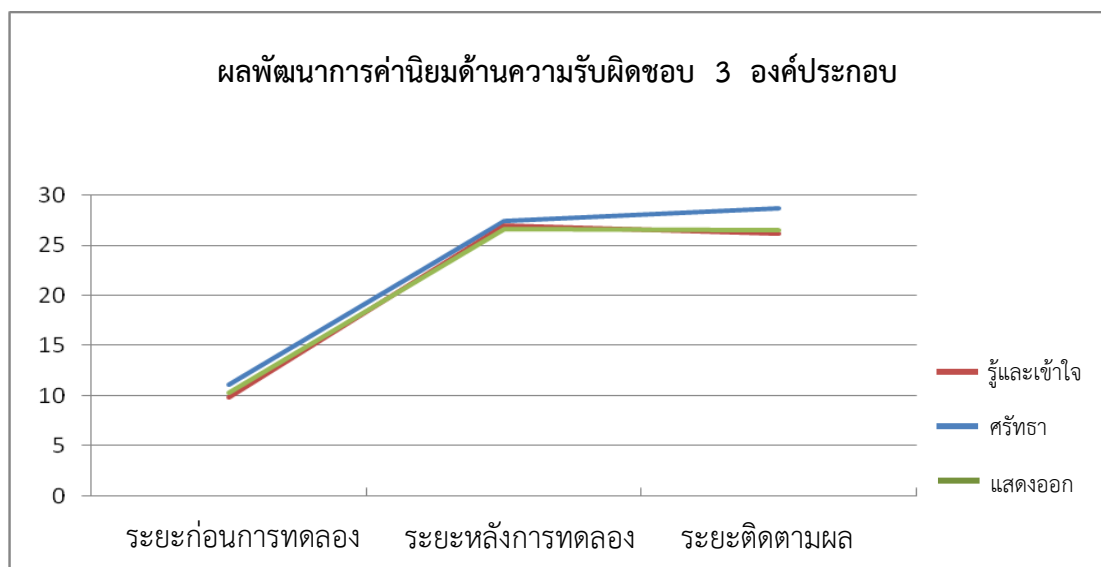
ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาแสดงเป็นแผนภูมิรูปภาพเพื่อแสดงให้เห็นความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังภาพประกอบ 13 และภาพประกอบ 14

ภาพประกอบ 13 แผนภูมิแสดงผลพัฒนาการค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จากภาพประกอบ 13 พบว่า ผลพัฒนาการค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ยระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลสูงขึ้นจากระยะก่อนการทดลอง และมีแนวโน้มคงที่จนถึงระยะติดตามผล

ภาพประกอบ 14 แผนภูมิแสดงผลพัฒนาการค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แยกเป็น 3 องค์ประกอบ

จากภาพประกอบ 14 พบว่า ผลพัฒนาการค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 3 องค์ประกอบ มีค่าเฉลี่ยระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลสูงขึ้นจากระยะก่อนการทดลอง และมีแนวโน้มคงที่จนถึงระยะติดตามผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อสูงขึ้น ทั้งด้านความรู้และเข้าใจ ความศรัทธาและการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อ โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ พบว่า คะแนนระยะหลังร่วมกิจกรรมคะแนนระยะติดตามผลสูงกว่าคะแนนระยะก่อนร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระยะหลังร่วมกิจกรรมกับระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงว่าให้เห็นว่ามีความคงทนของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ

2. ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยศึกษาบันทึกผลหลังการจัดกิจกรรมและแบบบันทึกการสะท้อนผลการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน ได้ผลดังนี้

กิจกรรมปฐมนิเทศ เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง 30 นาที

ผู้วิจัยจัดกิจกรรมแนะนำตนเองและสมาชิกที่ร่วมช่วยจัดกิจกรรม ทำกิจกรรมเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ชี้แจงขั้นตอนการเข้าร่วมกิจกรรม ข้อตกลงในการเข้าร่วมกิจกรรม และการสะสมคะแนนการเข้าร่วมกิจกรรม แจ้งจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรม และสนทนาซักถามข้อสงสัย

บทพจนนัตถหมาย สรุปกิจกรรมประจำวัน ภายหลังการจัดกิจกรรม พบว่านักเรียนให้ความร่วมมือที่ดี เข้าใจนัตถหมายและข้อตกลงในการเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบทุกคน

กิจกรรมวงรอบที่ 1 ของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้และใส่ใจ (Awareness) เป็นขั้นการสร้าง ความสนใจ ความใส่ใจ และความตระหนักในความรับผิดชอบของนักเรียน โดยมุ่งเน้นไปยังหน้าที่ของบุคคล ว่า เกิดจากการได้รับมอบหมาย ประกอบด้วยหน้าที่เพื่อตนเอง คือ การรักษาสุขภาพอนามัย การตั้งใจ ศึกษาเล่าเรียนและการประหยัด ส่วนหน้าที่เพื่อคนอื่น คือ การดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม และ ช่วยเหลืองานตามความสามารถของตนเอง การสร้างการรับรู้ ใ้ใจและตระหนักในการรู้หน้าที่เพื่อ ตนเองและเพื่อคนอื่น เป็นขั้นแรกของการพัฒนาค่านิยม (Affective Domain) ด้วยการใช้ตัวแบบ เร้าความสนใจและจดจำ (Attention Phase and Retention Phase ของ Observation Learning) ถือเป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ (Concrete Experience ของ Experiential Learning) ร่วมกับการเสริมแรง (Reinforcement Theory) จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเลือกรับ ข้อมูล สนใจ และต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยผ่านกิจกรรมการให้นักเรียนได้สำรวจความคิดและ พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของตนเองด้วยแบบสำรวจพฤติกรรม ให้นักเรียนรับรู้คุณลักษณะและ พฤติกรรมของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบผ่านตัวแบบ ใช้คำถามนำอภิปรายเพื่อให้นักเรียนบอกสิ่งที่ได้ สังเกต จดจำ และวิเคราะห์คุณลักษณะของตัวแบบ แล้วร่วมกันสรุปคุณลักษณะของตัวแบบผ่าน กิจกรรมกลุ่ม โดยใช้กิจกรรม “เราทุกคนมีหน้าที่” มีขั้นตอนคือ กล่าวทักทายนักเรียน ให้นักเรียน ทำแบบสำรวจพฤติกรรมการรู้หน้าที่ ร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับคำว่าหน้าที่ ด้ววิธีทัศน์เกี่ยวกับผู้รู้ ร่วมกัน อภิปรายเกี่ยวกับวิธีทัศน์ แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คน ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกัน เขียนแผนผังความคิดเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลในวิธีทัศน์ นำผลงานของแต่ละกลุ่มมาติดหน้าห้อง แล้วร่วมกันหาประเด็นที่เหมือนกันและต่างกันของลักษณะบุคคลที่นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอ ร่วมกัน สรุปลักษณะของบุคคลในวิธีทัศน์ และเชื่อมโยงให้นักเรียนรับรู้ว่าคุณลักษณะดังกล่าวคือผู้ที่ได้ชื่อ ว่ารู้หน้าที่และบทบาทของตนเอง ชื่นชมความตั้งใจ ความใส่ใจในการร่วมกิจกรรมของนักเรียนทุกคน และ นัดหมายวัน เวลา ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นการสร้างความรู้ (Knowledge Building)

เป็นขั้นสร้างความรู้ความเข้าใจในความรับผิดชอบ ต่อยอดจากการรับรู้ ใ้ใจ และตระหนักในความรับผิดชอบ โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนทราบว่าคุณลักษณะและเข้าใจในบทบาท หน้าที่ของตนเองและทราบผลของการปฏิบัติหน้าที่ที่เกิดกับตนเองและคนอื่นอย่างชัดเจน จะนำไปสู่ การออกแบบการปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง และเกิดประโยชน์ต่อตนเองและคนอื่นต่อไป การสร้างความรู้ ในการรู้หน้าที่เพื่อตนเองและเพื่อคนอื่น เป็นขั้นที่สองของการพัฒนาค่านิยม คือ นักเรียนได้รับรู้ สนใจแล้วมีโอกาสดำเนินการในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง (Affective Domain) ด้วยการลองแสดง พฤติกรรมตามตัวแบบซึ่งจะส่งผลให้มีการตรวจสอบการเรียนรู้ที่ได้จดจำไว้ (Reproduction Phase ของ Observation Learning) ทำให้ได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเองจากปฏิสัมพันธ์ (Bruner’s Cognitive Development theory) แล้วสรุปผลการเรียนรู้เป็นแผนภาพมโนทัศน์ (Abstract Conceptualize ของ Experiential Learning) ร่วมกับการเสริมแรง (Reinforcement Theory) จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความเข้าใจในการรู้หน้าที่ และต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมผ่านการจัด

กิจกรรมให้นักเรียนได้วิเคราะห์สถานการณ์ ลองปฏิบัติตนในสถานการณ์จำลองและร่วมอภิปรายโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามสถานการณ์ เมื่อนักเรียนมีความเข้าใจในความรับผิดชอบและการแสดงออกด้านความรับผิดชอบแล้ว ให้นักเรียนกำหนดแนวทางการปฏิบัติตนตามสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน โดยใช้กิจกรรม “หน้าที่ของฉันทันสำคัญ” มีขั้นตอนคือ กล่าวทักทายนักเรียน สันทนาเกี่ยวกับหน้าที่ตามภาพ ให้คะแนนการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองตามภาพ แบ่งกลุ่มนักเรียนให้แต่ละกลุ่มทำกิจกรรม “walk rally” 4 ฐาน ซึ่งในแต่ละฐานจะนำเสนอสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนที่สามารถสอดคล้องกับคนทุกวัย ทั้งการดูแลสุขภาพอนามัย การตั้งใจศึกษาเล่าเรียน การประหยัดอดออม การดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม และการช่วยเหลืองานตามความสามารถ ให้แต่ละกลุ่มระดมความคิดและสรุปความคิดของทุกกลุ่มเป็นแผนภาพ ให้นักเรียนเขียนแผนผังความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตน หากพบเจอสถานการณ์ที่ต้องแสดงออกถึงหน้าที่เพื่อตนเองและหน้าที่เพื่อคนอื่น นำเสนอแนวปฏิบัติของแต่ละคน และเรียนรู้วิธีการบันทึกพฤติกรรมของตนเอง ร่วมกันสรุปแนวทางการปฏิบัติตน กระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมเกี่ยวกับการรู้หน้าที่ พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงพฤติกรรมและสะท้อนคุณค่า (Action and Reflect) เป็นขั้นสนับสนุนให้นักเรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติมจากการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบในสถานการณ์จริงต่างๆ เพื่อให้ได้สัมผัสผลจากการกระทำแล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึกต่อผลการปฏิบัติของตนเอง โดยใช้วิธีการนำเสนอที่หลากหลาย ทั้งการบอกเล่า การใช้สื่อ การใช้สัญลักษณ์เพื่อสะท้อนความรู้สึกระดับการเห็นคุณค่า หากบุคคลรู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองและทราบผลของการปฏิบัติหน้าที่เพื่อตนเองและคนอื่นอย่างชัดเจน จะนำไปสู่การออกแบบการปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง มีความต้องการปฏิบัติตามที่ได้ออกแบบไว้ และเมื่อได้รับผลดีจากการปฏิบัติตามหน้าที่ จะทำให้เกิดความตระหนัก ศรัทธาและเห็นคุณค่าของการรู้หน้าที่ การให้นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมและสะท้อนคุณค่าในการรู้หน้าที่เพื่อตนเองและเพื่อคนอื่น เป็นขั้นที่สามของการพัฒนาคุณนิยม คือ นักเรียนได้รับประสบการณ์การรู้หน้าที่แล้วเห็นคุณค่า (Affective Domain) ทำให้ตัดสินใจแสดงพฤติกรรมเดิมอีกโดยพิจารณาถึงคุณค่าที่ได้รับจากการกระทำ (Expectancy-Value) โดยสามารถแสดงผลของการกระทำของตนเองได้ (Motivation Phase ของ Observation Learning) ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ บันทึกการเรียนรู้ เขียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ และแนวทางในการพัฒนาต่อยอด (Reflective Observation ของ Experiential Learning) เป็นการถ่ายทอดประสบการณ์โดยใช้สัญลักษณ์หรือภาษา (Bruner's Cognitive Development theory) ร่วมกับการเสริมแรง (Reinforcement Theory) จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกถึงการรู้หน้าที่ สะท้อนคุณค่าของการกระทำได้ และต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรม “ทำตามหน้าที่ ทำดีไม่ต้องอายใคร” มีขั้นตอนคือ กล่าวทักทายนักเรียน ให้นักเรียนทำแบบสำรวจพฤติกรรมการรู้หน้าที่ของตนเองที่ได้กระทำมาแล้วตามแบบบันทึกพฤติกรรม สรุปคะแนนพฤติกรรมของตนเอง แล้วเปรียบเทียบกับแบบสำรวจพฤติกรรมจากกิจกรรมเราทุกคนมีหน้าที่ ในขั้นที่ 1 ให้นักเรียนวาดภาพเพื่อบอกเล่าการกระทำของตนเองที่ได้แสดงออกถึงการรู้หน้าที่ จับคู่ ให้แต่ละคู่ร่วมพูดคุยโดยใช้กระบวนการ Think-Pair-Share บอกเล่าเรื่องราวและความรู้สึกที่ได้จากการแสดงออกถึงการรู้หน้าที่ให้คู่ของตนฟังโดยใช้ภาพประกอบ แล้วสรุปร่วมกัน นำข้อสรุปของแต่ละคู่มาเล่าให้อีกคู่ฟัง แล้วสรุปร่วมกัน และนำภาพของสมาชิกทั้ง 4 ภาพ มาติดรวมกันเป็นภาพใหญ่ ให้

ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน แล้วนำภาพแต่ละกลุ่มมาติดรวมกับกลุ่มที่นำเสนอ ก่อนจนครบทุกกลุ่ม สรุปร่วมกันถึงผลดี คุณค่าของการมีความรับผิดชอบโดยการแสดงออกถึงการรู้หน้าที่จากคนเดียว เป็นคู่ ถึงหลายคน เป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ให้สังคมมีแต่ความสงบสุขทั้งต่อผู้กระทำและผู้ได้รับผลจากการกระทำ ให้นักเรียนจัดทำทิศทางการปฏิบัติตนในอนาคต ผู้วิจัยชื่นชมความตั้งใจ ความใส่ใจในการร่วมกิจกรรมของนักเรียนทุกคน และ นัดหมายวัน เวลา ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ภายหลังการดำเนินการวิจัยรอบที่ 1 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย พบว่า นักเรียนมีความสนใจ กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม ทัศนคติดีและมีการซักถาม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่ผู้วิจัยนำอภิปราย สามารถจดจำคุณลักษณะบุคคลตัวอย่างได้ ร่วมกิจกรรมเรียนรู้ตามฐานการเรียนรู้ได้ สรุปเป็นภาพรวมของการรู้หน้าที่และมีพฤติกรรมที่แสดงออกบ่อยครั้งถึงการรู้หน้าที่ สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมตามเวลา แต่งกายสะอาดและเป็นระเบียบมากขึ้น อยากทำกิจกรรม อยากช่วยงาน เช่น แจกเอกสาร ยกเก้าอี้ จัดโต๊ะ ทำความสะอาดสถานที่จัดกิจกรรมเพิ่มมากขึ้นจากวันแรกที่เข้าร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยยกตัวอย่างผลการสะท้อนความคิดเห็นของนักเรียนหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

“กิจกรรมสนุกและทำให้รู้หน้าที่ของตนเอง”

“อยากทำตัวให้ดีขึ้นเหมือนคนในหนังที่ครูให้ดู”

“ได้ทำกิจกรรมกับเพื่อน ทำให้รู้ว่าทุกคนมีหน้าที่ของตัวเอง”

“ถ้าเราไม่ทำหน้าที่ของตัวเอง จะทำให้คนอื่นลำบากไปด้วย”

“อยากให้มามีกิจกรรมแบบนี้อีก อยากสำรวจตัวเองในหลายๆ ด้าน จะได้ปรับปรุงตัวเอง”

“ต่อไปถ้ามีกิจกรรมแบบนี้ ขอเข้าร่วมอีกครั้ง”

กิจกรรมรอบที่ 2 ของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ
นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้และใส่ใจ (Awareness) ในระเบียบกฎเกณฑ์ ซึ่งถือเป็นแบบแผนที่วางไว้เป็นแนวปฏิบัติหรือดำเนินการ คนในสังคมจะต้องเรียนรู้กฎ กติกาของสังคม พร้อมทั้งยอมรับและปฏิบัติตาม เพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุข ในบทบาทของนักเรียนนั้น การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมตามวัย ประกอบด้วย แต่งกายถูกระเบียบ มีระเบียบแถว และปฏิบัติตามกฎจราจร การสร้างการรับรู้และใส่ใจในการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ เป็นขั้นแรกของการพัฒนาค่านิยม (Affective Domain) ด้วยการใช้ตัวแบบสร้างความสนใจและจดจำ (Attention Phase and Retention Phase ของ Observation Learning) ถือเป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ (Concrete Experience ของ Experiential Learning) ร่วมกับการเสริมแรง (Reinforcement Theory) จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเลือกรับข้อมูล สนใจ และต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยใช้กิจกรรม “คนมีระเบียบ” มีขั้นตอนคือ กล่าวทักทายนักเรียน ให้นักเรียนทำแบบสำรวจพฤติกรรมปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ ร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับคำว่าระเบียบกฎเกณฑ์ นำภาพข้อความระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน ระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมชุมชน มานำเสนอแล้วร่วมกันอภิปรายดังนี้ ให้นักเรียนดูวีดิทัศน์เกี่ยวกับผู้ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ สรุปลักษณะของบุคคลจาก วีดิทัศน์ แบ่งกลุ่มเขียนแผนผังความคิดเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลในวีดิทัศน์ ร่วมกันสรุป

ลักษณะของบุคคลในวิถีทัศน์ และเชื่อมโยงให้นักเรียนรับรู้ว่าคุณลักษณะดังกล่าวคือผู้ที่ได้ชื่อว่าปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ นัดหมายวัน เวลา ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นการสร้างความรู้ (Knowledge Building)

เป็นขั้นการสร้างความรู้ความเข้าใจในระเบียบกฎเกณฑ์ ที่เป็นแบบแผนที่วางไว้เป็นแนวปฏิบัติหรือดำเนินการ คนในสังคมจะต้องเรียนรู้กฎ กติกาของสังคม พร้อมทั้งยอมรับและปฏิบัติตาม เพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุข ในบทบาทของนักเรียนนั้น การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมตามวัย ประกอบด้วย แต่งกายถูกระเบียบ มีระเบียบแถว และปฏิบัติตามกฎจราจร การสร้างความรู้ในการการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ เป็นขั้นที่สองของการพัฒนาค่านิยม คือ นักเรียนได้รับรู้ สนใจแล้วมีโอกาสได้ตอบสนองในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง (Affective Domain) ด้วยการลงแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบซึ่งจะส่งผลให้มีการตรวจสอบการเรียนรู้ที่ได้จดจำไว้ (Reproduction Phase ของ Observation Learning) ทำให้ได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเองจากปฏิสัมพันธ์ (Bruner's Cognitive Development Theory) แล้วสรุปผลการเรียนรู้เป็นแผนภาพมโนทัศน์ (Abstract Conceptualize ของ Experiential Learning) ร่วมกับการเสริมแรง (Reinforcement Theory) จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความเข้าใจในการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ และต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยใช้กิจกรรม “รู้จักระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม” มีขั้นตอนคือ กล่าวทักทายนักเรียน แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มทำกิจกรรม “walk rally” โดยผู้วิจัย เตรียมฐานการเรียนรู้จำนวน 4 ฐาน (ฐานการแต่งกาย ฐานระเบียบแถว ฐานกฎจราจร สำหรับผู้ขับขี่บนถนน และฐานกฎจราจรสำหรับผู้ใช้ไหล่ทาง) ซึ่งในแต่ละฐานจะนำเสนอวิธีปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ ทั้งนี้ นักเรียนแต่ละกลุ่มจะมีการจดบันทึกองค์ความรู้ในแต่ละฐานการเรียนรู้ เมื่อครบทุกกลุ่มแล้ว ผู้วิจัยให้ตัวแทนกลุ่มมานำเสนอองค์ความรู้ที่ได้รับ แล้วให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมการแต่งกาย การเข้าแถวรับบริการ การปฏิบัติตามกฎจราจร ร่วมกันสรุปการปฏิบัติตามสถานการณ์ และให้นักเรียนเขียนแผนผังความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตน หากพบเจอสถานการณ์ที่ต้องแสดงออกถึงการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ นำเสนอแนวปฏิบัติของแต่ละคน และเรียนรู้วิธีการบันทึกพฤติกรรมของตนเอง ร่วมกันสรุปแนวทางการปฏิบัติตน ผู้วิจัยชื่นชมความตั้งใจ ความใส่ใจในการร่วมกิจกรรมของนักเรียนทุกคน และกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงพฤติกรรมและสะท้อนคุณค่า (Action and Reflect)

เป็นขั้นที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์แล้วเห็นคุณค่า (Affective Domain) ทำให้ตัดสินใจแสดงพฤติกรรมเดิมอีกโดยพิจารณาถึงคุณค่าที่ได้รับจากการกระทำ (Expectancy-Value) โดยสามารถแสดงผลของการกระทำของตนเองได้ (Motivation Phase ของ Observation Learning) ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ บันทึกการเรียนรู้ เขียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ และแนวทางในการพัฒนาต่อยอด (Reflective Observation ของ Experiential Learning) เป็นการถ่ายทอดประสบการณ์โดยใช้สัญลักษณ์หรือภาษา (Bruner's Cognitive Development theory) ร่วมกับการเสริมแรง (Reinforcement Theory) จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกถึงการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ สะท้อนคุณค่าของการกระทำได้ และต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยใช้กิจกรรม “อยู่ในระเบียบไม่ยาก หากมีความตั้งใจ” มีขั้นตอนคือ กล่าวทักทายนักเรียน ให้นักเรียนทำแบบสำรวจพฤติกรรมการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่ได้กระทำ

มาแล้วตามแบบบันทึกพฤติกรรม สรุปคะแนนพฤติกรรมของตนเอง ให้นักเรียนวาดภาพเพื่อบอกเล่า การกระทำของตนที่ได้แสดงออกถึงการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ จับคู่ ให้แต่ละคู่ร่วมพูดคุยโดยใช้ กระบวนการ Think-Pair-Share บอกเล่าเรื่องราวและความรู้สึกที่ได้จากการแสดงออกถึงการปฏิบัติ ตามระเบียบกฎเกณฑ์ให้คู่ของตนฟังโดยใช้ภาพประกอบ แต่ละคู่รวมเข้ากับอีกหนึ่งคู่ เป็นกลุ่มละ 4 คน นำข้อสรุปของแต่ละคู่ มาเล่าให้อีกคู่ฟัง แล้วสรุปร่วมกัน และนำภาพของสมาชิกทั้ง 4 ภาพ มาติดรวมกันเป็นภาพใหญ่ สรุปร่วมกันถึงผลดี คุณค่าของการมีความรับผิดชอบโดยการแสดงออกถึง การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ จากคนเดียว เป็นคู่ ถึงหลายคน เป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ให้สังคมมีแต่ ความสงบสุขทั้งต่อผู้กระทำและผู้ได้รับผลจากการกระทำ นั่นคือ สังคมสงบสุข หากทุกคนมีระเบียบ นั้นเอง ให้นักเรียนจัดทำทิศทางการปฏิบัติตนในอนาคต ผู้วิจัยชื่นชมความตั้งใจ ความใส่ใจในการร่วม กิจกรรมของนักเรียนทุกคน และ นัดหมายวัน เวลา ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ภายหลังการดำเนินการวิจัยรอบที่ 2 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย พบว่า นักเรียน มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสนุก มีความพยายามในการวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียตามประเด็นในการร่วมกันอภิปราย เรียนรู้ในฐานการเรียนรู้ ด้วยความตั้งใจ มีระเบียบแถวมากยิ่งขึ้น ไม่เบียดกันเวลารับสิ่งของหรือส่งงานผู้วิจัย ระวังตนเองมากขึ้นในการแต่งกาย เช่น ขยับเข็มขัดให้เข้าที่ ยัดขายเสื้อทุกครั้งเมื่อหลุดออกนอกกางเกง ไม่คุยกัน เสียงดังแข่งกับเพื่อนในห้องที่ร่วมกิจกรรมด้วยกัน เวลาเดินขึ้นหรือลงบันไดมีการเดินเป็นแถว ต่างจาก แรกเริ่มที่เข้าร่วมกิจกรรม สนทนากันเกี่ยวกับระเบียบของโรงเรียนและสังคมโดยมีเหตุผล บอก ประโยชน์ของการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์และข้อเสียจากการไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ได้ มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียนและสังคม ผู้วิจัยยกตัวอย่างผลการ สะท้อนความคิดเห็นของนักเรียนหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

“การเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ทำให้รู้ระเบียบของสังคมมากขึ้น”

“เมื่อกลับบ้านจะทำข้อตกลงกับน้องในการช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน”

“ต่อไปจะสวมหมวกกันน็อคเวลาซ้อนท้ายจักรยานยนต์”

“การเดินชิดขวาของถนน จะทำให้เรามองเห็นรถที่กำลังสวนทางมาได้

ชัดเจน”

“แต่งตัวให้ถูกระเบียบก็ไม่ใช่เรื่องยาก ที่ผ่านมามีส่วนมากจะชอบปล่อยเสื้อ

ต่อไปจะไม่ทำแล้ว”

“การได้บอกคนอื่นในสิ่งที่ได้ทำเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบทำให้มี

ความสุข”

“ต่อไปจะปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน”

“ได้รู้ว่าเครื่องหมายจราจรที่ติดอยู่ ห้ามหรือเตือนอะไรบ้าง ต่อไปเราจะ

ปฏิบัติได้ถูกต้อง”

กิจกรรมวงรอบที่ 3 ของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้และใส่ใจ (Awareness)

การรับรู้และใส่ใจในความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ ที่เป็นองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ประกอบด้วย อดทน เสียสละและตรงต่อเวลา การสร้างการรับรู้ใส่ใจและตระหนักในการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ เป็นขั้นแรกของการพัฒนาค่านิยม (Affective Domain) ด้วยการใช้ตัวแบบสร้างความสนใจและจดจำ (Attention Phase and Retention Phase ของ Observation Learning) ถือเป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ (Concrete Experience ของ Experiential Learning) ร่วมกับการเสริมแรง (Reinforcement Theory) จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเลือกรับข้อมูล สนใจ และต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยใช้กิจกรรม “คนเพียร” มีขั้นตอนคือ กล่าวทักทายนักเรียน ให้นักเรียนทำแบบสำรวจพฤติกรรมกรณีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ ครูวิพากษ์เกี่ยวกับผู้มีความเพียรพยายาม แบ่งกลุ่มเขียนแผนผังความคิดเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลในวิถีทัศน์ ร่วมกันสรุปลักษณะของบุคคลในวิถีทัศน์ และเชื่อมโยงให้นักเรียนรับรู้ว่าคุณค่าที่มีลักษณะดังกล่าวคือผู้ที่ได้เชื่อว่าการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ ผู้วิจัยชื่นชมความตั้งใจ ความใส่ใจในการร่วมกิจกรรมของนักเรียนทุกคน และ นัดหมายวัน เวลา ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นการสร้างความรู้ (Knowledge building)

เป็นขั้นการสร้างความรู้ความเข้าใจในความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ เพื่อให้นักเรียนได้รับรู้ สนใจแล้วมีโอกาสดำเนินการตรวจสอบการเรียนรู้ที่ได้อ้างอิงไว้ (Affective Domain) ด้วยการลงแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบซึ่งจะส่งผลให้มีการตรวจสอบการเรียนรู้ที่ได้อ้างอิงไว้ (Reproduction Phase ของ Observation Learning) ทำให้ได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเองจาก ปฏิสัมพันธ์ (Bruner's Cognitive Development theory) แล้วสรุปผลการเรียนรู้เป็นแผนภาพโน้ตทัศน์ (Abstract Conceptualize ของ Experiential Learning) ร่วมกับการเสริมแรง (Reinforcement Theory) จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความเข้าใจในการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จและต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยใช้กิจกรรม “เพียรพยายามอย่างมีเป้าหมาย” มีขั้นตอนคือ กล่าวทักทายนักเรียนแล้วผู้วิจัยเล่านิทานเรื่อง บ่อน้ำกลางทะเลทราย และสนทนากับนักเรียนโดยใช้คำถามวิเคราะห์บุคคลในนิทาน ดูจากวิถีทัศน์เกี่ยวกับคนที่มีค่าเพียร แบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อศึกษาสถานการณ์ ให้นักเรียนสนทนาเกี่ยวกับวิธีทำงานตามสถานการณ์ให้สำเร็จ ให้ตัวแทนกลุ่มมานำเสนอวิธีการทำงาน ร่วมกันสรุปการปฏิบัติตนตามสถานการณ์ และให้นักเรียนเขียนแผนผังความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตน หากพบเจอสถานการณ์ที่ต้องแสดงออกถึงการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ นำเสนอแนวปฏิบัติของแต่ละคน และเรียนรู้วิธีการบันทึกพฤติกรรมของตนเอง ร่วมกันสรุปแนวทางการปฏิบัติตน ผู้วิจัยชื่นชมความตั้งใจ ความใส่ใจในการร่วมกิจกรรมของนักเรียนทุกคน และกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงพฤติกรรมและสะท้อนคุณค่า (Action and Reflect)

เป็นขั้นที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จแล้วเห็นคุณค่า (Affective Domain) ทำให้ตัดสินใจแสดงพฤติกรรมเดิมอีกโดยพิจารณาถึงคุณค่าที่ได้รับจากการกระทำ (Expectancy-Value) โดยสามารถแสดงผลของการกระทำของตนเองได้ (Motivation Phase ของ Observation Learning) ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

บันทึกการเรียนรู้ เขียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ และแนวทางในการพัฒนาต่อยอด (Reflective Observation ของ Experiential Learning) เป็นการถ่ายทอดประสบการณ์โดยใช้สัญลักษณ์หรือภาษา (Bruner's Cognitive Development Theory) ร่วมกับการเสริมแรง (Reinforcement Theory) จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกถึงการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ สะท้อนคุณค่าของการกระทำได้ และต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยใช้กิจกรรม “เพียรพยายามนำมาซึ่งความสำเร็จ” มีขั้นตอนคือ กล่าวทักทายนักเรียนแล้วให้นักเรียนทำแบบสำรวจพฤติกรรมการเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ ที่ได้กระทำมาแล้วตามแบบบันทึกพฤติกรรม สรุปคะแนนพฤติกรรมของตนเอง แล้วเปรียบเทียบกับแบบสำรวจพฤติกรรมจากกิจกรรม “คนเพียร” ผู้วิจัยแจกอุปกรณ์ให้นักเรียนเพื่อสร้างภาพสามมิติ ให้นักเรียนทุกคนทำภาพสามมิติเกี่ยวกับการกระทำของตนเองที่ได้แสดงออกถึงการเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ 1 เรื่อง ให้นักเรียนจับคู่ ให้แต่ละคู่ร่วมพูดคุยโดยใช้กระบวนการ Think-Pair-Share บอกเล่าเรื่องราวและความรู้สึกที่ได้จากการแสดงออกถึงการเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ ให้คู่ของตนฟังโดยใช้ภาพสามมิติประกอบ นำข้อสรุปของแต่ละคู่ มาเล่าให้อีกคู่ฟัง แล้วสรุปร่วมกัน และนำภาพของสมาชิกทั้ง 4 ภาพ มาตั้งรวมกันเป็นภาพใหญ่ ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน แล้วนำภาพแต่ละกลุ่มมาตั้งรวมกับกลุ่มที่นำเสนอก่อน จนครบทุกกลุ่ม สรุปร่วมกันถึงผลดี คุณค่าของการมีความรับผิดชอบโดยการแสดงออกถึงที่ได้แสดงออกถึงการเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ จากคนเดียว เป็นคู่ ถึงหลายคน เป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ให้สังคมมีแต่ความสงบสุขทั้งต่อผู้กระทำและผู้ได้รับผลจากการกระทำ นั่นคือ ในการทำงานให้สำเร็จ ต้องมีความเอาใจใส่ในงาน เสียสละแรงกายแรงใจ ช่วยเหลือแบ่งปันซึ่งกันและกัน รวมทั้งตรงต่อเวลาเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อผู้อื่นด้วย ให้นักเรียนจัดทำทิศทางการปฏิบัติตนในอนาคต ผู้วิจัยชื่นชมความตั้งใจ ความใส่ใจในการร่วมกิจกรรมของนักเรียนทุกคน และ นัดหมายวัน เวลา ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ภายหลังการดำเนินการวิจัยรอบที่ 3 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย พบว่า นักเรียนมีความใส่ใจในตัวแบบ บอกลักษณะสำคัญของตัวแบบและความเพียรพยายาม มีความตั้งใจ เอาใจใส่ในการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีความอดทนในงานที่ต้องใช้ความละเอียด ไม่ทอดทิ้งงาน หรือล้มเลิกการทำงานไปกลางคัน เห็นคุณค่าของผลงานและความเพียรพยายามของตนเองจนเกิดผลงาน สืบเนื่องจากการบอกเล่าประสบการณ์ของนักเรียนผ่านกระบวนการสะท้อนความคิดจากกลุ่มเล็ก ไปกลุ่มใหญ่ ผู้วิจัยยกตัวอย่างผลการสะท้อนความคิดเห็นของนักเรียนหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมดังนี้

“แค่ตั้งใจมากขึ้น เราก็ทำงานเสร็จเหมือนคนอื่น ๆ”

“ความขี้เกียจคือศัตรูของความสำเร็จ”

“ได้รู้จักการวางแผนก่อนทำงาน ทำให้ง่ายมากขึ้นจริงๆ”

“ทำงานกลุ่ม ต้องคุยกัน ตกลงกัน จะได้ทำงานสำเร็จ”

“ความอดทนส่งผลให้ทำงานสำเร็จ”

“การส่งงานตรงเวลา ทำให้รู้สึกภูมิใจ ดีใจ และจะพยายามทำงานอื่นๆ ให้เสร็จทันเวลาด้วย”

กิจกรรมวงรอบที่ 4 ของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ
นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้และใส่ใจ (Awareness)

การรับรู้และใส่ใจในการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่นที่เป็นองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ประกอบด้วย ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ติดตามผลการทำงานของตนเอง และแก้ไขปรับปรุงผลงานด้วยตนเอง การสร้างการรับรู้ ใส่ใจและตระหนักในการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น เป็นขั้นแรกของการพัฒนาค่านิยม (Affective Domain) ด้วยการใช้ตัวแบบสร้างความสนใจและจดจำ (Attention Phase and Retention Phase ของ Observation Learning) ถือเป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ (Concrete Experience ของ Experiential Learning) ร่วมกับการเสริมแรง (Reinforcement Theory) จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเลือกรับข้อมูล สนใจ และต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยใช้กิจกรรม “ยอมรับนับเป็นพี่” มีขั้นตอนคือ ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน ให้นักเรียนทำแบบสำรวจพฤติกรรมยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น แล้วส่งให้ผู้วิจัยตรวจสอบและเก็บข้อมูล จากนั้นให้นักเรียนเก็บแบบสำรวจพฤติกรรมยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่นไว้ในแฟ้มสะสมผลงาน ให้นักเรียนดูวิดีโอเกี่ยวกับผู้ที่ยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับวิดีโอ แบ่งกลุ่มนักเรียน ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนแผนผังความคิดเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลในวิดีโอ นำผลงานของแต่ละกลุ่มมาติดหน้าห้อง แล้วร่วมกันหาประเด็นที่เหมือนกัน และต่างกัน ของลักษณะบุคคลที่นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอ ร่วมกันสรุปลักษณะของบุคคลในวิดีโอ และเชื่อมโยงให้นักเรียนรับรู้ว่าคุณลักษณะดังกล่าวคือผู้ที่ได้ชื่อว่ายอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น ผู้วิจัยชื่นชมความตั้งใจ ความใส่ใจในการร่วมกิจกรรมของนักเรียนทุกคนและนัดหมายวัน เวลา ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นการสร้างความรู้ (Knowledge building)

เป็นขั้นการสร้างความรู้ความเข้าใจในการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น เพื่อให้นักเรียนได้รับรู้ สนใจแล้วมีโอกาสดำเนินการในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง (Affective Domain) ด้วยการลองแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบซึ่งจะส่งผลให้มีการตรวจสอบการเรียนรู้ที่ได้จดจำไว้ (Reproduction Phase ของ Observation Learning) ทำให้ได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเองจากปฏิสัมพันธ์ (Bruner's Cognitive Development Theory) แล้วสรุปผลการเรียนรู้เป็นแผนภาพโน้ตทัศน์ (Abstract Conceptualize ของ Experiential Learning) ร่วมกับการเสริมแรง (Reinforcement Theory) จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความเข้าใจในการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่นและต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยใช้กิจกรรม “ยอมเพื่อใครใครควรยอม” มีขั้นตอนคือ ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน ผู้วิจัยเล่าข่าวเหตุการณ์จริงจากหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับ การไม่ยอมรับผลของการกระทำ อันนำมาซึ่งความเสียหาย รวมทั้งเสียนาคัตด้วย แล้วนำเสนอสนทนาสรุปผลของการกระทำของบุคคลในข่าว แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มเข้าเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้ จำนวน 5 ฐาน เพื่อให้เรียนรู้วิธีการยอมรับผลจากการกระทำโดยวิเคราะห์สถานการณ์ และเสนอแนวทางการปฏิบัติตนให้เหมาะสม โดยผู้วิจัยประจำฐาน จะจัดทำแผนผังความคิดของทุกกลุ่มเมื่อทำกิจกรรมครบทุกฐานแล้ว ผู้วิจัยนำแนวคิดของทุกกลุ่มในแต่ละฐานมานำเสนอในภาพรวม ให้นักเรียนร่วมกันสรุปความเหมือน ความต่างของแนวคิด ให้นักเรียนเขียนแผนผังความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตน หากพบเจอสถานการณ์ที่ต้องแสดงออกถึงการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น นำเสนอแนวปฏิบัติของแต่ละคน และเรียนรู้วิธีการบันทึกพฤติกรรมของตนเอง ร่วมกันสรุปแนว

ทางการปฏิบัติตน ผู้วิจัยชื่นชมความตั้งใจ ความใส่ใจในการร่วมกิจกรรมของนักเรียนทุกคนและกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงผลพฤติกรรมและสะท้อนคุณค่า (Action and Reflect) เป็นขั้นที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่นแล้วเห็นคุณค่า (Affective Domain) ทำให้ตัดสินใจแสดงพฤติกรรมเดิมอีกโดยพิจารณาถึงคุณค่าที่ได้รับจากการกระทำ (Expectancy-Value) โดยสามารถแสดงผลของการกระทำของตนเองได้ (Motivation Phase ของ Observation Learning) ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ บันทึกการเรียนรู้ เขียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ และแนวทางในการพัฒนาต่อยอด (Reflective Observation ของ Experiential Learning) เป็นการถ่ายทอดประสบการณ์โดยใช้สัญลักษณ์หรือภาษา (Bruner's Cognitive Development Theory) ร่วมกับการเสริมแรง (Reinforcement Theory) จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกถึงการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น สะท้อนคุณค่าของการกระทำได้ และต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยใช้กิจกรรม “ยอมรับเกิดจะเกิดผล” มีขั้นตอนคือ ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน ให้นักเรียนทำแบบสำรวจพฤติกรรมการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่นที่ได้กระทำมาแล้วตามแบบบันทึกพฤติกรรม สรุปคะแนน พฤติกรรมของตนเอง แล้วเปรียบเทียบกับแบบสำรวจพฤติกรรมจากกิจกรรม ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยสาธิตวิธีการทำรถพลังงานลม แจกอุปกรณ์ในการทำรถพลังงานลม ให้นักเรียนคนละ 1 ชุด ประกอบด้วย ขวดน้ำ ดินน้ำมัน ไม้เสียบลูกชิ้น เทปขาว ลูกโป่ง และกรรไกร ให้นักเรียนทดลองนำรถไปวิ่งบนถนนจำลอง หากไม่สำเร็จหรือมีอุปสรรคสามารถแก้ไขปรับปรุงหรือขอคำแนะนำจากเพื่อนหรือผู้วิจัยได้ และแก้ไขปรับปรุงให้เรียบร้อย ผู้วิจัยให้นักเรียนนำรถพลังงานลมมาลงสนามแข่งกันทีละ 5 คัน ให้นักเรียนที่ชนะในการแข่งขันรถพลังงานลม มาแนะนำเสนอวิธีการ เทคนิค การปรับปรุงผลงาน ผู้วิจัยให้นักเรียนคนอื่นๆ บอกข้อค้นพบที่ควรแก้ไขในผลงานตนเอง สรุปร่วมกันถึงผลของการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและคนอื่นในการรับฟังคำแนะนำ การติดตามและแก้ไขปรับปรุงผลงาน ให้นักเรียนจัดทำทิศทางการปฏิบัติตนในอนาคต ผู้วิจัยชื่นชมความตั้งใจ ความใส่ใจในการร่วมกิจกรรมของนักเรียนทุกคน และ นัดหมายวัน เวลา ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ภายหลังการดำเนินการวิจัยรอบที่ 4 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย พบว่า นักเรียนมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ตระหนักในการยอมรับผลของการกระทำของตนเองโดยสังเกตจากการแสดงความคิดเห็น ร่วมอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงออกถึงการยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง ในสถานการณ์ต่างๆ ได้เหมาะสม และสามารถจัดทำแนวทางการปฏิบัติตนในอนาคตได้ชัดเจน ผู้วิจัยยกตัวอย่างผลการสะท้อนความคิดเห็นของนักเรียนหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

“การทำรถพลังงานลม มีข้อบกพร่องหลายอย่าง แต่เมื่อได้แก้ไขตามที่เพื่อนบอกแล้วรถสามารถวิ่งได้ รู้สึกภูมิใจมาก ต้องขอบใจเพื่อนด้วย”

“เมื่อก่อนชอบหลบเวลาทำความผิด ต่อไปนี้จะไม่หลบหนีแล้ว”

“เวลาที่ทำความผิด แล้วคุณครูให้อภัย ดีใจมาก”

“เวลาทำสิ่งดี ควรบอกให้คนอื่นรู้ด้วย เขาจะได้เอาไปเป็นตัวอย่างทำดีต่อไป”

“ถ้าคุณครูแนะนำให้ปรับปรุงตนเองเรื่องอะไร จะทำให้ดีที่สุด”

“ต่อไปนี่ หลังจากส่งงานคุณครูแล้ว จะติดตามงานด้วย”

“จะไม่ลอกการบ้านเพื่อนอีกแล้ว ถ้าไม่เข้าใจจะถามคุณครู”

“การได้แก้ไขงานด้วยตนเอง ทำให้มีความภูมิใจมาก”

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความตั้งใจ และยินยอมปฏิบัติตามรูปแบบทุกขั้นตอน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ สภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเปรียบเทียบค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบมีค่านิยมด้านความรับผิดชอบระยะหลังร่วมกิจกรรมสูงกว่าระยะก่อนร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบมีค่านิยมด้านความรับผิดชอบระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนร่วมกิจกรรม

สรุปผล

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีการดำเนินการวิจัย 3 ระยะ คือ

การวิจัยระยะที่ 1 (R1) การศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การวิจัยระยะที่ 2 (D1) การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การวิจัยระยะที่ 3 (R2 D2) การศึกษาผลของการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การสรุปผลการวิจัยทั้ง 3 ระยะ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาขององค์ประกอบ สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ 2) ความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ 3) การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ ส่วนสภาพปัญหา ความต้องการ พบว่า ค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนควรเสริมสร้างให้เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน โรงเรียนยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ครูพร้อมนำรูปแบบการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน แนวทางการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบควรจัดทำรูปแบบกิจกรรมกลุ่มโดยคำนึงถึงความถนัดและความสนใจของนักเรียน มีกิจกรรมและขั้นตอนที่เหมาะสมและควรนำแนวคิด ทฤษฎีของ Bloom Taxonomy Experience Learning Observational Learning และ Reinforcement theory มาประยุกต์ใช้ในการสร้างรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผลการพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 ขั้น คือ ขั้นการรับรู้และใส่ใจ (Awareness) ขั้นการสร้างความรู้ (Knowledge building) ขั้นการแสดงพฤติกรรมและสะท้อนคุณค่า (Action and Reflect) โดยแต่ละขั้นดำเนินการผ่านกิจกรรมขั้นนำ ขั้นกิจกรรม ขั้นอภิปราย ขั้นสรุป 4) การวัดและประเมินผลและมีผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญในระดับเหมาะสมมากที่สุด

ตอนที่ 3 ผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การศึกษาผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความตั้งใจและยินยอมปฏิบัติกิจกรรมตามรูปแบบทุกขั้นตอน มีค่านิยมด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นทั้งด้านความรู้และเข้าใจ ความศรัทธาและการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ พบว่า คะแนนระยะหลังร่วมกิจกรรมและคะแนนระยะติดตามผลสูงกว่าคะแนนระยะก่อนร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระยะหลังร่วมกิจกรรมกับระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีความคงทนของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบต่อความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ และการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม การพิจารณาลักษณะของสิ่งที่จัดเป็นค่านิยมที่ Rath, Harmin and Simon (1966 : 27-29) ได้ให้ไว้ว่าการมีค่านิยมคือการกระทำซ้ำๆ ในค่านิยมที่เรายอมรับ การกระทำเพียงครั้งเดียวแล้วหายไปจะเรียกว่าเป็นค่านิยมไม่ได้ ค่านิยมต้องคงทนถาวรและเป็นแบบฉบับในการดำเนินชีวิตของเราในช่วงเวลาอันยาวนานพอสมควร โดยค่านิยมที่แท้จริง (True Values) ตามนิยามของ Rath, Harmin and Simon จะต้อง มี 3 องค์ประกอบ คือ Cognitive component เช่น ความคิดเห็น ความเชื่อ การเลือก Affective component เช่น ความรู้สึก ความชอบ ความไม่ชอบ และ Behavioral component เช่น การกระทำ รูปแบบพฤติกรรม เช่นเดียวกับ Rokeach (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2544 : 264-267 ; อ้างอิงมาจาก Rokeach. 1968) ที่ระบุว่า ค่านิยมของบุคคลจะอยู่ในความเชื่อแบบกำหนดการ ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ ค่านิยมมีลักษณะเป็นความรู้ความเข้าใจ (Cognitive) ซึ่งบุคคลนั้นจะรู้และเข้าใจเป้าหมายที่ถูกในชีวิตของเขาที่เขาพยายามจะฝ่าฟัน ค่านิยมเป็นความรู้สึกด้านอารมณ์ (Affective) บุคคลมีอารมณ์อ่อนไหวเกี่ยวกับค่านิยมนั้น เช่น รักหรือเกลียด ชอบหรือไม่ชอบ และค่านิยมมีองค์ประกอบของพฤติกรรม (Behavioral) ค่านิยมนำไปสู่พฤติกรรมทั้งภายนอกและภายใน และอาจถูกกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติได้ ส่วนสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนเป็นสิ่งที่ควรเสริมสร้างให้เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพราะปัญหาการขาดความรับผิดชอบของนักเรียนที่ครูสังเกตเห็นได้ชัดเจน คือ การไม่ส่งงาน ขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ส่งงานแล้วไม่ติดตามผลการส่งงาน ทั้งขย่ะไม่ถูกที่ไม่รักความสะอาด และขาดระเบียบวินัยในตนเอง ทั้งการแต่งกาย การมาเรียน สนใจในการใช้สื่อเทคโนโลยีในการเล่นมากกว่าการเรียน เป็นต้น สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่ ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน (2556 : ออนไลน์) ได้นำเสนอคือ ปัญหาเด็กติดเกม มีสถิติเด็กวัยเรียนติดเกมในปัจจุบันมีจำนวน 2.5 ล้านคน จากจำนวนทั้งหมด 18 ล้านคน ถือเป็นสถานการณ์ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากในปี 2550 ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 13.3 เพิ่มขึ้นมาเป็นร้อยละ 14.4 ในปี 2555 และปัญหาการขาดความรับผิดชอบและจิตสำนึกในการรักษาความสะอาด มีการทิ้งขยะโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบจากการกระทำพฤติกรรมของตนเอง ส่งผลให้ขยะมูลฝอยเกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน โดยทั่วไป (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน. 2554 : 1) โรงเรียนยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนทางในระดับโรงเรียนหรือหน่วยงานต้นสังกัด โรงเรียนจึงจัดบูรณาการในกิจกรรมนอกหลักสูตรอื่นๆ เช่น กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ กิจกรรมสัมพันธ์ชุมชน การเยี่ยมบ้าน เป็นต้น ครูมีความรู้ความเข้าใจในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ มีความเข้าใจในสภาพ

ปัจจุบันว่าควรเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบอย่างเร่งด่วน แต่ยังไม่เข้าใจกระบวนการที่ถูกต้องเหมาะสม ครูจึงได้บูรณาการการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบในการเรียนการสอน โดยการสั่งงาน และส่งเสริมสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบเมื่อออกเยี่ยมบ้าน ครูมีความเชื่อมั่นว่าหากนักเรียนได้รับการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบจะทำให้เป็นผู้มีความสำเร็จในชีวิต และการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบเป็นเรื่องจำเป็น เหมาะกับยุคสมัยและสภาพปัญหา ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนได้อย่างแท้จริง ครูพร้อมนำรูปแบบการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ครูมีความเห็นสอดคล้องกันในความสำคัญจำเป็นของการเสริมสร้างค่านิยม ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และเคยเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโดยบูรณาการเข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูมีความต้องการให้มีแนวทางการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบอย่างเป็นรูปธรรม และพร้อมจะนำมาใช้พัฒนานักเรียนอย่างเต็มที่ ด้านผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องให้จัดทำรูปแบบกิจกรรมที่เน้นกิจกรรมกลุ่มโดยคำนึงถึงความถนัดและความสนใจของนักเรียน ใช้กิจกรรมที่หลากหลาย ไม่ให้มีขั้นตอนมากเกินไป และเสนอให้นำแนวคิด ทฤษฎีของ Bloom Taxonomy Experience Learning Observational Learning และ Reinforcement theory มาเป็นแนวคิดในการสร้างรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ

2. การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้องค์ประกอบของรูปแบบทั้งหมด 4 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ 4) การวัดและประเมินผล และผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบและกิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.29) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 0.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า ทุกกิจกรรมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบและกิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และเมื่อทดลองใช้ (Try Out) รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และสรุปผลการทดลองใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นั้น ตลอดระยะเวลาในการเก็บข้อมูล การทดลองใช้ตามวงจรของการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนให้ความสนใจ ความร่วมมือ มีพัฒนาการด้านความรับผิดชอบและสะท้อนความคิดในเชิงบวกจากการเข้าร่วมกิจกรรมทดลองใช้ (Try Out) รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องด้วยขั้นตอนและกิจกรรมของรูปแบบเพื่อเสริมสร้าง

ค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายแต่ละชั้น และมีความเชื่อมโยงพัฒนาการด้านความรับผิดชอบของนักเรียนเหมาะสมกับวัย ตรงตามความสนใจ ระยะเวลาเหมาะสมและมีความต่อเนื่องของกิจกรรม สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัย คือทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy) ที่ ทิศนา แคมมณี (ทิศนา แคมมณี, 2546 : 21-22 ; อ้างอิงมาจาก Bloom. 1956) ได้นำแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของ Bloom มาจัดเป็นกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างค่านิยมต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน โดยดำเนินการตามลำดับทั้ง 5 ชั้น คือ ขั้นการรับรู้ (Receiving or Attending) ขั้นการตอบสนอง (Responding) ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) ขั้นการจัดระบบ (Organization) และขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (Characterization)

3. ผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความตั้งใจและยินยอมปฏิบัติกิจกรรมตามรูปแบบทุกขั้นตอน มีค่านิยมด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นทั้งด้านความรู้และเข้าใจ ความศรัทธาและการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ พบว่า คะแนนระยะหลังร่วมกิจกรรม และคะแนนระยะติดตามผลสูงกว่าคะแนนระยะก่อนร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อภิปรายผลจากคะแนนตามระยะการร่วมกิจกรรม ดังนี้

3.1 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ มีค่านิยมด้านความรับผิดชอบระยะหลังร่วมกิจกรรมสูงกว่าระยะก่อนร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่ผลการวิจัยเป็นดังนี้ เนื่องมาจากปัจจัยหลายประการที่ผู้วิจัยพบว่ามีส่วนทำให้ผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนให้เพิ่มสูงขึ้นได้ แยกรายองค์ประกอบ คือ

3.1.1 ด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ ประการที่ 1 คือ ก่อนขั้นการสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ นักเรียนผ่านขั้นสร้างการรับรู้และใส่ใจ ในขั้นที่ 1 มาก่อน เมื่อมาถึงขั้นการสร้างความรู้ จึงเสมือนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจอยู่แล้ว มีความรู้มาเบื้องต้นแล้ว จึงเกิดความพร้อม ทำให้เรียนรู้ได้ดี โดยในขั้นที่ 1 นักเรียนได้รับรู้คุณลักษณะและพฤติกรรมของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบผ่านตัวแบบ ในรูปของวีดิทัศน์ นิทาน ผู้วิจัยใช้คำถามนำอภิปรายเพื่อให้นักเรียนบอกสิ่งที่ได้สังเกต จดจำ และวิเคราะห์คุณลักษณะของตัวแบบ แล้วร่วมกันสรุปคุณลักษณะของตัวแบบผ่านกิจกรรมกลุ่ม ผ่านการอภิปราย แสดงความคิดเห็นทำให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน และผู้วิจัยได้มีการเสริมแรงผ่านคำชมเชย ให้กำลังใจอย่างเหมาะสมอีกด้วย ประการที่ 2 การให้นักเรียนได้ทำแบบสำรวจพฤติกรรมของตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบทั้งการรู้หน้าที่ การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ การมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ และการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น ทำให้นักเรียนเรียนรู้ตนเอง มีความต้องการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น มองเห็นพัฒนาการของตนเองตั้งแต่เริ่มจนเสร็จสิ้นกิจกรรมตามรูปแบบ จึงสนใจเรียนรู้วิธีปฏิบัติ ยอมรับในแนวทางที่เหมาะสมที่ควรแสดงออกด้านความรับผิดชอบ ก่อเกิดเป็นองค์ความรู้ที่ฝังแน่น ยึดมั่นในคุณค่าของความรับผิดชอบ และปรับเป็นความรู้ในตนเอง ประการที่ 3 ขั้นการสร้างความรู้ มีกิจกรรมให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์สถานการณ์จำลอง มีฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน วัย ความสนใจของนักเรียน และได้แสดงออกด้านความรับผิดชอบในสถานการณ์นั้นด้วย ก่อนจะมาร่วมกันอภิปรายโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตาม

สถานการณ์ นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น สอบถามข้อสงสัย พร้อมทั้งนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมากำหนดแนวทางการปฏิบัติตนตามสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันอีกด้วย และ ประการที่ 4 เมื่อนักเรียนมีความใส่ใจ และมีความรู้ในคุณค่าของความรับผิดชอบแล้ว ยังได้มีโอกาสแสดงออกด้านความรับผิดชอบในสถานการณ์จริง ได้นำผลจากการแสดงออกมาบอกเล่าให้นักเรียนคนอื่นรับฟัง ผ่านกระบวนการสะท้อนความคิด ได้วิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของการแสดงออกของตนเอง ผลดี ผลเสีย ข้อควรปรับปรุงแก้ไข ซึ่งการได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เสมือนการได้รับกำลังใจและการยอมรับในการแสดงออกของตนเองผ่านกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนเกิดความมั่นใจว่าการแสดงออกด้านความรับผิดชอบที่นักเรียนได้นำความรู้ความเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบมา กำหนดเป็นแนวทางปฏิบัตินั้นเกิดผลดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่นอย่างแท้จริง

3.1.2 ความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ประการที่ 1 คือ ความต่อเนื่องของขั้นตอนในรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ส่งผ่านจากการสร้างการรับรู้และใส่ใจ ต่อมาสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ จนถึงขั้นการแสดงออกด้านความรับผิดชอบและสะท้อนคุณค่าที่สัมผัสได้จากผลของการแสดงออกด้านความรับผิดชอบ โดยใช้วิธีการบอกเล่า การใช้สื่อ การใช้สัญลักษณ์ อันเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนกล้าคิด กล้าแสดงออก บอกเล่าถึงความดีและผลที่ปรากฏจากการกระทำของตนเองให้ผู้อื่นได้รับฟัง ทั้งนี้ผู้วิจัยสังเกตจากลักษณะท่าทาง ความตั้งใจในการนำเสนอการกระทำของตนเอง จึงสามารถระบุได้ว่าขั้นตอนของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลต่อความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อย่างแท้จริง ประการที่ 2 การใช้ตัวแบบที่น่าสนใจ ในรูปแบบการนำเสนอที่นักเรียนชอบ เช่น วีดิทัศน์ นิทาน ในขั้นที่ 1 ของแต่ละวงจรของการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทำให้นักเรียนได้รับรู้ว่ามีบุคคลที่มีคุณลักษณะเป็นผู้มีความรับผิดชอบในสังคมของนักเรียน ที่น่ายกย่อง น่าเอามาเป็นแบบอย่าง และนักเรียนสามารถพบเห็นบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าวนี้ในสังคมได้ อีกทั้งบุคคลเหล่านี้มีส่วนเอื้อให้สังคมน่าอยู่น่าอาศัย จากการสังเกตพบว่า เมื่อผู้วิจัยตั้งคำถามว่า “นักเรียนคิดว่าบุคคลเช่นใดจะทำให้บ้านเมืองสงบสุข บุคคลเช่นใดจะเป็นที่รักของบุคคลอื่น บุคคลเช่นใดจะทำการงานสิ่งใดยอดเยี่ยมประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน หากนักเรียนจะพัฒนาตนเองในอนาคต นักเรียนจะนึกถึงหรือยึดถือบุคคลใดเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต” นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จะเอ่ยชื่อบุคคลที่ได้รับรู้ในขั้นที่ 1 ก่อนเป็นคนแรกเสมอ นั่นหมายถึง นักเรียนจดจำ ใส่ใจ ประทับใจ และศรัทธาในบุคคลต้นแบบ และพร้อมจะปฏิบัติตามด้วยความตั้งใจและมั่นใจ สอดคล้องกับแนวคิดของกระบวนการจูงใจ ตามรูปแบบการเรียนรู้จากการสังเกตของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ที่กล่าวว่าคนส่วนมากรับรู้เรื่องราวต่อสิ่งต่างๆผ่านทางสื่อ และการเรียนรู้ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัวแบบแล้วรับข้อมูลสู่หน่วยความจำระยะสั้น ประการที่ 3 การเสริมแรงในกิจกรรมทุกขั้นตอนของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นอีกประการที่สำคัญ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดการเสริมแรง 2 แบบ คือ แบบให้ผลทันที และแบบสะสมแต้ม กล่าวคือ แบบให้ผลทันทีนั้นผู้วิจัยจะใช้การแสดงออกซึ่งการชื่นชม ยินดี พอใจ ให้กำลังใจ ด้วยท่าทาง คำพูด รอยยิ้ม และเสียงปรบมือ เมื่อนักเรียนที่เข้าร่วมรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของ

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีการตอบสนองด้านการสนทนา แสดงความคิดเห็น วางแผนการดำเนินงาน นำเสนอผลงาน ให้ความร่วมมือในกิจกรรม ไม่ส่งเสียงดัง เอื้อเฟื้อผู้อื่น ใช้คำพูดสุภาพ ทำงานนอกเหนือภารกิจที่มอบหมายที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม เช่น จัดเก็บอุปกรณ์ให้เข้าที่ จัดสถานที่สำหรับกิจกรรมกลุ่ม ช่วยยกของ ช่วยอธิบายให้เพื่อนนักเรียนฟังเพิ่มเติม ส่วนการเสริมแรงแบบสะสมแต้ม ผู้วิจัยได้แจ้งให้นักเรียนทราบในวันปฐมนิเทศเกี่ยวกับการสะสมแต้มอย่างชัดเจน โดยมีเงื่อนไขการสะสมแต้มแต่ละวัน คือ 1 แต้ม สำหรับการทำงานส่งทันเวลา 2 แต้ม สำหรับการออกมานำเสนองานแต่ละวัน 3 แต้ม สำหรับการแสดงออกด้านความรับผิดชอบในขณะร่วมกิจกรรมตามรูปแบบ และ 4 แต้ม สำหรับการแสดงออกด้านความรับผิดชอบนอกเวลาตามรูปแบบ โดยให้นักเรียนบอกผู้วิจัยแล้วผู้วิจัยจะประสานกับครูหรือผู้ปกครองนักเรียนเพื่อสอบถามพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนทุกวัน เมื่อครบทุกกิจกรรมตามรูปแบบแล้ว จะสรุปผลแต้มของแต่ละคนเพื่อแลกกับของที่ระลึกที่นักเรียนชอบ ตลอด 14 ครั้งในการจัดกิจกรรมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยพบว่าในช่วงแรกของการจัดกิจกรรมนักเรียนจะมีความเพียรพยายามเพิ่มมากขึ้นเพื่อสะสมแต้ม แต่ในช่วงหลังตั้งแต่กิจกรรมครั้งที่ 8 เป็นต้นมา นักเรียนจะแสดงพฤติกรรมโดยอัตโนมัติ นักเรียนบางคนลืมนบอกผู้วิจัยว่าตนทำอะไรมา ผู้ปกครองและครูจะแจ้งมาเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความมั่นใจว่า การเสริมแรงร่วมกับการให้นักเรียนทำกิจกรรมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ช่วยเสริมสร้างความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบได้อย่างแท้จริง รวมทั้งทำให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้นโดยไม่คำนึงถึงรางวัลหรือคะแนนใดๆ

3.1.3 การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ ประการที่ 1 คือ ผลจากการนำขั้นตอนที่ได้จากการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาจิตพิสัยของบลูมในขั้นการเห็นคุณค่า การเรียนรู้จากการสังเกตตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมในขั้นการตั้งใจ การเรียนรู้จากประสบการณ์ในขั้นทบทวนและประยุกต์ใช้ และเทคนิคการเสริมแรงทางสังคมและการให้เบี่ยงเบนการรบกวน มากำหนดเป็นขั้นตอนของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เหมาะสม ต่อเนื่องกันทั้ง 3 ขั้น กล่าวคือเมื่อนักเรียนรับรู้และใส่ใจจนเกิดความอยากรู้ต่อยอดจากเดิม มาถึงขั้นสร้างความรู้เพื่อตอบโจทย์เคลียร์ปัญหาที่นักเรียนสงสัย ให้รู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบอย่างแท้จริง นำมาสู่การทบทวนความรู้และให้ปฏิบัติจริง หลังจากนั้นทบทวนความรู้และสะท้อนผลของการแสดงออกด้านความรับผิดชอบอีกครั้งเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้นักเรียนกล้าเผชิญกับสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันต่อไปได้ ประการที่ 2 ผลจากตัวแบบทำให้นักเรียนสามารถเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของตนเองด้วยการรับประสบการณ์โดยตรงจากตัวแบบเกิดความเชื่อว่าดี เต็มใจที่จะสนองตอบและปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอ โดยเริ่มตั้งแต่วัยเด็กทั้งที่บ้านและโรงเรียน ให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกคิด ฝึกทำบ่อยๆ จนกลายเป็นกิจนิสัย เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและมีประสบการณ์ในการทำงานด้วยตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะที่มีความมั่นคง ไม่เปลี่ยนแปลงหรือถูกครอบงำจากสถานะปัญหาในปัจจุบันได้ ทั้งนี้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เน้นให้นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่างๆ จนเกิดความมั่นใจในความถูกต้องและเหมาะสมของแนวทางการแสดงออกด้านความรับผิดชอบของตนเอง เช่น การทำกิจกรรมกลุ่ม การเรียนรู้ฐานเรียนรู้ การบันทึกพฤติกรรมตนเองในแต่ละวัน การจัดทำทิศทางการปฏิบัติตนในอนาคต จากการที่นักเรียนได้แสดงออกด้านความรับผิดชอบในทุกกิจกรรม ต่อ

ยอดไปถึงบ้านและขณะเรียนร่วมกับเพื่อนนักเรียนนอกจากการเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบ ล้วนทำให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการแสดงออกด้านความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น ประการที่ 3 การเสริมแรงจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง อาทิ เพื่อนร่วมกิจกรรม ครู ผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย ด้วยลักษณะของการให้กำลังใจด้วยคำพูด เป็นตัวอย่างในการปฏิบัติตนด้านความรับผิดชอบ ตลอดการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ ทำให้นักเรียนแสดงออกด้านความรับผิดชอบบ่อยครั้ง ประการที่ 4 การที่นักเรียนได้ทราบพัฒนาการของตนเองด้านพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบจากแบบสำรวจพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบขั้นที่ 1 เปรียบเทียบกับแบบสำรวจพฤติกรรมขั้นที่ 3 นักเรียนเห็นความแตกต่างและมีความภูมิใจในผลของพัฒนาการด้านการแสดงออกด้านความรับผิดชอบมาก

พิจารณาทั้ง 3 องค์ประกอบ พบว่า รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีส่วนประกอบหลายประการที่ช่วยเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คือ 1) จุดมุ่งหมายในแต่ละขั้นของรูปแบบสัมพันธ์กับกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างไว้ในรูปแบบ โดยขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้และใส่ใจ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนได้สำรวจตนเองและรู้พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของตนเอง ให้นักเรียนรับรู้ จดจำ บอกและวิเคราะห์คุณลักษณะของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบได้ และนักเรียนเกิดความใส่ใจและตระหนักในความรับผิดชอบ เมื่อนักเรียนรู้จักตนเอง เห็นแบบอย่าง ใส่ใจแบบอย่าง เกิดความตระหนักที่จะกระทำตนตามแบบอย่างที่ดีแล้ว ผู้วิจัยนำสู่ขั้นที่ 2 คือ ขั้นสร้างความรู้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในบทบาทของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ มีแนวคิด แนวทางในการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบ แล้วนำสู่ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงพฤติกรรมและสะท้อนคุณค่า มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ มีความรู้และเข้าใจในบทบาทของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้นจากการปฏิบัติในสถานการณ์จริงและเกิดความศรัทธาและเห็นคุณค่าของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ส่งผลให้การจัดกิจกรรมตามแต่ละขั้นของรูปแบบบรรลุจุดมุ่งหมายและเชื่อมโยงไปสู่ขั้นต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ รวีวรรณ ชินะตระกูล (2540 : 81) ที่กล่าวถึงการเสริมสร้างค่านิยมไว้ว่า ควรให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นค่านิยมแบบซ้ำๆ ติดต่อกันไป จะช่วยให้มีความรู้สึกต่อการกระทำนั้นจนติดเป็นนิสัย และ ทิศนา แหมมณี (2540 : 9) ที่กล่าวว่า การจงใจให้นักเรียนปฏิบัติ โดยการให้นักเรียนได้รับรู้เห็นคุณค่า หรือเห็นผลที่น่าพึงพอใจของการปฏิบัติ รวมถึง การช่วยให้นักเรียนได้รับรู้ความสามารถของตนและเรียนรู้วิธีการกำกับตนเองให้สามารถลงมือกระทำหรือปฏิบัติ โดยให้นักเรียนได้ลงมือทำสังเกตการกระทำของตนเอง ให้นักเรียนได้ข้อมูลป้อนกลับและให้นักเรียนได้เทียบเคียงการกระทำของตนกับภาพตัวแบบในความคิด และดังที่ สุนน อมรวิวัฒน์ (2538 : 128-129) เสนอแนะถึงการเสริมสร้างค่านิยมว่า ผู้ใหญ่ต้องรู้จักพูดชักจูง หวานล้อมจนเด็กเชื่อฟัง อย่าขู่เข็ญเด็กเพราะจะทำให้เด็กเชื่อฟังชั่วครว หรือชั่วครูชั่วยามเท่านั้น ต้องรู้จักอธิบายเหตุผล สร้างศรัทธา เสริมแรงให้เด็กสนใจ พิสูจน์จนเห็นจริงในสิ่งที่ชั่ว และกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้ใหญ่ต้องสังเกตพฤติกรรมของเด็กอยู่เสมอและรู้จักห้ามปรามอย่างใจเย็น การอบรมเด็กนั้นต้องใช้เวลาและอดทน ค่อยเป็นค่อยไป สอดคล้องกับ Roache (2011 : 132-146) ที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการสำรวจพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น การชม ยกย่อง เห็นความสำคัญหรือการเสริมแรงทางบวกจะส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล ภาวนะวิเชียร (2540) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า กระบวนการสร้าง

เสริมค่านิยมที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้สร้างเสริมค่านิยมเป้าหมายให้แก่นักเรียนได้ โดยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามกระบวนการที่พัฒนาขึ้น มีพัฒนาการในค่านิยมด้านความรับผิดชอบ มากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ทั้งในด้านความรู้ ความรู้สึกที่ดี และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงค่านิยมนั้น 2) กิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความน่าสนใจ สอดคล้องกับความสนใจและวัยของ นักเรียน แตกต่างจากกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ นักเรียนได้ร่วมทำกิจกรรมทุก ขั้นตอน ทั้งเดี่ยวและกลุ่มตามแนวทางการวิจัยแบบผสมผสาน มีสถานการณ์จำลองให้นักเรียนได้ฝึก คิด ฝึกปฏิบัติ แยกเป็นรายองค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านความรู้ความเข้าใจในคุณค่าของ ความรับผิดชอบ ได้สร้างความรู้ความเข้าใจในความรับผิดชอบ ต่อยอดจากการรับรู้ ใส่ใจ และ ตระหนักในความรับผิดชอบ ผ่านการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้วิเคราะห์สถานการณ์ ลองปฏิบัติตนใน สถานการณ์จำลองและร่วมอภิปรายโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามสถานการณ์ เมื่อนักเรียนมีความ เข้าใจในความรับผิดชอบและการแสดงออกด้านความรับผิดชอบแล้ว ให้นักเรียนกำหนดแนวทางการ ปฏิบัติตนตามสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน องค์ประกอบที่ 2 ด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มี ความรับผิดชอบ ร่วมกับองค์ประกอบที่ 3 ด้านการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ ได้สนับสนุนให้ นักเรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติมจากการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมความรับผิดชอบในสถานการณ์ จริงต่างๆ เพื่อให้ได้สัมผัสผลจากการกระทำ แล้ว เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึกต่อผลการ ปฏิบัติของตนเอง โดยใช้วิธีการนำเสนอที่หลากหลาย ทั้งการบอกเล่า การใช้สื่อ การใช้สัญลักษณ์ เพื่อสะท้อนความรู้สึกระดับการเห็นคุณค่า เมื่อพิจารณาการดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบ ที่ผู้วิจัยให้ นักเรียนได้คิด ตัดสินใจ พิจารณาและเลือกวางแผนการปฏิบัติตนอย่างอิสระ ส่งผลให้การ เสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนบังเกิดผล สอดคล้องแนวคิดของกับ Brantingham (2001) ที่ให้แนวคิดในส่วนของความมีอิสระกับความรับผิดชอบต่อมีความสัมพันธ์กัน การที่จะ พิจารณานักเรียนมีความรับผิดชอบ ต้องเกิดจากการได้คิด ตัดสินใจและแสดงพฤติกรรมโดยสมัคร ใจ ไม่มีการบังคับ อีกทั้งการดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบ มีการกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการเข้าร่วม กิจกรรม และให้นักเรียนพิจารณา ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติตามความเหมาะสม และมีการเสริมแรง เพื่อให้นักเรียนแสดงออกด้านความรับผิดชอบต่อผู้อื่นครั้งมากขึ้น ถือเป็นการเสริมสร้างวินัยควบคู่ไปกับ การเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Romi และคณะ (2014 : 439-453) เรื่อง Student Responsibility and Classroom Discipline in Australia, China, and Israel ที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับวินัยและความรับผิดชอบต่อควรทำควบคู่กันเนื่องด้วยเมื่อใช้เทคนิค ด้านวินัย ส่งผลให้นักเรียนมีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น และงานวิจัยของ Roache (2011 : 132-146) ที่เห็นความสำคัญหรือการเสริมแรงทางบวกจะส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น จากผลการศึกษาเรื่อง Teachers' Views on the Impact of Classroom Management on Student Responsibility

3.2 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ มีค่านิยมด้านความรับผิดชอบระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนร่วมกิจกรรม

ผลการวิจัยที่ปรากฏดังนี้ เนื่องด้วยรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความ รับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถเสริมสร้างความรับผิดชอบให้เกิดขึ้น กับนักเรียนในระดับค่านิยมที่แท้จริง เนื่องด้วยค่านิยมมีความคงทน ดังเช่นเกณฑ์การพิจารณาลักษณะ

ของสิ่งที่จัดเป็นค่านิยมที่ Rath และคณะ (1966 : 27-29) ได้ให้ไว้ว่าการมีค่านิยมคือการกระทำซ้ำๆ ในค่านิยมที่เรายอมรับ การกระทำเพียงครั้งเดียวแล้วหายไป จะเรียกว่าเป็นค่านิยมไม่ได้ ค่านิยมต้องคงทนถาวรและเป็นแบบฉบับในการดำเนินชีวิตของเราในช่วงเวลาอันยาวนานพอสมควร โดยค่านิยมที่แท้จริง (True Values) ตามนิยามของ Rath and Simon จะต้อง มี 3 องค์ประกอบ คือ Cognitive Component เช่น ความคิดเห็น ความเชื่อ การเลือก Affective component เช่น ความรู้สึก ความชอบ ความไม่ชอบ และ Behavioral component เช่น การกระทำ รูปแบบพฤติกรรม และ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 264-267) ให้หลักการว่า ค่านิยมเป็นความสำคัญที่บุคคลนั้นให้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งและว่าสิ่งนั้นมีคุณค่า พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามความเชื่อนั้น และค่านิยมมีลักษณะสม่ำเสมอและคงที่ ซึ่งหมายถึงการไม่เปลี่ยนแปลงง่าย ดังนั้น เมื่อพิจารณาผลการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีผลเชิงปริมาณว่าการนำรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มาทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าคะแนนเฉลี่ยค่านิยมด้านความรับผิดชอบหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ทั้ง 3 องค์ประกอบ และผลการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนและการสัมภาษณ์ผู้ปกครองและครู ยืนยันว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้นครบทั้ง 3 องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ อีกทั้งภายหลังการทดลองนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยค่านิยมด้านความรับผิดชอบไม่แตกต่างจากระยะติดตามผล ตรงตามลักษณะความคงทนของค่านิยมแท้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ช่วยให้การนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่ารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนได้ โดยพิจารณาจากผลคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมด้านความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นทั้งหลังการทดลองและคงทนถึงระยะติดตามผล ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่ารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จะเป็นเครื่องมืออีกรูปแบบหนึ่งที่ครูและผู้สนใจจะนำไปใช้ในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในสถาบันการศึกษาอื่นๆ ได้

1.2 ในการนำรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไปใช้ ควรมีการสำรวจความสนใจของนักเรียนก่อนการทดลอง เพื่อนำข้อมูลมาปรับตัวอย่างตามความสนใจของนักเรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนรับรู้และใส่ใจมากยิ่งขึ้น

1.3 ความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมแต่ละวงรอบ ไม่ควรข้ามสัปดาห์

1.4 สถานที่และอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นสิ่งสำคัญ ควรมีความพร้อม และเอื้อต่อการจัดกิจกรรม เช่น ระดับเสียง การระบายอากาศ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนา รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านอื่นๆ ของนักเรียนโดยใช้ลำดับขั้นการเสริมสร้างค่านิยมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นแนวทาง

2.2 ควรมีการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน กระทรวงพลังงาน. **คู่มือการพัฒนาและการลงทุนผลิตพลังงานทดแทน ชุดที่ 6 เรื่อง พลังงานขยะ.** กรุงเทพฯ : เอเบิลคอนซัลแตนท์, 2554.
- กรมสุขภาพจิต. **คู่มือดูแลสุขภาพจิตเด็กวัยเรียน.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2551.
- กรองไธ อุณหสูตร. “การเรียนการสอนพยาบาลศาสตร์ : สภาพการณ์และแนวโน้ม,” **วารสารพยาบาลศาสตร์.** 14(11) : 35-42 ; กุมภาพันธ์, 2539.
- กระทรวงศึกษาธิการ. **คุณธรรมนำความรู้ : รูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์.** กรุงเทพฯ : วิ.ซี.ที. คอมมิวนิเคชั่น, 2550.
- กฤษณา พันธุ์วานิช. **ทฤษฎีกลยุทธ์ และการพัฒนาสังคม.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิอมตะ, 2550.
- กาญจนา อ่ำลอย. **การเปรียบเทียบแบบสอบถามคัดกรองพฤติกรรมอย่างสั้นกับแบบสอบถามพฤติกรรมมาตรฐานของเด็กไทย.** วิทยานิพนธ์ วว. สาขากุมารเวชศาสตร์ กรุงเทพฯ : สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี, 2550.
- การเกิด นาคเจียม. **การพัฒนาแบบทดสอบวัดค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2551.
- เกศสุตา รัชฎาวิชิตกุล. **การพัฒนาการเรียนการสอน ที่สนองต่อรูปแบบการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.
- เกียรติศักดิ์ อิชยานนท์. “การสร้างค่านิยมที่ดีในสังคมไทย,” **วารสารวัฒนธรรมไทย.** 23(3) : 62-76 ; มีนาคม, 2527.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. **สรุปผลการสัมมนาโครงการสร้างจริยธรรมให้แก่เยาวชนไทย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2530.
- จันทนา เริ่มสินธุ์. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมชีวิตของนักศึกษาครุมหาวิทยาลัยราชภัฏ : การวิเคราะห์และประเมินพหุระดับ.** วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- จันทร์ สุกุลวงศ์ไพบูลย์. **การพัฒนาแบบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.
- ชยานิสวรร กุลรัตน์มณีพร และคณะ. **การเสริมสร้างค่านิยม : การทบทวนองค์ความรู้และแนวทางการวิจัยด้านค่านิยมไทยในอนาคต.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2555.
- ชวลิต ชูกำแพง. **การประเมินการเรียนรู้.** พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2551.

- ชัชวาลย์ เรืองประพันธ์. **สถิติพื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2558.
- ชัยณรงค์ ศรีสุข. **คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2545.
- ชัยพร วงศ์วรรณ. **การทดลองใช้ทักษะกระบวนการในการสอนค่านิยมและจริยธรรม**. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, 2538.
- ชุติมา ไชยสิทธิ์. “การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย,” *OJED*. 7(1) : 1693-1707 ; มกราคม, 2012.
- ชูชัย สมितिไกร. **การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- ญานี เลิศไกร. “ห่วงเด็กไทยท้องไม่พร้อม-รุนแรง เน้นตั้งรับพายุสังคมผ่านโลกไอที,” **คม ชัด ลึก**. 12(4323) : 11 ; 21 สิงหาคม, 2556.
- ณรงค์ เสียงประชา. **มนุษย์กับสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2541.
- ดลจรัส ทิพย์มโนสิงห์ และคณะ. “การศึกษาปัญหาทางพฤติกรรมเด็กวัยเรียน อายุ 10-12 ปี โดยใช้แบบคัดกรองสอบถามพฤติกรรมจากตัวเด็ก ในโรงเรียนแห่งหนึ่ง สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตดินแดง,” **กุมารเวชสาร**. 19(1) : 15-20 ; มกราคม-มีนาคม, 2555.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. **รายงานการวิจัย เรื่อง จริยธรรมของเยาวชนไทย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.
- ถวิล จันทรสว่าง. **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2545.
- ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน. “การทบทวนสถานการณ์มาตรการป้องกันแก้ไขปัญหาเด็กติดเกมและอินเทอร์เน็ต,” **การสัมมนาวิชาการ : ทางออกปัญหาติดเกม**. 7(2) : 12-18 ; พฤษภาคม, 2553.
- ทิพวรรณ บุณสิน. **เผยใจไทยมีปัญหาการเรียน เสี่ยงป่วยซึมเศร้า แนะนำแม่ปรับทัศนคติ ค่านิยม**. กรุงเทพฯ : สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต, 2558.
- ทศนา แคมมณี. **กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1**. กรุงเทพฯ : บุรพาศิลป์การพิมพ์, 2542.
- _____. **การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : เสริมสิน พรี่เพรส ชิสเท็ม, 2546.
- _____. **การวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- _____. **รูปแบบการเรียนการสอน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.
- _____. **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

- ทิสนา แคมมณี. **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ทรงศรี คงทวี. **ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 เขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. **การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 5. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.
- ธิดา พิทักษ์สินสุข. **การพัฒนาแบบการจัดการศึกษานอกสถานที่สำหรับเด็กอนุบาล**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- ธีรวัธ บวชชัยภูมิ. **บทที่ 5 ค่านิยมในการทำงาน**. 15 มิถุนายน 2555. <<https://www.scribd.com/doc/100247491/>> 2558.
- ธีระพร อูวรรณโณ. **ความเชื่อและค่านิยม**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.
- นพดล ภาชนะวิเชียร. **การศึกษาค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการสร้างเสริมด้วยกระบวนการที่พัฒนาตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทส์**. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- นาดยา ปิลันธนานนท์. **การศึกษาตามมาตรฐาน : แนวคิดสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : แม็ค, 2542.
- นาดยา ภัทรแสงไทย. **ยุทธศาสตร์การสอนเพื่อพัฒนาค่านิยม**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2524.
- นิภา ศรีไพโรจน์. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการวิจัย**. 25 มิถุนายน 2010. <<http://www.watpon.com/Elearning/res16.htm>> 2558.
- บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น. 2553.
- เบญจรัตน์ จารุรัตน์จามร. **การสร้างแบบทดสอบวัดค่านิยมพื้นฐานเรื่องการพึ่งตนเองสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดพิษณุโลก**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- ประกายเพชร สุภะเกษ และคณะ. “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการติดเกมคอมพิวเตอร์ในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา,” **วารสารสาธารณสุขศาสตร์**. 42(1) : 15-20 ; มกราคม-เมษายน, 2555.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ. **จิตวิทยาการศึกษาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : มงคลการพิมพ์, 2514.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี, 2544.
- ผกา สัตยธรรม. **การสอนจริยธรรมสำหรับเยาวชน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- ผดุง อารยะวิญญู และศรียา นิยมธรรม. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความนิยมไทยของนักเรียนมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ. **เทคนิคการฝึกอบรม**. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2552.

- พนม เกตุมาน. **ปัญหาพฤติกรรมนักเรียน**. กรุงเทพฯ : คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล, 2551.
- พนัส หันนาคินทร์. **การสอนคำนิยม**. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2526.
- พยุงค์ดี จันทรสุรินทร์. “แนวทางการพัฒนาการศึกษา,” **วารสารวิชาการ**. 10(7) : 6-10 ; 2541.
- พรชัย หลายพสุ และคณะ. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 เขตลาตกระบี่ กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2553.
- พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตโต ป.ธ. ๙). **คอลัมน์ธรรมะวันหยุด**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี, 2559.
- พระมหาพิชิต เชษฐรัมย์. **คู่มือการพัฒนาความขยันหมั่นเพียรช่วงชั้นที่ 2**. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2546.
- พระมหาสมนง ปัจโจปการี. **มนุษย์กับสังคม**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- พระมหาสมชาย ฐานวุฒโฒ. **มงคลชีวิต “ฉบับทางก้าวหน้า” ขมรมพุทธศาสตร์สากลในอุปถัมภ์ สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์**. กรุงเทพฯ : ฐานการพิมพ์, 2547.
- พัชร ศรีสังข์. **การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้วิชาจิตวิทยาสังคมโดยใช้ชุมชน และประสบการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.
- พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์. **พฤติกรรมบำบัด ทฤษฎีและการประยุกต์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.
- ไพโรจน์ คะเชนทร์. **การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน**. 28 เม.ย. 2554. <www.wattoongpel.com/Sarawichakarn/wichakarn/1-10/> 2558.
- ไพศาล ภูไพบูลย์ และคณะ. **หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ม.1**. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2551.
- มนต์ชัย เทียนทอง. **สถิติและวิธีการวิจัยทางเทคโนโลยีสารสนเทศ**. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2545.
- เมธี ธรรมวัฒนา. **การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบและวินัยของนักศึกษา ข้างอุตสาหกรรม**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2551.
- ยนต์ ชุ่มจิต. **ความเป็นครู**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2550.
- รวิวรรณ ชินะตระกูล. **วิธีวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ภาพการพิมพ์, 2540.
- รังสรรค์ โนมยา. **รวมคำศัพท์ที่สำคัญทางจิตวิทยา**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.
- รัตน์ บัวสนธ. **การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา**. กรุงเทพฯ : คำสมัย, 2552.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2556.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. **การวัดด้านจิตพิสัย**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2543.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. **จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2544.

- วัชรวิทย์ ฐวธรรม. 53 กลยุทธ์เสริมพลังตน. กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์พลชัย, 2539.
- วัชรวิทย์ ฐวธรรม. ยุทธวิธีในการพิจารณาเสริมสร้างค่านิยม. กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, 2525.
- วิจิตร อวาทกุล. การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- วีระพันธ์ แก้วรัตน์. เอกสารประกอบการสอนวิชาการฝึกอบรมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. ลำปาง : มหาวิทยาลัยโยนก, 2553.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย แนวคิดเชิงทฤษฎี-วัยเด็กตอนกลาง. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.
- ศิษฐ์ชู เอ็มโกษา. “คนไทยที่ปรารถนา,” นิตยสารยูทโท. 120(4) : 66-74 ; มีนาคม, 2555.
- สกล วรเจริญศรี. การศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2550.
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. คุณภาพชีวิตเด็ก 2556. กรุงเทพฯ : แอปป้า ฟรินดิง กรุ๊ป, 2556.
- สมชาย ทวีทรัพย์. การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กที่จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการชั้นเรียนโดยครูมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ บธ.ด. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, 2553.
- สมนึก ภัททิยธนี. การวัดผลการศึกษา. ภาพลื่นธุ์ : ประสานการพิมพ์, 2546.
- สมพงษ์ บุญญา. ผลของการใช้กิจกรรมการกระจำค่านิยมต่อการมีวินัยในตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี โครงการเกษตรเพื่อชีวิต. วิทยานิพนธ์ ค.ด. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2552.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- สร้อยหาวาย พัดเงิน. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับค่านิยมในการพึ่งตนเองของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2550.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การจัดระเบียบทางสังคม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- สาโรช บัวศรี. “การอภิปราย : ปรัชญาการศึกษาไทยในรอบ 200 ปี,” วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 16(5) : 62-65 ; เมษายน, 2525.
- สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. โครงการโรงเรียนสีขาว (Anti-Corruption) หลักสูตร “โตไปไม่โกง” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2554.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ค่านิยม 12 ประการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2551.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) :**
ฉบับสรุป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี, 2545.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. **เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ 2552-2553.** กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา, 2552.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559.** กรุงเทพฯ : เอเปค คอนซัลแตนท์, 2558.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **รายงานเบื้องต้น การเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย.** กรุงเทพฯ : วิ.ซี.ที. คอมมิวนิเคชั่น, 2550.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. **ปัญหาการตั้งครม.ในแม่ข่ายรุ่น.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2558.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. **แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2553.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. **แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2553.
- สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า. **ความรับผิดชอบ หลักสูตรรากฐานประชาธิปไตย เพื่อพลเมืองไทยที่พึงปรารถนา.** กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า, 2557.
- สุทธิรักษ์ สุจริตตานนท์. **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน.** กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2550.
- สุนทร โคมิน และสนธิ สมัครการ. **รายงานการวิจัยค่านิยมและระบบค่านิยมไทย : เครื่องมือในการสำรวจการวัด.** กรุงเทพฯ : สำนักงานวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2522.
- สุพัตรา เพียนอุดม. **การพัฒนาแบบวัดความมีระเบียบวินัยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- สุพัตรา สุภาพ. **สังคมวิทยา.** พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2542.
- สุนน อมรวิวัฒน์. **“คุณลักษณะของอาจารย์ในสังคมยุคใหม่,” วารสารทางวิชาการราชภัฏกรุงเทพฯ.** 2(3) : 71-76 ; ธันวาคม, 2538.
- สุริยเดว ทรีปาตี. **คุณลักษณะที่ดีของเยาวชนไทย.** กรุงเทพฯ : กระทรวงสาธารณสุข, 2556.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. **21 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด.** กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2545.
- สุวิมล ว่องวานิช. **การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- _____. **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- เสรี ชัดเข้ม. **โมเดลและการสร้างโมเดล.** ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2538.

- เสรี ใหม่จันทร์. **การวิเคราะห์องค์ประกอบและการเสริมสร้างอิสระแห่งตนของนักเรียนวัยรุ่น โดยการให้คำปรึกษากลุ่ม**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, 2553.
- อนุวัติ คุณแก้ว. **การวัดและการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2538.
- อรรณณ ตันสุวรรณรัตน์. **ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- อ้อมเดือน สดมณี และฐาศุภร์ จันประเสริฐ. “การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม : จากแนวคิดสู่ แนวทางการปฏิบัติ,” **วารสารพฤติกรรมศาสตร์**. 17(1) : 19-30 ; มกราคม, 2554.
- อุทุมพร จามรمان. “โมเดลคืออะไร,” **วารสารวิชาการ**. 15(3) : 22-25 ; มีนาคม, 2541.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. **สร้างวินัยให้ลูกคุณ**. กรุงเทพฯ : บริษัทศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว, 2542.
- Brantingham, P.J. **How the Principles of Democracy are Acculturated Into an Intermediate Elementary Classroom**. New York : McGraw-Hill, 2001.
- Brown, W.B. and D.J. Moberg. **Organization Theory and Management : A Macro Approach**. New York : John Wiley and Sons, 1980.
- Bush, W.S. **Creative Problem Solving and Its Effect on Eighth Grade Students**. New York : McGraw-Hill, 1988.
- Feather, Norman T. **Values in Education and Society**. New York : Publisher, 1975.
- Flippo, B.E. **Principle of Personnel Management**. New York : McGraw-Hill Book, 1966.
- Fraenkel, J.R. **How to Teach About Values : An Analytic Approach**. New Jersey : Prentice-Hall, 1977.
- Funk J. and A. Wagnalls. **Standard Dictionary of The English Language**. New York : McGraw-Hill, 1961.
- Gable, R.K. and M.B. Wolf. **Instrument Development in the Affective Domain : Measuring Attitudes and Values in Corporate and School Settings (2nd ed.)**. United States : Norwell, Massachusetts, 1993.
- Good, C.V. **Dictionary of Education**. New York : McGraw-Hill, 1973.
- Hurst, J.L. “A Democratic Approach to School Discipline Via Peer Helping Programs : Perceptions of High School Peer Leaders and Their Impaction the School Environment,” **Dissertation Abstracts International**. 71(7) : 377-A ; January, 2010.

- Joyce, B. and others. **Model of teaching**. Boston : Allyn and Bacon, 2004.
- Kirschenbaum, H. "Values Clarification in Counseling and Psychotherapy : Practical Strategies for Individual and Group Settings," **British Journal of Guidance and Counseling**. 43(5) : 1-3 ; August, 2015.
- Kolb, David A. **Experiential Learning : Experience as the Source of Learning and Development**. New Jersey : Englewood Cliffs, 1984.
- Krathwohl, D.R and others. **Taxonomy of Education Objective Book 2 : Affective domain**. New York : David McKay Company, 1964.
- Linda, E. and E. Richard. **Teaching Your Children Values**. United States : R.M.Eyre & Associates Inc., 1993.
- Mitchell, W.E. and T.F. Kowalik. **Creative Problem Solving**. 1999.
<http://www.academia.edu/8707593/Creative_Problem_Solving-Mitchell_and_Kowalik> March 10, 2014.
- Osborn, A. **Creative Imagination**. New York : Scibner's, 1993.
- Rath, L. and others. **Values and Teaching : Working with Values in the Classroom**. Columbus, OH : C.E. Merrill Books, 1966.
- Roache, J. "Teachers' Views on the Impact of Classroom Management on Student Responsibility," **Australian Journal of Education**. 55(2) : 132-146 ; November, 2011. <<http://eric.ed.gov/?id=EJ96188>> 2015.
- Romi, S. and others. "Student Responsibility and Classroom Discipline in Australia, China, and Israel," **A Journal of Comparative and International Education**. 39(4) : 439-453 ; July, 2009. <<https://eric.ed.gov/?id=EJ855568>> 2014.
- Schiever, S.W. **The Effect of Two Teaching/Learning Model on the Higher Cognitive Processes of Students in Classes for the Gifted (Parnes CPS, TABA)**. United States : University of Arizona, 1986.
- Tillman, D. **Living Values : Activities for Children Ages 8-14**. Jakarta : PT Gramedia Widiasarana Indonesia, 2004.
- Treffinger, J.D. and others. "Creative Problem Solving (Cps version 6.1) A Contemporary Framework for Managing Change," **Journal of Creative Problem Solving Group**. 20 December 2003. <<http://cps.com>> 2014.
- Xiao, Hong. "A Comparative Study of Childrearing Values in The United State and China," **Doctoral Dissertations**. January, 1998.
<<http://digitalcommons.uconn.edu/dissertations/AAI9906723/>> 2014.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

**รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบ
ของค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**

ผู้ทรงคุณวุฒิในการยืนยันพฤติกรรมบ่งชี้ตามองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระพีพันธ์ ฉายวิมล อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาวิจัย
และจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี
2. ว่าที่ พันตรี ดร.สมพงษ์ บุญญา รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างระยอง
จังหวัดระยอง
3. อาจารย์ ดร.นพดล ภาชนะวิเชียร คุณครูโรงเรียนสังวาลย์วิทยา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 จังหวัดเชียงใหม่

**รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบในการเสริมสร้างค่านิยม
ด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระพีพันธ์ ฉายวิมล อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาวิจัย
และจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี
2. ว่าที่ พันตรี ดร.สมพงษ์ บุญญา รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างระยอง
จังหวัดระยอง
3. อาจารย์ ดร.นพดล ภวนะวิเชียร คุณครูโรงเรียนสังวาลย์วิทยา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 จังหวัดเชียงใหม่
4. อาจารย์ปภัส ฉัตรยาลักษณ์ อาจารย์คณะครุศาสตร์ ภาควิชาจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

**รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการประเมินรูปแบบ กิจกรรมในรูปแบบ และแบบวัดค่านิยมด้านความ
รับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระพีพันธ์ ฉายวิมล อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาวิจัย
และจิตวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมร แสงอรุณ อาจารย์คณะครุศาสตร์ ภาควิชาจิตวิทยาการ
ปรึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
3. ว่าที่ พันตรี ดร.สมพงษ์ บุญญา รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างระยอง จังหวัด
ระยอง
4. อาจารย์ ดร.นพดล ภาวนะวิเชียร คุณครูโรงเรียนสังวาลย์วิทยา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 จังหวัดเชียงใหม่
5. อาจารย์ปภัส ฉัตรยาลักษณ์ อาจารย์คณะครุศาสตร์ ภาควิชาจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

**แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
สำหรับผู้เชี่ยวชาญ**

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้ใช้เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญหลังจากพิจารณา รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ฉบับนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีคุณภาพก่อนที่จะนำไปทดลองใช้และขยายผลต่อไป

2. แบบประเมินฉบับนี้แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การประเมินรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการให้ระดับความคิดเห็น โปรดอ่านรายการประเมินแต่ละรายการ ซึ่งเกี่ยวกับรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน แบบประเมินฉบับนี้เป็นแบบอันดับคุณภาพมาตราส่วนประมาณค่า โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง เหมาะสมมาก

ระดับ 3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย

ระดับ 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ และเติมข้อความลงใน
ตามความคิดเห็นของท่านที่มีต่อรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์

นิสิตปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

**ตารางประเมินความเหมาะสมของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
1. แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน ความสอดคล้องของหลักการ แนวคิดและทฤษฎี พื้นฐานที่ใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดของรูปแบบ						
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5						
3. ขั้นตอนของรูปแบบ						
3.1 ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้และใส่ใจ ประกอบด้วย						
3.1.1 กิจกรรมเราทุกคนมีหน้าที่						
3.1.2 กิจกรรมคนมีระเบียบ						
3.1.3 กิจกรรมคนเพียร						
3.1.4 กิจกรรมยอมรับนับเป็นพี่						
3.2 ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างความรู้ ประกอบด้วย						
3.2.1 กิจกรรมหน้าที่ของฉันทันทีสำคัญ						
3.2.2 กิจกรรมรู้จักระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม						
3.2.3 กิจกรรมเพียรพยายามอย่างมีเป้าหมาย						
3.2.4 กิจกรรมยอมเพื่อใคร ใครควรยอม						
3.3 ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงพฤติกรรมและสะท้อน คุณค่า ประกอบด้วย						
3.3.1 กิจกรรมทำตามหน้าที่ ทำดีไม่อายใคร						
3.3.2 กิจกรรมอยู่ในระเบียบไม่ยากหากมีความ ตั้งใจ						
3.3.3 กิจกรรมเพียรพยายามนำมาซึ่ง ความสำเร็จ						
3.3.4 กิจกรรมยอมรับเกิดจะเกิดผล						
4. การประเมินความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกและ พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ						

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

1. การอธิบายความสอดคล้องของหลักการ แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความชัดเจนหรือไม่

☐ ชัดเจน

☐ ไม่ชัดเจน

หากยังไม่ชัดเจนควรปรับปรุงในประเด็นใดบ้าง (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความชัดเจนหรือไม่

☐ ชัดเจน

☐ ไม่ชัดเจน

หากยังไม่ชัดเจนควรปรับปรุงในประเด็นใดบ้าง (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

3. การกำหนดขั้นตอนของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความเหมาะสมหรือไม่

☐ เหมาะสม

☐ ไม่เหมาะสม

หากยังไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงในประเด็นใดบ้าง (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

3.1 กิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในครั้งที่ 1 กิจกรรมปฐมนิเทศ มีความเหมาะสมหรือไม่

☐ เหมาะสม

☐ ไม่เหมาะสม

หากยังไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงในประเด็นใดบ้าง (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

3.2 กิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในครั้งที่ 2 กิจกรรมเราทุกคนมีหน้าที่ มีความเหมาะสม
 หรือไม่

☐ เหมาะสม

☐ ไม่เหมาะสม

หากยังไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงในประเด็นใดบ้าง (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

3.3 กิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในครั้งที่ 3 กิจกรรมหน้าที่ของฉันทันนั้นสำคัญ มีความ
 เหมาะสมหรือไม่

☐ เหมาะสม

☐ ไม่เหมาะสม

หากยังไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงในประเด็นใดบ้าง (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

3.4 กิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในครั้งที่ 4 กิจกรรมทำตามหน้าที่ ทำดีไม่ต้องอายใคร มี
 ความเหมาะสมหรือไม่

☐ เหมาะสม

☐ ไม่เหมาะสม

หากยังไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงในประเด็นใดบ้าง (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

3.5 กิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในครั้งที่ 5 กิจกรรมคนมีระเบียบ มีความเหมาะสมหรือไม่

☐ เหมาะสม

☐ ไม่เหมาะสม

หากยังไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงในประเด็นใดบ้าง (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

3.6 กิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในครั้งที่ 6 กิจกรรมรู้จักระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม มี
 ความเหมาะสมหรือไม่

☐ เหมาะสม

☐ ไม่เหมาะสม

หากยังไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงในประเด็นใดบ้าง (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

3.7 กิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในครั้งที่ 7 กิจกรรมอยู่ในระเบียบไม่ยาก หากมีความตั้งใจ
 มีความเหมาะสมหรือไม่

☐ เหมาะสม

☐ ไม่เหมาะสม

หากยังไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงในประเด็นใดบ้าง (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

3.8 กิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในครั้งที่ 8 กิจกรรมคนเพียร มีความเหมาะสมหรือไม่

☐ เหมาะสม

☐ ไม่เหมาะสม

หากยังไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงในประเด็นใดบ้าง (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

3.9 กิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในครั้งที่ 9 กิจกรรมเพียรพยายามอย่างมีเป้าหมาย มี
 ความเหมาะสมหรือไม่

☐ เหมาะสม

☐ ไม่เหมาะสม

หากยังไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงในประเด็นใดบ้าง (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

3.10 กิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความ
รับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในครั้งที่ 10 กิจกรรมเพียรพยายามนำมาซึ่ง
ความสำเร็จมีความเหมาะสมหรือไม่

☐

เหมาะสม

☐

ไม่เหมาะสม

หากยังไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงในประเด็นใดบ้าง (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

3.11 กิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความ
รับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในครั้งที่ 11 กิจกรรมยอมรับนับเป็นพี่ มีความ
เหมาะสมหรือไม่

☐

เหมาะสม

☐

ไม่เหมาะสม

หากยังไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงในประเด็นใดบ้าง (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

3.12 กิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความ
รับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในครั้งที่ 12 กิจกรรมยอมเพื่อใคร ใครควรยอม
มีความเหมาะสมหรือไม่

☐

เหมาะสม

☐

ไม่เหมาะสม

หากยังไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงในประเด็นใดบ้าง (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

3.13 กิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความ
รับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในครั้งที่ 13 กิจกรรมยอมรับเถิด จะเกิดผล มี
ความเหมาะสมหรือไม่

☐

เหมาะสม

☐

ไม่เหมาะสม

หากยังไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงในประเด็นใดบ้าง (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

3.14 กิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความ
รับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในครั้งที่ 14 กิจกรรมปัจฉิมนิเทศ มีความ
เหมาะสมหรือไม่

☐

เหมาะสม

☐

ไม่เหมาะสม

หากยังไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงในประเด็นใดบ้าง (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

4. การกำหนดการประเมินความรู้และเข้าใจ ความศรัทธาและการแสดงออกถึงความ
รับผิดชอบของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่
5 มีความเหมาะสมหรือไม่

☐

เหมาะสม

☐

ไม่เหมาะสม

หากยังไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงในประเด็นใดบ้าง (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

**แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของข้อคำถามในแบบทดสอบ
วัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**

สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้ใช้เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญหลังจากพิจารณาแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ฉบับนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีคุณภาพก่อนที่จะนำไปทดลองใช้และวัดค่านิยมของนักเรียนต่อไป

2. แบบประเมินฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ชุด คือ

2.1 แบบวัดความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.2 แบบวัดความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.3 แบบวัดพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การประเมินแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการให้ระดับความคิดเห็น โปรดอ่านรายการประเมินแต่ละรายการซึ่งเกี่ยวกับแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความสอดคล้องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยแบ่งเป็น 3 ความคิดเห็น ดังนี้

1 หมายถึง สอดคล้อง

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

-1 หมายถึง ไม่สอดคล้อง

ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์

นิสิตปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ชุดที่ 1

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของข้อคำถามในแบบทดสอบ
วัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
(Cognitive Domain)

สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้ใช้เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญหลังจากพิจารณาแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้านความรู้ความเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ (Cognitive Domain) ฉบับนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีคุณภาพก่อนที่จะนำไปทดลองใช้และวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนต่อไป
2. แบบประเมินฉบับนี้เป็นการประเมินแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการให้ระดับความคิดเห็น โปรดอ่านรายการประเมินแต่ละรายการซึ่งเกี่ยวกับแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความสอดคล้องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับ 1 หมายถึง สอดคล้อง

ระดับ 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

ระดับ -1 หมายถึง ไม่สอดคล้อง

ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ศุภมิตร ศิริโสภณภักดิ์

นิสิตปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ชุดที่ 1

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของข้อคำถามในแบบทดสอบ
วัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
(Cognitive Domain)

ประเด็น ที่ต้องการวัด/ วัตถุประสงค์	ข้อคำถาม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอ แนะ
		สอดคล้อง	ไม่ แน่ใจ	ไม่ สอดคล้อง	
ประเด็นที่ต้องการวัด : การรู้หน้าที่ต่อตนเองและคนอื่น					
บอกผลจากการ เลือกอาหาร รับประทานได้ เหมาะสม	1. เหตุใดจึงต้องรับประทานอาหารอ่อน เช่น ข้าวต้มปลา ขณะป่วยเป็นไข้ ก. ผู้ปกครองมักทำให้ทานอยู่เสมอ ข. มีสารอาหารครบ 5 หมู่ ค. การทานอาหารอ่อน จะทำให้ย่อยง่ายและ ร่างกายดูดซึมสารอาหารได้ดี				
บอกสาเหตุของ การทำความ สะอาดร่างกาย ได้	2. เหตุผลหลักที่ต้องล้างมือทุกครั้ง ก่อนรับประทานอาหารคือข้อใด ก. เพื่อป้องกันไม่ให้เชื้อโรคเข้าสู่ร่างกาย ข. เพื่อทำตามข้อตกลงของครอบครัว ค. เพื่อให้มือขาวและหอม				
บอกแนวทาง ดูแลตนเองเมื่อ เจ็บป่วยได้	3. หากนักเรียนเป็นไข้หวัด ควรปฏิบัติตน อย่างไร ก. กินยา นอกพักผ่อนมากๆ ข. ออกกำลังกายเพื่อขับเหงื่อ ค. ใส่เสื้อผ้าบางๆเพื่อระบายความร้อนใน ร่างกาย				
บอกผลของการ ไม่ตั้งใจศึกษา เล่าเรียนได้	4. การพูดคุยกันเรื่องเกมใหม่ในระหว่างนั่ง เรียนจะส่งผลต่อการเรียนอย่างไร ก. โดนคุณครูดุ ข. ได้รู้เรื่องเกมมากขึ้น ค. ไม่เข้าใจเนื้อหาในบทเรียน				
บอกแนวทางใน การตั้งใจศึกษา เล่าเรียนได้	5. วิธีใดดีที่สุด ที่จะช่วยไม่ให้ลืมส่งงานที่ คุณครูมอบหมาย ก. สอบถามเพื่อนสนิท ข. จดบันทึกการมอบหมายงานให้ชัดเจน ค. ให้ผู้ปกครองโทรศัพท์สอบถามคุณครูทุกวัน				

ประเด็น ที่ต้องการวัด/ วัตถุประสงค์	ข้อคำถาม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอ แนะ
		สอดคล้อง	ไม่ แน่ใจ	ไม่ สอดคล้อง	
ประเด็นที่ต้องการวัด : การรู้หน้าที่ต่อตนเองและคนอื่น					
บอกแนวทางที่เหมาะสมในการศึกษาเล่าเรียนแต่ละวิชาได้	6. การกระทำใดที่ส่งผลดีต่อการคิดคำนวณ ก. ผักผ่นการแก้โจทย์ปัญหาจากง่ายไปยากอยู่เสมอ ข. สอบถามวิธีแก้โจทย์ปัญหาจากคุณครูทุกข้อ ค. ท่องสูตรคูณ				
บอกประโยชน์ของสิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้	7. โทรศัพท์มือถือมีประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างไร ก. ไม่มีประโยชน์ เพราะยังไม่ถึงวัยอันสมควร ข. ติดต่อผู้ปกครองและสืบค้นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ค. เล่นเกมออนไลน์				
รู้เหตุผลที่ต้องประหยัด	8. เหตุใดจึงต้องใช้จ่ายอย่างประหยัด ก. แบ่งเบาภาระครอบครัว ข. เพื่อนทุกคนก็ใช้จ่ายอย่างประหยัด ค. ผู้ปกครองบอกว่าเป็นสิ่งที่ควรทำ				
รู้และเข้าใจวิธีการรักษาสมบัติส่วนรวม	9. ข้อใดแสดงถึงการรักษาสมบัติส่วนรวม ก. ปิดน้ำปิดไฟหลังเลิกใช้งาน ข. ยกเก้าอี้ซ้อนกันหลายๆ ชั้น ค. ลากถังขยะแทนการยกเพื่อประหยัดพลังงาน				
บอกแนวทางรักษาสมบัติส่วนรวมได้	10. เมื่อเห็นเพื่อนเขียนข้อความบนโต๊ะนักเรียนนักเรียนจะทำอย่างไร ก. ลองเขียนดูบ้างเพื่อฝึกฝีมือ ข. บอกให้เพื่อนเขียนด้วยคำที่สุภาพ ค. บอกเพื่อนให้หยุดเขียนและทำความสะอาดโต๊ะนักเรียน				
บอกเหตุผลของการช่วยเหลืองานตามความสามารถได้	11. เมื่อนักเรียนเห็นคุณพ่อกำลังยกกล่องใบใหญ่เพื่อเข้ามาในบ้าน นักเรียนควรรีบเปิดประตูให้คุณพ่อทันที เป็นเพราะเหตุใด ก. คุณพ่อจะได้ยกกล่องเข้าบ้านได้สะดวก ข. คุณพ่อจะได้ดีใจและรักเรามากขึ้น ค. เราจะได้ไม่ต้องยกกล่องช่วยคุณพ่อ				

ประเด็น ที่ต้องการวัด/ วัตถุประสงค์	ข้อคำถาม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอ แนะ
		สอดคล้อง	ไม่ แน่ใจ	ไม่ สอดคล้อง	
ประเด็นที่ต้องการวัด : การรู้หน้าที่ต่อตนเองและคนอื่น					
บอกแนวทางในการช่วยเหลืองานตามความสามารถได้	12. เมื่อคุณครูมอบหมายงานให้แต่ละกลุ่มทำความสะอาดห้อง และกลุ่มของนักเรียนได้เช็คกระจกหน้าห้องเรียน นักเรียนจะเลือกทำเช่นใด ก. ช่วยเพื่อนเตรียมอุปกรณ์ ข. เรียกเพื่อนกลุ่มอื่นมาช่วย ค. ขอเปลี่ยนงานเพราะเช็คกระจกทำได้ยาก				
รู้จักความเหมาะสมในการช่วยเหลืองานตามความสามารถได้	13. กิจกรรมใดที่นักเรียนสามารถช่วยงานของชุมชนได้เหมาะสมกับบทบาทของตนเอง ก. เดินรณรงค์การเลือกตั้ง ข. ไม่มีบทบาทที่สามารถทำได้เหมาะสมกับเด็กวัยเรียน ค. อาสาพัฒนาแม่น้ำลำคลอง				
ประเด็นที่ต้องการวัด : การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์					
รู้ผลของการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	14. การแต่งกายให้ถูกระเบียบ ส่งผลต่อนักเรียนอย่างไร ก. ไม่ถูกคุณครูตำหนิ ข. ไม่ถูกเพื่อนล้อ ค. เข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม				
บอกแนวทางปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	15. นักเรียนจะทราบได้อย่างไรว่าควรแต่งกายด้วยชุดอะไรไปโรงเรียนในแต่ละวัน ก. ถามเพื่อนทุกเย็นก่อนกลับบ้าน ข. ฟังประกาศของโรงเรียนอยู่เสมอ ค. ให้ผู้ปกครองโทรถามคุณครูทุกวัน				
บอกผลในการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ได้	16. นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการเข้าคิวเพื่อรับบริการต่างๆ ก. ได้รับบริการช้าลง ข. ได้รับบริการเร็วขึ้น ค. ไม่สะดวก ควรยกเลิกระบบคิว				

ประเด็น ที่ต้องการวัด/ วัตถุประสงค์	ข้อคำถาม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอ แนะ
		สอดคล้อง	ไม่ แน่ใจ	ไม่ สอดคล้อง	
ประเด็นที่ต้องการวัด : การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์					
บอกแนวทางการ ปฏิบัติตาม ระเบียบ กฎเกณฑ์	 17. หากนักเรียนเจอป้ายจราจรนี้ นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร ก. ไม่เข้าไปในสถานที่นั้น เพราะอาจไม่ปลอดภัย ข. เข้าไปในสถานที่นั้นอย่างรวดเร็ว ค. ระมัดระวังในการเข้าไปเพราะเป็นทางแคบ				
รู้ผลของการ ปฏิบัติตาม ระเบียบ กฎเกณฑ์	18. เหตุใดต้องข้ามถนนด้วยสะพานลอย ก. เพื่อจะได้ไม่ถูกตำรวจจับ ข. เพื่อจะได้มองเห็นรถในระยะไกล ค. เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเหตุใดต้องข้ามถนนด้วยสะพานลอย				
บอกแนวทางใน การรู้ผลของ การปฏิบัติตาม ระเบียบ กฎเกณฑ์ได้	19. ข้อใดปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ก. เดินชิดขวาบนฟุตบาทหรือขอบถนนด้านขวา ข. ชี้อภัยยานชิดขอบถนนด้านขวา ค. สวมใส่หมวกกันน็อคทุกครั้งที่ย้อนท้ายจักรยานยนต์				
ประเด็นที่ต้องการวัด : การมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ					
เข้าใจเหตุผล ของการมีความ เพียรพยายาม ทำงานให้สำเร็จ	20. การเดินทางไกลเพื่อเข้าค่ายพักแรมลูกเสือเนตรนารี มีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร ก. ได้ทำกิจกรรมครบถ้วนตามที่ผู้กำกับมอบหมาย ข. เป็นการฝึกความอดทนและความร่วมมือระหว่างสมาชิกในหมู่ลูกเสือ ค. ให้ลูกเสือได้ศึกษานอกสถานที่				
รู้ขั้นตอนของ การมีความ เพียรพยายาม ทำงานให้สำเร็จ	21. คุณแม่ให้จู้ปล้างผักกาดที่เพิ่งเก็บมาจากแปลงผัก จู้ปล้างแบบผ่านๆ เพราะกลัวว่าจะแมจะรอนาน การกระทำของจู้เหมาะสมหรือไม่ ก. เหมาะสมเพราะผักกาดล้างให้สะอาดได้ง่าย ข. ไม่เหมาะสมเพราะอาจจะมีเชื้อโรคติดตามใบผักกาด ค. ไม่เหมาะสมเพราะการล้างผักกาดต้องแกะล้างทีละใบจึงจะสะอาดจริง				

ประเด็น ที่ต้องการวัด/ วัตถุประสงค์	ข้อคำถาม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอ แนะ
		สอดคล้อง	ไม่ แน่ใจ	ไม่ สอดคล้อง	
ประเด็นที่ต้องการวัด การมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ					
บอกแนวทางการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จได้	22. ครูมอบหมายให้นักเรียนปลูกผักกลุ่มละหนึ่งแปลง การกระทำใดควรทำเป็นอันดับแรก ก. วางแผนการทำงานแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ข. สอบถามข้อมูลในการปลูกผักให้ชัดเจน ค. ตรวจสอบความเรียบร้อยของอุปกรณ์ปลูกผัก				
เข้าใจผลของการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จได้	23. โจ้ชอบอาสาช่วยเหลืองานเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนและไม่หวังผลตอบแทน โจ้ควรได้รับคำชมเรื่องใด ก. ความมีเหตุผล ข. ความซื่อสัตย์ ค. ความเสียสละ				
เข้าใจในวิธีการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จได้	24. การกระทำในข้อใดแสดงถึงการตรงต่อเวลา ก. จู๊บบอกเพื่อนว่าตนเองส่งงานตรงเวลาทุกครั้ง ข. โจ้มาก่อนเวลานัดหมายเล็กน้อย ค. จ้อยมั่นใจว่าตนเองจะส่งงานทันเวลาแน่นอน				
บอกแนวทางการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จได้	25. หากเพื่อนขอให้นักเรียนช่วยสอนการบ้านในขณะที่นักเรียนกำลังทำการบ้านวิชานั้นอยู่นักเรียนควรทำอย่างไร ก. บอกให้เพื่อนรอก่อนจนกว่านักเรียนจะทำการบ้านเสร็จ ข. อธิบายการบ้านให้เพื่อนฟังและทำการบ้านไปพร้อมๆกัน ค. บอกเพื่อนว่าไม่สะดวกเพราะการบ้านของนักเรียนยังไม่เสร็จ				
ประเด็นที่ต้องการวัด : การยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น					
เข้าใจในการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น	26. ในการสอบอ่านกลอนคุณครูบอกจู๊บบ				

ประเด็น ที่ต้องการวัด/ วัตถุประสงค์	ข้อคำถาม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอ แนะ
		สอดคล้อง	ไม่ แน่ใจ	ไม่ สอดคล้อง	
ประเด็นที่ต้องการวัด : การยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น					
บอกแนวทางการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น	27. จากข้อ 26 ถ้านักเรียนเป็นเจ้านักเรียนควรจะทำอย่างไร ก. ขอร้องไม่ให้คุณครูบอกผู้ปกครอง ข. ฝึกออกเสียงคำควบกล้ำตามที่คุณครูบอกว่าไม่ชัดเจนแล้วไปขอสอบใหม่ ค. ไม่สนใจเพราะมีความสามารถเท่านี้				
บอกผลของการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น	28. การยอมรับผลของการกระทำ มีผลดีเป็นอย่างไร ก. ทำให้มีโอกาสแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง ข. เกิดความสบายใจ และสามารถนำผลมาแก้ไขปรับปรุงตนเองได้ ค. ควรยอมรับเพียงผลดีเท่านั้น เพื่อให้มีความภูมิใจในตนเอง				
เข้าใจในการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น	29. จีบสอบถามคุณครูเกี่ยวกับผลงานของตนเองว่าถูกต้องไหม มีอะไรต้องแก้ไขเพิ่มเติมบ้าง นักเรียนคิดว่าอย่างไรกับการกระทำของจีบ ก. น่ารำคาญ ควรหยุดการกระทำแบบนี้ ข. ไม่ควรทำ เพราะส่งงานแล้วถามไปก็ไม่มีผลอะไร ค. ถูกต้องแล้วที่ถามคุณครู เพราะจะได้รู้ผลและแก้ไขได้ถูกต้อง				
รู้แนวทางในการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น	30. ถ้านักเรียนมีผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษต่ำลงนักเรียนจะอย่างไรเป็นอันดับแรก ก. หาที่เรียนพิเศษภาษาอังกฤษ ข. ขอพบคุณครูผู้สอนและถามสาเหตุที่ทำข้อสอบได้น้อย ค. อ่านหนังสือทบทวนความรู้				

ชุดที่ 2

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของข้อคำถามในแบบทดสอบ
วัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

(Affective Domain)

สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้ใช้เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญหลังจากพิจารณาแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ (Affective Domain) ฉบับนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีคุณภาพก่อนที่จะนำไปทดลองใช้และวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนต่อไป

2. แบบประเมินฉบับนี้เป็นการประเมินแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการให้ระดับความคิดเห็น โปรดอ่านรายการประเมินแต่ละรายการซึ่งเกี่ยวกับแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความสอดคล้องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับ 1 หมายถึง สอดคล้อง

ระดับ 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

ระดับ -1 หมายถึง ไม่สอดคล้อง

ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์

นิสิตปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

**แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของข้อคำถามในแบบทดสอบ
วัดความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**

ประเด็น ที่ต้องการวัด	ข้อคำถาม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
		สอดคล้อง	ไม่ แน่ใจ	ไม่ สอดคล้อง	
การรู้หน้าที่ต่อ ตนเองและคน อื่น	การรักษาสุขภาพอนามัย				
	แม่...ลูกต้องทานปลาให้หมดนะจ๊ะ ก. ฉันต้องทานปลาให้หมดเดี๋ยวแม่จะดุ ข. ฉันทานปลาหมดแน่นอนเพราะปลาน่าจะมีประโยชน์ต่อร่างกายจริงๆ ค. ฉันทานปลาทุกครั้งโดยไม่ให้แม่บังคับเพราะปลาเป็นอาหารที่ดีต่อสุขภาพ				
	คุณหมอ...เด็กๆไม่ควรเล่นเกมบนโทรศัพท์นานเกินไป เพราะจะทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสายตาได้ ก. ฉันจะพยายามเล่นเกมบนโทรศัพท์ให้น้อยลงบ้าง ข. ถ้าใส่แว่นกรองแสงก็คงไม่เป็นอะไร เพราะเกมกำลังสนุก จะให้เล่นวันละนิดคงโอเค ค. ต่อไปฉันจะเล่นเกมบนโทรศัพท์ให้น้อยลง				
การรู้หน้าที่ต่อ ตนเองและคน อื่น	คุณครู...ฟันของสุดาขาวสะอาด และไม่ผุ แสดงว่าสุดาดูแลรักษาฟันได้ดีมาก ก. การแปรงฟันหลังอาหารทุกครั้งเป็นสิ่งที่ดี แต่ฉันขอแปรงฟันแค่วันละ 2 ครั้งก็ลำบากพอแล้ว ข. ฉันพยายามแปรงฟันทุกครั้งหลังทานอาหาร เพราะจะทำให้ฟันของฉันสะอาดแข็งแรงเช่นกัน ค. ฉันสัญญากับตัวเองว่าจะแปรงฟันหลังทานอาหารทุกครั้งเพื่อสุขภาพฟันที่ดีของตัวเอง				
	ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เพื่อน...การบ้านคณิตศาสตร์ข้อนี้ยากจัง ก. ฉันอยากทำโจทย์ปัญหาข้อนี้ให้ได้ ข. จะถามใครดีนะ จะได้มีการบ้านส่งคุณครู ค. ฉันชอบโจทย์ที่ยากๆแบบนี้ เพราะท้าทายและทำให้มีความรู้เพิ่มมากขึ้น				

ประเด็น ที่ต้องการวัด	ข้อความถาม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
		สอดคล้อง	ไม่ แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง	
	หัวหน้าห้อง...พวกเราคุณครูมาแล้ว อย่าส่งเสียงดังนะ ก. ฉันมีความมุ่งมั่นมาตลอดว่า ขณะเรียนหนังสือจะไม่คุยกับเพื่อนให้รบกวนชั้นเรียน ข. ฉันจะอดทนไม่คุยกับเพื่อนขณะที่กำลังเรียนหนังสือ ค. ฉันจะไม่คุยกับเพื่อนเพราะกลัวไม่เข้าใจที่คุณครูสอน				
	ประหยัด				
	เพื่อน...สุชาติไม่ชอบเล่นเกมออนไลน์เพราะเขาบอกว่าเปลืองค่าโทรศัพท์ ก. ฉันก็ต้องอดทนให้ได้เหมือนสุชาติ ข. ฉันก็ทำเหมือนสุชาติได้เช่นกัน ค. ฉันเองก็ทำเหมือนสุชาติมาตลอด				
	เพื่อน...ทานข้าวอิ่มแล้ว ไปซื้อไอศกรีมกันนะ ก. วันนี้ฉันไม่ซื้อไอศกรีมอีกเพราะจะเก็บเงินไว้ใช้วันหลัง ข. ฉันทานข้าวอิ่มแล้ว แต่ไอศกรีมก็น่าอร่อย ตัดใจเอาไว้ทานวันหลังนะ ค. ถ้าอิ่มแล้ว ฉันจะไม่ซื้ออะไรกินอีกแค่เพราะความอยาก				
การรู้หน้าที่ ต่อตนเองและ คนอื่น	รักษาสัมบัติส่วนรวม				
	เพื่อน ...ห้องเรียนนี้สะอาดมากเลยนะ ก. ฉันคิดว่าทุกคนควรช่วยกันรักษาความสะอาดของห้องเรียน ข. ฉันชอบทำความสะอาดห้องเรียนแม้จะไม่ใช่ว่าเป็นประจำวัน ฉันก็ช่วยเพื่อนเสมอ ค. ห้องเรียนของฉันก็สะอาดเหมือนกัน กว่าจะทำความสะอาดเสร็จ เหนื่อยไปตามๆกัน				

ประเด็น ที่ต้องการวัด	ข้อความถาม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
		สอดคล้อง	ไม่ แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง	
	ป้า...กรุณาอย่าเดินลัดสนาม ก. ทำไมต้องให้เดินอ้อมไปตั้งไกล อาคารที่จะไปอยู่ตรงนี้เอง ข. เพื่อให้สนามหญ้าไม่พัง เดินอ้อมไปไกลหน่อยก็ไม่เป็นไร ค. เราทุกคนต้องทำตามอย่างเคร่งครัด เพื่อช่วยรักษาสถานที่ของโรงเรียนให้สวยงาม				
	ช่วยเหลืองานตามความสามารถ				
	คุณครู...นักเรียนคะ ใครสามารถช่วยคุณครูดูแลแปลงผักหลังเลิกเรียนวันนี้ได้ ช่วยยกมือขึ้นด้วยค่ะ ก. ฉันอยากช่วยคุณครูจัง ข. ฉันคงต้องยกมือขึ้น เพราะคุณครูรู้ว่าฉันทำได้ ค. ฉันว่าคนที่ว่างและทำได้ควรจะยกมือขึ้น				
ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	แต่งกายถูกระเบียบ				
	เพื่อน...สมชายแต่งกายถูกระเบียบทุกวัน แม้แต่วันนี้ที่ต้องใส่ชุดลูกเสือ ก็ไม่ขาดตกบกพร่อง ก. ฉันก็อยากได้รับการยกย่องว่าแต่งกายได้ถูกต้องครบถ้วนเหมือนสมชาย ข. ทำไมชุดลูกเสือต้องมีอุปกรณ์มากขนาดนั้นนะกว่าจะหาอุปกรณ์ได้ครบใช้เวลาเนิ่นนานมาก ค. ฉันมีความตั้งใจว่าจะแต่งกายให้ถูกระเบียบในทุกๆวันเช่นกัน				
	มีระเบียบแถว				
	เพื่อน...คูห้อง ป.5/1 สี เข้าแถวซื้ออาหารเป็นระเบียบมากเลย ก. ฉันจะลองอดทนเข้าแถวเพื่อรอซื้ออาหารบ้างเหมือนกัน ข. ฉันเข้าแถวซื้ออาหารเช่นกันเพื่อความเป็นระเบียบ ค. ฉันก็เข้าแถวซื้ออาหารเป็นประจำอยู่แล้ว				

ประเด็น ที่ต้องการวัด	ข้อความถาม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
		สอดคล้อง	ไม่ แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง	
	ปฏิบัติตามกฎจราจร				
	ตำรวจ...นักเรียนทุกคนต้องสวมหมวกนิรภัยเมื่อซ้อนท้ายจักรยานยนต์ของผู้ปกครองนะครับ ก. สวมหมวกนิรภัยแล้วอึดอัดมาก แต่ก็ต้องทำตามเพื่อความปลอดภัย ข. ฉันสวมหมวกนิรภัยทุกครั้งเมื่อซ้อนท้ายจักรยานยนต์เพื่อความปลอดภัย ค. ต่อไปฉันจะสวมหมวกนิรภัยทุกครั้งเมื่อซ้อนท้ายจักรยานยนต์เพื่อความปลอดภัย				
เพียรพยายาม ทำงานให้ สำเร็จ	อดทน				
	คุณครู...ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มและเขียนรายงานเรื่องดาวเคราะห์ในระบบสุริยะส่งสัปดาห์หน้านะคะ ก. ถ้ากิจกรรมของกลุ่มมีงานที่ฉันถนัดฉันก็ยินดีจะทำ ข. ฉันพร้อมที่จะร่วมมือในกิจกรรมของกลุ่มทุกขั้นตอน ค. ฉันจะทำกิจกรรมด้วยความตั้งใจและทุ่มเททำงานให้สำเร็จ				
	เพื่อน...แปลงผักของสุชาติสวยงามมาก เขาคงเอาใจใส่ดูแลเต็มที่ ก. ฉันก็ทำเช่นเดียวกับเขามาตลอดนะ ข. พวกเราก็ควรทำเช่นเดียวกับเขา ง. ทำแบบนี้เหนื่อยมากนะ ไม่อดทนจริงๆทำไม่ได้แน่นอน				
	เสียสละ				
	คุณครู...ใครทำงานเสร็จแล้ว กรุบกวอนให้มาช่วยจัดอุปกรณ์การทดลองด้วยค่ะ ก. ไม่ชอบก็ต้องทำ เพราะไม่มีใครทำงานเสร็จแล้วเหมือนเรา ข. น่าสนุกดี เราอาสาทำดีกว่า ค. ช่วยคุณครูดีกว่า จะได้ทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้วย				

ประเด็น ที่ต้องการวัด	ข้อความถาม	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
		สอดคล้อง	ไม่ แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง	
	คุณแม่...วันนี้ลูกไม่ไปเตะฟุตบอลกับเพื่อนได้ไหม เมื่ออยากให้ลูกเอาขนมไปฝากคุณยายให้หน่อยนะ ก. เสียสละเวลาเล่นเพื่อทำประโยชน์ให้ครอบครัวดีกว่า ข. ไปบ้านคุณยายก็สนุกไปอีกแบบ ค. อดสนุกเลย ถ้าแม่ขอแบบนี้เราก็ต้องทำ				
เพียรพยายาม ทำงานให้ สำเร็จ	ตรงต่อเวลา				
	สุดาส่งงานทันเวลาทุกครั้ง ก. สุดาเก่งจัง ทำงานได้เสร็จทันเวลา แต่คง ไม่ได้พักเลย ข. การส่งงานทันเวลาเป็นผลดีต่อตัวเรา และฉัน จะส่งงานให้ทันเวลาเสมอ ค. ฉันพยายามส่งงานทันเวลาที่กำหนดด้วย เช่นกัน				
	วันนี้เรามีนัดกลุ่มทำสิ่งประดิษฐ์ ที่หอประชุมเวลา 13.00 น. นะ ก. ฉันจะพยายามไปให้ทันเวลา ข. ถ้าไม่ติดธุระอะไร ฉันตั้งใจว่าจะไปให้ตรงเวลา ค. ฉันไม่ไปสายแน่นอน เพราะสำหรับฉันแล้ว การตรงต่อเวลาสำคัญมาก				
ยอมรับผล ของการ กระทำที่มีต่อ ตนเองและ ผู้อื่น	ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น				
	ครู...เธอต้องปรับปรุงการอ่านออกเสียงคำศัพท์ให้ ถูกต้อง ก. คำศัพท์อ่านยากมาก ใครๆก็อ่านผิด แต่ฉันก็ จะพยายาม ข. ดีใจที่คุณครูบอก ฉันจะฝึกอ่านให้ถูกต้อง ค. คุณครูแนะนำเราเสมอ ฉันจะนำไปปรับปรุง ตนเองอย่างแน่นอน				
	ครู...เธอต้องปรับปรุงการทำข้อสอบภาษาไทยให้ ถูกต้องมากขึ้นนะจ๊ะ ก. ถ้าถามคุณครูคงจะช่วยให้รู้ข้อผิดและแก้ไขได้ ถูกต้อง ข. ครั้งต่อไปจะทำให้ถูกมากกว่านี้ ค. ไม่เป็นไร ข้อที่ถูกมีมากกว่า				

ประเด็น ที่ต้องการวัด	ข้อความ	ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
		สอดคล้อง	ไม่ แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง	
ยอมรับผล ของการ กระทำที่มีต่อ ตนเองและ ผู้อื่น	ติดตามผลการทำงานของตนเอง				
	เพื่อน...ส่งงานแล้วเราไปเล่นกันเถอะ ก. ไปเล่นก็ดีนะ แต่หวังว่าจะได้แก้ไขงาน เหมือนกัน ข. รอดูก่อนดีกว่า งานถูกต้องค่อยไปเล่นกับ เพื่อน ค. ส่งงานแล้วต้องรอฟังผลก่อนทุกครั้ง จะได้ แก้ไขปรับปรุงทันเวลา				
	เพื่อน...สมชายลืมนำส่งสมุดของสุดา ก. ถ้าสุดาถูกครูลงโทษ ก็เป็นเพราะสมชาย นั่นเอง ข. ถ้าเป็นฉัน ฉันจะต้องรีบเอาสมุดการบ้านไป ส่งคุณครูและอธิบายเหตุผล ค. สำหรับฉันคงไม่เกิดเหตุการณ์แบบนี้แน่นอน เพราะฉันติดตามผลการส่งงานทุกครั้ง				
	แก้ไขปรับปรุงผลงานด้วยตนเอง				
	เพื่อน...ป่วยนิเทศที่พวกเราติดไว้หน้าห้องโดนลม พัดหลุดไปเยอะเลย ดินะที่หัวหน้าห้องเอากาวไป ซ่อมแซมแล้ว ก. หัวหน้าห้องน่ายกย่องมาก ต่อไปนี้เราต้อง ช่วยกันดูแล ข. ฉันก็อยากช่วยซ่อมแซมเหมือนกัน ครั้งต่อไปต้องไปช่วยแน่ๆ ค. หัวหน้าห้องต้องทำเพราะเป็นหน้าที่				
	คุณครู...นี้สมุดของเธอ แก้ไขข้อที่ตอบผิดด้วยนะ จ๊ะ ก. มีข้อที่ผิดจริง รอดูคำตอบจากเพื่อนแล้วค่อย แก้ไข ข. ฉันพร้อมจะแก้ไขข้อที่ตอบผิดเพื่อพัฒนา ตนเอง ค. ฉันจะแก้ไขข้อที่ตอบผิดด้วยการอ่านเพิ่มเติม และรับทำมาส่งคุณครูอีกครั้ง				

ชุดที่ 3

แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและประเด็นที่ต้องการวัดในแบบทดสอบ
วัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
(Psychomotor Domain)

สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้ใช้เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญหลังจากพิจารณาแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้านการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ (Psychomotor Domain) ฉบับนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีคุณภาพก่อนที่จะนำไปทดลองใช้และวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนต่อไป
2. แบบประเมินฉบับนี้เป็นการประเมินแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการให้ระดับความคิดเห็น โปรดอ่านรายการประเมินแต่ละรายการซึ่งเกี่ยวกับแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความสอดคล้องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้
 - ระดับ 1 หมายถึง สอดคล้อง
 - ระดับ 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
 - ระดับ -1 หมายถึง ไม่สอดคล้อง

ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ศุภมิตร ศิริโสภณภักดิ์

นิสิตปริญญาเอก สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ชุดที่ 3 แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและประเด็นที่ต้องการวัดในแบบทดสอบวัดพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ
 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (Phychomotor Domain Test)

ประเด็นที่ต้องการวัด	ข้อคำถาม		ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
			1	0	-1	
<u>ประเด็นที่ต้องการวัด</u> นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรู้หน้าที่ต่อตนเองและคนอื่น ประกอบด้วย การรักษาสุขภาพอนามัย ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ประหยัด รักษาสมบัติของส่วนรวมและช่วยเหลืองานตามความสามารถ หรือไม่ บ่อยครั้งเพียงใด	1	อาบน้ำทำความสะอาดร่างกาย วันละ 2 ครั้ง				
	2	นอนวันละ 8 – 10 ชั่วโมง				
	3	เลือกทานอาหารที่มีประโยชน์				
	4	ออกกำลังกายทุกวัน				
	5	กระตือรือร้นในการเรียน				
	6	พูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ				
	7	ใช้จ่ายอย่างประหยัด				
	8	ยกหรือวางสิ่งของด้วยความระมัดระวัง				
	9	ปิดน้ำ ปิดไฟหลังเลิกใช้งาน				
	10	เก็บรักษาสมบัติของส่วนรวมให้เป็นระเบียบ				
	11	ช่วยงานพ่อแม่ตามความสามารถ เช่น ล้างจาน ซักผ้า กวาดบ้าน ถูบ้าน รดน้ำต้นไม้ ทำอาหาร เลี้ยงน้อง ดูแลสัตว์เลี้ยง เป็นต้น				
	12	ช่วยงานโรงเรียน เช่น ทำความสะอาดบริเวณต่างๆ จัดป้ายนิเทศ เป็นต้น				

ประเด็นที่ต้องการวัด	ข้อคำถาม		ระดับความสอดคล้อง			ข้อเสนอแนะ
			1	0	-1	
ประเด็นที่ต้องการวัด นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออก ถึงการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ประกอบด้วย การแต่ง กายถูกระเบียบ มีระเบียบแถว และปฏิบัติตามกฎจราจรหรือไม่ บ่อยครั้งเพียงใด	13	แต่งกายเรียบร้อย ตรงตามวันที่โรงเรียนกำหนด				
	14	เข้าแถวในการส่งงาน				
	15	เข้าแถวในการซื้อของ				
	16	เดินชิดขวาบนทางเท้า				
	17	ขี่จักรยานชิดซ้ายขอบถนน				
	18	สวมหมวกกันน็อกทุกครั้งเมื่อซ้อนจักรยานยนต์				
ประเด็นที่ต้องการวัด นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออก ถึงการมีความเพียรพยายาม ทำงานให้สำเร็จ ประกอบด้วย การเอาใจใส่ในการทำงาน เสียสละ และตรงต่อเวลาหรือไม่ บ่อยครั้งเพียงใด	19	วางแผนการทำงาน				
	20	มีความอดทนและเอาใจใส่ในการทำงาน				
	21	เสียสละตามความเหมาะสมเพื่อทำงานให้สำเร็จ				
	22	ตรงต่อเวลาที่นัดหมาย				
	23	ส่งงานทันเวลา				
	24	ทำกิจกรรมตามที่วางแผนไว้				
ประเด็นที่ต้องการวัด นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออก ถึงการยอมรับผลของการกระทำที่ มีต่อตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วย การยอมรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น ติดตามผล การทำงานอยู่เสมอ แก้ไข ปรับปรุงงานด้วยตนเองหรือไม่ บ่อยครั้งเพียงใด	25	ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น				
	26	นำความคิดเห็นจากผู้อื่นมาวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย				
	27	ยอมรับผิดเมื่อเกิดความผิดพลาด				
	28	พยายามแก้ไขความผิดพลาดอย่างเต็มที่				
	29	ตรวจสอบผลการส่งงาน				
	30	แก้ไขปรับปรุงงานด้วยตนเอง				

ภาคผนวก ค
คุณภาพเครื่องที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 28 ผลการประเมินรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้เชี่ยวชาญ

ที่	องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	ความเห็น	หมายเหตุ
1	แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน ความสอดคล้องของหลักการ แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานที่ ใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดของรูปแบบ	5.00	มากที่สุด	
2	วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	4.80	มากที่สุด	
3	ขั้นตอนของรูปแบบ 3.1 ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้และใส่ใจ ประกอบด้วย 3.1.1 กิจกรรมเราทุกคนมีหน้าที่ 3.1.2 กิจกรรมคนมีระเบียบ 3.1.3 กิจกรรมคนเพียร 3.1.4 กิจกรรมยอมรับนับเป็นพี่ 3.2 ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างความรู้ ประกอบด้วย 3.2.1 กิจกรรมหน้าที่ของฉันทันสำคัญ 3.2.2 กิจกรรมรู้จักระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม 3.2.3 กิจกรรมเพียรพยายามอย่างมีเป้าหมาย 3.2.4 กิจกรรมยอมเพื่อใคร ใครควรยอม 3.3 ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงพฤติกรรมและสะท้อนคุณค่า ประกอบด้วย 3.3.1 กิจกรรมทำตามหน้าที่ ทำดีไม่อายใคร 3.3.2 กิจกรรมอยู่ในระเบียบไม่ยากหากมีความตั้งใจ 3.3.3 กิจกรรมเพียรพยายามนำมาซึ่งความสำเร็จ 3.3.4 กิจกรรมยอมรับเกิดจะเกิดผล	5.00 5.00 4.80 5.00 5.00 5.00 5.00 5.00 5.00 5.00 5.00 5.00	มากที่สุด มากที่สุด มากที่สุด มากที่สุด มากที่สุด มากที่สุด มากที่สุด มากที่สุด มากที่สุด มากที่สุด มากที่สุด	
โดยรวมทั้ง 3 ขั้น		4.96	มากที่สุด	
4	การประเมินความรู้และเข้าใจ ความศรัทธา และการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ	4.60	มากที่สุด	
โดยรวม		4.84	มากที่สุด	

ตาราง 29 ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของข้อคำถามในแบบทดสอบ
วัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้านความรู้
และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	คะแนนพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	-1	3	0.60	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	0	0	3	0.60	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 30 ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของข้อคำถามในแบบทดสอบ
วัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	คะแนนพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 31 ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของข้อคำถามในแบบทดสอบ
วัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	คะแนนพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	ค่า IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
26	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 32 ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามในแบบทดสอบวัดค่านิยม
ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้านความรู้และเข้าใจ
ในคุณค่าของความรับผิดชอบ

ข้อ	กลุ่มเก่งถูก	กลุ่มอ่อนถูก	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก	หมายเหตุ
1	15	9	0.80	0.40	คัดลอกไว้
2	14	6	0.67	0.53	คัดลอกไว้
3	14	5	0.63	0.60	คัดลอกไว้
4	15	9	0.80	0.40	คัดลอกไว้
5	13	6	0.63	0.47	คัดลอกไว้
6	14	9	0.77	0.33	คัดลอกไว้
7	15	8	0.77	0.47	คัดลอกไว้
8	14	8	0.73	0.40	คัดลอกไว้
9	11	7	0.60	0.27	คัดลอกไว้
10	15	8	0.77	0.47	คัดลอกไว้
11	14	11	0.83	0.20	คัดลอกไว้
12	14	8	0.73	0.40	คัดลอกไว้
13	14	9	0.77	0.33	คัดลอกไว้
14	14	7	0.70	0.47	คัดลอกไว้
15	15	8	0.77	0.47	คัดลอกไว้
16	15	6	0.70	0.60	คัดลอกไว้
17	15	7	0.73	0.53	คัดลอกไว้
18	13	8	0.70	0.33	คัดลอกไว้
19	15	7	0.73	0.53	คัดลอกไว้
20	15	2	0.57	0.87	คัดลอกไว้
21	13	4	0.57	0.60	คัดลอกไว้
22	14	8	0.73	0.40	คัดลอกไว้
23	12	6	0.60	0.40	คัดลอกไว้
24	11	5	0.53	0.40	คัดลอกไว้
25	14	7	0.70	0.47	คัดลอกไว้
26	10	3	0.43	0.47	คัดลอกไว้
27	13	4	0.57	0.60	คัดลอกไว้
28	14	4	0.60	0.67	คัดลอกไว้
29	11	2	0.43	0.60	คัดลอกไว้
30	15	1	0.53	0.93	คัดลอกไว้

ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .934

ตาราง 33 ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามในแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ

ข้อ	ค่า t (t-value)	ค่า Sig.	เปรียบเทียบกับค่า α (.05)	ผลการ พิจารณา	หมายเหตุ
1	5.292	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
2	3.500	.002	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
3	4.000	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
4	4.583	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
5	6.205	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
6	6.205	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
7	4.583	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
8	9.539	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
9	7.483	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
10	4.583	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
11	7.483	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
12	6.205	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
13	5.292	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
14	7.483	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
15	6.205	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
16	6.205	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
17	4.209	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
18	6.205	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
19	6.205	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
20	4.209	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
21	6.205	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
22	4.913	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
23	3.130	.003	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
24	5.292	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้
25	7.483	.000	น้อยกว่า α	จำแนกได้	คัดเลือกไว้

ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .979

ตาราง 34 ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามในแบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	หมายเหตุ
1	0.47	คัดลอกไว้
2	0.47	คัดลอกไว้
3	0.67	คัดลอกไว้
4	0.67	คัดลอกไว้
5	0.60	คัดลอกไว้
6	0.80	คัดลอกไว้
7	0.60	คัดลอกไว้
8	0.87	คัดลอกไว้
9	0.80	คัดลอกไว้
10	0.60	คัดลอกไว้
11	0.80	คัดลอกไว้
12	0.80	คัดลอกไว้
13	0.67	คัดลอกไว้
14	0.73	คัดลอกไว้
15	0.80	คัดลอกไว้
16	0.73	คัดลอกไว้
17	0.60	คัดลอกไว้
18	0.73	คัดลอกไว้
19	0.73	คัดลอกไว้
20	0.60	คัดลอกไว้
21	0.67	คัดลอกไว้
22	0.67	คัดลอกไว้
23	0.53	คัดลอกไว้
24	0.60	คัดลอกไว้
25	0.67	คัดลอกไว้
26	0.73	คัดลอกไว้
27	0.73	คัดลอกไว้
28	0.60	คัดลอกไว้
29	0.60	คัดลอกไว้
30	0.80	คัดลอกไว้

ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .982

ผลการตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติ (Assessing Normality)

องค์ประกอบที่ 1 ความรู้และเข้าใจในคุณค่า ของความรับผิดชอบ

Case Processing Summary

components of responsibility value	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
knowledge and understanding	20	100.0%	0	.0%	20	100.0%

Descriptives

components of responsibility value			Statistic	Std. Error
knowledge and understanding	Mean		10.2165	.39422
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	9.3914	
		Upper Bound	11.0416	
	5% Trimmed Mean		10.3072	
	Median		10.6000	
	Variance		3.108	
	Std. Deviation		1.76302	
	Minimum		6.00	
	Maximum		12.80	
	Range		6.80	
	Interquartile Range		2.78	
	Skewness		-.765	.512
	Kurtosis		.148	.992

Tests of Normality

components of responsibility value	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
knowledge and understanding	.171	20	.130	.946	20	.305

A Lilliefors Significance Correction

ผลการตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติ (Assessing Normality)

องค์ประกอบที่ 2 ความศรัทธาในการเป็น

ผู้มีความรับผิดชอบ

Case Processing Summary

components of responsibility value	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Belief	20	100.0%	0	.0%	20	100.0%

Descriptives

components of responsibility value			Statistic	Std. Error
Belief	Mean		26.5740	.40877
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	25.7184	
		Upper Bound	27.4296	
	5% Trimmed Mean		26.6189	
	Median		27.0350	
	Variance		3.342	
	Std. Deviation		1.82807	
	Minimum		22.67	
	Maximum		29.67	
	Range		7.00	
	Interquartile Range		3.07	
	Skewness		-.285	.512
	Kurtosis		-.577	.992

Tests of Normality

components of responsibility value	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Belief	.142	20	.200(*)	.968	20	.717

* This is a lower bound of the true significance. A Lilliefors Significance Correction

ผลการตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติ (Assessing Normality)

องค์ประกอบที่ 3 การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ

Case Processing Summary

components of responsibility value	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Expression	20	100.0%	0	.0%	20	100.0%

Descriptives

components of responsibility value			Statistic	Std. Error
Expression	Mean		26.4930	.19347
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	26.0881	
		Upper Bound	26.8979	
	5% Trimmed Mean		26.4667	
	Median		26.5650	
	Variance		.749	
	Std. Deviation		.86522	
	Minimum		25.13	
	Maximum		28.33	
	Range		3.20	
	Interquartile Range		1.55	
	Skewness		.111	.512
	Kurtosis		-.594	.992

Tests of Normality

components of responsibility value	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Expression	.121	20	.200(*)	.955	20	.441

* This is a lower bound of the true significance. A Lilliefors Significance Correction

ภาคผนวก ง

รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
แบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

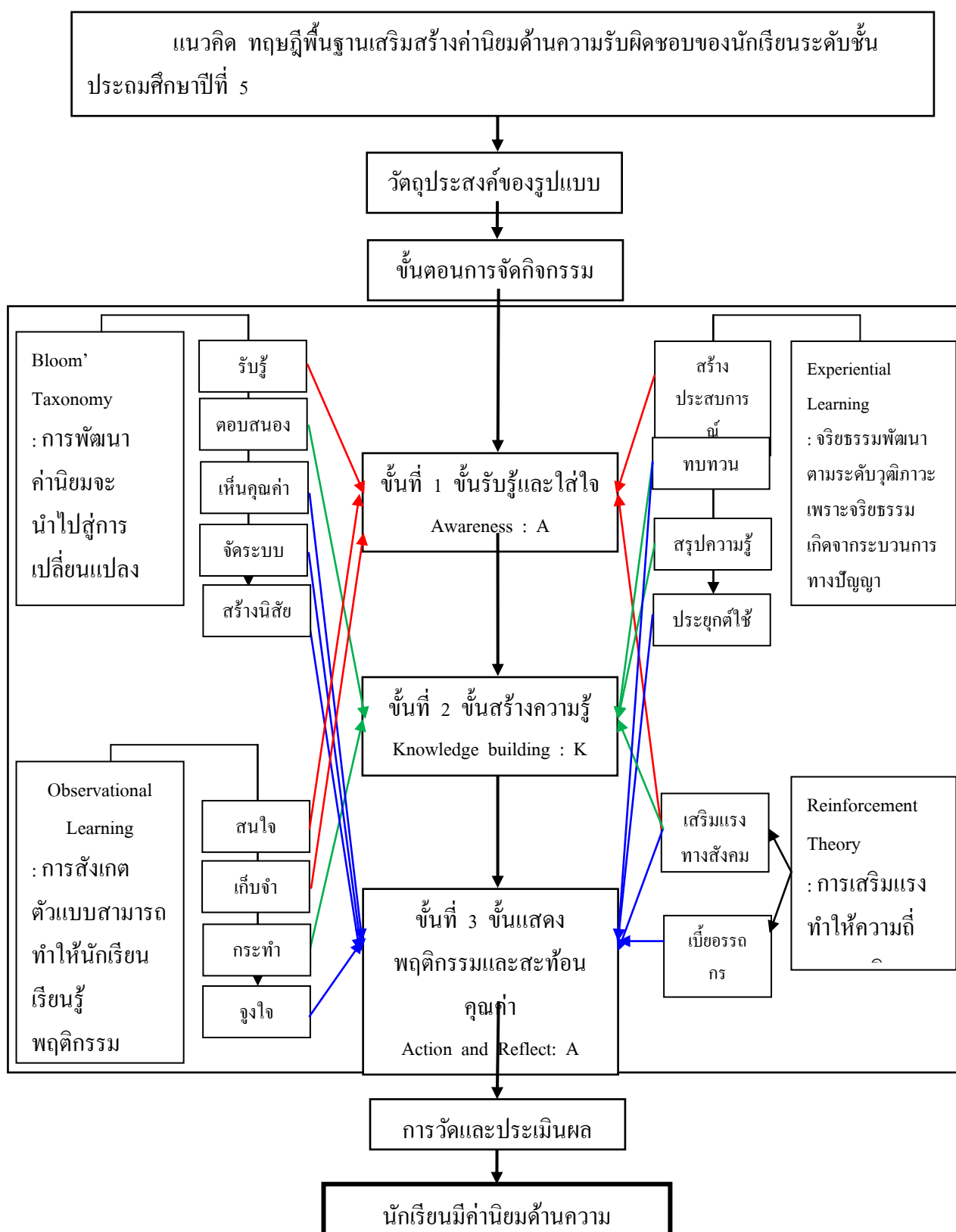
รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
The Model to Enhance Responsibility Values of Grade 5 Students.

พัฒนาโดย

นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์
นิสิต ปร.ด.จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

คำนำ

รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พัฒนาขึ้นโดยการศึกษา สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีแนวทางการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน คือ ขั้นรับรู้และใส่ใจ ขั้นสร้างความรู้ และขั้นแสดงพฤติกรรมและสะท้อนคุณค่า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน เพื่อฝึกทักษะการแสดงออกด้านความรู้หน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ และยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น และเพื่อให้นักเรียนสะท้อนความคิดเกี่ยวกับค่านิยมด้านความรับผิดชอบอันจะนำไปสู่การศรัทธาและยึดถือความรับผิดชอบเป็นค่านิยมส่วนตัว

ศุภมิตร ศิริโสภณภักดิ์

รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 The Model to Enhance Responsibility Values of Grade 5 Students.

1. ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
ความรับผิดชอบเป็นคุณธรรมที่เอื้อต่อการเป็นผู้ที่มีลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ดีที่สำคัญ เป็นความรู้สึกนึกคิดเป็นธรรมที่เกิดขึ้นในใจ เป็นคุณลักษณะของความมุ่งมั่นเอาใจใส่ในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือทำหน้าที่ให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือตามที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้น การเสริมสร้างลักษณะนิสัยของบุคคลให้เป็นพลเมืองดี ช่วยให้สังคมมีระเบียบวินัยและสงบสุข คือการเสริมสร้างความรับผิดชอบ (ผกา สัตยธรรม, 2556 : 185, สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2524 : 55 – 57, ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2520 : 28) การเสริมสร้างความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญในระดับนานาชาติและในหลายประเทศได้กำหนดความรับผิดชอบเป็นค่านิยมหลัก (Core Values) เช่น ออสเตรเลีย อังกฤษ นิวซีแลนด์ญี่ปุ่น เป็นต้น ประเทศเหล่านี้ต่างมีการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง ด้วยค่านิยมมีความคงทนและเปลี่ยนแปลงได้ยาก ค่านิยมด้านความรับผิดชอบมีความสำคัญเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เนื่องจากการดำเนินชีวิตประจำวันของคนเราต้องเผชิญกับการเลือกสรรอยู่ตลอดเวลา ทางสังคมวิทยากล่าวว่าค่านิยมเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจในการเลือกสรรสิ่งต่างๆ ของบุคคล การจะเลือกสรรสิ่งใดย่อมต้องยอมรับในผลของการเลือกสรรนั้นๆ ด้วย อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543 : 128, พระมหาสนอง ปังโงปการี, 2553 : 82)

ความรับผิดชอบมีความเกี่ยวเนื่องกับค่านิยมหลักของคนไทยและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อาทิ ค่านิยมการพึ่งตนเอง (สร้อยหทัย พัดเงิน, 2550) ความมีวินัย (Jonathan, 2010, อุมพร ตรังคสมบัติ, 2542, ถวิล จันทรสว่าง, 2545) การมีอิสระแห่งตน (เสรี ใหม่จันทร์, 2553) ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง (การเกิด นาคเจียม, 2551) ความซื่อสัตย์ (Linda and Richard Eyre, 1994, ฤชณา พันธุ์วานิช, 2550) หน้าที่ (Tillman, 2000, ฤชณา พันธุ์วานิช, 2550) การคำนึงถึงผู้อื่น (ฤชณา พันธุ์วานิช, 2550) ทำให้มีการดำเนินการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบในประเทศไทย ซึ่งแม้จะมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และหลายองค์กรให้ความสำคัญดังกล่าว หากแต่ไม่สามารถเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบได้สมบูรณ์

จากการศึกษาความสำคัญ ความจำเป็น แนวทาง ช่วงวัยที่เหมาะสมและแนวคิดที่นำมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างค่านิยมด้านต่างๆ รวมทั้งค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานสอนและครูแนะแนว มีความสนใจในการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของ Bloom Taxonomy แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยการสังเกต Observational Learning แนวคิดการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ Experience Learning และทฤษฎีการเสริมแรง Reinforcement theory โดยเสนอเป็นรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัยและให้นักเรียนได้ฝึกคิดฝึกปฏิบัติให้เกิดความกระจำในค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ทั้งด้านความรู้ ความรู้สึกและการแสดงออกถึงความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งเรียนรู้เพื่อเข้าใจบทบาทของตนเองและผู้อื่น สามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณค่า และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมต่อไป

2. องค์ประกอบของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.1 แนวคิด ทฤษฎีและหลักการของรูปแบบ

แนวคิด ทฤษฎีและหลักการของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 คือ แนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของ Bloom Taxonomy แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยการสังเกต Observational Learning แนวคิดการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ Experience Learning และทฤษฎีการเสริมแรง Reinforcement theory โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการรับรู้ เข้าใจและศรัทธาในคุณค่าของความรับผิดชอบ พร้อมทั้งยอมรับและแสดงออกซึ่งพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบด้วยการรู้หน้าที่ ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ และยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

2.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.3 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ มี 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้และใส่ใจ (Awareness) เป็นขั้นการสร้าง ความสนใจ ความใส่ใจ และความตระหนักในความรับผิดชอบของนักเรียน โดยผ่านกิจกรรมการให้นักเรียนได้สำรวจความคิดและพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของตนเองด้วยแบบสำรวจพฤติกรรม ให้นักเรียนรับรู้คุณลักษณะและพฤติกรรมของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบผ่านตัวแบบ ใช้คำถามนำอภิปรายเพื่อให้นักเรียนบอกสิ่งที่ได้สังเกต จดจำ และวิเคราะห์คุณลักษณะของตัวแบบ แล้วร่วมกันสรุปคุณลักษณะของตัวแบบผ่านกิจกรรมกลุ่ม

ขั้นที่ 2 ขั้นการสร้างความรู้ (Knowledge building) เป็นขั้นสร้างความรู้ความเข้าใจในความรับผิดชอบ ต่อยอดจากการรับรู้ ใส่ใจ และตระหนักในความรับผิดชอบผ่านการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้วิเคราะห์สถานการณ์ ลองปฏิบัติตนในสถานการณ์จำลองและร่วมอภิปรายโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามสถานการณ์ เมื่อนักเรียนมีความเข้าใจในความรับผิดชอบและการแสดงออกด้านความรับผิดชอบแล้ว ให้นักเรียนกำหนดแนวทางการปฏิบัติตนตามสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงผลพฤติกรรมและสะท้อนคุณค่า (Action and Reflect) เป็นขั้นสนับสนุนให้นักเรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติมจากการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบในสถานการณ์จริงต่างๆ เพื่อให้ได้สัมผัสผลจากการกระทำ แล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึกรับรู้ต่อการปฏิบัติของตนเอง โดยใช้วิธีการนำเสนอที่หลากหลาย ทั้งการบอกเล่า การใช้สื่อ การใช้สัญลักษณ์เพื่อสะท้อนความรู้สึกระดับการเห็นคุณค่า

ในการจัดกิจกรรมตามรูปแบบมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงของแนวคิด ทฤษฎี หลักการสู่ขั้นตอนการจัดกิจกรรมและองค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ดังตาราง 1 ถึง 2

ค่านิยมด้านความรับผิดชอบ	แนวคิด ทฤษฎี	ขั้นตอน			เทคนิค
		ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้และใส่ใจ	ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างความรู้	ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงพฤติกรรมและ สะท้อนคุณค่า	
2. ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ 1. แต่งกายถูกระเบียบ 2. มีระเบียบแถว 3. ปฏิบัติตามกฎจราจร 3. มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ 1. เอาใจใส่ในการทำงาน 2. เสียสละ 3. ตรงต่อเวลา 4. ยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและ ผู้อื่น 1. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 2. ติดตามผลการทำงานของตนเอง 3. แก้ไขปรับปรุงผลงานด้วยตนเอง	3. รูปแบบการเรียนรู้จาก ประสบการณ์ตามทฤษฎี การเรียนรู้จากประสบการณ์ - จริยธรรมพัฒนาตามระดับ วุฒิภาวะ เพราะจริยธรรม เกิดจากกระบวนการทาง ปัญญา	1. ขั้นการสร้าง ประสบการณ์ - สร้างประสบการณ์ จากสื่อหรือปฏิสัมพันธ์	2. ขั้นทบทวนการเรียนรู้ - แลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้เรียนรู้ 3. ขั้นการสรุปองค์ความรู้ - บันทึกและนำเสนอผล การเรียนรู้	2. ขั้นทบทวนการเรียนรู้ - แลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้เรียนรู้ 4. ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ - ใช้ความรู้และเสนอ แนวทาง ในการพัฒนาต่อ	-การสร้าง สถานการณ์ -การ สะท้อน ความคิด
	4. การเสริมแรงตามทฤษฎี การเรียนรู้ การวางเงื่อนไข แบบการกระทำ - พฤติกรรมของบุคคลเป็น ผลจากการปฏิสัมพันธ์กับ สภาพแวดล้อม แปรเปลี่ยน ไปเนื่องมาจากผลกรรม ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อม นั้น และ การเสริมแรงทำให้ความถี่ ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น	เทคนิค 1. การเสริมแรงทางสังคม ชมเชยเมื่อนักเรียนสนใจใน กิจกรรม ร่วมแสดงความ คิดเห็น และแสดง พฤติกรรม 2. เปี้ยอรรถกร ให้คู่ปอง แต้มสะสมสำหรับการ แสดงออกด้านความ รับผิดชอบตลอดการเข้าร่วม กิจกรรม			

ตาราง 2 การสังเคราะห์และนิยามขั้นตอนของรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ขั้นตอนของรูปแบบ	นิยาม	องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง			แนวคิด ทฤษฎี
		มีความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบต่อ: Cognitive Domain	มีความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อ: Affective Domain	มีการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อ: Psychomotor Domain	
ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้และใส่ใจ Awareness : A	ขั้นนี้เป็นขั้นสร้างความสนใจ ความใส่ใจ และความตระหนักในความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยให้นักเรียนสำรวจความคิดและพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ให้นักเรียนรับรู้คุณลักษณะและพฤติกรรมของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง แล้วให้นักเรียนจดจำ บอกและวิเคราะห์คุณลักษณะของตนเอง ผลที่คาดว่าจะได้รับ 1. นักเรียนได้สำรวจตนเองและรู้พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง 2. นักเรียนรับรู้ จดจำ บอกและวิเคราะห์คุณลักษณะของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง 3. นักเรียนเกิดความใส่ใจและตระหนักในความรับผิดชอบต่อตนเอง	- นักเรียนเกิดความใส่ใจและตระหนักในความรับผิดชอบต่อตนเอง	-	-	- แนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของบลูม และคณะ - รูปแบบการเรียนรู้จากการสังเกต ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม

ขั้นตอนของรูปแบบ	นิยาม	องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบ			แนวคิด ทฤษฎี
		มีความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบต่อ: Cognitive Domain	มีความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อ : Affective Domain	มีการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อ : Phychomotor Domain	
ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างความรู้ Knowledge building : K	ขั้นนี้เป็นขั้นสร้างความรู้ความเข้าใจในความรับผิดชอบต่อ ต่อยอดจากการรับรู้ใส่ใจ และตระหนักในความรับผิดชอบต่อ ผ่านการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้วิเคราะห์สถานการณ์ ลองปฏิบัติตนในสถานการณ์จำลองและร่วมอภิปรายโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามสถานการณ์ เมื่อนักเรียนมีความเข้าใจในความรับผิดชอบต่อและการแสดงออกด้านความรับผิดชอบต่อแล้ว ให้นักเรียนกำหนดแนวทางการปฏิบัติตนตามสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน ผลที่คาดว่าจะได้รับ 1. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในบทบาทของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อ 2. นักเรียนมีแนวคิด แนวทางในการปฏิบัติตนเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อ	- นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในบทบาทของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อ - นักเรียนมีแนวคิดแนวทางในการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อ	-	-	- รูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ - เทคนิคการเสริมแรงตามทฤษฎีการเรียนรู้
ขั้นที่ 3 ขั้นแสดงพฤติกรรมและสะท้อนคุณค่า Action and Reflect : A	ขั้นนี้เป็นขั้นสนับสนุนให้นักเรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติมจากการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อ ในสถานการณ์จริงต่างๆ เพื่อให้ได้สัมผัสผลจากการกระทำ แล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึกต่อการปฏิบัติของตนเอง โดยใช้วิธีการนำเสนอที่หลากหลาย ทั้งการบอกเล่า การใช้สื่อ การใช้สัญลักษณ์เพื่อสะท้อนความรู้สึกระดับการเห็นคุณค่าผลที่คาดว่าจะได้รับ 1. นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อ 2. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในบทบาทของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อเพิ่มขึ้นจากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง 3. นักเรียนเกิดความรู้สึกและเห็นคุณค่าของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อ	- นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในบทบาทของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อเพิ่มมากขึ้นจากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง	- นักเรียนเกิดความรู้สึกและเห็นคุณค่าของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อ	- นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อ	เรียนรู้ การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ

2.4 การวัดและประเมินผล คือ การศึกษาผลการใช้รูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แบบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง 3 องค์ประกอบของค่านิยม คือ

2.4.1 ด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบต่อใช้แบบทดสอบเชิงสถานการณ์

2.4.2 ด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อ ใช้แบบวัดความรู้สึกเชิงสถานการณ์

2.4.3 ด้านการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อ ใช้แบบสำรวจพฤติกรรม

การนำไปใช้

การนำรูปแบบการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไปใช้ ผู้วิจัยเริ่มจากการเขียนแผนการจัดกิจกรรมเพื่อให้เข้าใจกระบวนการพัฒนาค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ โดยคำนึงถึงหลักเหตุผล ความพอประมาณ การป้องกันความล้มเหลวที่อาจเกิดขึ้นในขณะปฏิบัติกิจกรรม ทั้งในด้านเนื้อหา ระยะเวลา สถานที่ สื่อ อุปกรณ์ กระบวนการ การวัดประเมินผล เพื่อสร้างความมั่นใจในการจัดกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนให้สามารถจัดกิจกรรมได้ต่อเนื่องและบรรลุเป้าหมายของการวิจัย นั่นคือ นักเรียนมีค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ

แผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ AKA
เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ก่อนการจัดกิจกรรม

ผู้วิจัยแจกเอกสารยินยอมเข้าร่วมกิจกรรมให้นักเรียนลงนามยินยอมเข้าร่วมกิจกรรม
 ผู้ปกครองลงนามยินยอมให้นักเรียนในปกครองเข้าร่วมกิจกรรม พร้อมทั้งครูที่ปรึกษา
 ลงนามเป็นพยาน

กิจกรรมตามรูปแบบ AKA

ครั้งที่ 1	กิจกรรมปฐมนิเทศ
ครั้งที่ 2	เราทุกคนมีหน้าที่
ครั้งที่ 3	หน้าที่ของฉันนั้นสำคัญ
ครั้งที่ 4	ทำตามหน้าที่ ทำดีไม่ต้องอายใคร
ครั้งที่ 5	คนมีระเบียบ
ครั้งที่ 6	รู้จักระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม
ครั้งที่ 7	อยู่ในระเบียบไม่ยาก หากมีความตั้งใจ
ครั้งที่ 8	คนเพียร
ครั้งที่ 9	เพียรพยายามอย่างมีเป้าหมาย
ครั้งที่ 10	เพียรพยายามนำมาซึ่งความสำเร็จ
ครั้งที่ 11	ยอมรับ นับเป็นพี่
ครั้งที่ 12	ยอมเพื่อใคร ใครควรยอม
ครั้งที่ 13	ยอมรับเถิดจะเกิดผล
ครั้งที่ 14	กิจกรรมปัจฉิมนิเทศ

หลังการจัดกิจกรรม

ภายหลังจากการจัดกิจกรรม 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยดำเนินการวัดค่านิยมของนักเรียน
 เพื่อตรวจสอบความคงทนของกิจกรรมตามรูปแบบ AKA ที่ส่งผลต่อค่านิยมด้านความรับผิดชอบ
 ของนักเรียน

ตาราง 3 วิเคราะห์แผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ AKA เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์	องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อพัฒนา											การวัด ประเมินผล	
			มีความรู้และเข้าใจ ในคุณค่าของความ รับผิดชอบต่อ				มีความศรัทธา ในการเป็นผู้มีความ รับผิดชอบต่อ				มีการแสดงออก ถึงความรับผิดชอบต่อ				
			รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ		ยอมรับผลของการกระทำ
1	กิจกรรมปฐมนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักคณะผู้วิจัย นักเรียนที่ร่วมกิจกรรม และเกิด ปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน													- สังเกตพฤติกรรม - สอบถาม วัตถุประสงค์และวิธี ปฏิบัติตน
		2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ และวิธีปฏิบัติตนในการเข้าร่วมกิจกรรม													
2	เราทุกคนมีหน้าที่ (ขั้นที่ 1 ขั้นการ รับรู้และใส่ใจใน การรู้หน้าที่)	1. นักเรียนได้สำรวจตนเองและรู้ พฤติกรรมด้านการรู้หน้าที่ของตนเอง	✓												- สำรวจพฤติกรรมกร รู้หน้าที่
		2. นักเรียนรับรู้ จดจำ บอกและ วิเคราะห์คุณลักษณะของการเป็นผู้รู้ หน้าที่ได้	✓												- สอบถามคุณลักษณะ ของการเป็นผู้รู้หน้าที่
		3. นักเรียนเกิดความใส่ใจและตระหนัก ในการรู้หน้าที่	✓												

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์	องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อที่พัฒนา											การวัด ประเมินผล	
			มีความรู้และเข้าใจ ในคุณค่าของความ รับผิดชอบต่อ				มีความศรัทธา ในการเป็นผู้มีความ รับผิดชอบต่อ				มีการแสดงออก ถึงความรับผิดชอบต่อ				
			รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ		ยอมรับผลของการกระทำ
3	หน้าที่ของฉันทัน สำคัญ (ขั้นที่ 2 ขั้นการ สร้างความรู้ในการ รู้หน้าที่)	1. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจใน บทบาทของการเป็นผู้รู้หน้าที่	✓												- วัดความรู้ความเข้าใจ ในการรู้หน้าที่
		2. นักเรียนมีแนวคิด แนวทางในการ ปฏิบัติตนให้เป็นผู้รู้หน้าที่	✓												- สอบถามแนวทางใน การปฏิบัติตน
4	ทำตามหน้าที่ ทำดีไม่ต้องอาย ใคร (ขั้นที่ 3 ขั้น แสดง พฤติกรรมและ สะท้อนคุณค่าของ การรู้หน้าที่)	1. นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมด้านการรู้ หน้าที่	✓				✓				✓				- สังเกตพฤติกรรม
		2. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจใน บทบาทของการเป็นผู้รู้หน้าที่เพิ่มมากขึ้น จากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง	✓				✓				✓				- ประเมินผลการ สะท้อนคุณค่า
		3. นักเรียนเกิดความศรัทธาและเห็น คุณค่าของการเป็นผู้รู้หน้าที่	✓				✓				✓				

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์	องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อที่พัฒนา												การวัดประเมินผล
			มีความรู้และเข้าใจ ในคุณค่าของความ รับผิดชอบต่อ				มีความศรัทธา ในการเป็นผู้มีความ รับผิดชอบต่อ				มีการแสดงออก ถึงความรับผิดชอบต่อ				
			รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	
5	คนมีระเบียบ (ขั้นที่ 1 ขั้นการ รับรู้และใส่ใจใน การปฏิบัติตาม ระเบียบกฎเกณฑ์)	1. นักเรียนได้สำรวจตนเองและรู้ พฤติกรรมด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์		✓											- สํารวจพฤติกรรมกร ปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ - สอบถามคุณลักษณะ ของการปฏิบัติตาม ระเบียบกฎเกณฑ์
	2. นักเรียนรับรู้ จดจำ บอกและ วิเคราะห์คุณลักษณะของการปฏิบัติตาม ระเบียบกฎเกณฑ์ได้		✓												
	3. นักเรียนเกิดความใส่ใจและตระหนัก ในการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์		✓												

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์	องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อที่พัฒนา											การวัด ประเมินผล	
			มีความรู้และเข้าใจ ในคุณค่าของความ รับผิดชอบต่อ				มีความศรัทธา ในการเป็นผู้มีความ รับผิดชอบต่อ				มีการแสดงออก ถึงความรับผิดชอบต่อ				
			รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ		ยอมรับผลของการกระทำ
6	รู้จักระเบียบ กฎเกณฑ์ของ สังคม (ขั้นที่ 2 ขั้น การสร้างความรู้ ในการปฏิบัติ ตามระเบียบ กฎเกณฑ์)	1. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจใน บทบาทของการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์		✓											- วัดความรู้ความ เข้าใจในการปฏิบัติ ตามระเบียบ
		2. นักเรียนมีแนวคิด แนวทางใน การปฏิบัติตนให้เป็นผู้ปฏิบัติตาม ระเบียบกฎเกณฑ์		✓											กฎเกณฑ์ - สอบถามแนวทาง ในการปฏิบัติตน

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์	องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อที่พัฒนา											การวัด ประเมินผล	
			มีความรู้และเข้าใจ ในคุณค่าของความ รับผิดชอบต่อ				มีความศรัทธา ในการเป็นผู้มีความ รับผิดชอบต่อ				มีการแสดงออก ถึงความรับผิดชอบต่อ				
			รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ		ยอมรับผลของการกระทำ
7	อยู่ในระเบียบไม่ ยาก หากมี ความตั้งใจ (ขั้นที่ 3 ขึ้น แสดง พฤติกรรมและ สะท้อนคุณค่า ของการปฏิบัติ ตามระเบียบ กฎเกณฑ์)	1. นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมด้าน การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์		✓				✓				✓			- สังเกตพฤติกรรม - ประเมินผลการ สะท้อนคุณค่า
	2. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจใน บทบาทของการเป็นผู้ปฏิบัติตาม ระเบียบกฎเกณฑ์เพิ่มมากขึ้นจาก การปฏิบัติในสถานการณ์จริง		✓				✓				✓				
	3. นักเรียนเกิดความศรัทธาและ เห็นคุณค่าของการปฏิบัติตาม ระเบียบกฎเกณฑ์		✓				✓				✓				

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์	องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อที่พัฒนา												การวัด ประเมินผล
			มีความรู้และเข้าใจ ในคุณค่าของความ รับผิดชอบต่อ				มีความศรัทธา ในการเป็นผู้มีความ รับผิดชอบต่อ				มีการแสดงออก ถึงความรับผิดชอบต่อ				
			รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	
8	คนเพียร (ขั้นที่ 1 ขั้นการ รับรู้และใส่ใจใน การมีความเพียร พยายามทำงาน ให้สำเร็จ)	1. นักเรียนได้สำรวจตนเองและรู้ พฤติกรรมด้านการมีความเพียรพยายาม ทำงานให้สำเร็จ			✓										- สํารวจพฤติกรรม การมีความเพียร พยายามทำงาน ให้ สำเร็จ
		2. นักเรียนรับรู้ จดจำ บอกและ วิเคราะห์คุณลักษณะของการมีความ เพียรพยายามทำงาน ให้สำเร็จ			✓										- สอบถามคุณลักษณะ ของการมีความเพียร พยายามทำงานให้ สำเร็จ
		3. นักเรียนเกิดความใส่ใจและตระหนัก ในการมีความเพียรพยายามทำงานให้ สำเร็จ			✓										

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์	องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อที่พัฒนา											การวัด ประเมินผล	
			มีความรู้และเข้าใจ ในคุณค่าของความ รับผิดชอบต่อ				มีความศรัทธา ในการเป็นผู้มีความ รับผิดชอบต่อ				มีการแสดงออก ถึงความรับผิดชอบต่อ				
			รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ		ยอมรับผลของการกระทำ
9	เพียรพยายาม อย่างมีเป้าหมาย (ขั้นที่ 2 ขั้นการ สร้างความรู้ในการ มีความเพียร พยายามทำงาน ให้สำเร็จ)	1. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจใน บทบาทของการมีความเพียรพยายาม ทำงานให้สำเร็จ			✓										- วัดความรู้ความเข้าใจ ในการมีความเพียร พยายามทำงานให้ สำเร็จ
		2. นักเรียนมีแนวคิด แนวทางในการ ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีความเพียรพยายาม ทำงานให้สำเร็จ			✓										- สอบถามแนวทางใน การปฏิบัติตน

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์	องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อที่พัฒนา											การวัด ประเมินผล	
			มีความรู้และเข้าใจ ในคุณค่าของความ รับผิดชอบต่อ				มีความศรัทธา ในการเป็นผู้มีความ รับผิดชอบต่อ				มีการแสดงออก ถึงความรับผิดชอบต่อ				
			รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ		ยอมรับผลของการกระทำ
10	เพียรพยายามนำมาซึ่งความสำเร็จ (ขั้นที่ 3 ขึ้นแสดงพฤติกรรมและสะท้อนคุณค่าของการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ)	1. นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมด้านการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ			✓				✓				✓		- สังเกตพฤติกรรม - ประเมินผลการสะท้อนคุณค่า
	2. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในบทบาทของการเป็นผู้มีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จเพิ่มมากขึ้นจากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง			✓				✓				✓			
	3. นักเรียนเกิดความศรัทธาและเห็นคุณค่าของการมีความเพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ			✓				✓				✓			

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์	องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อที่พัฒนา												การวัด ประเมินผล	
			มีความรู้และเข้าใจ ในคุณค่าของความ รับผิดชอบต่อ				มีความศรัทธา ในการเป็นผู้มีความ รับผิดชอบต่อ				มีการแสดงออก ถึงความรับผิดชอบต่อ					
			รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ		
11	ยอมรับ นับเป็นที่ (ชั้นที่ 1 ชั้นการรับรู้และใส่ใจในการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น)	1. นักเรียนได้สำรวจตนเองและรู้พฤติกรรมด้านการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น				✓									- สสำรวจพฤติกรรม การยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น	
		2. นักเรียนรับรู้ จดจำ บอกและวิเคราะห์คุณลักษณะของการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น				✓										- สอบถามคุณลักษณะ
		3. นักเรียนเกิดความใส่ใจและตระหนักในการยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น				✓										ๆ

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์	องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อที่พัฒนา												การวัด ประเมินผล	
			มีความรู้และเข้าใจ ในคุณค่าของความ รับผิดชอบต่อ				มีความศรัทธา ในการเป็นผู้มีความ รับผิดชอบต่อ				มีการแสดงออก ถึงความรับผิดชอบต่อ					
			รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ		
12	ยอมเพื่อใคร ใครควรยอม (ขั้นที่ 2 ขั้น การสร้างความรู้ ในการยอมรับผล ของการกระทำที่ มีต่อตนเองและ ผู้อื่น)	1. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจใน บทบาทของการยอมรับผลของการ กระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น 2. นักเรียนมีแนวคิด แนวทางใน การปฏิบัติตนให้เป็นผู้ยอมรับผลของ การกระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น				✓										- วัดความรู้ความเข้าใจใน การยอมรับผลของการ กระทำที่มีต่อตนเองและผู้อื่น - สอบถามแนวทางในการ ปฏิบัติตน

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์	องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อที่พัฒนา											การวัด ประเมินผล	
			มีความรู้และเข้าใจ ในคุณค่าของความ รับผิดชอบต่อ				มีความศรัทธา ในการเป็นผู้มีความ รับผิดชอบต่อ				มีการแสดงออก ถึงความรับผิดชอบต่อ				
			รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ		ยอมรับผลของการกระทำ
13	ยอมรับเกิดจะ เกิดผล (ขั้นที่ 3 ขึ้น แสดง พฤติกรรมและ สะท้อนคุณค่าของ การยอมรับผลของ การกระทำที่มีต่อ ตนเองและผู้อื่น)	1. นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมด้านการ ยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเอง และผู้อื่น				✓				✓				✓	- สังเกตพฤติกรรม - ประเมินผลการ สะท้อนคุณค่า
	2. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจใน บทบาทของการเป็น ผู้ยอมรับผลของการกระทำที่มีต่อตนเอง และผู้อื่น เพิ่มมากขึ้นจากการปฏิบัติในสถานการณ์ จริง				✓				✓				✓		
	3. นักเรียนเกิดความศรัทธาและเห็น คุณค่าของการยอมรับผลของการกระทำ ที่มีต่อตนเองและผู้อื่น				✓				✓				✓		

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	จุดประสงค์	องค์ประกอบของค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อที่พัฒนา											การวัด ประเมินผล	
			มีความรู้และเข้าใจ ในคุณค่าของความ รับผิดชอบต่อ				มีความศรัทธา ในการเป็นผู้มีความ รับผิดชอบต่อ				มีการแสดงออก ถึงความรับผิดชอบต่อ				
			รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ	ยอมรับผลของการกระทำ	รู้หน้าที่	ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์	เพียรพยายามทำงานให้สำเร็จ		ยอมรับผลของการกระทำ
14	กิจกรรมปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนทราบค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง 2. เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนคิดตัดสินใจและแสดงพฤติกรรมตามค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ ภายหลังจากการจัดกิจกรรม													- วัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ

แผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ AKA
เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ครั้งที่ 1 กิจกรรมปฐมนิเทศ

แนวคิด

การปฐมนิเทศ เป็นการเตรียมความพร้อมแก่นักเรียนในด้านจิตใจ ให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม ผ่านการชี้แจงเบื้องต้นให้ได้รับทราบขั้นตอน ระยะเวลา ข้อตกลง กติกา มารยาท และเป้าหมายของกิจกรรม

จุดประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักคณะผู้วิจัย นักเรียนที่ร่วมกิจกรรมและเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์และวิธีปฏิบัติตนในการเข้าร่วมกิจกรรม

เวลาที่ใช้ 90 นาที

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. นักเรียน จำนวน 20 คน
2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย จำนวน 5 คน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ผู้วิจัยแนะนำตนเองและสมาชิกที่ร่วมช่วยจัดกิจกรรม (5 นาที)
2. เล่นเกมวงกลมซ้อน (Inside – Outside circle) เพื่อทำความรู้จักกันของสมาชิก โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม เท่าๆกัน ให้นักเรียนยืนซ้อนกันเป็นวงกลมซ้อน 2 วง วงในหันหน้าออก วงนอกหันหน้าเข้า นักเรียนที่ยืนอยู่ตรงกันจับคู่กันเพื่อสัมภาษณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลชื่อ ชื่อเล่น ชั้น กิจกรรมที่ชอบ อาหารที่ชอบ เป็นต้น จากนั้นจะหมุนเวียนเพื่อเปลี่ยนคู่ใหม่ไปเรื่อยๆ โดยทั้งสองวงจะเคลื่อนที่ในทิศทางตรงข้ามกัน เมื่อเวียนจนครบแล้ว ให้ทุกคนนั่งลง (20 นาที)
3. ผู้วิจัยแจกป้ายชื่อพร้อมสายคล้องคอ ให้นักเรียนเขียนข้อมูลของตนเอง แล้วนำมารวมกัน (10 นาที)
4. ผู้วิจัยเลือกหยิบป้ายชื่อขึ้นมาทีละป้าย แล้วอ่านข้อมูลในป้าย โดยละการบอกชื่อไว้ แล้วให้เพื่อนๆ ทายชื่อเจ้าของป้าย ใครทายถูกก่อน จะเป็นผู้ชวนป้ายให้เพื่อน ทำเช่นนี้จนครบทุกคน (20 นาที)
5. ผู้วิจัยชี้แจงขั้นตอนการเข้าร่วมกิจกรรม ข้อตกลงในการเข้าร่วมกิจกรรม และการระดมคะแนนการเข้าร่วมกิจกรรม (20 นาที) ดังนี้
 - 5.1 ขั้นตอนการเข้าร่วมกิจกรรม คือ การเข้าร่วมกิจกรรมจะเริ่มต้นเวลา 14.00 น. ของทุกวัน เมื่อนักเรียนมาถึงสถานที่จัดกิจกรรม ให้นักเรียนลงชื่อเข้าร่วมกิจกรรม หยิบแฟ้มสะสมผลงานของตนเองมาตรวจสอบเอกสารที่ผู้วิจัยจัดเตรียมไว้ให้ในแต่ละวัน จับสลากการเข้ากลุ่ม และนั่ง

แผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ AKA
เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ครั้งที่ 2 กิจกรรม “เราทุกคนมีหน้าที่”

แนวคิด

หน้าที่ของบุคคลเกิดจากการได้รับมอบหมาย ประกอบด้วยหน้าที่เพื่อตนเอง คือ การรักษาสุขภาพอนามัย การตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและการประหยัด ส่วนหน้าที่เพื่อคนอื่น คือ การดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม และช่วยเหลืองานตามความสามารถของตนเอง การสร้างการรับรู้ ใส่ใจและตระหนักในการรู้หน้าที่เพื่อตนเองและเพื่อคนอื่น เป็นขั้นแรกของการพัฒนาค่านิยม (Affective Domain) ด้วยการใช้ตัวแบบเร้าความสนใจและจดจำ (Attention Phase and Retention Phase ของ Observation Learning) ถือเป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ (Concrete Experience ของ Experiential Learning) ร่วมกับการเสริมแรง (Reinforcement Theory) จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเล็งรับข้อมูล สนใจ และต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

จุดประสงค์

1. นักเรียนได้สำรวจตนเองและรู้พฤติกรรมด้านการรู้หน้าที่ของตนเอง
2. นักเรียนรับรู้ จดจำ บอกและวิเคราะห์คุณลักษณะของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อ
3. นักเรียนเกิดความใส่ใจและตระหนักในการรู้หน้าที่

เวลาที่ใช้ 90 นาที

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. นักเรียน จำนวน 20 คน
2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย จำนวน 5 คน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ (20 นาที)

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนด้วยท่าทางที่เป็นมิตร ด้วยคำว่า “สวัสดีค่ะนักเรียนทุกคน ยินดีต้อนรับสู่กิจกรรมการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ครั้งที่ 2 วันนี้ เราทุกคนจะมาร่วมกันทำกิจกรรมที่ชื่อว่า เราทุกคนมีหน้าที่ เรามาเริ่มต้นกิจกรรมด้วยการทำแบบสำรวจตนเองกันก่อนค่ะ”
2. ให้นักเรียนทำแบบสำรวจพฤติกรรมความรู้หน้าที่ และส่งให้ผู้วิจัยตรวจสอบและเก็บข้อมูล แล้วให้นักเรียนเก็บแบบสำรวจพฤติกรรมไว้ในแฟ้มสะสมผลงาน”
3. ร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับคำว่าหน้าที่ ด้วยคำถามต่อไปนี้
 - นักเรียนคิดว่า หน้าที่ของนักเรียนมีอะไรบ้างคะ ลองยกตัวอย่างให้ครูฟังหน่อยสิคะ (ฟังคำตอบของนักเรียน เลือกยกคำตอบมา 1 ประเด็น)
 - หน้าที่ที่นักเรียนให้คำตอบครูนั่น ถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญเลยนะคะ มีเพื่อนคนไหน

ก็ปฏิบัติตนเช่นนั้นเหมือนกันคะ

- จากคำตอบของนักเรียน แสดงว่านักเรียนหลายคนที่ทำหน้าที่เช่นเดียวกัน เราลองมาดูวิธีทัศนที่ครูจะเปิดให้ดูต่อไปนี้นะคะ ดูว่าตรงกับที่นักเรียนได้ทำไหม และเรื่องราวในวิธีทัศนจะเป็นอย่างไร มาชมพร้อมๆ กันคะ

4. ให้นักเรียนดูวิธีทัศนเกี่ยวกับผู้รู้หน้าที่

5. ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับวิธีทัศน ตามประเด็นต่อไปนี้

- วิธีทัศนนี้ควรตั้งชื่อว่าอย่างไร

- บุคคลในวิธีทัศนมีลักษณะอย่างไร

- การกระทำของบุคคลในวิธีทัศน ส่งผลต่อใครบ้าง ดีหรือไม่ดีอย่างไร

- ลำดับต่อไป ครูจะให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมที่ 1 เป็นการสรุป

ลักษณะของบุคคลที่เราทุกคนได้รับชมจากวิธีทัศนคะ

ขั้นกิจกรรม (30 นาที)

6. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คน โดยการจับสลากชื่อ และจัดที่นั่งให้เหมาะสม

7. ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนแผนผังความคิดเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลในวิธีทัศนลงในกระดาษบรีฟ และตกแต่งให้สวยงาม

ขั้นอภิปราย (10 นาที)

8. นำผลงานของแต่ละกลุ่มมาติดหน้าห้อง แล้วร่วมกันหาประเด็นที่เหมือนกันและต่างกัน ของลักษณะบุคคลที่นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอ

ขั้นสรุป (30 นาที)

9. ร่วมกันสรุปลักษณะของบุคคลในวิธีทัศน และเชื่อมโยงให้นักเรียนรับรู้ว่าคุณลักษณะดังกล่าวคือผู้ที่ได้ชื่อว่ารู้หน้าที่และบทบาทของตนเอง

10. ผู้วิจัยชื่นชมความตั้งใจ ความใส่ใจในการร่วมกิจกรรมของนักเรียนทุกคน และ นัดหมายวัน เวลา ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

สื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. วิธีทัศนเกี่ยวกับบุคคลผู้รู้หน้าที่

2. ปากกาเคมี

3. กระดาษบรีฟ

4. เทปกาวสองหน้า

5. แบบสำรวจพฤติกรรมด้านการรู้หน้าที่

การวัด ประเมินผล

1. สำรองพฤติกรรมกรรผู้รู้หน้าที่

2. สอบถามคุณลักษณะของการเป็นผู้รู้หน้าที่

แบบสำรวจพฤติกรรมด้านการรู้หน้าที่

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจง

ให้นักเรียนอ่านข้อความ แล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างขวามือช่องใดช่องหนึ่ง
ที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงช่องเดียว

เป็นประจำ หมายถึง กระทำหรือมีพฤติกรรมนั้นทุกครั้งเมื่อมีโอกาสได้อยู่ในสถานการณ์
ตามข้อคำถาม ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา

เป็นบางครั้ง หมายถึง กระทำหรือมีพฤติกรรมนั้นบางครั้งเมื่อมีโอกาสได้อยู่ใน
สถานการณ์ตามข้อคำถาม ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา

ไม่เคยเลย หมายถึง ไม่กระทำหรือมีพฤติกรรมนั้นเลยแม้มีโอกาสได้อยู่ในสถานการณ์
ตามข้อคำถาม ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา

ข้อ	ข้อความ	การปฏิบัติ		
		เป็นประจำ	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเลย
1	นอนหลับพักผ่อนอย่างน้อย 8-10 ชั่วโมง			
2	ทำความสะอาดร่างกายโดยไม่ต้องมีใครคอยเตือน			
3	ทานอาหารที่มีประโยชน์			
4	ตั้งใจเรียน			
5	ทำการบ้านด้วยตนเอง			
6	ใช้เงินอย่างประหยัด			
7	ขอช่วยงานบ้าน			
8	ช่วยงานคุณครู			
9	ปิดน้ำปิดไฟหลังออกจากห้องเรียน			
10	ใช้สิ่งของส่วนรวมด้วยความระมัดระวัง			

กิจกรรมที่นักเรียนระบุว่าไม่เคยเลย ถ้ามีโอกาสได้ทำ นักเรียนจะทำไหม

.....

มีกิจกรรมในข้อใดที่นักเรียนทำตามหน้าที่นอกจาก 10 ข้อคำถามนี้

.....

แผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ AKA
เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ครั้งที่ 3 กิจกรรม “หน้าที่ของฉันทันนั้นสำคัญ”

แนวคิด

หากบุคคลรู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองและทราบผลของการปฏิบัติหน้าที่ที่เกิดกับตนเองและคนอื่นอย่างชัดเจน จะนำไปสู่การออกแบบการปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง และเกิดประโยชน์ต่อตนเองและคนอื่นต่อไป การสร้างความรู้ในการรู้หน้าที่เพื่อตนเองและเพื่อคนอื่น เป็นขั้นที่สองของการพัฒนาค่านิยม คือ นักเรียนได้รับรู้ สนใจแล้วมีโอกาสได้ตอบสนองในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง (Affective Domain) ด้วยการลงแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบซึ่งจะส่งผลให้มีการตรวจสอบการเรียนรู้ที่ได้จดจำไว้ (Reproduction Phase ของ Observation Learning) ทำให้ได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเองจากปฏิสัมพันธ์ แล้วสรุปผลการเรียนรู้เป็นแผนภาพมโนทัศน์ (Abstract Conceptualize ของ Experiential Learning) ร่วมกับการเสริมแรง (Reinforcement Theory) จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความเข้าใจในการรู้หน้าที่ และต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

จุดประสงค์

1. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในบทบาทของการเป็นผู้รู้หน้าที่
2. นักเรียนมีแนวคิด แนวทางในการปฏิบัติตนให้เป็นผู้รู้หน้าที่

เวลาที่ใช้ 90 นาที

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. นักเรียน จำนวน 20 คน
2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย จำนวน 5 คน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ (20 นาที)

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนด้วยท่าทางที่เป็นมิตร และชี้แจงกิจกรรม
 ในครั้งที่ 3 คือ กิจกรรม “หน้าที่ของฉันทันนั้นสำคัญ” ด้วยคำว่า “สวัสดีค่ะนักเรียนทุกคน ยินดีต้อนรับสู่กิจกรรมการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ครั้งที่ 3 ค่ะ วันนี้ เราทุกคนจะมาร่วมกันทำกิจกรรมที่ชื่อว่า หน้าที่ของฉันทันนั้นสำคัญ เพื่อให้ทุกคนได้รู้จักหน้าที่ของตนเอง เพื่อตนเองและคนอื่นอย่างชัดเจนค่ะ และวันนี้ เราจะยังคงมีกิจกรรมกลุ่มสนุกๆ ให้นักเรียนได้ร่วมกันทำด้วย นักเรียนพร้อมหรือยังคะ ถ้าพร้อมแล้ว มาเริ่มกันเลยค่ะ”

2. ผู้วิจัยติดภาพกิจกรรม “หน้าที่เพื่อตนเอง และหน้าที่เพื่อคนอื่น”
 ให้นักเรียนดูภาพโดยปิดแต่ละภาพไว้ (ภาพการอาบน้ำ แปรงฟัน ภาพการนั่งเรียนในห้องเรียน ภาพการออม ภาพการทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน ภาพการช่วยกันทำพานไหว้ครู ฯลฯ)
 แล้วถามนักเรียนว่าอยากให้เปิดภาพไหนก่อน

3. ผู้วิจัยเปิดภาพทีละภาพ และนำเสนอถึงกิจกรรมที่นักเรียนเคยปฏิบัติ ให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ได้ว่าแต่ละกิจกรรม ส่งผลต่อตนเองและคนอื่นอย่างไร แล้วแจกสติ๊กเกอร์ 3 สี คือ สติ๊กเกอร์สีชมพู เหลือง และเขียว เพื่อให้นักเรียนนำไปติดบนภาพหน้ากระดานดำ โดยสติ๊กเกอร์สีชมพู แทนหน้าที่ต่อตนเอง สติ๊กเกอร์สีเหลือง แทนหน้าที่ต่อคนอื่น และสติ๊กเกอร์ สีเขียว แทนหน้าที่ต่อตนเองและคนอื่น

4. ร่วมกันสรุปจำนวนสติ๊กเกอร์บนภาพ ถึ้้นนำหน้าและทิศทางของการปฏิบัติตน ว่าสมาชิกส่วนมากทำหน้าที่เพื่อตนเองหรือเพื่อคนอื่นมากกว่ากัน และในชีวิตคนเราต้องทำหน้าที่ ต่อตนเองและคนอื่นให้เหมาะสม

ขั้นกิจกรรม (30 นาที)

5. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คน โดยใช้เกมรวมเงิน

6. ให้แต่ละกลุ่มทำกิจกรรม “walk rally” โดยผู้วิจัย เตรียมฐานการเรียนรู้จำนวน 4 ฐาน (ฐานวันวานยังหวานอยู่ ฐานเติบโตอย่างเข้มแข็ง ฐานอยู่รอดในโลกกว้าง และฐานสามวัย หัวใจเดียวกัน) ซึ่งในแต่ละฐานจะนำเสนอสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ที่สามารถสอดคล้องกับคนทุกวัย ทั้งการดูแลสุขภาพอนามัย การตั้งใจศึกษาเล่าเรียน การประหยัด อดออม การดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม และการช่วยเหลืองานตามความสามารถ ให้แต่ละกลุ่มระดม ความคิด ตามประเด็นดังนี้

- สถานการณ์นี้น่าจะเกิดขึ้นในเวลาใด
- สถานการณ์นี้สามารถเกิดขึ้นกับใครได้บ้าง
- นักเรียนเคยเจอสถานการณ์นี้ไหม
- หากนักเรียนอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว นักเรียนจะอย่างไร ให้ลองแสดง

พฤติกรรม

ทั้งนี้ผู้วิจัย จะทำการสรุปความคิดของทุกกลุ่มเป็นแผนภาพลงกระดานขี้น

7. เมื่อครบทุกกลุ่มแล้ว ผู้วิจัยจะนำแผนภาพการปฏิบัติตนตามสถานการณ์ มานำเสนอ ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

8. ให้นักเรียนเขียนแผนผังความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตน หากพบเจอสถานการณ์ ที่ต้องแสดงออกถึงหน้าที่เพื่อตนเองและหน้าที่เพื่อคนอื่น คนละ 1 สถานการณ์

ขั้นอภิปราย (20 นาที)

9. นำเสนอแนวปฏิบัติของแต่ละคน และเรียนรู้วิธีการบันทึกพฤติกรรมของตนเอง

ขั้นสรุป (20 นาที)

10. ร่วมกันสรุปแนวทางการปฏิบัติตน

11. ให้นักเรียนทดสอบความรู้ความเข้าใจในการรู้หน้าที่

12. ผู้วิจัยชื่นชมความตั้งใจ ความใส่ใจในการร่วมกิจกรรมของนักเรียนทุกคน และ กระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมเกี่ยวกับการรู้หน้าที่ พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา ในการเข้าร่วม กิจกรรมครั้งต่อไป

สื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. ภาพกิจกรรม
2. ปากกา
3. สติกเกอร์
4. กระดาษปฐพี
5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจในการรู้หน้าที่
6. แบบบันทึกพฤติกรรมของนักเรียน

การวัด ประเมินผล

1. วัดความรู้ความเข้าใจในการรู้หน้าที่
2. สอบถามแนวทางในการปฏิบัติตน

แบบวัดความรู้ความเข้าใจในการรู้หน้าที่

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจง

ให้นักเรียนอ่านข้อความ แล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างขวามือช่องใดช่องหนึ่ง
ที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงช่องเดียว

ข้อ	ข้อความ	ความคิดเห็น		
		ใช่	ไม่แน่ใจ	ไม่ใช่
1	นักเรียนต้องนอนหลับพักผ่อนอย่างน้อย 8 -10 ชั่วโมง			
2	เราควรทำความสะอาดร่างกายทุกเช้าหลังตื่นนอน และทุกเย็นก่อนเข้านอน			
3	การล้างมือก่อนและหลังรับประทานอาหารเป็นสิ่งที่จะต้องทำ			
4	อาหารที่มีประโยชน์ คือ อาหารหลัก 5 หมู่ที่เหมาะสม			
5	นักเรียนมีหน้าที่สำคัญคือตั้งใจเรียน			
6	การทำการบ้านด้วยตนเองจะทำให้เข้าใจบทเรียน มากยิ่งขึ้น			
7	การใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดถือเป็นหน้าที่ของนักเรียน			
8	นักเรียนควรช่วยงานบ้านตามหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด			
9	การช่วยงานคุณครูถือเป็นหน้าที่ของนักเรียน			
10	การรักษาสมบัติส่วนรวมถือเป็นหน้าที่ของนักเรียน			

หากนักเรียนเห็นเพื่อนกำลังเขียนโต๊ะด้วยปากกา นักเรียนจะอย่างไร

.....

.....

.....

หากเพื่อนของนักเรียนขอร้องให้นักเรียนทำเวรประจำวันแทน นักเรียนจะอย่างไร

.....

.....

.....

นักเรียนคิดว่าหน้าที่ใดสำคัญที่สุดสำหรับนักเรียน

.....

.....

.....

แบบบันทึกพฤติกรรมของนักเรียน (โดยนักเรียน)

ผู้บันทึก.....ชั้น.....

วันที่.....เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560

คำชี้แจง ให้นักเรียนบันทึกพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรู้หน้าที่ของตนเอง และทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับทิศทางของพฤติกรรม พร้อมทั้งให้ผู้ปกครองหรือคุณครูประจำชั้นลงชื่อรับรองด้วย

ที่	พฤติกรรม	ทิศทางของพฤติกรรม		ลายมือชื่อผู้ปกครอง หรือคุณครูประจำชั้น
		ต่อตนเอง	ต่อผู้อื่น	

พฤติกรรมใดที่นักเรียนมีความคิดเห็นที่สำคัญที่สุด

.....

.....

.....

ขณะแสดงพฤติกรรมด้านการรู้หน้าที่ นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร

.....

.....

.....

ภายหลังแสดงพฤติกรรมด้านการรู้หน้าที่ นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร

.....

.....

.....

แผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ AKA
เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ครั้งที่ 4 กิจกรรม “ทำตามหน้าที่ ทำดีไม่ต้องอายใคร”

แนวคิด

หากบุคคลรู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองและทราบผลของการปฏิบัติหน้าที่เพื่อตนเองและคนอื่นอย่างชัดเจน จะนำไปสู่การออกแบบการปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง มีความต้องการปฏิบัติตนตามที่ได้ออกแบบไว้ และเมื่อได้รับผลดีจากการปฏิบัติตนตามหน้าที่ จะทำให้เกิดความตระหนัก ศรัทธาและเห็นคุณค่าของการรู้หน้าที่ การให้นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมและสะท้อนคุณค่าในการรู้หน้าที่เพื่อตนเองและเพื่อคนอื่น เป็นขั้นที่สามของการพัฒนาค่านิยม คือ นักเรียนได้รับประสบการณ์การรู้หน้าที่แล้วเห็นคุณค่า (Affective Domain) ทำให้ตัดสินใจแสดงพฤติกรรมเดิมอีกโดยพิจารณาถึงคุณค่าที่ได้รับจากการกระทำ โดยสามารถแสดงผลของการกระทำของตนเองได้ (Motivation Phase ของ Observation Learning) ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ บันทึกการเรียนรู้ เขียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ และแนวทางในการพัฒนาต่อยอด (Reflective Observation ของ Experiential Learning) เป็นการถ่ายทอดประสบการณ์โดยใช้สัญลักษณ์หรือร่วมกับการเสริมแรง (Reinforcement Theory) จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกถึงการรู้หน้าที่ สะท้อนคุณค่าของการกระทำได้ และต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

จุดประสงค์

1. นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมด้านการรู้หน้าที่
2. นักเรียนมีความรู้และเข้าใจในบทบาทของการเป็นผู้รู้หน้าที่เพิ่มมากขึ้นจากการปฏิบัติในสถานการณ์จริง
3. นักเรียนเกิดความศรัทธาและเห็นคุณค่าของการเป็นผู้รู้หน้าที่

เวลาที่ใช้ 90 นาที

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. นักเรียน จำนวน 20 คน
2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย จำนวน 5 คน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ (20 นาที)

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนด้วยท่าทางที่เป็นมิตร และชี้แจงกิจกรรมในครั้งที่ 4 คือ กิจกรรม “ทำตามหน้าที่ ทำดีไม่ต้องอายใคร” ด้วยคำว่า “สวัสดีค่ะนักเรียนทุกคน ยินดีต้อนรับสู่กิจกรรมการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ ครั้งที่ 4 ค่ะ วันนี้ เราทุกคนจะมาร่วมกันทำกิจกรรมที่ชื่อว่า “ทำตามหน้าที่ ทำดีไม่ต้องอายใคร” เพื่อให้ทุกคนได้สะท้อนผลจากการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อที่เกี่ยวกับหน้าที่เพื่อตนเองและคนอื่น ที่นักเรียนทุกคนได้

ออกแบบและปฏิบัติตามแล้ว อีกทั้งเราจะมีกิจกรรมกลุ่มสนุกๆ ให้นักเรียนได้ร่วมกันทำด้วย นักเรียนพร้อมหรือยังคะ ถ้าพร้อมแล้ว เริ่มกิจกรรมกันเลยคะ”

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบสำรวจพฤติกรรมการรู้หน้าที่ของตนเองที่ได้กระทำมาแล้ว ตามแบบบันทึกพฤติกรรม

3. ให้นักเรียนสรุปคะแนนพฤติกรรมของตนเอง แล้วเปรียบเทียบกับแบบสำรวจ พฤติกรรมจากกิจกรรม ครั้งที่ 2

ขั้นกิจกรรม (30 นาที)

4. ผู้วิจัยให้นักเรียนวาดภาพเพื่อบอกเล่าการกระทำของตนที่ได้แสดงออก ถึงการรู้หน้าที่

5. ผู้วิจัยให้นักเรียนจับคู่ ให้แต่ละคู่ร่วมพูดคุยโดยใช้กระบวนการ Think - Pair - Share บอกเล่าเรื่องราวและความรู้สึกที่ได้จากการแสดงออกถึงการรู้หน้าที่ให้คู่ของตนฟังโดยใช้ภาพประกอบ แล้วสรุปร่วมกัน

6. ให้แต่ละคู่รวมเข้ากับอีกหนึ่งคู่ เป็นกลุ่มละ 4 คน นำข้อสรุปของแต่ละคู่ มาเล่า ให้อีกคู่ฟัง แล้วสรุปร่วมกัน และนำภาพของสมาชิกทั้ง 4 ภาพ มาติดรวมกันเป็นภาพใหญ่

ขั้นอภิปราย (20 นาที)

7. ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน แล้วนำภาพแต่ละกลุ่มมาติดรวมกับกลุ่ม ที่นำเสนอก่อน จนครบทุกกลุ่ม

ขั้นสรุป (20 นาที)

8. สรุปร่วมกันถึงผลดี คุณค่าของการมีความรับผิดชอบโดยการแสดงออกถึงการรู้หน้าที่ จากคนเดียว เป็นคู่ ถึงหลายคน เป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ให้สังคมมีแต่ความสงบสุขทั้งต่อผู้กระทำและผู้ได้รับ ผลจากการกระทำ

9. ให้นักเรียนจัดทำทิศทางการปฏิบัติตนในอนาคต

10. ผู้วิจัยชื่นชมความตั้งใจ ความใส่ใจในการร่วมกิจกรรมของนักเรียนทุกคน และ นัดหมายวัน เวลา ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

สื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. ภาพกิจกรรม
2. ปากกา
3. กระดาษ
4. แบบสำรวจพฤติกรรม
5. สีเทียน
6. เทปขาว
7. แฟ้มสะสมผลงาน

การวัดและประเมินผล

1. ประเมินแบบบันทึกพฤติกรรม
2. ประเมินผลการสะท้อนคุณค่า

แบบสำรวจพฤติกรรมด้านการรู้หน้าที่

ชื่อ.....ชั้น.....

คำชี้แจง

ให้นักเรียนอ่านข้อความ แล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างขวามือช่องใดช่องหนึ่ง
ที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงช่องเดียว

เป็นประจำ หมายถึง กระทำหรือมีพฤติกรรมนั้นทุกครั้งเมื่อมีโอกาสได้อยู่ในสถานการณ์
ตามข้อคำถาม ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา

เป็นบางครั้ง หมายถึง กระทำหรือมีพฤติกรรมนั้นบางครั้งเมื่อมีโอกาสได้อยู่ใน
สถานการณ์ตามข้อคำถาม ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา

ไม่เคยเลย หมายถึง ไม่กระทำหรือมีพฤติกรรมนั้นเลยแม้มีโอกาสได้อยู่ในสถานการณ์
ตามข้อคำถาม ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา

ข้อ	ข้อความ	การปฏิบัติ		
		เป็นประจำ	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเลย
1	นอนหลับพักผ่อนอย่างน้อย 8-10 ชั่วโมง			
2	ทำความสะอาดร่างกายโดยไม่ต้องมีใครคอยเตือน			
3	ทานอาหารที่มีประโยชน์			
4	ตั้งใจเรียน			
5	ทำการบ้านด้วยตนเอง			
6	ใช้เงินอย่างประหยัด			
7	ขอช่วยงานบ้าน			
8	ช่วยงานคุณครู			
9	ปิดน้ำปิดไฟหลังจากออกจากห้องเรียน			
10	ใช้สิ่งของส่วนรวมด้วยความระมัดระวัง			

มีกิจกรรมใดอีกไหม ที่นักเรียนถือว่าเป็นหน้าที่ของนักเรียนและได้ปฏิบัติทุกวันนอกจากในข้อความ
ที่กำหนดให้

.....

.....

จากการปฏิบัติกิจกรรมข้างต้น นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร

.....

.....

นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไรในหน้าที่ของตนเองในวันต่อไป

.....

.....

แบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ

คำชี้แจงในการตอบแบบทดสอบ

1. แบบทดสอบฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ โดยให้นักเรียนพิจารณาข้อความแบบปรนัยชนิดเลือกตอบที่มีลักษณะเป็นข้อความสถานการณ์ที่กำหนดให้ในแต่ละข้อ ถ้าสถานการณ์นั้นเกิดขึ้นกับนักเรียน นักเรียนจะเลือกทำตามตัวเลือกใด การตอบแบบทดสอบฉบับนี้เป็นเพียงการตอบตามความจริงของนักเรียนเท่านั้น ไม่ส่งผลใดๆต่อผลการเรียนของนักเรียน และคำตอบของนักเรียนจะเก็บเป็นความลับ

2. วิธีการตอบแบบทดสอบฉบับนี้ เมื่อนักเรียนอ่านสถานการณ์ในแต่ละข้อแล้ว ให้พิจารณาคำตอบจากตัวเลือก ก. ข. หรือ ค. ที่กำหนดไว้ให้ แล้วทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบให้ตรงตามตัวเลือกที่นักเรียนพิจารณาแล้วว่าตรงกับความเข้าใจของนักเรียนมากที่สุด เพียงคำตอบเดียวเท่านั้น

3. แบบทดสอบฉบับนี้มีทั้งหมด 30 ข้อ ให้อ่านเวลาในการทำแบบทดสอบ 30 นาที

ตัวอย่างแบบทดสอบ

0. ภายหลังจากเข้าแถวเคารพธงชาติแล้ว จะเริ่มรับรายงานตัวเข้าแข่งขันกีฬาได้ โดยเปิดให้รายงานตัวเพียง 1 ชั่วโมงเท่านั้นนักเรียนคิดอย่างไรต่อข้อความนี้

ก. หลัง 08.00 ถึง 09.00 น. สามารถเข้ารายงานตัววันกีฬาก็ได้

ข. ฉันต้องไม่มาสายเกินกว่า 09.00 น. จะได้รายงานตัวทันตามกำหนดเวลา

ค. ฉันจะสามารถรายงานตัวได้ระหว่างเวลา 08.00 ถึง 09.00 น. จะได้มีสิทธิ์แข่งขัน แต่ถ้าช้ากว่านั้นจะถูกตัดสิทธิ์การแข่งขันกีฬาได้

จากข้อความ ถ้านักเรียนเลือกตอบ ข้อ ค. ให้นักเรียนทำดังนี้

ข้อ	ก.	ข.	ค.
0.			X

เมื่อนักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบ ให้ขีดเส้นขวางที่บรอยเดิมให้ชัดเจน แล้วจึงตอบข้อที่เลือกใหม่ ดังตัวอย่างการเปลี่ยนจากตัวเลือก ข้อ ค. เป็นตัวเลือก ข้อ ข. ให้นักเรียนทำดังนี้

ข้อ	ก.	ข.	ค.
0.			✗

ข้อ	ก.	ข.	ค.
0.		X	✗

ข้อ	ข้อคำถาม
1	เหตุใดจึงต้องรับประทานอาหารอ่อน เช่น ข้าวต้มปลา ขณะป่วยเป็นไข้ ก. ผู้ปกครองมักทำให้ทานอยู่เสมอ ข. มีสารอาหารครบ 5 หมู่ ค. การทานอาหารอ่อน จะทำให้ย่อยง่ายและร่างกายดูดซึมสารอาหารได้ดี
2	เหตุผลหลักที่ต้องล้างมือทุกครั้งก่อนรับประทานอาหารคือข้อใด ก. เพื่อป้องกันไม่ให้เชื้อโรคเข้าสู่ร่างกาย ข. เพื่อทำตามข้อตกลงของครอบครัว ค. เพื่อให้มือขาวและหอม
3	หากนักเรียนเป็นไข้หวัด ควรปฏิบัติตนอย่างไร ก. กินยา นอกพักผ่อนมากๆ ข. ออกกำลังกายเพื่อขับเหงื่อ ค. ใส่เสื้อผ้าบางๆเพื่อระบายความร้อนในร่างกาย
4	การพูดคุยกันเรื่องเกมใหม่ในระหว่างนั่งเรียนจะส่งผลต่อการเรียนอย่างไร ก. โดนคุณครูดุ ข. ได้รู้เรื่องเกมมากขึ้น ค. ไม่เข้าใจเนื้อหาในบทเรียน
5	วิธีที่ดีที่สุด ที่จะช่วยไม่ให้ลืมส่งงานที่คุณครูมอบหมาย ก. สอบถามเพื่อนสนิท ข. จดบันทึกการมอบหมายงานให้ชัดเจน ค. ให้ผู้ปกครองโทรศัพท์สอบถามคุณครูทุกวัน
7	โทรศัพท์มือถือมีประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างไร ก. ไม่มีประโยชน์ เพราะยังไม่ถึงวัยอันสมควร ข. ติดต่อผู้ปกครองและสืบค้นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ค. เล่นเกมออนไลน์
8	เหตุใดจึงต้องใช้จ่ายอย่างประหยัด ก. แบ่งเบาภาระครอบครัว ข. เพื่อนทุกคนก็ใช้จ่ายอย่างประหยัด ค. ผู้ปกครองบอกว่าเป็นสิ่งที่ควรทำ
9	ข้อใดแสดงถึงการรักษาสัมบัติส่วนรวม ก. ปิดน้ำปิดไฟหลังเลิกใช้งาน ข. ยกเก้าอี้ซ้อนกันหลายๆชั้น ค. ลากถังขยะแทนการยกเพื่อประหยัดพลังงาน

ข้อ	ข้อคำถาม
10	เมื่อเห็นเพื่อนเขียนข้อความบนโต๊ะนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร ก. ลองเขียนดูบ้างเพื่อฝึกฝีมือ ข. บอกให้เพื่อนเขียนด้วยคำที่สุภาพ ค. บอกเพื่อนให้หยุดเขียนและทำความสะอาดโต๊ะนักเรียน
11	เมื่อนักเรียนเห็นคุณพ่อกำลังยกกล่องใบใหญ่เพื่อเข้ามาในบ้าน นักเรียนควรรีบเปิดประตูให้คุณพ่отันที เป็นเพราะเหตุใด ก. คุณพ่อจะได้ยกกล่องเข้าบ้านได้สะดวก ข. คุณพ่อจะได้ดีใจและรักเรามากขึ้น ค. เราจะได้ไม่ต้องยกกล่องช่วยคุณพ่อ
12	เมื่อคุณครูมอบหมายงานให้แต่ละกลุ่มทำความสะอาดห้อง และกลุ่มของนักเรียนได้ใช้ดกระจกหน้าห้องเรียน นักเรียนจะเลือกทำเช่นใด ก. ช่วยเพื่อนเตรียมอุปกรณ์ ข. เรียกเพื่อนกลุ่มอื่นมาช่วย ค. ขอเปลี่ยนงานเพราะเช็ดกระจกทำได้ยาก
13	กิจกรรมใดที่นักเรียนสามารถช่วยงานของชุมชนได้เหมาะสมกับบทบาทของตนเอง ก. เดินรณรงค์การเลือกตั้ง ข. ไม่มีบทบาทที่สามารถทำได้เหมาะสมกับเด็กวัยเรียน ค. อาสาพัฒนาแม่น้ำลำคลอง
14	การแต่งกายให้ถูกระเบียบ ส่งผลต่อนักเรียนอย่างไร ก. ไม่ถูกคุณครูตำหนิ ข. ไม่ถูกเพื่อนล้อ ค. เข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม
15	นักเรียนจะทราบได้อย่างไรว่าควรแต่งกายด้วยชุดอะไรไปโรงเรียนในแต่ละวัน ก. ถามเพื่อนทุกเย็นก่อนกลับบ้าน ข. ฟังประกาศของโรงเรียนอยู่เสมอ ค. ให้ผู้ปกครองโทรถามคุณครูทุกวัน
16	นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการเข้าคิวเพื่อรับบริการต่างๆ ก. ได้รับบริการช้าลง ข. ได้รับบริการเร็วขึ้น ค. ไม่สะดวก ควรยกเลิกระบบคิว

ข้อ	ข้อคำถาม
17	 หากนักเรียนเจอป้ายจราจรนี้ นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร ก. ไม่เข้าไปในสถานที่นั้น เพราะอาจไม่ปลอดภัย ข. เข้าไปในสถานที่นั้นอย่างรวดเร็ว ค. ระวังตัวในการเข้าไปเพราะเป็นทางแคบ
18	เหตุใดต้องข้ามถนนด้วยสะพานลอย ก. เพื่อจะได้ไม่ถูกตำรวจจับ ข. เพื่อจะได้มองเห็นรถในระยะไกล ค. เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
19	ข้อใดปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมายจราจร ก. เดินชิดขวาบนฟุตบาทหรือขอบถนนด้านขวา ข. ชี้อักษรยานชิดขอบถนนด้านขวา ค. สวมใส่หมวกกันน็อกทุกครั้งที่ย้อนท้ายจักรยานยนต์
20	การเดินทางไกลเพื่อเข้าค่ายพักแรมลูกเสือเนตรนารี มีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร ก. ได้ทำกิจกรรมครบถ้วนตามที่ผู้กำกับมอบหมาย ข. เป็นการฝึกความอดทนและความร่วมมือระหว่างสมาชิกในหมู่ลูกเสือ ค. ให้ลูกเสือได้ศึกษานอกสถานที่
21	คุณแม่ให้จู้ปล้างผักกาดที่เพิ่งเก็บมาจากแปลงผัก จู้ปล้างแบบผ่านๆ เพราะกลัวว่าจะแม่จะรอนาน การกระทำของจู้เหมาะสมหรือไม่ ก. เหมาะสมเพราะผักกาดล้างให้สะอาดได้ง่าย ข. ไม่เหมาะสมเพราะอาจจะมีเชื้อโรคติดตามใบผักกาด ค. ไม่เหมาะสมเพราะการล้างผักกาดต้องแกะล้างที่ละเอียดจึงจะสะอาดจริง
22	ครูมอบหมายให้นักเรียนปลูกผักกลุ่มละหนึ่งแปลง การกระทำใดควรทำเป็นอันดับแรก ก. วางแผนการทำงานแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ข. สอบถามข้อมูลในการปลูกผักให้ชัดเจน ค. ตรวจสอบความเรียบร้อยของอุปกรณ์ปลูกผัก
23	โจ้ชอบอาสาช่วยเหลืองานเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวและไม่หวังผลตอบแทน โจ้ควรได้รับคำชมเรื่องใด ก. ความมีเหตุผล ข. ความซื่อสัตย์ ค. ความเสียสละ

ข้อ	ข้อคำถาม
24	การกระทำในข้อใดแสดงถึงการตรงต่อเวลา ก. จีบบอกเพื่อนว่าตนเองส่งงานตรงเวลาทุกครั้ง ข. โง่มาก่อนเวลานัดหมายเล็กน้อย ค. จ้อยมั่นใจว่าตนเองจะส่งงานทันเวลาแน่นอน
25	หากเพื่อนขอให้นักเรียนช่วยสอนการบ้านในขณะที่นักเรียนกำลังทำการบ้านวิชานั้นอยู่นักเรียนควรทำอย่างไร ก. บอกให้เพื่อนรอก่อนจนกว่านักเรียนจะทำการบ้านเสร็จ ข. อธิบายการบ้านให้เพื่อนฟังและทำการบ้านไปพร้อมๆกัน ค. บอกเพื่อนว่าไม่สะดวกเพราะการบ้านของนักเรียนยังไม่เสร็จ
26	ในการสอบอ่านกลอนคุณครูบอกจ๊อบว่าออกเสียงคำควบกล้ำไม่ชัดเจน แต่จ๊อบไม่สนใจแสดงว่าจ๊อบขาดคุณสมบัติข้อใด ก. การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ ข. การช่วยเหลืองานตามความสามารถ ค. การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
27	จากข้อ 26 ถ้านักเรียนเป็นจ๊อบนักเรียนควรจะทำอย่างไร ก. ขอร้องไม่ให้คุณครูบอกผู้ปกครอง ข. ฝึกออกเสียงคำควบกล้ำตามที่คุณครูบอกว่าไม่ชัดเจนแล้วไปขอสอบใหม่ ค. ไม่สนใจเพราะมีความสามารถเท่านี้
28	การยอมรับผลของการกระทำ มีผลดีเป็นอย่างไร ก. ทำให้มีโอกาสแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง ข. เกิดความสบายใจ และสามารถนำผลมาแก้ไขปรับปรุงตนเองได้ ค. ควรยอมรับเพียงผลดีเท่านั้น เพื่อให้มีความภูมิใจในตนเอง
29	จ๊อบสอบถามคุณครูเกี่ยวกับผลงานของตนเองว่าถูกต้องไหม มีอะไรต้องแก้ไขเพิ่มเติมบ้าง นักเรียนคิดว่าอย่างไรกับการกระทำของจ๊อบ ก. น่ารำคาญ ควรหยุดการกระทำแบบนี้ ข. ไม่ควรทำ เพราะส่งงานแล้วถามไปก็ไม่มีผลอะไร ค. ถูกต้องแล้วที่ถามคุณครู เพราะจะได้รู้ผลและแก้ไขได้ถูกต้อง
30	ถ้านักเรียนมีผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษต่ำลงนักเรียนจะอย่างไรเป็นอันดับแรก ก. หาที่เรียนพิเศษภาษาอังกฤษ ข. ขอบพบคุณครูผู้สอนและถามสาเหตุที่ทำข้อสอบได้น้อย ค. อ่านหนังสือทบทวนความรู้

แบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ

คำชี้แจงในการตอบแบบทดสอบ

1. แบบทดสอบฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้านความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ โดยให้นักเรียนพิจารณาคำถามแบบปรนัยชนิดเลือกตอบที่มีลักษณะเป็นข้อความสถานการณ์ที่กำหนดให้ในแต่ละข้อ ถ้าสถานการณ์นั้นเกิดขึ้นกับนักเรียน นักเรียนจะเลือกทำตามตัวเลือกใด การตอบแบบทดสอบฉบับนี้เป็นเพียงการตอบตามความจริงของนักเรียนเท่านั้น ไม่ส่งผลใดๆต่อผลการเรียนของนักเรียน และคำตอบของนักเรียนจะเก็บเป็นความลับ
2. วิธีการตอบแบบทดสอบฉบับนี้ เมื่อนักเรียนอ่านสถานการณ์ในแต่ละข้อแล้ว ให้พิจารณาคำตอบจากตัวเลือก ก. ข. หรือ ค. ที่กำหนดไว้ให้ แล้วทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบให้ตรงตามตัวเลือกที่นักเรียนพิจารณาแล้วว่าตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุดเพียงคำตอบเดียวเท่านั้น
3. แบบทดสอบฉบับนี้มีทั้งหมด 25 ข้อ ให้อเวลาในการทำแบบทดสอบ 25 นาที

ตัวอย่างแบบทดสอบ

0.

วันนี้พี่พยาบาลจะมาฉีควัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่
ให้เด็กๆทุกคนนะค่ะ ช่วยพับแขนเสื้อขึ้นบนไหล่
และเข้าแถวด้วยนะค่ะ

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดอย่างไร

- ก. คงต้องฉีควัคซีนเพราะถ้าหลบหนีอาจถูกทำโทษได้
- ข. ฉันเชื่อว่าวัคซีนช่วยป้องกันโรคได้จริง แต่ขอต่อท้ายแถวนะ
- ค. วันนี้โชคดียิ่งๆ ที่ได้ฉีควัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่
ครอบครัวของเราก็น่าจะได้ฉีควัคซีนนี้ด้วยนะ

จากข้อคำถาม ถ้านักเรียนเลือกตอบ ข้อ ค. ให้นักเรียนทำดังนี้

ข้อ	ก.	ข.	ค.
0.			X

เมื่อนักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบ ให้ขีดเส้นขวางทับรอยเดิมให้ชัดเจน แล้วจึงตอบข้อที่เลือกใหม่ ดังตัวอย่างการเปลี่ยนจากตัวเลือก ข้อ ค. เป็นตัวเลือก ข้อ ข. ให้นักเรียนทำดังนี้

ข้อ	ก.	ข.	ค.
0.			≠

ข้อ	ก.	ข.	ค.
0.		X	≠

1.

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

ก. ฉันทานปลาทุกครั้งโดยไม่ให้แม่บังคับเพราะปลาเป็นอาหารที่ดีต่อสุขภาพ

ข. ฉันทานปลาหมดแน่นอนเพราะปลาน่าจะมีประโยชน์ต่อร่างกายจริงๆ

ค. ฉันต้องทานปลาให้หมดเดี๋ยวแม่จะดุ

2.

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

ก. ฉันจะพยายามเล่นเกมบนโทรศัพท์ให้น้อยลงบ้าง

ข. ถ้าใส่แว่นกรองแสงก็คงไม่เป็นอะไร เพราะเกมกำลังสนุก จะให้เล่นวันละนิดคงดีกว่า

ค. ต่อไปนี้ฉันจะเล่นเกมบนโทรศัพท์ให้น้อยลง

3.

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

ก. การแปรงฟันหลังอาหารทุกครั้งเป็นสิ่งที่ดี แต่ฉันขอแปรงฟันแค่วันละ 2 ครั้ง ก็ลำบากพอแล้ว

ข. ฉันพยายามแปรงฟันทุกครั้งหลังทานอาหารเพราะจะทำให้ฟันของฉันสะอาดแข็งแรงเช่นกัน

ค. ฉันสัญญากับตัวเองว่าจะแปรงฟันหลังทานอาหารทุกครั้งเพื่อสุขภาพฟันที่ดีของตนเอง

4.

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

ก. ฉันอยากทำโจทย์ปัญหานี้ให้ได้

ข. จะถามใครดีนะ จะได้มีการบ้านส่งคุณครู

ค. ฉันชอบโจทย์ที่ยากๆแบบนี้ เพราะท้าทายและทำให้มีความรู้เพิ่มมากขึ้น

5.

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

- ก. ฉันมีความมุ่งมั่นมาตลอดว่า ขณะเรียนหนังสือจะไม่คุยกับเพื่อนให้รบกวนชั้นเรียน
- ข. ฉันจะอดทนไม่คุยกับเพื่อนขณะที่กำลังเรียนหนังสือ
- ค. ฉันจะไม่คุยกับเพื่อนเพราะกลัวไม่เข้าใจที่ครูสอน

6.

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

- ก. ฉันก็ต้องอดทนให้ได้เหมือนสุชาติ
- ข. ฉันก็ทำเหมือนสุชาติได้เช่นกัน
- ค. ฉันเองก็ทำเหมือนสุชาติมาตลอด

7.

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

- ก. วันนี้ฉันไม่ซื้อไอศกรีมอีกเพราะจะเก็บเงินไว้ใช้วันหลัง
- ข. ฉันทานข้าวอิ่มแล้ว แต่ไอศกรีมก็น่าอร่อย ตัดใจเอาไว้ทานวันหลังนะ
- ค. ถ้าอิ่มแล้ว ฉันจะไม่ซื้ออะไรกินอีกแค่เพราะความอยาก

8.

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

- ก. ฉันคิดว่าทุกคนควรช่วยกันรักษาความสะอาดของห้องเรียน
- ข. ฉันชอบทำความสะอาดห้องเรียนแม้จะไม่ใช่วิธีประจำวัน ฉันก็ช่วยเพื่อนเสมอ
- ค. ห้องเรียนของฉันก็สะอาดเหมือนกัน กว่าจะทำความสะอาดเสร็จ เหนื่อยไปตามๆกัน

9.

- ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร
- ทำไมต้องให้เดินอ้อมไปตั้งไกล อาคารที่จะไปอยู่ตรงนี้เอง
 - เพื่อให้สนามหญ้าไม่พัง เดินอ้อมไปไกลหน่อยก็ไม่เป็นไร
 - เราทุกคนต้องทำตามอย่างเคร่งครัด เพื่อช่วยรักษาสถานที่ของโรงเรียนให้สวยงาม

10.

- ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร
- ฉันอยากช่วยคุณครูจัง
 - ฉันคงต้องยกมือขึ้น เพราะคุณครูรู้ว่าฉันทำได้
 - ฉันว่าคนที่ว่างและทำได้ควรจะยกมือขึ้น

11.

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

- ก. ฉันก็อยากได้รับการยกย่องว่าแต่งกายได้ถูกต้องครบถ้วนเหมือนสมชาย
- ข. ทำไมชุดลูกเสือต้องมีอุปกรณ์มากมายขนาดนี้นะกว่าจะหาอุปกรณ์ได้ครบใช้เวลาเนิ่นนานมาก
- ค. ฉันมีความตั้งใจว่าจะแต่งกายให้ถูกระเบียบในทุกๆวันเช่นกัน

12.

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

- ก. ฉันจะลองอดทนเข้าแถวเพื่อรอซื้ออาหารบ้างเหมือนกัน
- ข. ฉันเข้าแถวซื้ออาหารเช่นกันเพื่อความเป็นระเบียบ
- ค. ฉันก็เข้าแถวซื้ออาหารเป็นประจำอยู่แล้ว

13.

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

- ก. สวมหมวกนิรภัยแล้วอึดอัดมาก แต่ก็ต้องทำตามเพื่อความปลอดภัย
- ข. ฉันสวมหมวกนิรภัยทุกครั้งเมื่อซ้อนท้ายจักรยานยนต์เพื่อความปลอดภัย
- ค. ต่อไปนี้ฉันจะสวมหมวกนิรภัยทุกครั้งเมื่อซ้อนท้ายจักรยานยนต์เพื่อความปลอดภัย

14.

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

- ก. ถ้ากิจกรรมของกลุ่มมีงานที่ฉันถนัด ฉันก็ยินดีจะทำ
- ข. ฉันพร้อมที่จะร่วมมือในกิจกรรมของกลุ่มทุกขั้นตอน
- ค. ฉันจะทำกิจกรรมด้วยความตั้งใจและทุ่มเททำงานให้สำเร็จ

15. ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

ก. ฉันก็ทำเช่นเดียวกับเขามาตลอดนะ

ข. พวกเราก็คควรทำเช่นเดียวกับเขา

ง. ทำแบบนั้นเหนื่อยมากนะ ไม่อดทนจริงๆทำไม่ได้แน่นอน

16.

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

ก. ไม่ชอบก็ต้องทำ เพราะไม่มีใครทำงานเสร็จแล้วเหมือนเรา

ข. น่าสนุกดี เราอาสาทำดีกว่า

ค. ช่วยคุณครูดีกว่า จะได้ทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้วย

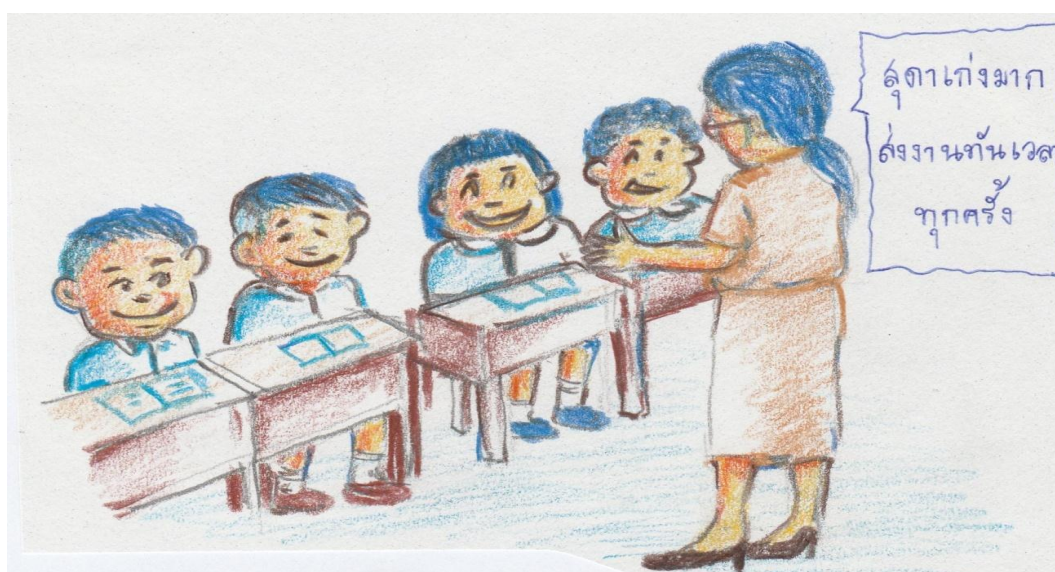
17.

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

ก. เสียเวลาเล่นเพื่อทำประโยชน์ให้ครอบครัวดีกว่า

ข. ไปบ้านคุณยายก็สนุกไปอีกแบบ

ค. อตสนุกเลย ถ้าแม่ขอแบบนี้เราก็ต้องทำ

18.

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

ก. สู้ๆ เก่งจัง ทำงานได้เสร็จทันเวลา แต่คงไม่ได้พักเลย

ข. การส่งงานทันเวลาเป็นผลดีต่อตัวเรา และฉันจะส่งงานให้ทันเวลาเสมอ

ค. ฉันพยายามส่งงานทันเวลาที่กำหนดด้วยเช่นกัน

19.

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

ก. ฉันจะพยายามไปให้ทันเวลา

ข. ถ้าไม่ติดธุระอะไร ฉันตั้งใจว่าจะไปให้ตรงเวลา

ค. ฉันไม่ไปสายแน่นอน เพราะสำหรับฉันแล้ว การตรงต่อเวลาสำคัญมาก

20.

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

ก. คำศัพท์อ่านยากมาก ใครๆก็อ่านผิด แต่ฉันก็จะพยายาม

ข. ดีใจที่คุณครูบอก ฉันจะฝึกอ่านให้ถูกต้อง

ค. คุณครูแนะนำเราเสมอ ฉันจะนำไปปรับปรุงตนเองอย่างแน่นอน

21.

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

ก. ถ้าถามคุณครูคงจะทำให้รู้ข้อผิดและแก้ไขได้ถูกต้อง

ข. ครั้งต่อไปจะทำให้ถูกมากกว่านี้

ค. ไม่เป็นไร ข้อที่ถูกมีมากกว่า

22.

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

ก. ไปเล่นก็ดีนะ แต่หวังว่าจะได้แก้ไขงานเหมือนกัน

ข. รอดูก่อนดีกว่า งานถูกต้องค่อยไปเล่นกับเพื่อน

ค. ส่งงานแล้วต้องรอฟังผลก่อนทุกครั้ง จะได้แก้ไขปรับปรุงทันเวลา

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

ก. ถ้าสมุดถูกครูลงโทษ ก็เป็นเพราะสมชายนั่นเอง

ข. ถ้าเป็นฉัน ฉันจะต้องรีบเอาสมุดการบ้านไปส่งคุณครูและอธิบายเหตุผล

ค. สำหรับฉันคงไม่เกิดเหตุการณ์แบบนี้แน่นอน เพราะฉันติดตามผลการส่งงานทุกครั้ง

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

ก. หัวหน้าห้องน่ายุ่งมาก ต่อไปนี้เราต้องช่วยกันดูแล

ข. ฉันก็อยากช่วยซ่อมแซมเหมือนกัน ครั้งต่อไปต้องไปช่วยแน่ๆ

ค. หัวหน้าห้องต้องทำเพราะเป็นหน้าที่อยู่แล้ว

25. ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ นักเรียนจะคิดหรือรู้สึกอย่างไร

- ก. มีข้อที่ผิดจริง รอดูคำตอบจากเพื่อนแล้วค่อยแก้ไข
- ข. ฉันพร้อมจะแก้ไขข้อที่ตอบผิดเพื่อพัฒนาตนเอง
- ค. ฉันจะแก้ไขข้อที่ตอบผิดด้วยการอ่านเพิ่มเติมและรีบทำมาส่งคุณครูอีกครั้ง

แบบทดสอบวัดค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้านพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้านพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ โดยให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ แล้วพิจารณาว่านักเรียนได้มีการแสดงออกเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบหรือไม่ บ่อยครั้งเพียงใด การตอบแบบทดสอบฉบับนี้เป็นเพียงการตอบตามความจริงของนักเรียนเท่านั้น ไม่ส่งผลใดๆต่อผลการเรียนของนักเรียน และคำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บเป็นความลับ

2. วิธีการตอบแบบทดสอบฉบับนี้ ให้นักเรียนอ่านข้อความรายการพฤติกรรมเพื่อพิจารณาว่านักเรียนมีพฤติกรรมนั้น เป็นประจำ เป็นบางครั้ง หรือไม่เคยเลย แล้วให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องรายการที่ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียน

เป็นประจำ หมายถึง กระทำหรือมีพฤติกรรมนั้นทุกครั้งเมื่อมีโอกาสได้อยู่ในสถานการณ์ตามข้อคำถาม ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา

เป็นบางครั้ง หมายถึง กระทำหรือมีพฤติกรรมนั้นบางครั้งเมื่อมีโอกาสได้อยู่ในสถานการณ์ตามข้อคำถาม ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา

ไม่เคยเลย หมายถึง ไม่กระทำหรือมีพฤติกรรมนั้นเลยแม้มีโอกาสได้อยู่ในสถานการณ์ตามข้อคำถาม ในช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา

3. แบบทดสอบฉบับนี้มีทั้งหมด 30 ข้อ ให้อเวลาในการทำแบบทดสอบ 20 นาที

ข้อ	รายการพฤติกรรม	การแสดงพฤติกรรม		
		เป็นประจำ	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเลย
1	อาบน้ำทำความสะอาดร่างกาย วันละ 2 ครั้ง			
2	นอนวันละ 8 – 10 ชั่วโมง			
3	เลือกทานอาหารที่มีประโยชน์			
4	ออกกำลังกายทุกวัน			
5	กระตือรือร้นในการเรียน			
6	พูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ			
7	ใช้จ่ายอย่างประหยัด			
8	ยกหรือวางสิ่งของด้วยความระมัดระวัง			
9	ปิดน้ำ ปิดไฟหลังเลิกใช้งาน			
10	เก็บรักษาสมบัติของส่วนรวมให้เป็นระเบียบ			
11	ช่วยงานพ่อแม่ตามความสามารถ เช่น ล้างจาน ซักผ้า กวาดบ้าน ถูบ้าน รดน้ำต้นไม้ ทำอาหาร เลี้ยงน้อง ดูแลสัตว์เลี้ยง เป็นต้น			

ข้อ	รายการพฤติกรรม	การแสดงพฤติกรรม		
		เป็นประจำ	เป็นบางครั้ง	ไม่เคยเลย
12	ช่วยงานโรงเรียน เช่น ทำความสะอาดบริเวณต่างๆ จัดป้ายนิเทศ เป็นต้น			
13	แต่งกายเรียบร้อย ตรงตามวันที่โรงเรียนกำหนด			
14	เข้าแถวในการส่งงาน			
15	เข้าแถวในการซื้อของ			
16	เดินชิดขวาบนทางเท้า			
17	ชี้จักรยานชิดซ้ายขอบถนน			
18	สวมหมวกกันน็อคทุกครั้งเมื่อซ้อนจักรยานยนต์			
19	วางแผนการทำงาน			
20	มีความอดทนและเอาใจใส่ในการทำงาน			
21	เสียสละตามความเหมาะสมเพื่อทำงานให้สำเร็จ			
22	ตรงต่อเวลาที่นัดหมาย			
23	ส่งงานทันเวลา			
24	ทำกิจกรรมตามที่วางแผนไว้			
25	ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น			
26	นำความคิดเห็นจากผู้อื่นมาวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย			
27	ยอมรับผิดเมื่อเกิดความผิดพลาด			
28	พยายามแก้ไขความผิดพลาดอย่างเต็มที่			
29	ตรวจสอบผลการส่งงาน			
30	แก้ไขปรับปรุงงานด้วยตนเอง			

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ ศธ 0530.5(2)/ ฉ ๐๓๕

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

๒๓ มีนาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้วิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระพีพร ฉายวิมล

ด้วย นางศุภมิต ศิริโสภณภิวังษ์ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปรด.) โดยมี อาจารย์อารยา ปิยะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนั้น

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้วิจัย เพื่อนิสิตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวัฒน์ จุลสุวรรณ)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374 3174
เบอร์โทรนิสิต 0-8984-7555 2

ที่ ศธ. 0530.5(2) / ว 1319

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

1 สิงหาคม 2559

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผศ.ดร.สมร แสงอรุณ

ด้วย นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ป.ร.ด. จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว โดยมีอาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174

เบอร์โทรนิสิต 0898475552

ที่ ศธ 0530.5(2)/ ๑๕๕๔

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

๑๑ มีนาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุมัติโครงการที่เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้วิจัย และสัมภาษณ์

เรียน ว่าที่พันตรีสมพงษ์ บุญญา

ด้วย นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี นางสาวอารยา ปิยะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออนุมัติจากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้วิจัย และขอสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน เพื่อที่นิตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวัฒน์ จุลสุวรรณ)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174

เบอร์โทรนิสิต 0-8984-7555-2

ที่ ศธ 0530.5(2)/ ๖ ๕๖๕

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

๒๖ มีนาคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้วิจัย

เรียน ดร.นพดล ภาวนะวิเชียร

ด้วย นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี อาจารย์อรรยา ปิยะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้วิจัย เพื่อนิสิตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวัฒน์ จุลสุวรรณ)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174

เบอร์โทรนิสิต 0-8984-7555-2

ที่ ศธ. 0530.5(2) / 2134

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

2 พฤศจิกายน 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน อาจารย์ปภัส ฉัตรยาลักษณ์

ด้วย นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา และการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร พร.ด. จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว โดยมี อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิตินำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174

เบอร์โทรนิสิต 0898475552

ที่ ศธ 0530.5(2)/ จ ร ศ พ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

// มีนาคม 2559

เรื่อง ขออนุมัติขอเป็นวิทยุตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้วิจัย และสัมภาษณ์

เรียน อาจารย์ปวีณา โสสิโต

ด้วย นางสาวศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี นางสาวอารยา ปิยะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุมัติขอเป็นวิทยุตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้วิจัย และขอสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน เพื่อที่นิสิตจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความกรุณาจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวัฒน์ จุลสุวรรณ)
รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174
เบอร์โทรนิสิต 0-8984-7555-2

ที่ ศธ 0530.5(2)/

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

๑ พฤษภาคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเสลภูมิ

ด้วย นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 คน เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174
เบอร์โทรนิสิต 0-8984-7555-2

ที่ ศร 0530.5(2)/

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

๑ พฤษภาคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลโพธิ์ทอง

ด้วย นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 คน เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174
เบอร์โทรนิสิต 0-8984-7555-2

ที่ ศธ 0530.5(2)/

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

๑ พฤษภาคม 2559

เรื่อง ขออนุญาตขอทราบข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลร้อยเอ็ด

ด้วย นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 คน เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174
เบอร์โทรนิสิต 0-8984-7555-2

ที่ ศธ 0530.5(2)/

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

๑ พฤษภาคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองร้อยเอ็ด

ด้วย นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 คน เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ)
รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174
เบอร์โทรนิสิต 0-8984-7555-2

ที่ ศธ 0530.5(2)/

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

๑ พฤษภาคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนจตุรพักตรพิมาน

ด้วย นางสาวศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 คน เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174
เบอร์โทรนิสิต 0-8984-7555-2

ที่ ศธ 0530.5(2)/

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

๑ พฤษภาคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเมืองสงว

ด้วย นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางสาวศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 คน เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จิตสุวรรณ์)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174
เบอร์โทรนิสิต 0-8984-7555-2

ที่ คธ. 0530.5(2) / ว 2086

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

27 ตุลาคม 2559

เรื่อง ขออนุญาตยืมเครื่องใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเสลภูมิ

ด้วย นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนารูปแบบ เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตร ประถมศึกษา จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว โดยมี อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ใคร่ขออนุญาตยืมจากท่านโปรดอนุญาตให้ นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ ทำการทดลอง ใช้เครื่องมือเพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174
เบอร์โทรนิสิต 0898475552

ที่ ศธ. 0530.5(2) / 033

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

10 มกราคม 2560

เรื่อง ขออนุญาตเคราะหืทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหมูนัน (สหมิตรวิทยา)

ด้วย นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนารูปแบบ เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตร ปร.ต. จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว โดยมี อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ ทำการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์/โทรสาร 0-4374-3174
เบอร์โทรนิสิต 0898475552

ที่ ศธ. 0530.5(2) / ว 034

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

10 มกราคม 2560

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเสลภูมิ

ด้วย นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนารูปแบบ เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตร ป.ด. จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว โดยมี อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้ นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อารยา ปิยะกุล)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174

เบอร์โทรนิสิต 0898475552

ภาคผนวก ฉ
หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมวิจัยในรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เอกสารชี้แจงการดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยม ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผู้วิจัย นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ ขอชี้แจงรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นคุณธรรมที่เอื้อต่อการเป็นผู้ที่มีลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ดีที่สำคัญ เป็นความรู้สึกนึกคิดเป็นคุณธรรมที่เกิดขึ้นในใจ เป็นคุณลักษณะของความมุ่งมั่นเอาใจใส่ในการกระทำ สิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือทำหน้าที่ให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือตามที่ได้รับมอบหมาย ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นปัจจัยอันสำคัญที่จะช่วยให้สังคมเป็นระเบียบและสงบสุข การเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสามารถเสริมสร้างให้เกิดขึ้นได้โดยอาศัยกระบวนการตระหนักถึงการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ โดยเฉพาะในช่วงวัยเด็กควรจะได้พัฒนาตนเองในเรื่องการเสริมสร้างค่านิยมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เพราะจะเป็นช่วงที่ฝังรากลึก ยากแก่การเปลี่ยนแปลงในช่วงหลังของชีวิต ซึ่งนักจิตวิทยา พัฒนาการรุ่นปัจจุบันเห็นว่าควรเป็นช่วงของการ “การเตรียมตัว” เพื่อเป็นเด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่ที่สามารถรับผิดชอบต่อตนเองในด้านต่างๆ ได้ คือวัยเด็กตอนกลางที่เรียกว่า วัยเด็กระดับประถมศึกษา เพราะสามารถเรียนรู้เรื่องจริยธรรม ค่านิยม อย่างมีเหตุผลได้ โดยเฉพาะช่วงอายุ 10 ปีขึ้นไป โดยเฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นเด็กวัยเรียนที่เต็มไปด้วยความอยากรู้อยากเห็น สามารถทำกิจกรรมสร้างสรรค์ได้และมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและอารมณ์ รวมถึงความพยายามในการปรับตัวสู่การเป็นวัยเด็กตอนปลาย เพื่อเข้าสู่ชั้นเรียนสูงสุดในระดับประถมศึกษาและวัยรุ่น จึงเกิดปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ได้มากที่สุด หากได้รับการเสริมสร้างจริยธรรม ค่านิยม อย่างมีเหตุผล จะสามารถแก้ไขปัญหา ป้องกันและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในจิตใจได้ โดยใช้รูปแบบกิจกรรมกลุ่มฝึกอบรมที่เหมาะสมตามวัยและให้นักเรียนได้ฝึกคิดฝึกปฏิบัติ จะทำให้นักเรียนมีค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งด้านความรู้และเข้าใจ ความศรัทธาและการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มขึ้น รวมทั้งเรียนรู้เพื่อเข้าใจบทบาทของตนเองและผู้อื่น สามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณค่า และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ขั้นตอนในการวิจัย

ดำเนินการเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 14 ครั้ง เป็นระยะเวลา 14 วัน วันละ 90 นาที เริ่มตั้งแต่วันที่ 14.00 – 15.30 น. ของทุกวัน เว้นวันหยุดเสาร์ และอาทิตย์ โดยใช้ห้องเรียนเดิมทุกครั้ง ที่มีความเป็นส่วนตัวและมีสภาพแวดล้อมที่ดี

ทั้งนี้ การเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จะไม่มีผลกระทบต่อการรายวิชาเรียน หรือคะแนนในรายวิชาเรียนของนักเรียน เนื่องจากผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนในการขอเวลาให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมในคาบเรียนลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียน ซึ่งเป็นคาบเรียนตามความสนใจของนักเรียนเดิม และไม่มีการเก็บคะแนนอื่นใดในช่วงเวลาดังกล่าว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการวิจัย

นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จะมีค่านิยมด้านความรับผิดชอบ ทั้งด้านความรู้และเข้าใจในคุณค่าของความรับผิดชอบ ความศรัทธาในการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ และการแสดงออกถึงความรับผิดชอบ

ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมการวิจัยอย่างละเอียด

ไม่มี ทั้งนี้ ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยมีคณะผู้ร่วมวิจัยที่เป็นคุณครูในโรงเรียนเพื่อดูแลความปลอดภัย ช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถปฏิบัติตามกิจกรรมได้อย่างเรียบร้อย และผู้วิจัยใช้ห้องเรียนในโรงเรียนที่มีความสะอาด เรียบร้อย มีความเป็นส่วนตัว มีประตู หน้าต่าง โต๊ะ เก้าอี้ รวมถึงระบบไฟฟ้าอยู่ในสภาพดี ไม่ชำรุดเสียหาย

การขอถอนตัวจากการร่วมโครงการวิจัย

ในกรณีที่นักเรียนหรือผู้ปกครอง มีความไม่สบายใจในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการวิจัยอย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองสามารถบอกยกเลิกการเข้าร่วมกิจกรรมได้ทันที โดยประสานผู้วิจัยโดยตรง คือ นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ ที่หมายเลขโทรศัพท์ 089 – 8475552

ขอขอบพระคุณที่ท่านกรุณาอ่านคำชี้แจงโดยละเอียด

หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

ขอแสดงเจตนาเข้าร่วมโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบเพื่อเสริมสร้างค่านิยม
ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
วันที่ลงนาม

ก่อนที่จะลงนามในใบยินยอมให้ทำการวิจัยนี้ ข้าพเจ้าได้รับการอธิบายจากผู้วิจัยถึง
วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการวิจัย ความเสี่ยง
ที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมการวิจัยอย่างละเอียด และมีความเข้าใจดีแล้ว ในขั้นตอนการวิจัย
ข้าพเจ้ายินยอมให้ผู้วิจัยทำการบันทึกภาพและเสียงได้

ผู้วิจัยรับรองว่าจะตอบคำถามที่ข้าพเจ้าสงสัยด้วยความเต็มใจและไม่ปิดบังซ่อนเร้น
จนข้าพเจ้าพอใจ

ข้าพเจ้าเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการวิจัยนี้ด้วยความสมัครใจ โดยปราศจากการบังคับ
หรือชักจูง

ข้าพเจ้ามีสิทธิ์ที่จะบอกเลิกการเข้าร่วมโครงการวิจัยเมื่อใดก็ได้ และการบอกเลิกนี้
จะไม่มีผลใดๆต่อสิ่งที่ข้าพเจ้าจะพึงได้รับในปัจจุบันและอนาคต

ผู้วิจัยรับรองว่าจะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับข้าพเจ้าเป็นความลับ และจะเปิดเผยเฉพาะในรูป
ของการสรุปผลการวิจัย โดยไม่มีการระบุชื่อและนามสกุลของข้าพเจ้า การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับ
ตัวข้าพเจ้าต่อหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง จะกระทำด้วยเหตุผลทางวิชาการเท่านั้น

หากข้าพเจ้ามีข้อข้องใจกับขั้นตอนของการวิจัย หรือหากเกิดผลข้างเคียงไม่พึงประสงค์
จากการวิจัยขึ้นกับข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะสามารถติดต่อกับ นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์ (ผู้วิจัย)
ที่หมายเลขโทรศัพท์ 089 – 8475552 E-mail : aeasiri02@gmail.com

ข้าพเจ้าจะได้รับเอกสารชี้แจงและหนังสือยินยอมที่มีข้อความเดียวกันกับที่ผู้วิจัยเก็บไว้
เป็นส่วนตัวข้าพเจ้าเอง 1 ชุด

ข้าพเจ้าได้อ่านข้อความข้างต้นแล้ว มีความเข้าใจดีทุกประการ และลงนามยินยอม
ด้วยความเต็มใจ

ลงชื่อ ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย
(.....)

ลงชื่อ ผู้วิจัย/ผู้ดำเนินโครงการวิจัย
(นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์)

ลงชื่อ พยาน
(.....)

ลงชื่อ พยาน
(.....)

ในกรณีที่ผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัยยังไม่บรรลุนิติภาวะ (อายุน้อยกว่า 18 ปี)
ข้าพเจ้า.....ในฐานะเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม/
ผู้ปกครอง/บิดา- มารดา ของ
อนุญาตให้.....ซึ่งเป็นนักเรียนในปกครองของข้าพเจ้า
เข้าร่วมในโครงการวิจัยในครั้งนี้

ลงชื่อ ผู้แทนโดยชอบธรรม/ผู้ปกครอง/บิดา- มารดา
(.....)

ลงชื่อ พยาน
(.....)

ลงชื่อ พยาน
(.....)

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางศุภมิต ศิริโสภณภักดิ์
วันเกิด	วันที่ 12 เดือนมกราคม พ.ศ. 2520
สถานที่เกิด	อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 290 หมู่ที่ 17 ตำบลรอบเมือง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู อันดับ คศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนเชียงขวัญพิทยาคม อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2542	ปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) วิชาเอกวิทยาศาสตร์-ฟิสิกส์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2546	ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2560	ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา และการแนะแนว มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

